

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ**

Нена Томе НЕНОВСКА

**ВЛИЈАНИЕТО НА ВООРУЖЕНИТЕ КОНФЛИКТИ
ВРЗ БЕГАЛСКАТА КРИЗА НА БЛИСКИОТ ИСТОК
И ОДГОВОРОТ НА ЗЕМЈИТЕ ОД БАЛКАНОТ**

Докторски труд

Скопје, 2022 година

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ

Катедра на УНЕСКО за меѓународни студии и истражувања
Меѓународни односи и менаџирање
на конфликти

Нена Томе НЕНОВСКА

ВЛИЈАНИЕТО НА ВООРУЖЕНИТЕ КОНФЛИКТИ
ВРЗ БЕГАЛСКАТА КРИЗА НА БЛИСКИОТ ИСТОК
И ОДГОВОРОТ НА ЗЕМЈИТЕ ОД БАЛКАНОТ

Докторски труд

Скопје, 2022 година

Докторанд:

НЕНА ТОМЕ НЕНОВСКА

Наслов на тезата:

ВЛИЈАНИЕТО НА ВООРУЖЕНИТЕ КОНФЛИКТИ ВРЗ БЕГАЛСКАТА
КРИЗА НА БЛИСКИОТ ИСТОК И ОДГОВОРОТ НА ЗЕМЈИТЕ ОД
БАЛКАНОТ

Ментор:

Проф. Д-р ЛИДИЈА ГЕОРГИЕВА
Филозофски факултет - Скопје
Институт за безбедност, одбрана и мир

Комисија:

Проф. Д-р БИЛЈАНА ВАНКОВСКА, (претседател)
Филозофски факултет - Скопје
Институт за безбедност, одбрана и мир

Проф. Д-р ТОНИ МИЛЕСКИ,
Филозофски факултет - Скопје
Институт за безбедност, одбрана и мир

Проф. Д-р ВИОЛЕТА ЦВЕТКОСКА,
Економски факултет - Скопје
Катедра за менаџмент

Проф. Д-р ЗОРАН МАТЕВСКИ,
Филозофски факултет - Скопје
Институт за социологија

Научна област:

Меѓународни односи и менаџирање на конфликти

Датум на одбрана:

13.07.2022

Нена Томе Неновска

ВЛИЈАНИЕТО НА ВООРУЖЕНИТЕ КОНФЛИКТИ ВРЗ БЕГАЛСКАТА КРИЗА НА БЛИСКИОТ ИСТОК И ОДГВОРОТ НА ЗЕМЈИТЕ ОД БАЛКАНОТ

-А п с т р а к т-

Секојдневно се соочуваме со вести и настани кои се поврзани со конфликти меѓу етнички групи, соседни држави, спротивставени верски заедници, меѓународни неусогласености итн. Запознаени сме со нивното појавување, случувања и неизвесно завршување. Вакви спорови постоеле низ историјата.

Денешниот свет е поле на глобализација. „Истовремено е и креативен и деструктивен“¹. Глобализацијата може да создаде услови за разрешување на конфликти, но во исто време создава услови за нови конфликти. Современиот свет има цивилизациски карактеристики преку кои се очекува да се реши секој вид на таков конфликт, без употреба на насилство, особено без војни или други видови воени дејствија. Сепак, може да се види спротивното. Моќта, алчноста, трката по пари, желбата и потребата да се освојат нови пазари на насилен начин и други видови деструктивни работи предизвикуваат појава и развој на конфликти.

Овие конфликти може да бидат причина за многу бегалски кризи предизвикани низ годините. Сепак, трката по пари и потрагата по подобри економски услови, во и надвор од многу земји ширум светот ги произведуваат и бегалските процеси.

Пролетта во 2015 година, балканските земји и Европската унија го доживеаја најголемиот бегалски бран од Блискиот Исток, особено од земјите погодени од вооружени конфликти (Сирија, Ирак, Авганистан). Додека државите се расправаат за преземање превентивни мерки, над 700.000 бегалци од пролетта 2015 година до почетокот на 2016 година веќе ги поминаа границите на ЕУ. Сè уште не е јасно кои се вистинските причини за овие масовни бегалски кризи. Дали се тоа конфликтите во конкретните области или пак, потрагата по подобри економски услови? Одговорот на ова прашање се анализира преку евалуација на интензитетот на конфликтите и вооруженото насилство во конкретните конфликтни области.

Главна тема на истражувањето е Влијанието на вооружените конфликти врз бегалската криза на Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан) и одговорот на земјите од Балканот (Турција, Грција, Македонија) почнувајќи од пролетта во 2015 година. Со цел подобро да се согледаат бегалските процеси, причините за започнување, интензитетот на бегалските текови, бегалците итн., ќе се направат некои разјаснувања кои се објаснети во докторската дисертација.

Клучни зборови: вооружени конфликти, бегалска криза, Блиски Исток, земји од Балкан.

¹ Charles O. Lerche III - The conflicts of globalization. The international Journal for Peace Studies. January 1998 ISSN 1085-7494 Volume 3, Number 1

**THE IMPACT OF THE ARMED CONFLICTS ON REFUGEE CRISIS IN THE
MIDDLE EAST AND THE BALKAN COUNTRIES RESPONSES**

-A b s t r a c t-

In the everyday living we experience, hear and face news and events which are related to particular conflict among intra state ethnic groups, neighboring states, religious opposed communities, among international (dis)related nations etc. We are acquainted with their emergence, developments and uncertain completion. These kinds of disputes have existed throughout the history.

Today's world is a field of globalization. "At the same time, it is creative and destructive"². Globalization may make conditions for conflict resolution, but at the same time it creates conditions for new conflicts. Contemporary world has characteristics of civilization through which it is expected to solve every type of such conflict, without use of violence, especially with no wars or other types of military actions. Nevertheless, the opposite could be seen. The power, greed, money racing, the desire and the need to conquer new markets in a violent way and other types of destructive things induce the emergence and development of conflicts.

These conflicts might be the reason for many refugee crisis induced throughout the years. However, the money racing and the search for better economic conditions in and out many countries around the world produce the refugee processes, as well.

In the early spring of 2015 the Balkan countries and the European Union experienced the biggest refugee flow from the Middle East especially from the countries affected by violent conflict (Syria, Iraq, Afghanistan). While the states argue about taking preventive measures from this flow, over 700,000 refugees since the spring in the year of 2015 to the beginning of the year of 2016 have already stepped through the European Union borders. It is yet, unclear what the real reasons for these massive refugee crises are. Is it the conflicts in the current areas or the search for better economic conditions? The answer to this question is analyzed through the evaluation of intensity of the conflicts and armed violence in the particular conflict areas.

Since the main topic of the research is the Influence of the armed conflicts on the refugee crisis in the countries of the Middle East (Syria, Iraq, Afghanistan) and the Balkan countries responses (Turkey, Greece, Macedonia) starting from the spring in the year of 2015, there are some explanations that need to be done, in order to better understand the refugee processes, the reasons for commencement, intensity of the refugee flows, refugees (age, sex, employment status, marital status) etc., that are discussed further in the PhD dissertation.

Key words: armed conflicts, refugee crisis, Middle East, Balkan countries.

² Charles O. Lerche III - The conflicts of globalization. The international Journal for Peace Studies. January 1998 ISSN 1085-7494 Volume 3, Number 1

Благодарност - Изразувам благодарност до моите родители кои ми дадоа морална поддршка за изработување на овој докторски труд.

Овие докторски студии се делумно финансиски поддржани од CIVICA Mobilitas преку нејзиниот мал грант за стипендии.

Изјавувам дека докторската дисертација е оригинален труд која сум ја работела самостојно, уредно ги цитирам сите користени извори и литература и дека дисертацијата не е користена во рамките на други универзитетски студии или за стекнување на друго звање.

с.р.

Изјавувам дека електронската верзија на докторскиот труд е идентична со отпечатениот докторски труд.

с.р.

Содржина

I ВОВЕД.....	12
1. Вовед во истражувачкиот проблем и предметот на истражување.....	12
1.1 Преглед на литература.....	14
II ТЕОРИИ	17
2. Теоретска основа на истражувањето	17
2.1 Теорија на надворешно-политичка криза и меѓународна криза.....	17
2.2 Теорија за бегалци	20
2.3 Теорија за управување со конфликти.....	21
III ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈА	25
3. Оперативен опис на истражувањето.....	25
3.1 Конфликтот во Сирија (2011 - и денес)	25
3.1.1 Сирија во 2018 година	28
3.2 Ирачки војни	30
3.2.1 Граѓанска војна во Ирак (2014 – и денес).....	31
3.3 Војна во Авганистан (2001-2021).....	33
3.4 Почеток на бегалските процеси.....	36
3.4.1 Сирија.....	36
3.4.2 Ирак.....	36
3.4.3 Авганистан.....	37
3.5 Конвенција од 1951 година во врска со статусот на бегалците и нејзиниот протокол од 1967 година	38
3.5.1 Протокол во врска со статусот на бегалците 1967 година	40
3.6 Пленарен состанок на високо ниво на Генералното собрание за решавање на големи движења на бегалци и мигранти	41
3.7 Њујоршка декларација за бегалци и мигранти (2016).....	42
3.8 Глобалниот договор за бегалците (2018).....	43
3.9 Регионална соработка на балканските земји за бегалските процеси	46
3.9.1 Процес за соработка во Југоисточна Европа (ПСЈИЕ).....	46
3.9.2 Регионална иницијатива за миграција, азил, бегалци (MARRI).....	47
3.9.3 Регионален совет за соработка (РСС)	48
3.9.4 Меѓународна организација за миграција (ИОМ).....	50
3.9.5 Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации (УНХЦР).....	51
3.9.6 Конвенција за полициска соработка за Југоисточна Европа 2006 година (КПС ЈИЕ).....	52

3.10 Национални бегалски режими во балканските земји	53
3.10.1 Турција за време на бегалската криза во 2015 година.....	53
3.10.2 Грција за време на бегалската криза во 2015 година.....	57
3.10.3 Македонија за време на бегалската криза во 2015 година	59
IV ХИПОТЕЗА	62
4. Општо објаснување на хипотезата.....	62
4.1 Истражувачко прашање: Дали интензитетот на вооруженото насилство во конфликтите во Сирија, Ирак и Авганистан влијае врз раселувањето внатре во државите (внатрешно раселени лица) и бегалската криза?	64
4.2 Истражувачко прашање: Дали должината на вооруженото насилство во рамките на конфликтот влијае на видот и интензитетот на бегањето?.....	66
4.3 Истражувачко прашање: Дали вклучувањето на големите сили во управувањето со конфликтот го зголемува или намалува нивото на бегање?	67
4.4 Истражувачко прашање: Дали политизацијата и секуритизацијата на бегалската криза влијае врз успешната соработката и координација меѓу Турција, Грција и Македонија? 68	
4.5 Истражувачко прашање: Дали недостигот на човечки и економски ресурси ги спречи Турција, Грција и Македонија успрешно да се справат со бегалската криза во 2015 година?.....	73
V МЕТОДОЛОГИЈА	76
5. Истражувачки методи и опис на студии на случај	76
5.1 Аналитички метод (мапирање на конфликти)	77
5.2 Компаративен метод.....	78
5.3 Data Envelopment Analysis (ДЕА)	78
VI НАОДИ/РЕЗУЛТАТИ	80
6. Примена на аналитички метод (<i>мапирање на конфликти на земјите од Блискиот Исток, Сирија, Ирак, Авганистан</i>)	80
6.1 Историја на конфликти.....	80
6.2 Конфликтни актери, Конфликтно прашање/а, конфликтна асиметрија, конфликтно однесување.....	83
6.3 Меѓународни и регионални аспекти на конфликтот и бегалската криза	88
VII.....	94
7. Примена на компаративен метод	94
7.1 Споредба меѓу земјите од Блискиот Исток (Сирија, Ирак и Авганистан)	94
7.1.1 Споредба на населението	94
7.1.2 Споредба на насилство	95
7.1.3 Споредба на процентот на смртни случаи.....	96
7.1.4 Споредба на бегалските процеси.....	97
7.2 Споредба меѓу балканските земји (Турција, Грција и Македонија).....	97

VIII.....	101
8. Примена на ДЕА (прозорска анализа)	101
8.1 Резултати од прозорската анализа на ДЕА.....	106
8.1.1 Турција.....	108
8.1.2 Македонија	111
8.1.2.1 Анкета за бегалците	113
8.1.3 Унгарија	116
8.1.4 Холандија.....	118
8.1.5 Белгија.....	120
8.1.6 Босна и Херцеговина	122
8.1.7 Германија.....	123
8.1.8 Црна Гора.....	126
8.1.9 Полска	128
8.1.10 Србија.....	130
8.1.11 Грција	132
8.1.12 Австрија	135
8.1.13 Франција	138
IX Интегративни мерки за бегалците во Балканските земји	142
9.1 Турција.....	142
9.2 Грција.....	143
9.3 Република Македонија	144
X ЗАКЛУЧОК	146
Анекси.....	150
Библиографија.....	152

Кратенки

ЕУ – Европска Унија

ОН – Обединети Нации

УНХЦР – Висок Комесар за бегалци на Обединетите нации

МОМ – Меѓународна организација за миграција

МАРПИ – Регионална иницијатива за миграција, азил, бегалци

МКЦК – Меѓународен Комитет на Црвен Крст

ЈИЕ – Југоисточна Европа

КПС ЈИЕ – Конвенција за полициска соработка за Југоисточна Европа

РСС – Регионален совет за соработка

ПСЈЕ – Процес за соработка во Југоисточна Европа

ИСИС – Исламска држава на Ирак и Сирија

ДЕА – Анализа на податоци

ПДЕА – Прозорска анализа на податоци

ДМУ – Единици за донесување одлуки

I ВОВЕД

1. ВОВЕД ВО ИСТРАЖУВАЧКИОТ ПРОБЛЕМ И ПРЕДМЕТОТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Меѓународните бегалски движења станаа дел од нашите животи. Се очекува меѓународните актери да придонесат за намалување на оваа појава, а воедно да изнајдат соодветни решенија за решавање на овој проблем, кој деновиве е многу широк на европскиот континент (Townsend 2015; Guild 2009). За таа цел, потребна е длабока анализа на бегалската криза. Тоа ќе биде основата за препознавање на причините за оваа криза и за откривање на одговорите и решенијата на балканските земји (Турција, Грција, Македонија) на оваа бегалска криза.

Во истражувањето, фокусот на *првајта варијабла* е насочен кон интензитетот на вооружените конфликти во земјите од Блискиот Исток каде што се појавува бегалската криза (Сирија, Ирак, Авганистан) и кои имаат главен транзитен пат низ балканските земји (Турција, Грција, Македонија) од почетокот на 2015 година. И покрај тоа што постојат неколку миграциски коридори, како што се шпанскиот морски коридор и италијанскиот морски коридор, фокусот на докторското истражување е насочен кон балканскиот миграциски коридор, кој е познат и како Централен Медитерански коридор (УНХЦР 2015). Централниот медитерански коридор ги опфаќа бегалците кои транзитираат или излегуваат од Турција со чамци до Грција, а потоа преку Република Македонија и Србија се движат кон земјите на Европската унија во Западна и Северна Европа.³ Сепак, балканскиот миграциски коридор не е синоним за Западен Балкан. Во 1996 година, Европската унија направи диференцијација помеѓу двата поима „Југоисточна (ЈИ) Европа“ и „Западен Балкан“. „ЈИЕ Европа“ се однесува на сите земји од Трстскиот Залив до Црното Море, додека Западен Балкан се состои од сите поранешни југословенски држави, освен Словенија, плус Албанија.⁴ Затоа, овие два термина Балкански миграциски коридор и Западен Балкан не треба да се мешаат.

Овој проблем е важно да се анализира од неколку причини. Пред се, Западен Балкан е регион кој е во поволна географска положба, кој се поврзува со земјите од Блискиот Исток. Пристапот до Европската Унија е многу попростапен преку територија, отколку преку поморски пат. Второ, Балканот се состои од околу 10 помали земји. Транзитот низ сите овие земји е многу чувствителен и тешко се достигнува посакуваната дестинација. Бегалците се соочуваат со многу пречки, на транзитните територии. Овие пречки се поврзани со транспортот, граничните контроли, нехуманите услови на границите итн. Трето, она што треба најмногу да се истражува е конфликтот во одредени подрачја од каде што бегалците одлучуваат да избегаат. Анализирајќи ги овие прашања, може да се идентификува проблемот, да се најдат релевантните причини за одбивање и да се понудат соодветни решенија за спречување на овие активности во иднина.

Според УНХЦР ⁵55% од бегалците широм светот потекнуваат од три земји: Сирија, Авганистан и Јужен Судан. Затоа, фокусот на овој труд е насочен кон земјите од

³ Special Mediterranean Initiative. UNHCR A. McConnell. 30 September 2015 <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opendocPDFViewer.html?docid=560ce6959&query=balkans%20corridor>

⁴ Vesnic-Alujevic, Lucia. European integration of Western Balkans: from reconciliation to European future. Center for European studies, 2012. Стр. 6

⁵ <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> Пристапено на 20.04.2018

Блискиот Исток. Истражувачкиот проблем е поврзан со основните меѓусебни елементи на бегалците и причините за нивното бегство. Општо земено, причините за бегство од матичната земја е вооружен конфликт во одредена држава. Понекогаш нема друг избор. Сето насилство што го чувствува народот и најмногу сиромашните слоеви на населението е неподносливо. Во повеќето случаи, луѓето од вооружените погодени подрачја се селат во соседните земји, каде бараат азил, заштита и хумани услови за живот. Светот од секогаш се соочува со бегалски процеси. Некогаш е природно преместување од земја во земја, некогаш е промена на државните граници, но најчесто причините за бегство се вооружени или граѓански конфликти. Сепак, овие процеси биле со бавен или брз прилив. Тие се постојано во тек или се случуваат одвреме-навреме. Тие се случуваат територијално, одејќи пеш, а се случуваат и на отворено море на пластични чамци. Сепак, сето тоа е природен начин на бегство од конфликти или мигрирање за подобри економски услови за живот, во нормални размери.

Од 2010 година земјите од Западен Балкан почнаа да примаат се поголем број мигранти и бегалци надвор од регионот. Главните земји на потекло се Авганистан, Пакистан, Сомалија, Сирија, Алжир, Мароко и Тунис. Многу од нив само транзитираат низ регионот на пат кон ЕУ. Дури и некои од оние лица кои поднесуваат барања за азил во една од земјите од Западен Балкан имаат тенденција да заминат пред конечното утврдување на нивните барања.⁶

Југоисточна Европа стана крстопат на активни миграциски процеси со значителна миграција од, преку и во регионот.

„Од еднаш во април 2015 година нешто се промени. Се случи нешто што беше толку алармантно што светот се разбуди. Немаше преку ноќ ескалација на бројот на бегалци во светот. Она што се промени е тоа што за прв пат бегалците спонтано се преселија во голем број од посиромашните региони во светот кон најбогатите.

За прв пат во својата историја, Европа прими масовен прилив на бегалци надвор од европскиот регион. Во текот на 2015 година, над милион баратели на азил дојдоа во Европа. Мнозинството дојде од Сирија, но многумина дојдоа и од други фрагилни држави како Авганистан и Ирак“.⁷

Оттогаш, крајната точка на бегалците е Европската Унија, додека земјите од Југоисточна Европа претставуваат транзит земји за бегалците. Ова е еден од главните трендови во регионот денес. Од транзитната миграција најмногу се погодени земјите од Југоисточна Европа кои се дел од процесот на пристапување и интеграција во ЕУ. Ситуацијата во Северна Африка и Блискиот Исток генерира значителен проток на бегалци и баратели на азил кон регионот, особено огромен број сириски граѓани кои се упатуваат кон Турција, а огромен број во другите земји во југоисточна Европа, вклучително и Македонија.

Бегалските текови денес се многу динамични и доволно присутни во различни делови на светот, особено во земјите од Југоисточна Европа и во другите земји членки на Европската Унија. Затоа, овие проблеми со бегалците треба целосно да се решат. Веројатно ова е причината за споменување на легендарната реченица на Бенџамин Френклин: „Ако не се држиме заедно, сигурно ќе се распаднеме поединечно“. (www.brainyquote.com, март 2017 година)

Оттука, како *втора варијабла* од главниот предмет на истражување на овој труд се одговорите на балканските земји или земјите кои го сочинуваат централно-медитеранскиот коридор на оваа криза.

⁶ Zitnanova, Kristina. Refugee Protection and International Migration in the Western Balkans. UNHCR Bureau for Europe. 2014. стр. 21

⁷ Betts, Alexander, Paul Collier. Refugee: Rethinking Refugee Policy in a Changing World. University press, Oxford, 2017. стр. 2

Секоја земја прави свој избор за грижата за бегалците и за целата бегалска криза, наспроти да се направи кохерентна меѓународна политика за бегалците. На пример, Грција изгради кампови на неколку острови, Македонија нуди бесплатен превоз до северната граница што води до северноевропските земји, а Унгарија постави жичена ограда. Државните политики, барем во балканските земји, се разликуваат една од друга. Затоа, не може да се најде теоретски заклучок за тоа што поттикнуваат овие посебни политики. Поради оваа причина, главното прашање на ова истражување е насочено кон понуда на соодветно решение за земјите погодени од оваа криза, преку систематски математички начин. Оваа математичка анализа на одговорите на балканските земји на бегалската криза е дополнително детално елаборирана.

1.1 Преглед на литература

Вооружени конфликти се случувале низ историјата и се случуваат и денес. Тие предвидуваат многу несакани последици, како насилство, смртни случаи, пожари, киднапирања, земање заложници итн. Една од последиците се и бегалските процеси кои недвосмислено се поттикнати од вооружен конфликт. Многу научници се обидоа да најдат начин за решавање на конфликтите. Менаџирање со конфликти и разрешување конфликти се термини кои се користени во студиите за управување со конфликти. Има многу научници кои успеале да ги дефинираат овие поими и да ги имплементираат во реалниот живот.

Според Оливер Рамсботам⁸ менаџирање на конфликти подразбира постконфликтна ситуација во која трети страни се вклучуваат со цел да им помогнат на конфликтните страни да склучат договор и да најдат решение за конфликтниот проблем преку посредник. Менаџирањето на конфликтите се дефинира себеси како предизвик за разбирање и трансформирање на деструктивните човечки конфликти од овој вид.

Според Валенстин⁹, „Решавање на конфликти“ значи ситуација во која конфликтните страни склучуваат договор што ги решава нивните централни некомпатибилности, го прифаќаат меѓусебното континуирано постоење како страни и ги прекинуваат сите насилни дејствија едни против други (Walensteen, 2007).

Галтунг понуди уште еден, поспецифичен метод за решавање на конфликти. Неговиот модел на песочен часовник, подоцна адаптиран од Рамсботам¹⁰, го спроведува решавањето на конфликтот во две фази. Првата фаза се однесува на појава или ескалација на конфликтот како и стеснување на политичкиот простор, а втората фаза се карактеризира со деескалација на конфликтот, вклучително и проширување на политичкиот простор. Процесот на стеснување и проширување се објаснува со различните видови и фази на разрешување конфликти. Тие се: контраст, контрадикторност, поларизација, насилство, војна, договор за прекин на огнот, нормализирање на ситуацијата и помирување.

Откако ќе се решат конфликтите, на сцена е одговорот на земјите кон бегалската криза. Во овој момент, земјите треба да имаат решение за бегалската криза.

⁸ Ramsbotham, Oliver, Hugh Miall, Tom Woodhouse. Contemporary Conflict Resolution. Polity press, 2011 година

⁹ Wallensteen, Peter. Understanding Conflict Resolution : War, Peace and the Global System. 3rd ed., 2012 година

¹⁰ Ramsbotham, Oliver, Hugh Miall, Tom Woodhouse. Contemporary Conflict Resolution. Polity press, 2011 година

Зборувајќи за европската бегалска криза во 2015 година, според Агустин и Јоргенсен¹¹, Европа е таа што е соочена со бегалската криза. Во мај 2015 година, Европската комисија ја претстави Европската агенда за миграција (ЕК 2015). Иако беше лансирана како нов пристап, таа има силен континуитет со претходните пристапи (Guiraudon 2017; Jeandesboz и Pallister-Wilkins 2016; Jorgensen 2010). Овој нов пристап на ЕУ е структуриран на четири столба: намалување на стимулациите за нерегуларна миграција; гранично управување – спасување животи и обезбедување на надворешните граници; нагласувајќи ја должноста на Европа за заштита спроведена преку силна заедничка политика за азил; и воведување нова политика за легална миграција (ЕК 2015).

Сепак, има и други научници кои не ја поддржуваат оваа агенда на ЕК, а сепак сметаат дека таа има обратно влијание. Според Нол (2015), оваа нова агенда на ЕК ги репродуцира политиките кои се покажаа дека создаваат, наместо да намалуваат ризични стратегии за миграција за оние на кои им е потребна заштита. Кастели Гатинара (2017) вели дека има мал фокус на тоа како да се зголеми внатрешната и надворешната солидарност и малку или воопшто сериозен напор да се насочат политиките за имиграција и азил на ЕУ во помалку секуритизирана насока.

Покрај агендата на ЕК за миграција, кога приливот на бегалци ја засили западнобалканската рута, беше активирана и изјавата на ЕУ-Турција¹² која имаше за цел да ги ограничи бегалските текови. Во март 2016 година, ЕУ и Турција се договорија за изјава поврзана со миграциската/бегалската криза. Во однос на изјавата ЕУ-Турција преку грчкиот закон за азил, воспоставен е исклучителен режим за азил на грчките острови и другите погранични области.

Сепак, изјавата ЕУ-Турција не го доби очекуваниот исход. Поради изјавата ЕУ-Турција, мигрантите и бегалците беа принудени или да користат поопасни рути или да останат заробени во Турција. Според Цаконас¹³, тоа покажа дека превентивните политики и аутсорсингот на управувањето со миграцијата ги зајакнува транзитните земји како Турција, без да резултира со постојано намалување на бегалските текови.

Овие политики кои беа преземени со цел да се одговори на бегалската криза не донесоа позитивни резултати. Западноевропските земји не го почувствуваа товарот на приливот на бегалци, бидејќи бегалците на својот пат се поделија низ различни земји. Најголемиот товар го почувствуваа првите земји на кои стагнаа бегалците и воопшто на европскиот континент. Тоа беа Турција, потоа Грција, Македонија, а потоа следните балкански и европски земји.

Откако ЕУ управуваше со кризата од западните делови на ЕУ, Турција беше првата и најпогодена земја од кризата, која требаше да дејствува навремено за да даде позитивен одговор на кризата. Потоа, тука е Грција со нејзините стотици острови каде бегалците си наоѓаа свое засолниште. После доаѓа Македонија, како транзитна земја, каде што најголем дел од бегалците транзитираа низ неа, за да стигнат до поразвиените европски земји.

Сепак, не се најде одржливо решение за одговор и разрешување на кризата. Оттука, оваа теза се обидува да понуди некој друг вид на разрешување на бегалската криза, избегнувајќи ги методите на општествените науки, но наместо тоа, користи математички метод за изнаоѓање решение за одговор на бегалската криза. Овој метод нуди прецизни насоки, колку една земја е подготвена за криза и колку може да

¹¹ Agustin, Oscar Garcia, Martin Bak Jorgensen. Solidarity and the Refugee Crisis in Europe. Palgrave Macmillan. 2017. Стр. 11

¹² [Изјава ЕУ-Турција, 18 март 2016 година - Конзилиум \(europa.eu\)](#)

¹³ Tsakonias, Panayotis. Peace and Security, EU-Turkey Relations and the Migration Challenge: What is the way forward?. Friedrich Ebert Stiftung. 2020. Стр. 6

одговори на овој тип на криза, според нејзините природни, финансиски и човечки ресурси. Според овој тип на метод, земјите можат да ги измерат своите капацитети за да дадат позитивен одговор на кризата во полн капацитет.

II ТЕОРИИ

2. ТЕОРЕТСКА ОСНОВА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Револуциите и протестите кои произлегоа од Арапската пролет, во комбинација со формирањето на Исламската држава во Сирија и Ирак, ги поттикнаа луѓето на Блискиот Исток, да размислуваат за тоа, што очекуваат од нивните влади. Во исто време, создаден е нов бран на бегство од опасност, уште еднаш покажувајќи како локалното, регионалното и глобалното се поврзани во идентитетот на граѓаните и концептите на граѓанство. Со спојување на нови перспективи за овие критични прашања, оваа провоцирачка нова ера ги осветли новите модели во клучните области како што се државјанството и културниот идентитет, државните граници, националните и меѓународните политики. Овие нови идеи, честопати не се многу добро прифатени од државите, обично од посиромашните. Новите политики може да предизвикаат неподготвеност за соработка меѓу државите на глобално ниво, што, според тоа, може да предизвика конфликти. Имајќи предвид дека Блискиот Исток е така наречен, буре барут, неизбежни се конфликтите кои се појавуваат на овие територии. Следејќи ги конфликтите, мешањето на големите сили во овие конфликти и различните видови на (неуспешно) помирување, теоретската позадина на ова истражување е насочена кон анализа на потеклото на вооружените конфликти кои во повеќето случаи предизвикуваат бегалски процеси и како земјите, кои се цел на бегалските процеси, се справуваат.

Главните варијабли на предметот на ова истражување се: (1) влијанието на вооружените конфликти (Сирија, Ирак и Авганистан), кои најмногу ги поттикнуваат бегалските процеси кон балканските земји (Турција, Грција, Македонија) и (2) Одговорот на балканските земји на овие бегалски процеси. За таа цел се врши теоретско и оперативно истражување.

Теоретската основа на истражувањето ќе биде извлечена од (1) теоријата за надворешно-политичка криза и меѓународна криза, (2) теоријата за бегалска криза и (3) теоријата за управување со конфликти. Овој пристап ќе ги продлабочи анализите на бегалската криза и ќе открие како интересите на големите сили и вклученоста во управувањето со конфликти придонесуваат за ескалација или деескалација на конфликтите.

2.1 Теорија на надворешно-политичка криза и меѓународна криза

Надворешно - политичка криза, односно криза за поединечна држава, е ситуација со три неопходни услови кои произлегуваат од промената на внатрешното или надворешното опкружување на државата. Сите три се перцепции што ги имаат највисоките носителите на одлуки на засегнатите држави: закана за една или повеќе основни вредности, свесност за ограниченото време за одговор на заканата и зголемена веројатност за воени дејствија.¹⁴ Оваа теорија ќе помогне подобро да се разберат овие три состојби, од промената на државното размислување, во конкретниот случај, во времетраењето на вооружените конфликти.

¹⁴ Becher, Michael, Jonathan Wilkenfeld. A study of crisis. University of Michigan Press, 1997. Стр. 3

Секогаш имало мешање на големите сили таму каде што има конфликт. Блискиот Исток генерално остана главен центар на загриженост за САД поради зависноста на Западот од нафтените ресурси во регионот. Ова докажува дека волјата на големите сили да се мешаат во моменталната конфликтна ситуација не е секогаш толку добронамерна. Тоа е повеќе интерес, отколку подготвеност да се помогне.

„Постојат гласини дека е многу тешко да се разбере Блискиот Исток. Сепак, ова не е вистина. Тешко е да се разбере Блискиот Исток само кога акцентот не е ставен на нафтата и природниот гас. Ако се земат предвид нафтата и природниот гас, многу е лесно да се анализира Блискиот Исток.

Затоа што Блискиот Исток е едноставно регион каде што локалните играчи се борат да ја продадат својата нафта и природен гас, а странските играчи се борат да ја купат оваа нафта и природен гас. Можеби звучи наивно, но ова е она за што е Блискиот Исток“.¹⁵

Русија, од друга страна, треба да преземе активности на ова поле, поради нивната природна географска поставеност. Русија мора да биде присутна на Блискиот Исток поради доминантните и насилни акции на Западот. Така и Кина. Кина, исто така, презема огромна улога во земјите од Блискиот Исток. Овие земји имаат огромни природни потенцијали и ресурси, нивните влади се слаби и оттука неефикасни да ги водат овие ресурси и да се борат против надворешната политика. Ова е првиот неопходен и доволен услов на надворешно-политичката криза или *загрозување на основниите вредности* на една земја. Во конкретниот случај тоа е закана за внатрешен вооружен конфликт доколку гасот и природната нафта не се испорачуваат како што е пропишано од странските актери.

Вториот неопходен услов за засегнатата состојба е *ограниченото време за одговор на заканата* и непосредното одлучување. Имајќи предвид дека Сирија, Ирак и Авганистан треба брзо да дејствуваат за да одговорат на барањата на странските големи актери; нивната внатрешна благосостојба би била загрошена доколку одговорат на еден, а не на сите странски актери. Доколку не успеат да го дадат овој одговор, тогаш ќе се соочат со третата несакана неопходна состојба на надворешнополитичката криза, а тоа е *зголемена веројатност за воени дејствија*. Ова вклучување во воени интервенции би се случило доколку се пропушти ограниченото време за итно донесување одлуки, или ако се одговори само на еден странски актер. Оттука, најдобро за засегнатата држава е брзо да дејствува и да одговори на заканата, како би се избегнале воени интервенции.

Она со што светската јавност денес е запознаена е вмешаноста во воени дејствија во регионот на Блискиот Исток, вооружување, ескалација на конфликти, пожари, војни итн. Почнувајќи по Втората светска војна, земјите од Блискиот Исток се цел на војни: Арапско-израелска војна од 1948 година, иранската криза (1951-53), Суец (1956), Либан (1958), Иранската револуција (1979), Иранско-Ирачката војна (1980-88), првата војна во Ирак (1990 - 1991), војната во Авганистан (2001 - 2021), Втората ирачка војна (2003 – и денес), Сирија (2011 – и денес). Овие кризи несомнено привлекуваат други несакани дејства на меѓународно ниво. Тие генерално се состојат од меѓународни кризи.

Теоријата на *меѓународни кризи* е предмет на два услови: (1) промена на видот и/или зголемување на интензитетот на нарушувачките, односно непријателски вербални или физички интеракции помеѓу две или повеќе држави, со зголемена

¹⁵ Aladeff, Iakovos. USA Russia & China in the Middle East: Alliances & Conflicts. General review. 2016 година.

веројатност за воени непријателства; со што, (2) ја дестабилизира нивната врска и ја предизвикува структурата на меѓународниот систем – глобален, доминантен или потсистем.¹⁶

Меѓународната криза е криза која настанува меѓу две или повеќе земји и затоа влече други меѓународни проблеми, ладна или вооружена дестабилизација на некој регион, поделба на меѓународни субјекти итн. само поради зголемениот интензитет на нарушувачките интеракции помеѓу „Истокот и Западот“. Тоа не е толку многу нарушувачка интеракција колку што е, во овој момент, алчноста на контрола и поседување. „...Американците се соочуваат со голема дилема. Од една страна тие не сакаат и не можат да си дозволат да го финансираат своето воено присуство во Персискиот залив, со цел да ја заштитат нафтата што главно оди во Азија. Од друга страна, Американците не сакаат Кинезите да имаат целосна контрола врз регион кој е од толку стратешко значење, како што е случајот со Блискиот Исток.¹⁷ Со оваа борба за контрола на регион, во последниве години се појави зголемена веројатност за воени непријателства во Ирак, Авганистан и се повеќе овие денови во Сирија. Овие земји на почетокот беа соочени со дестабилизација, потоа со противречност и поларизација која кулминираше со насилство и војна. Оттука, транзицијата на странска криза во меѓународна криза е изводлива, имајќи ја предвид меѓународната интервенција.

Како што е дефинирано од Брехер и Вилкенфелд, надворешната политичка криза е:

- Закана за една или повеќе основни вредности, заедно со свесност за ограниченото време за одговор на вредносната закана и зголемена веројатност за вмешаност во воени непријателства. (Brecher and Wilkenfeld 1997/2000: 4-5)

Овие автори меѓународната криза ја дефинираат со два неопходни и доволни услови:

- Промена на видот и/или зголемување на интензитетот на нарушувачките, т.е. непријателски, вербални или физички интеракции помеѓу две или повеќе држави, со зголемена веројатност за воени непријателства; кое пак
- Го дестабилизира нивниот однос и ја предизвикува структурата на меѓународниот систем - глобален доминантен и/или потсистем (ibid.:3)

Надворешно-политичката криза ескалира во меѓународна криза поради меѓународна интервенција. Нарушувачките интеракции меѓу државите ги дестабилизираат нивните односи и водат кон пререструктурирање на меѓународниот систем.

Вооружениот конфликт, како оспорена некомпатибилност каде што има употреба на вооружена сила меѓу две страни, недвосмислено во себе инкорпорира насилство. Студиите за градење мир попрецизно го дефинираат поимот „насилство“ и даваат подобра аналитичка рамка кога се анализираат конфликтите. Според Галтунг, насилството е причина за разликата помеѓу потенцијалното и реалното, помеѓу она што можело да биде и она што е. Насилството е она што го зголемува растојанието помеѓу потенцијалното и реалното, и она што го попречува намалувањето на ова растојание.¹⁸ Насилството, според Одделот за истражување на мирот и конфликтот на Упсала е поделено на: еднострано насилство, државно насилство и недржавно насилство.

¹⁶ Becher, Michael, Jonathan Wilkenfeld. A study of crisis. University of Michigan Press, 1997, Стр. 5

¹⁷ <https://www.npr.org/2012/11/14/165052133/us-rethinks-security-as-mideast-oil-imports-drop>

¹⁸ EVANGELISTA, Matthew. Peace Studies: Critical Concepts in Political Science. Vol. 1. Routledge, New York. 2005. Стр.23

Едностраното насилство е поврзано со едната страна. Одделот за истражување на мирот и конфликтот на Упсала го дефинира како „намерна употреба на вооружена сила од страна на владата на една држава или од формално организирана група против цивили, што резултира со најмалку 25 смртни случаи годишно“.¹⁹

Државното насилство, според Упсала, е оспорена некомпатибилност што се однесува на владата и/или територијата каде што употребата на вооружена сила помеѓу две страни, од кои најмалку една е владата на една држава, резултира со најмалку 25 смртни случаи предизвикани од битки, во една календарска година.²⁰

Недржавното насилство не е поврзано со државата. Оттука, употребата на вооружена сила помеѓу две организирани вооружени групи, од кои ниту една не е влада на држава, што резултира со најмалку 25 смртни случаи поврзани со битки, годишно.²¹

Сите овие видови насилство спаѓаат под организирано насилство. Едностраното, државно и недржавното насилство меѓусебно се исклучуваат и можат да се агрегираат како „организирано насилство“. Тие, исто така, го делат истиот интензитет на ограничување за вклучување - 25 смртни случаи годишно.²²

Без разлика на видот на насилството, вооружениот конфликт или војната во одредена земја, ја дестабилизира целокупната благосостојба на една земја, нејзините национални институции и најмногу нејзините граѓани. Ова ја поттикнува бегалската криза, а бегалската криза ја шири меѓународната криза на други територии, други земји и други континенти. Во таа смисла, меѓународната бегалска криза ги зафаќа и транзитните бегалски држави како Турција, Грција и Македонија.

2.2 Теорија за бегалци

Теоријата за *бегалци* придонесува во полето на бегалските процеси, причините за да се стане бегалец, потеклото на бегалците, крајните дестинации или цели на бегалците итн.

Од секогаш, бегалците се централна фигура во меѓународните односи и светската политика. Од создавањето на државниот систем на Вестфалскиот мир во 1648 година до консолидацијата на европската држава преку револуциите и државните обединувања од деветнаесеттиот век, до промената на рамнотежата на моќта помеѓу крајот на деветнаесеттиот век и двете светски војни, до деколонизацијата и создавањето на меѓународното општество по Втората светска војна, до биполарноста на Студената војна, до ерата по Студената војна, до глобализацијата и до 11 септември и појавата на нови транснационални закани поврзани со тероризмот и животната средина, бегалците се централна карактеристика на светската политика.²³

Примената на теоријата за бегалците првенствено ќе даде општ преглед на тоа кои се карактеристиките на бегалците и бегалските процеси. Имено, тоа се луѓе кои се прогонувани и лишени од своите домови и заедници и средства за живот, често се принудени да бегаат преку границите на нивните матични земји и да бараат безбедност во странство.²⁴ Обично владите на погодените земји не се подготвени да ја заштитат безбедноста на своите граѓани во конфликтни ситуации, па бегалците ја бараат својата

¹⁹ [Дефиниции - Оддел за истражување на мирот и конфликтите - Универзитет Упсала, Шведска \(uu.se\)](#), Пристапено на 26.11.2021

²⁰ Исто.

²¹ Исто.

²² Исто.

²³ Betts, Alexander, Gil Loescher. Refugees in international relations. OUP Oxford, 2011 New York. Стр. 2

²⁴ Исто. стр.1

заштита во други земји каде бараат азил. Исто така, има луѓе кои ги напуштаат своите земји иако не постои несакана катастрофална ситуација во нивните матични земји. Во оваа смисла, неизбежно е да се направи разлика помеѓу поимите „бегалец“ и „мигрант“.

„Појавата „бегалец“ е составен дел на меѓународниот систем, симболизирајќи го неуспехот на односот држава-граѓанин-територија преземен од државниот систем за беспрекорно да се обезбеди меѓународниот поредок и правда“. (Haddad 2008) Кога зборуваме за конфликт, бегалец е лице кое избегало од неговата родна земја поради вооружен конфликт или насилство во неговата родна земја. Меѓутоа, луѓето не секогаш бегале поради конфликт. Тие, исто така, бегале поради еколошки катастрофи како што се земјотреси, цунами, авторитарни режими итн. И тие не секогаш ја напуштаат својата матична земја, туку наместо тоа, можат да го заменат своето сегашно место на живеење со некое друго во истата земја. Овие луѓе се нарекуваат внатрешно раселени лица (ВРЛ). Според УНХЦР, ВРЛ се луѓе или групи на поединци кои биле принудени да ги напуштат своите домови или места на вообичаено живеење, особено како резултат или со цел да се избегнат ефектите од вооружен конфликт, ситуации на генерализирано насилство, прекршување на човечки права, или природни или вештачки катастрофи и кои не поминале меѓународна граница.

Неподготвеноста на владата да ги заштити нивните домови, граѓаните обично ги напуштаат своите места на живеење, заради конфликт. Обично овие луѓе бараат заштита во соседните земји на нивната матична земја. Некои од нив може да бараат меѓународна заштита и барање азил во мирна земја. Секоја година, околу еден милион луѓе бараат азил.²⁵ „Барател на азил, по дефиниција е некој што бара нешто, чиј правен статус сè уште се чека и чие барање за азил допрва треба да биде прифатено или одбиено од властите на земјата домаќин“.²⁶ Формата на азил е карактеристична за секој дел од светот каде има конфликт. Обично барателите на азил го бараат ова право во побогатите и економски стабилни земји.

Она што се разликува од бегалците, мигрантите се луѓе кои ја напуштаат својата земја, без разлика дали има конфликт или не, но чија главна причина за нивната миграција е потрагата по подобри економски услови за живот. Овој процес е природен начин на миграција од посиромашните во побогатите земји. И покрај тоа што бараат азил, овие луѓе бараат работни дозволи, па дури и државјанство.

И бегалците и мигрантите го бараат својот пат надвор од нивните матични земји преку територија (со возови, авиони итн.), низ море (пливање, пловање со чамци итн.) итн. Нивната цел е да стигнат до мирна и економски стабилна земја. Кога се прави споредба на бегалските (мигрантски) коридори на бегалската криза, генералниот заклучок ќе биде дека бројот на лица кои побарале азил во јужните земји е многу помал од бројот на лица кои побарале азил во северните земји.²⁷ Ова докажува дека и бегалците и мигрантите имаат за цел да стигнат до економски постабилните земји, а не до посиромашните, но мирни земји. Овие бројки на бегалци, баратели на азил и земји приматели на бегалци се детално објаснети во следните поглавја од овој труд.

2.3 Теорија за управување со конфликти

Управувањето со конфликти обично се фокусира на вооружениот аспект на конфликтот: завршување на борбите, ограничување на ширењето на конфликтот и, на

²⁵ <http://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>

²⁶ D'Orsi, Christiano. Asylum-seeker and refugee protection in Sub-Saharan Africa: The Peregrination of a persecuted Human being in Search of a Safe Haven. Routledge, New York, 2015 стр.2

²⁷ Види Исто така: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=JkZ0wY>

тој начин, негово сузбивање.²⁸ Според Питер Валенстин, постојат неколку форми на пристапи: избегнување, сместување, компромис и конкуренција.

Избегнувањето конфликт е популарен пристап за справување со конфликт. Придобивките од избегнување конфликт може да изгледаат непосредни; луѓето физички и психички ја напуштаат ситуацијата. Привлечноста на моменталното олеснување може да биде моќна. Сепак, отворениот, кооперативен пристап бара напор и вештини потребни за да се изразат силни чувства и да се развијат решенија за сложено решавање. Наодите покажуваат дека имањето цели за соработка и силните претходни односи им помогнало да избегнат конфликт конструктивно.²⁹ Оттука, избегнувањето на конфликт во однос на вооружениот аспект на конфликтот не е само едноставна акција, туку напротив бара напор и вештини за да се преземе овој чекор, особено кога поголемите субјекти, како што се државите, одлучуваат за овој чекор.

Пристапот за приспособување кон разрешување на конфликтот се заснова на поиндиректни стратегии за справување со несогласувањата и повеќе емоционално воздржани или контролирани пристапи за справување со емотивниот одговор на секоја страна на конфликтот.³⁰ Овој пристап воспоставува желба за помирување. Ако сите страни се приспособат, конфликтите обично може да се решат. Со покажување поддршка и признавање на туѓите грижи, треба да придонесе кон создавање на добри односи (Seymor, 1993).

Компромисниот пристап има тенденција да биде најнефективниот. Имањето меѓусебен компромисен договор помеѓу страните може да доведе до деескалација на конфликтот и оттаму, успешно решавање на конфликтот. Конфликтните страни во компромисна рамка чувствуваат дека двете страни придонеле за создавање на конфликтот и затоа се посакува заеднички договор за да се разреши конфликтот.³¹

Управувањето со конфликти е област каде што субјектите треба да дејствуваат контингентно, за да може да се измена нивниот конфликт. Конкурентниот пристап во теоријата за управување со конфликти е најсоодветен во конкретната ситуација. Тешко е да се премине од пристапот на конкурентно форсирање кој има тенденција конфликтот да ескалира, кон, кооперативен и взаемен пристап за решавање на конфликтот. Како што е препознаено од Ван де Влиерт и колегите, кооперативното управување со конфликти вклучува и директно и отворено несогласување заедно со акцент на развивање заемно корисни решенија за конфликтот.³²

Не постои консензус или договор за повеќе или помалку успешни пристапи за управување со конфликти. Ова е очигледно преку дискусијата и критиките на Оливер Ричмонд, Роналд Парис и други истражувачи, кои тврдат дека либералниот пристап не е успешен во решавањето на современите конфликти. Главната поента е што овие автори веруваат дека пристапот оддолу нагоре не е препознаен од меѓународните интервенции и, со тоа значи, тие се скептични во однос на успешноста на пристапот за градење мир. Во денешно време доживуваме различни видови и форми на управување со конфликт. Тоа може да биде лице в лице преговори и медијации, употреба на одредена форма на модел за управување со конфликти. Според овие автори, веќе не се

²⁸ Wallensteen, Peter. *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System*. SAGE publications, 2012. Стр. 53

²⁹ B. Ayoko, Oliremi, Neal M. Ashkansy. *Handbook of Conflict management Research*. Edward Elgar Publishing. 2014. Стр. 46

³⁰ Г. Оцел, Дон, Стела Тинг-Туми. *Прирачник за конфликтна комуникација на SAGE: интегрирање на теорија, истражување и пракса*. Публикации SAGE, 2006. Стр. 471

³¹ Исто. стр. 8

³² Исто. стр. 45

работи за управување со конфликти, туку, пред сè, за одржување на безбедноста, а потоа, ако е можно, за градење стабилност.

Управувањето со конфликти помага да се реши конфликтот по мирен пат, од билатерални преговори до посредување од трета страна. Менаџерите од трета страна вклучуваат различни видови, вклучувајќи национални држави, државни коалиции, регионални или меѓународни организации и поединци. (Dixon 1996) Управувањето со конфликти се подразбира како постконфликтна ситуација во која трети страни се вклучуваат со цел да им помогнат на конфликтните страни да склучат договор и да најдат решение за конфликтниот проблем преку посредник. Управувањето со конфликтите се дефинираше себеси во однос на предизвикот за разбирање и трансформирање на деструктивните човечки конфликти од овој вид.³³ Врз основа на критичноста на стратегиите за разрешување конфликти кои се примарно инструментални во практиката на градење мир, заклучокот би бил дека хибридниите форми на мир (како што објаснува Ричмонд) биле игнорирани и маргинализирани. Една од пречките за создавање мир се одлуките со кои решавањето конфликти и мировните процеси не треба да се потпираат на политичките елити како клучни актери во градењето институции во постконфликтниот период. (Георгиева, 2014).

Терминот „разрешување на конфликти“ е термин кој содржи трансформација на конфликтот, деескалација на конфликтот, управување со конфликти итн. Решавањето на конфликтот се однесува на мирен крај на конфликтот или барем значителна деескалација на конфликтот. Принципите за решавање на секаков вид конфликт се исти: дефинирање на конфликтот, создавање на добра атмосфера за истражување на конфликтот, разјаснување на релевантните прашања и заблуди, преговарање, договор и помирување. (Вгусе, 2001, стр. 57-58) Оттука, „Решавање на конфликти“ значи ситуација кога конфликтните страни склучуваат договор со кој се решаваат нивните централни некомпатибилности, го прифаќаат меѓусебното континуирано постоење како страни и престануваат сите насилни дејствија од една против друга страна (Walensteen, 2012). Тоа секако значи дека со оваа ситуација „разрешувањето на конфликтот“ доаѓа по веќе постоечкиот конфликт. Значи, што точно би претставувало „конфликт“? Според Галтунг, конфликтот е динамичен процес во кој структурите, ставовите и однесувањето постојано се менуваат и меѓусебно влијаат. Како еволутивна динамика, таа се манифестира во форма на конфликт, од каде интересите на конфликтните страни стануваат неподносливи. Потоа, конфликтните страни се организираат околу структурата за да ги исполнат нивните интереси. Тие формираат мислења и насилно конфликтно однесување. Така, формирањето на конфликтот почнува да расте и да се интензивира. Оваа елаборација на конфликтот од Галтунг е една од почетните и највлијателните дефиниции за конфликтот. Таа претставува основа за понатамошно зајакнување и развивање на дефиницијата за конфликти од страна на другите школи.

Според дефиницијата на Валенстин, за тоа што претставува „разрешување на конфликти“, има неколку елементи што треба да се анализираат. Под потпишување договор се подразбира формален документ кој се потпишува под одредени услови. Прифаќањето дека постојат конфликтни страни, би значело повлекување на војниците и оружјето од областите каде што имало конфликт, од страна на спротивставените страни и со тоа прифаќање на условите наведени во формалниот договор за прекин на огнот.

³³ Ramsbotham, Oliver, Hugh Miall, Tom Woodhouse. Contemporary Conflict Resolution. Polity press, 2011. Стр. 8

Следејќи го моделот на песочен часовник на Галтунг, подоцна адаптиран од Рамсботам, конфликтите и нивното решавање се изведуваат во две фази. Првата фаза се однесува на појава или ескалација на конфликтот како и стеснување на политичкиот простор, а втората фаза се карактеризира со деескалација на конфликтот, вклучително и проширување на политичкиот простор. Процесот на стеснување и проширување се објаснува со различните видови и фази на разрешување конфликти. Тие се: контраст, контрадикторност, поларизација, насилство, војна, договор за прекин на огнот, нормализирање на ситуацијата и помирување. Овие фази се поделени на два дела. Првиот дел ги опфаќа првите пет фази кои се состојат од поттикнување, непријателство меѓу страните во конфликтот и процесот на ескалација, до кулминација на војната. По Брејтвејт и Лемке (Vol. 28 (2), 2011, стр. 111-123) постојат неколку мерки на ескалација кои водат до конфликт. Првата мерка на ескалација се однесува на тоа дали конфликтот е „реципрочен“, а за да се постигне целта на конфликтот ќе биде неопходно да се користи оган. Втората мерка на ескалација е поврзана со „употребата на сила“ во конфликтот. Третата мерка на ескалација ги комбинира првите две, односно дали има „Заедничка употреба на сила“. Последната мерка се однесува на тоа дали конфликтот вклучува повеќе од 1.000 жртви. Доколку вклучува, резултатот е, меѓудржавна војна. Војната е кулминација на конфликтот. Вториот дел од деескалацијата на конфликтот, според Галтунг, ги опфаќа чекорите кои водат кон смирување на конфликтната ситуација преку различни форми на нивна трансформација (деескалација). Чекорите за деескалација започнуваат првенствено со прекин на огнот, потоа со потпишување договор, што пак води до фаза на нормализирање на ситуацијата. Последната фаза на деескалација вклучува помирување меѓу конфликтните страни. Различни техники за разрешување конфликти се специфични за моделот на Галтунг и се однесуваат на: ограничување на војната, одржување на мирот, градење мир, градење структурен мир и градење на културен мир. (Ramsbotham et. all; 2005; 2011)

III ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈА

3. ОПЕРАТИВЕН ОПИС НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

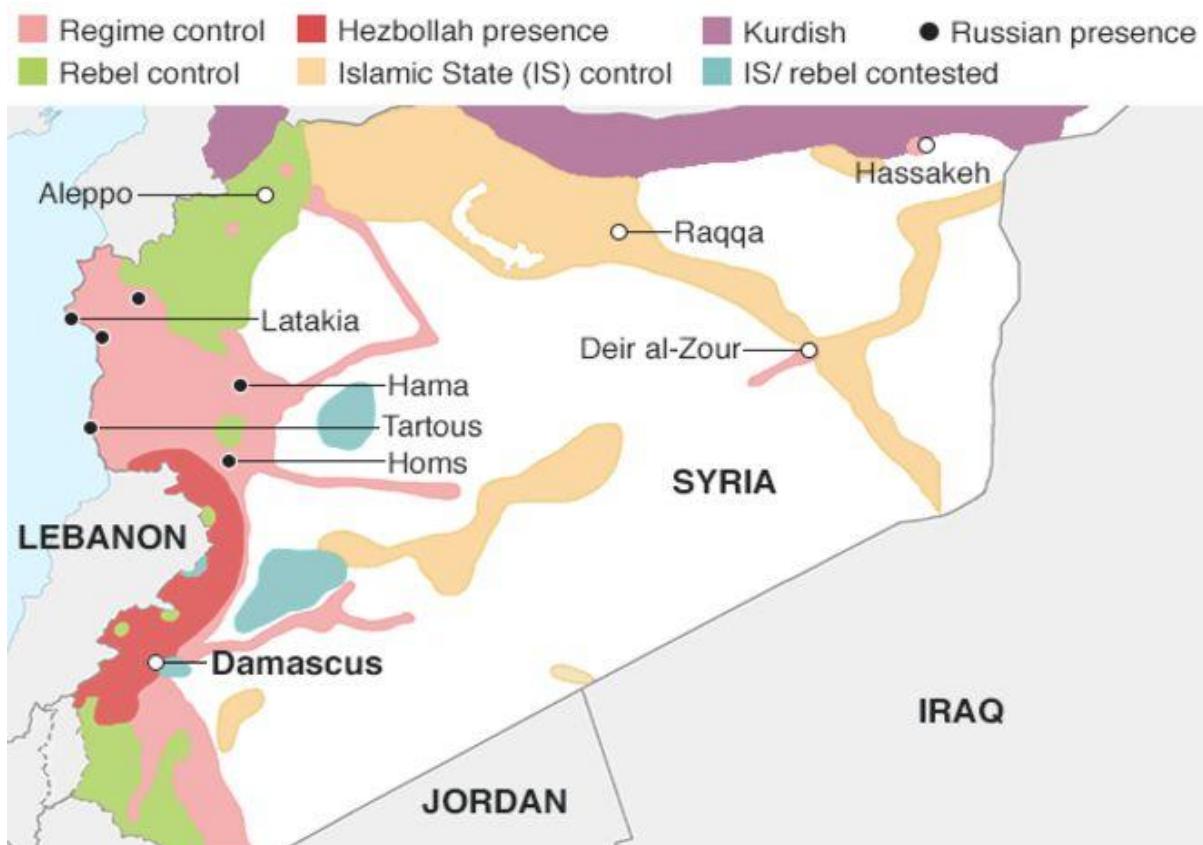
Оперативното истражување е од големо значење во овој тип на анализа. Анализирани се вооружените конфликти на Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан) како студии на случај. Во таа насока, оперативното истражување кое се однесува на видот и интензитетот на конфликтите, ќе се анализира според моделот на школата на Брадфорд, опишан во научната работа на Оливер Рамсботам.

Оваа операционализација ќе се развива преку три столба: а) историја на конфликти и карактеристика на државата; б) конфликтен процес-конфликтни ставови, интереси и позиции; в) регионални и меѓународни димензии на влијанието на конфликтот. Фрагилноста на политичките системи на државите во земјите од Блискиот Исток, обично опфаќаат различни етнички групи и нивниот религиозен карактер.

3.1 Конфликтот во Сирија (2011 - и денес)

Сирија стана „интересен“ дел од светот на почетокот на 2011 година. Оттогаш, секојдневните вести се незамисливи без да се слушне за Сирија. Сирискиот конфликт започна со демонстрации против актуелниот претседател Башар Ал Асад. Тој владееше со Сирија од 2000 година, а претходно со земјата владееше неговиот татко Хафез Ал Асад. Тоа беа нормални протести кои произлегуваат од незадоволни групи на граѓани против режимот на одредена држава. Тие се бореле против едностраниот режим на политичките партии и барале повеќепартиски систем. По неколку месеци овие демонстрации прераснаа во граѓанска војна. Граѓанската војна ја сочинуваа поддржувачите на системот на Ал Асад и противниците на овој систем. Кога започна граѓанската војна, имаше четири главни фракции на борбените групи низ целата земја: курдските сили, ИСИС, другата опозиција и режимот на Асад. Противниците на режимските цихадисти се ИД (Исламска држава). Нивното потекло и главна цел е оставка на претседателот Ал Асад. Присуството на големите сили е очигледно, а нивното влијание е големо во овој регион. Некои ја нарекуваат „прокси војна“, некои ја нарекуваат „граѓанска војна“. „Прокси војна“ имплицира дека локалните бунтовници се главно агенти на надворешни спонзори.³⁴ На следната карта е видливо присуството на сите заинтересирани страни:

³⁴ Harris, William. Quicksilver war: Syria, Iraq and the spiral of conflict. Oxford University Press, New York 2018. Стр. 6

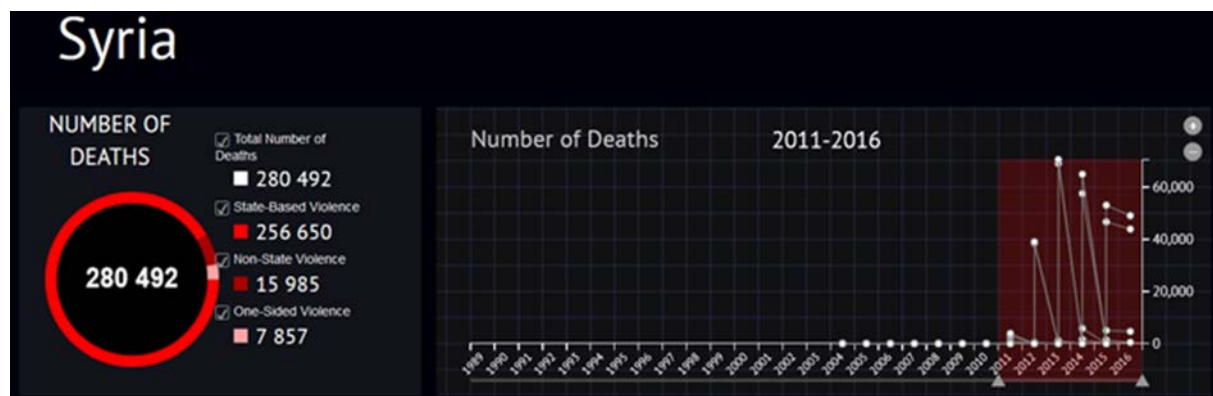

Source: ISW

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала³⁵

Несомнено е учеството на големите сили во оваа граѓанска војна. Оваа војна во Сирија предизвика опасни резултати. Се затвараа амбасади, се отповикуваа дипломати и амбасадори, а сириските амбасадори беа протерани од другите земји. Се забрани увоз на сириската нафта, започна голема бегалска криза и најстрашен момент е континуираниот раст на бројот на смртни случаи.

Меѓутоа, во оваа граѓанска војна учествувале големите сили. Тековната војна во Сирија донесе опасни резултати. Имаше затворени амбасади, отповикани дипломати и амбасадори, а сириските амбасадори беа протерани од другите земји, има и забрана за увоз на сириската нафта, се крена огромна бегалска криза и најстрашен момент е континуираниот раст на бројот на смртни случаи.

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала³⁶

³⁵ [UCDP - Програма за конфликтни податоци во Упсала \(uu.se\)](https://www.ucdp.org/), Пристапена на 26.11.2021

Овој графикон јасно го покажува растечкиот број на смртни случаи предизвикани од вооружениот конфликт во Сирија, почнувајќи од 2011 година до 2016 година. Ова насилство предизвика бегство на бегалците во огромен број.

Според УНХЦР вкупниот број бегалци кои ја напуштиле земјата заклучно со 2016 година е 17,5 милиони. А бројот на внатрешно раселени лица е 29 милиони. Според УНХЦР, имало најмалку 280 000 смртни случаи од насилство случено помеѓу, март 2011 и крајот на 2016 година. Во Сирија, директните воени смртни случаи се движат кон или дури и над 2% од целото население, а процентот е очигледно многу поголем за младите возрасни мажи.³⁷

Имајќи ја предвид етничката припадност на мнозинството граѓани и нивната религиозна припадност, лесно е да се разберат причините за нивното незадоволство и омразата што ја чувствува мнозинството.

Имено, 70% од целокупното население во Сирија се сунитски муслимани Арапи. Сунитските Арапи во Сирија се најголемите поддржувачи на бунтовничките сили и во последниве години развија се повеќе непријателски чувства кон владата на Асад, која е претставувана од шиитските муслимани.³⁸

Религијата на претседателот Ал Асад е шиитско/алавити. Ова е втора голема секта по сунитскиот ислам во Сирија. Само 12% од населението ја претставува оваа етничка припадност.³⁹ Сирија отсекогаш била земја предводена од малцинството. Веројатно ова е главната причина за чувството на омраза. Имајќи предвид дека семејството Ал Асад владее со земјата речиси 50 години, се очекуваше ваков конфликт предизвикан од религиски причини.

Другите етникуми во Сирија се Курдите кои сочинуваат нешто помеѓу 7-10% од населението и тие се исто така сунитски муслимани по религија. Туркмените во суштина се етнички Турци кои зборуваат турски и сочинуваат само 1% од населението. Асирците претставуваат околу 4% од населението. Тие се христијани, а таквите беа силно дискриминирани од екстремистичките исламски групи за време на војната. Друзите сочинуваат околу 3% од населението. Тие се декларираат како муслимани, но повеќето од сунитските исламисти не се согласуваат.⁴⁰

Мирната ситуација во Сирија до 2011 година може да се види во табелата подолу, каде според УНХЦР⁴¹, нема регистрирано внатрешно раселено лице во годините од 2001 до 2012 година. Бројот на бегалци во овој временски период е многу низок, односно само неколку илјади луѓе кои избегале од својата земја. Почнувајќи од конфликтот во 2011 година, забележлива е драстична промена на овие бројки. Во 2012 година се регистрирани над 700.000 бегалци, додека во следните години има милиони бегалци. Бројот на бегалци го достигна својот врв во 2015 година кога имаше над 4 милиони бегалци кои избегаа од Сирија.

Населението во Сирија во 2010 година изнесуваше 21.362.541⁴², а во 2015 година падна на 17.997.411⁴³.

³⁶

³⁷ Harris, William. Quicksilver war: Syria, Iraq and the spiral of conflict. Oxford University Press, New York 2018. Стр. 7

³⁸ <https://syriancivilwarmap.com/ethnic-and-religious-groups-of-syria/> Пристапено на 18.04.2018

³⁹ Исто.

⁴⁰ Исто.

⁴¹ УНХЦР - Статистика за бегалци Пристапено на 10.11.2021

⁴² [Население, вкупно - Сириска Арапска Република | Податоци \(worldbank.org\)](https://data.worldbank.org/SH.SV.XD.CD) Пристапени на 10.11.2021 година

⁴³ Исто.

Бројот на внатрешно раселените лица почна да расте во 2012 година. Во 2012 година се регистрирани над 2 милиони ВРЛ. Овој број порасна на повеќе од 7,6 милиони во 2014 година, а падна на 6,5 милиони во 2015 година.

година	Земја на потекло	Бегалци под мандат на УНХЦР	ВРЛ под мандат на УНХЦР
2001 година	Сирија	4 861	0
2002 година	Сирија	18 908	0
2003 година	Сирија	20 817	0
2004 година	Сирија	21 431	0
2005 година	Сирија	16 395	0
2006 година	Сирија	12 328	0
2007 година	Сирија	13 684	0
2008 година	Сирија	15 206	0
2009 година	Сирија	17 915	0
2010 година	Сирија	18 451	0
2011 година	Сирија	19 931	0
2012 година	Сирија	729 012	2 016.500
2013 година	Сирија	2 468.323	6 520.800
2014 година	Сирија	3 887.490	7 632.500
2015 година	Сирија	4 873.236	6 563.462

Извор: [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)

3.1.1 Сирија во 2018 година

И покрај сите преговори, дипломатски разговори и посредувања, конфликтот во Сирија наместо да оладува, продолжи да го зголемува својот обем. Денес, по 10 години од неговото појавување, меѓународното право доживува масовни прекинати. Во ера кога нациите се договорија за почитување на меѓународните стандарди, големите сили (САД, Обединетото Кралство и Франција) ја нападнаа Сирија без дозвола на Советот за безбедност на ОН. Ова сигурно претставува кршење на Повелбата на ОН во член 2, каде што главните принципи се:

1. Организацијата се заснова на принципот на суверена еднаквост на сите нејзини членки.
2. Сите членки, за да им ги обезбедат правата и придобивките кои произлегуваат од членството, ќе ги исполнуваат со добра волја обврските преземени од нив во согласност со оваа Повелба.
3. Сите членки ќе ги решаваат своите меѓународни спорови со мирни средства на таков начин што меѓународниот мир и безбедност и правдата не се загрозени.
4. Сите членки ќе се воздржат во нивните меѓународни односи од закана или употреба на сила против територијалниот интегритет или политичка независност на која било држава, или на кој било друг начин што не е во согласност со целите на Обединетите нации.
5. Сите членки ќе им дадат на Обединетите нации секаква помош во секое дејствие што ќе го преземат во согласност со оваа Повелба и ќе се воздржат од давање помош на која било држава против која Обединетите нации преземаат превентивни или присилни мерки.

6. Организацијата ќе се погрижи државите кои не се членки на Обединетите нации да постапуваат во согласност со овие принципи колку што е потребно за одржување на меѓународниот мир и безбедност.
7. Ништо што не е содржано во оваа Повелба нема да ги овласти Обединетите нации да интервенираат во прашања кои суштински се во домашна јурисдикција на која било држава или ќе бара од членките да ги поднесат таквите прашања за решавање според оваа Повелба; но овој принцип нема да ја наруши примената на мерките за извршување според Поглавјето VII.⁴⁴

Според оваа Повелба правото на вооружена интервенција се признава само кога постои самоодбрана или овластување на Обединетите нации за такви интервенции. Нема друг исклучок. Државите немаат право да одлучуваат еднострано за спроведувањето на меѓународните договори и резолуциите на ОН, дури и ако го прават тоа само затоа што Сирија користи хемиско оружје и ги прекршува конвенциите (1925 и 1993) и резолуцијата на Советот за безбедност на ОН (2118) кои силно ја забрануваат употреба на хемиско оружје.

Лидерите на трите земји кои интервенираа во Сирија, како соодветен одговор на јавноста го понудија аргументот дека неопходна е интервенција за да се спроведе Конвенцијата за хемиско оружје од 1997 година и да се заштитат граѓаните. Меѓутоа, оваа Конвенција најпрво нуди експертска истрага од Организацијата за забрана на хемиско оружје и оттука Конференцијата на државите членки може да го постави прашањето до Генералното собрание и Советот за безбедност на ОН. Оваа Конвенција не предвидува еднострана употреба на моќ како одговор на прекршувањето на Конвенцијата.

Имаше неколку обиди за прекин на огнот и градење мир, од почетокот на конфликтот во Сирија во 2011 година. Покрај резолуцијата 2118 на Советот за безбедност на ОН, која предвидува директива за да се стави под меѓународна контрола и да се ликвидира сириската програма за хемиско оружје, направени се и други меѓународни обиди за прекин на огнот.

Еден од овие обиди, а како дел од процесот на прекин на огнот, беше воспоставена мисијата на Арапската лига во Сирија на крајот на 2011 година. Суданскиот дипломат Мустафа ад-Даби беше назначен за шеф на мисијата и на 24 декември 2011, одржа преговори со сирискиот министер за надворешни работи Валид Муалем во Дамаск, за време на кои, сириската влада рече дека е подготвена целосно да соработува со Мисијата и да направи се што е во нејзина моќ за да обезбеди нејзина успешна операција.⁴⁵ Мисијата на Арапската лига подготви Арапски акционен план кој ги покрива активностите за прекин на огнот. Документот ја нагласува деескалацијата и пред сè потребата сите страни да престанат со непријателствата во населените области и да ја преместат воената опрема надвор од градовите и населените места.⁴⁶ Мисијата набљудуваше многу конфликтни области во Сирија. Таа доби помош од сириската влада со цел да ги извршува своите задачи и да ги отстрани сите пречки. Сепак, извештајот на мисијата не беше како што очекуваа САД и нивните сојузници. Дури и се судри со нивниот интерес. Работата на Мисијата на Арапската лига во Сирија беше прекината на почетокот на 2012 година: нејзиниот мандат не беше продолжен и покрај фактот што во нејзиниот извештај се вели дека доколку активностите на мисијата беа

⁴⁴ Повелба на ОН [Обединетите нации \(целосен текст\)](#) | [Обединети нации](#)

⁴⁵ Khodynskaya-Golenischeva, Maria. Syria: The path from war to peace. Sandro Teti Editore, 2021. Стр. 642

⁴⁶ Исто.

прекинати по толку краток период, целиот напредок што го постигнаа ќе имаше обратен ефект.⁴⁷

Меѓународната група за поддршка на Сирија (ISSG) беше формирана во 2015 година, четири години по почетокот на конфликтот. Меѓународната група за поддршка на Сирија стана таков нов механизам кој ги зема предвид позициите на сите земји во регионот при подготовката на колективните решенија за Сирија.⁴⁸ ISSG ги одобри сите резолуции на Советот за безбедност на ОН поврзани со сириското прашање. Оттука, присуството на клучните земји од регионот, под руско-американското претседавање, се покажа како многу ефикасно. Меѓутоа, „присуството на одредени играчи во ISSG, кои беа ирелевантни од гледна точка на решавањето на сириската криза, го префрли фокусот на дискусијата на прашањата што внесоа елемент на политизација во дискусијата. Овој негативен тренд ги натера Русија и САД да ја сфатат потребата да се префрлат консултациите за конкретни аспекти од решавањето на кризата во формат на „тесна група“, вклучувајќи ги Русија, САД, Катар, Саудиска Арабија и Турција.⁴⁹

За ефикасно да го поддржат примирјето, Русија и Соединетите Држави развија правна рамка за воспоставување и одржување на прекинот на огнот, откако ги договорија релевантните документи во билатерален формат.⁵⁰ Заедничката изјава на Руската Федерација и Соединетите Американски Држави како копретседавачи на Меѓународната група за поддршка на Сирија за прекин на огнот во Сириската Арапска Република од 22 февруари 2016 година стана основен документ, кој ги дефинира целите и содржината на соработката помешу Русија - САД за прекинот на огнот во Сирија. Оваа изјава содржеше одлука да се донесе прекин на огнот во Сирија, почнувајќи од 00:00 часот на 27 февруари 2016 година.⁵¹ Оваа изјава беше предложена и прифатена од сите страни кои ја изразија својата посветеност за прекин на огнот. Сепак, тој не беше проширен на Џабхат ал Нусра и ИСИЛ. Џабхат ал Нусра беше сфатена како терористичка организација под чие водство се бореле бројни нелегални вооружени групи. Џабхат ал Нусра не беше дел од договорот за прекин на огнот. Оттука, продолжи да се бори и по прогласувањето на режимот за прекин на огнот.⁵²

3.2 Ирачки војни

Скоро 40 години *Ирак* е дел од борбеното поле. Иранско-ирачката војна која траела 8 години (1980-88) не била ништо друго освен борба за територијални и политички спорови. Ирак се стремел кон преземање на контролата врз богатиот ирански пограничен регион Кузестан, кој произведува нафта, територија населена главно со етнички Арапи, над која Ирак се обидува да прошири некоја форма на власт. Иран и Ирак ги смирија своите дипломатски односи, а Ирак се согласи на иранските услови за решавање на војната. <https://www.britannica.com/event/Iran-Iraq-War>

Првата војна во Ирак (1990-1991) започна со инвазијата на Кувајт. Тоа повторно беше мотивирано од нафтените полиња, овој пат во Кувајт. Присуството на САД, Обединетото Кралство и Израел (Коалициските сили) беше големо. Затоа, претседателот Садам Хусеин оваа војна ја нарече „Света војна“ или „дихад“ - војна

⁴⁷ Исто. Стр.645

⁴⁸ Исто. Стр.647

⁴⁹ Исто. Стр.663

⁵⁰ Исто. стр. 572

⁵¹ Исто. стр. 573

⁵² Исто. Стр.578

против САД и Израел. Оваа војна заврши по ослободувањето на Кувајт од страна на коалициските сили и Ирак согласни со барањата на Обединетите нации.

Втората ирачка војна (2003-2011) се случи како причина за попречување на инспекциите на ОН во Ирак и продолжување на поседувањето и производството на оружје за масовно уништување, иако беше договорено спротивното. Претседателот Буш го осуди тоа што овој вид оружје за масовно уништување се произведува за да се користи од страна на терористичката група Ал Каеда. Според администрацијата на Буш, сторителите на терористичките напади од 11 септември го направија разоружувањето на Ирак, нов светски приоритет. Оттука, претседателот Буш поддржан од британскиот премиер Тони Блер со некои помали контингенти од неколку други земји го нападна Ирак и брзо ги порази ирачките воени и паравоени сили. Откако насилството почна да опаѓа во 2007 година, САД постепено го намалија своето воено присуство во Ирак, формално завршувајќи го своето повлекување во декември 2011 година.

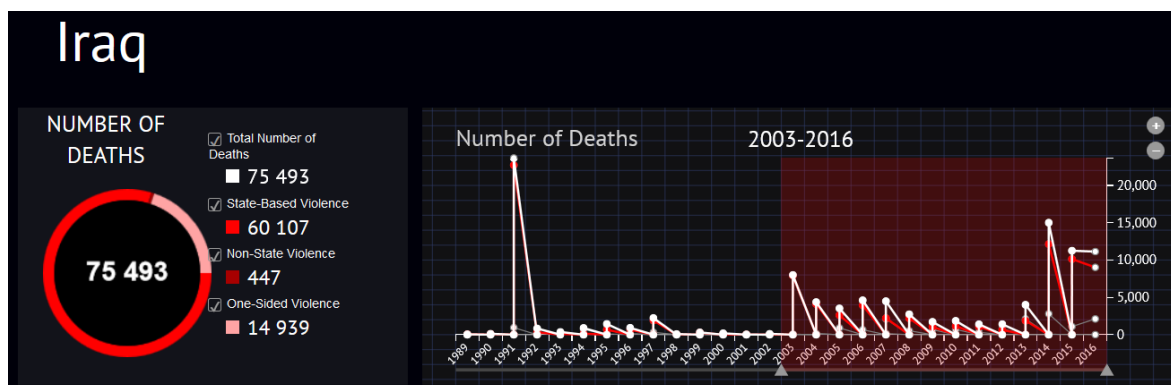
3.2.1 Граѓанска војна во Ирак (2014 – и денес)

Бидејќи главната цел на оваа работа е анализа на влијанието на вооружените конфликти врз бегалската криза на Блискиот Исток во 2015 година, горните три војни во Ирак не се од посебен фокус и нема да бидат земени во предвид кога се анализира бегалската криза од 2015 година. Граѓанската војна во Ирак од 2014 година до денес, ќе биде потенцирана, поради нејзиното влијание врз бегалската криза што се случи на европскиот континент во 2015 година.

Граѓанската војна во Ирак дојде како последица од вооружените конфликти во Ирак од 2003 година и од сириската криза од 2011 година. Тоа би било долга пауза помеѓу две војни. Релевантниот амбиент за сириската криза во 2011 година, која стана војна и во Сирија и во Ирак, беше пред сè домашната средина во Сирија, во голема мера изолирана од превирањата во Ирак по 2003 година. Да, надворешните настани придонесоа за верижна реакција што започна во запоставениот јужен сириски град Дера во март 2011 година, но таканаречените револуции на Арапската пролет во Тунис и Египет обезбедија релевантен поширок контекст - не Ирак кој беше релативно смирен на почетокот на 2011 година⁵³. САД официјално се повлекоа од Ирак во 2011 година, но се вратија на чело на нова коалиција. На оваа нова коалиција предводена од САД, главна цел и беше да се победи ИСИС. Сепак, имаше и други превирања во Ирак. Друга цел на оваа војна беше оставката на премиерот Нури ал Малики. Неговиот режим ја покажа алчноста да ја преземе контролата врз природните и капиталните ресурси на земјата, како што е нафтата. Оттука, овој авторитаризам може да се сфати како една од причините за граѓанската војна во Ирак.

Втората ирачка војна и граѓанската војна резултираа со огромен број на загинати. Според следниот графикон, евидентен е зголемениот број на смртни случаи помеѓу 2003-2010 година. Потоа, имаше смирувачка ситуација од 2011 до 2013 година. Во 2013 година имаше брз раст на бројот на смртни случаи и меѓу 2014 и 2015 година го достигна својот врв.

⁵³ Harris, William. Quicksilver war: Syria, Iraq and the spiral of conflict. Oxford University Press, New York 2018. Стр. 14

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала⁵⁴

Оваа граѓанска војна и бројот на смртни случаи предизвикани од насилство влијаеше на одливот на бегалците од земјата, а со тоа и на бегалските процеси. Според статистиката на УНХЦР⁵⁵, бројот на бегалци регистрирани во периодот од 2001 до 2005 година изнесува стотици илјади. Почнувајќи ја втората војна во Ирак во 2003 година до 2011 година, Ирак се соочи со најголем број бегалци. По неколку години од почетокот на Втората ирачка војна, регистрирани се 1,4 милиони бегалци. Во 2007 година имало најголем број бегалци регистрирани во Ирак, или 2,3 милиони бегалци. Во следните години овој број се намали, но сепак висок на повеќе од еден милион бегалци до крајот на втората војна во Ирак во 2011 година.

Со појавата на граѓанската војна во Ирак, бројот на бегалци не беше толку висок како во претходните години за време на Втората ирачка војна. Бројот на бегалци е помал од милион. Во 2014 година имаше 369 960 бегалци, а во 2015 година се намали на 264 086. Меѓутоа, тоа не беше случај со ВРЛ.

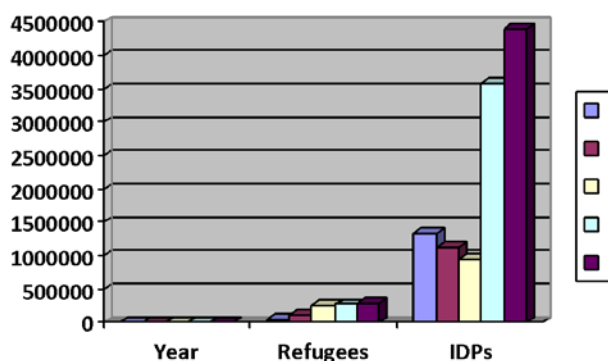
Според УНХЦР, почнувајќи од 2001 до 2004 година, исто како и во случајот во Сирија, нема регистрирано внатрешно раселено лице (ВРЛ). По неколку години од појавата на втората војна во Ирак, бројот на ВРЛ почна да расте. Регистрирани се 1 200.000 ВРЛ. Оваа бројка постепено растеше во наредните години. Се намали на помалку од еден милион во 2013 година или по завршувањето на втората војна во Ирак. Меѓутоа, со појавата на граѓанската војна во 2014 година, бројот на ВРЛ порасна на 3,5 милиони и го достигна својот врв до 4,4 милиони во 2015 година.

Година	Земја на потекло	Бегалци под мандат на УНХЦР	ВРЛ под мандат на УНХЦР
2001 година	Ирак	530 508	0
2002 година	Ирак	422 504	0
2003 година	Ирак	368 578	0
2004 година	Ирак	311 890	0
2005 година	Ирак	262 302	1 200.000
2006 година	Ирак	1 450.909	1 834.368
2007 година	Ирак	2 309.247	2 385.865
2008 година	Ирак	1 903.517	2 647.251
2009 година	Ирак	1 785.215	1 552.003
2010 година	Ирак	1 683.576	1 343.568
2011 година	Ирак	1 428.306	1 332.382
2012 година	Ирак	746.204	1 131.810
2013 година	Ирак	401.461	954.128
2014 година	Ирак	369.960	3 596.356
2015 година	Ирак	264.086	4 403.287

Извор: УНХЦР - Статистика за бегалци

⁵⁴ UCDP - Програма за податоци за конфликти во Упсала (ucp.se), Пристапена на 26.11.2021

⁵⁵ УНХЦР - Статистика за бегалци Пристапено на 10.11.2021 г

Населението на Ирак се проценува на 38.146.025 граѓани. 97% од нив се ислам по религија од кои 55-60% се шиити, а другите 40% се сунити. Останатите 3% од населението по религија се Христијани, Јазиди и Мандејци. Етничката припадност во Ирак е претежно Арапска 75-80%, Курдска 15-20% и Туркоман, Асирец или други 5%.⁵⁶

Религиозната група која е мнозинство во Ирак е маргинализирана од малцинството кое го води Ирак под режимот на Садам Хусеин. Алтернативно, сунитските муслимани од Ирак политички доминираа во Ирак со векови до американската инвазија во 2003 година (Централна разузнавачка агенција, 2016). Сунитите се членови првенствено на Ал Каеда, а оттука и членови на ИСИС. ИСИС е форма на доминација во арапското општество, строго составено од радикални сунитски муслимани, обединети од земјите на Блискиот Исток. Нивната цел е да ги заштитат сунитските муслимани и да направат своја земја. Според тоа, се претпоставува дека Исламската држава на Ирак и Сирија (ИСИС) е последица на Ал Каеда. Меѓутоа, како главна разлика помеѓу Ал Каеда и ИСИС е тоа што Ал Каеда е присутна при драматични и директни напади, додека Исламската држава Сирија и Ирак, како што вели нејзиниот термин, претставува обединување на Исламската држава или територијално освојување.

Во средината на 2010-тите, стратешкото прашање за Соединетите Држави беше како да реагираат на обновениот хаос и очигледните успеси на радикалните исламистички групи подготвени да користат терор и да убиваат западни народи, вклучително и Американци. Тешките искуства во Ирак и Авганистан предизвикаа негодување за градењето нација и противбунтовниците меѓу американските воени и политички лидери.⁵⁷ Генерално, оваа граѓанска војна ја претставува борбата против Ал Каеда и Исламската држава Ирак и Сирија (ИСИС). Ова, се разбира, е во координација и поддршка со големите сили кои ја преземаат контролата врз регионот.

3.3 Војна во Авганистан (2001-2021)

Војната во Авганистан исто така е меѓународен конфликт, во кој конфликтни страни се Авганистан (Ал Каеда и Талибанците) и Големите сили (САД со своите сојузи). 20-годишната војна ја претставува најдолгата војна што ја водеа Соединетите држави против авганистанските извршители на нападите на 11 септември. Сè започна, после 11 септември со единствена цел да се уништат Ал Каеда и Талибанците.

⁵⁶ [Ирачка култура — Културен атлас \(sbs.com.au\)](http://sbs.com.au), Пристапено на 23.4.2018

⁵⁷ Sapolsky, Harvey M., Eugene Gholz, Caitlin Talmadge. US Defense Politics: The Origins of Security Policy. Routledge 2017. New York. Стр. 17

Талибанците ја претставуваа ултраконзервативната политичка и религиозна фракција која владееше со Авганистан и обезбедуваше засолниште за Ал Каеда, извршителите на нападите на 11 септември. САД им поставија ултиматум на Талибанците. Тоа беше да го предадат лидерот на Ал Каеда, Осам Бин Ладен. Откако Талибанците одбија да го предадат Бин Ладен, САД почнаа да се одмаздуваат кон Талибанците. Соборувањето на Талибанците од страна на САД беше лесен чекор. Тоа траеше само два месеци. Неколку основни фактори придонесоа за колапсот:

- Авганистанците не го сакаа репресивниот талибански режим;
- Многу талибански лидери пребегнаа кога нивната моќ ослабна;
- Талибанските борци главно беа посветени на статична одбрана;
- Помошта која Ал Каеда можеше да им ја понуди на талибанците беше мала;
- Опозицијата и талибанците беа тесно усогласени;
- Воздушните напади насочени и контролирани од копнените сили беа разорно ефикасни.⁵⁸

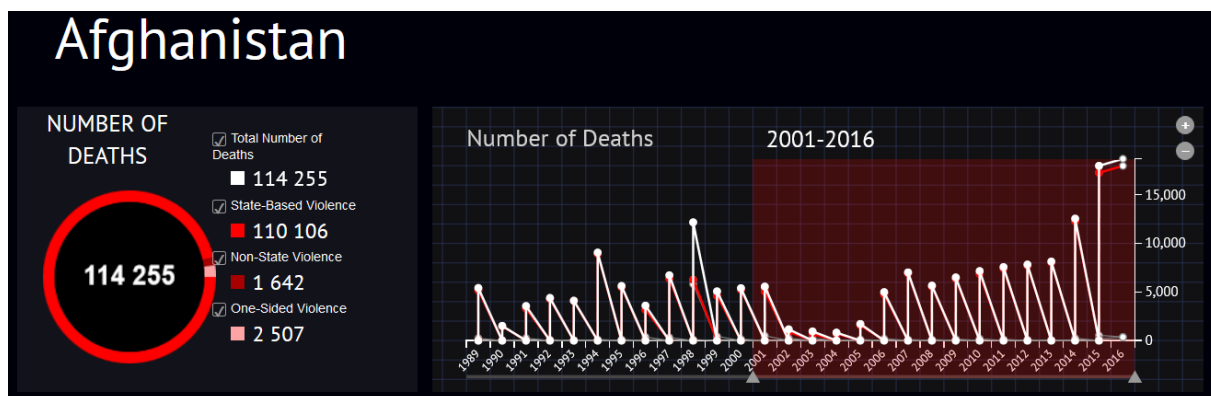
По поразот на Талибанците, следниот чекор за САД и нивните сојузници беше да го најдат лидерот на Ал Каеда, Бин Ладен. Овој чекор беше малку потежок за американските сили отколку соборувањето на талибанците. Беа потребни речиси 10 години по нападите од 11 септември. Наводно, тој бил убиен нокта на 2 мај 2011 година во Пакистан од американските специјални сили.

Следните три години беа период кога конфликтните страни започнаа некакви преговори за структурно градење мир и одржлив мир. Периодот на транзиција се сметаше за последна можност да се создадат неопходните услови за трансформација на меѓународната поддршка на начин што ќе ја зајакне одржлива демократска држава.

Сепак талибанците, ја вратија својата моќ. Силите на НАТО, како сојузници на Соединетите држави, не успеаја да ги елиминираат талибанците преку воени средства и оттука САД и Талибанците потпишаа условен мировен договор во Доха со кој се бараше американските трупи да се повлечат до април 2021 година. Но, овој период истече и не се испочитува од САД. Талибанците започнаа широка офанзива и конечно го зазедоа Кабул на 15^{август} 2021 година. Тогаш талибанците прогласија победа и војната заврши.

Сите насилни фактори резултираа со огромен број смртни случаи. Според Упсала, графиконот подолу го прикажува бројот на загинати, помеѓу 2001 и 2016 година. Иако има мало намалување на овој број од 2002 до 2005 година, бројот на смртни случаи предизвикани од вооружен конфликт е континуиран. Почнувајќи од 2006 година и така натаму, оваа бројка од година во година се зголемува и го достигнува својот врв во 2015 и 2016 година. Според ова, бегалската криза е неизбежно решение за граѓаните на Авганистан.

⁵⁸ Perry, Walter L. David Kassing. Toppling the Taliban: Air-Ground operations in Afghanistan, October 2001-June 2002. Rand Corporation, Santa Monica, 2015 година. Стр. 62

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала⁵⁹

Населението во Авганистан е 33.332.025 граѓани. Поголемиот дел од религијата е исламот 99,7% од кои 85-90% се сунитски ислам, а шиитскиот ислам е 10-15%. Останатите 0,3% се други религии.⁶⁰

Во текот на истражувањето има некои факти кои треба да се истакнат, во врска со бегалската криза и годините на појава на војната во Авганистан.

Имено, во 2001 година според УНХЦР⁶¹, биле регистрирани над 3 милиони бегалци, а во Авганистан имало 1.200.000 внатрешно раселени лица. Во следните години овие бројки опаѓаат. Бројот на бегалци останува висок во сите години на анализа, додека бројот на ВРЛ е драстично помал отколку во 2001 година. Од 2010 година бројот и на бегалците и на ВРЛ повторно започнува да расте. Во 2015 година овие бројки се малку пониски од 2001 година, но се повисоки од сите претходни години.

Година	Земја на потекло	Бегалци под мандат на УНХЦР	ВРЛ под мандат на УНХЦР
2001 година	Авганистан	3 809.763	1 200.000
2002 година	Авганистан	2 510.294	665 156
2003 година	Авганистан	2 136.039	184 269
2004 година	Авганистан	2 414.460	159 549
2005 година	Авганистан	2 166.139	142 505
2006 година	Авганистан	2 107.510	129 310
2007 година	Авганистан	3 057.655	153 718
2008 година	Авганистан	2 833.117	230 670
2009 година	Авганистан	2 887.114	297129
2010 година	Авганистан	3 054.699	351 907
2011 година	Авганистан	2 664.423	447 547
2012 година	Авганистан	2 586.132	486 298
2013 година	Авганистан	2 556.483	631 286
2014 година	Авганистан	2 596.259	805 409
2015 година	Авганистан	2 666.294	1 174.306

Извор: [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)

⁵⁹ [UCDP - Програма за податоци за конфликти во Упсала \(uu.se\)](#), Пристапена на 26.11.2021

⁶⁰ <https://culturalatlas.sbs.com.au/afghan-culture/religion-19e97e-99-084a-4650-a714-d1ebd7d30e7f>

Пристапено на 23.4.2018

⁶¹ [УНХЦР - Статистика за бегалци](#) Пристапено на 10.11.2021

3.4 Почеток на бегалските процеси

3.4.1 Сирија

Граѓанската војна во Сирија започна во 2011 година, како мирен граѓански протест во потрага по демократски реформи. За неколку месеци дојде до репресија која ги принуди демонстрантите да земат оружје и да се спротивстават на институциите. За само неколку години, овие протести се претворија во целосна граѓанска војна која вклучува големо регионално и меѓународно влијание. Сириската граѓанска војна, првично предизвикана од комбинација на протестно движење за социо-економски и политички реформи од една страна, и непосакуваниот одговор на претседателот Асад на тоа од друга страна, предизвика 200.000 жртви, и половина раселени лица од вкупното население на Сирија од 24 милиони.⁶²

„Почнувајќи од летото 2011 година, офанзивите на сириската армија принудија десетици илјади да избегаат. Од почетокот на 2012 година наваму, со разгорување на борбите низ поголемиот дел од земјата и бомбардирањето на градовите, раселувањето на цивилното население се забрза. Релативно незасегнатиот сириски брег стана дом на милиони. Други побегнаа во Либан, Ирак, Јордан и Турција. Почнувајќи од зимата 2012-2013 година, речиси половина милион Сиријци се регистрираа во УНХЦР во соседните земји, бројка што се искачи на 4,8 милиони до крајот на 2015 година. Гледајќи дека конфликтот ќе биде долг, многу бегалци ја напуштија Турција и заминаа за Европа кон крајот на 2015 година, со цел да побараат азил“.⁶³

Според статистиката на Светска банка⁶⁴, во 2013 година се регистрирани 2.468.323 Сиријци кои ги напуштиле своите домови. Во 2014 година оваа бројка стана поголема. Регистрирани се 3.887.490 сириски бегалци. Во 2015 година бројот на бегалците од Сирија достигна 4.873.236, а во 2016 година овој број е највисок од 5.524.511.

Гледајќи ја статистичката бегалска крива, до 2011 година таа беше рамна, што се разликува од Авганистан. Од 2011 година има драстичен скок на овие бројки. Ова е природен феномен, имајќи ја предвид граѓанската војна која се појави во 2011 година. Сепак, врвот на европската бегалска криза во 2015 година не се поклопува со врвот на сириските бегалци. Во следните години, по 2016 година, бројот на бегалци е се поголем. Оттука, не може да се заклучи дека вооружениот конфликт во Сирија ескалирал во 2015 година. Тој траел и во следните години.

3.4.2 Ирак

„Инвазијата на Ирак во 2003 година остави наследство на насилство и политички систем кој се повеќе се користеше од политичките лидери за постигнување некаква предност. По период на релативна стабилност, насилството се зголеми во Ирак во текот на 2014 година. Од почетокот на 2014 година, екстремната сунитска група ИСИЛ/Даеш, кои исто така се активни во Сирија, доби контрола на територијата во главно сунитските и спорните области на Ирак“.⁶⁵ Конфликтот се прошири на север откако екстремистичката група Исламска држава го зазеде Мосул, вториот по големина град во Ирак.

⁶² ARK group DMCC. The Syrian conflict: A systems conflict analysis. February 2016. Стр.14

⁶³ BACZKO, Adam, Gilles Dorronsoro, Arthur Quesnay. Civil War in Syria, Mobilization and Competing Social Orders. Cambridge University Press, 2018. Стр. 157.158

⁶⁴ [Бегалско население по земја или територија на потекло - Сирија | Податоци \(worldbank.org\)](http://worldbank.org)

⁶⁵ ROHWERDER, Brigitte. Contemporary conflict analysis of Iraq, Rapid literature review. University of Birmingham, 2014. Стр. 1

Од октомври 2014 година, борбите предизвикаа внатрешно раселување на 1,8 милиони луѓе, а има 5,2 милиони на кои им е потребна итна хуманитарна помош.⁶⁶

Имајќи предвид дека во Ирак постојано има вооружени конфликти, бројот на бегалци кои бегаат во конкретните години на анализа не е толку голем како во Сирија и Авганистан. Според статистиката на Светска банка⁶⁷, најголем број бегалци е забележан во 2013 година или 401.461 ирачки бегалци. Во 2014 година овој број се намали на 369.960 бегалци. Во 2015 година биле регистрирани 264.086 бегалци, додека во 2016 година имало 316.056 бегалци кои избегале од Ирак.

3.4.3 Авганистан

Во Авганистан има војни во последните 20 години. Авганистан е една од најпогодените земји од војна во светот. По падот на Талибанците и воспоставувањето на нова демократска влада со помош на меѓународната заедница, Авганистан сè уште се соочува со огромен предизвик во процесот на градење држава, трансформација на конфликти и градење мир.⁶⁸ Етничкиот конфликт останува еден од најважните конфликти денес со кои се соочува Авганистан покрај други прашања како што се тероризмот, бунтот, политичката нестабилност и слабото владеење.⁶⁹ Сепак, покрај етничките тензии имаше и политички нестабилности како што се политичките маневри и сојузи, кои исто така предизвикаа конфликтни тензии. Појавата на нови конфликти во конфликтна област е лесно. Може да се појават различни видови проблеми, поврзани со социо-економски прашања, национален идентитет, етнички разлики итн.

Сите овие нестабилности предизвикаа огромни бегалски процеси од земјата. Според статистиката на Светска банка⁷⁰, во 2013 година биле регистрирани 2.556.483 бегалци кои ја напуштиле земјата. Во 2014 година оваа бројка се искачи на 2.596.259 бегалци. 2015 година беше врв на бегалските процеси. Имаше 2.666.294 раселени лица од Авганистан. Во 2016 година овој број се намали на 2.501.447 бегалци.

Според овие податоци, најголем дел од авганистанските државјани ја напуштиле земјата во 2015 година.

Бидејќи причините за конфликтот се разликуваат во секоја димензија на конфликтот во Авганистан, би било соодветно да се класифицираат причините за конфликтот во Авганистан во две категории А) Структурни причини за конфликтот, Б) Социо-економски причини.⁷¹ Структурната причина за конфликтот ги вклучува географската и етничката поделба, религијата и идеологијата, неуспешната влада, Кабул и меѓународните актери. Социо-економските причини би биле: Воениот владетел (опозиција на власта), отпор кон општествено-политичките реформи и нарко-економијата. Овие различни димензии на конфликтот во Авганистан го направија една од најпогодените земји од војната во последните децении.

Во однос на европската бегалска криза, конфликтот во Авганистан ескалира во 2015 година, кога имаше најголем број бегалци. Во 2016 година, имаше слаба деескалација на конфликтот, така и бројот на авганистанските граѓани кои избегаа.

Заклучок

Современа анализа на почетокот на бегалските процеси како последица од вооружените конфликти; и бројот на бегалците, доведе до заклучок дека земјите од

⁶⁶ Исто.

⁶⁷ [Бегалско население по земја или територија на потекло - Ирак | Податоци \(worldbank.org\)](#)

⁶⁸ RAHMAN, Bahram. Conflict analysis of Afghanistan. Friedrich-Ebert-Stiftung. August 2008. Стр.3

⁶⁹ Исто.

⁷⁰ [Бегалско население по земја или територија на потекло - Авганистан | Податоци \(worldbank.org\)](#)

⁷¹ RAHMAN, Bahram. Conflict analysis of Afghanistan. Friedrich-Ebert-Stiftung. August 2008. Стр. 5

Блискиот Исток, кои се предмет на анализа, биле во фаза на војна во соодветните години. Ирак и Авганистан се конфликтни области подолго од Сирија. Врвот на бегалските процеси не беше ист во сите три земји, но ескалацијата на конфликтите ги предвиде и бегалските процеси. Во Авганистан најголем број бегалци е забележан во 2015 година, во Сирија е во 2016 година, додека во Ирак врвот е во 2013 година. Комбинацијата на сите три земји, испреплетените вооружени конфликти во Сирија и Ирак, конфликтните актери, ескалацијата на вооружените конфликти доведоа до бегалските процеси, а со тоа и до европската бегалска криза во 2015 година.

3.5 Конвенција од 1951 година во врска со статусот на бегалците и нејзиниот протокол од 1967 година

Во процесот на управување со конфликти постојат многу средства за преговарање меѓу конфликтните страни. Има некои меѓународни стандарди кои треба да се почитуваат. Овие стандарди би ги вклучиле прво и најважно Повелбата на Обединетите нации, Универзалната декларација за човекови права, Женевските конвенции, Римскиот Статут, инструментите на ИОМ (Меѓународната организација за миграција) и други инструменти на ОН. Овие инструменти ги обезбедуваат меѓународните институции, што значи дека секоја земја што потпишала и ратификувала таков инструмент мора да го почитува.

Конференцијата на ОН на ополномоштените за статусот на бегалците и лицата без државјанство беше конференција свикана од Генералното собрание на ОН во 1950 година со цел да се заврши изготвувањето и потпишувањето на Конвенцијата за статусот на бегалците и Протоколот во врска со статусот на лицата без државјанство. Конференцијата се состана во Европската канцеларија на Обединетите нации во Женева од 2 до 25 јули 1951 година за финализирање на „Конвенцијата од 1951 година за статусот на бегалците“. Оваа Конвенција беше усвоена од Конференцијата на ополномоштени претставници на ОН во 1951 година. Денес, „Конвенцијата од 1951 година за статусот на бегалците и нејзиниот протокол од 1967 година“ (ОН) е ратификувана од 147 држави. Во балканскиот регион оваа Конвенција ја потпишаа сите земји (освен Косово) со сукцесија или пристапување.

На почетокот, оваа Конвенција беше планирано да ги опфати сите бегалски процеси што се случија по Втората светска војна. Конвенцијата од 1951 година, како инструмент по Втората светска војна, првично беше ограничен по обем на лица кои бегаат од настани што се случиле пред 1 јануари 1951 година и во Европа. Имаше многу бегалски процеси како последица на Втората светска војна, па за да се заштити оваа категорија луѓе, Високиот комесаријат за бегалци на ОН требаше да ја преземе контролата врз овие луѓе. Во годините по усвојувањето на оваа Конвенција од 1951 година, повторно се случија многу бегалски процеси. Затоа, Протоколот од 1967 година ги отстрани ограничувањата на периодот и територијата и на тој начин ѝ даде на Конвенцијата универзална покриеност.

Според Преамбулата на Конвенцијата, општите принципи на оваа Конвенција се следните:

- Принципот дека луѓето ќе ги уживаат основните права и слободи без дискриминација;
- Обезбедување на што пошироко остварување на основните права и слободи;
- Доделување азил;
- Спечување на тензии меѓу државите и
- Соработка на државите со Високиот комесаријат за бегалци.

Конвенцијата се состои од 7 поглавја. Првото поглавје ги опфаќа општите одредби. Овие одредби се поврзани со дефиницијата на поимот „бегалец“, општите обврски, принципот на недискриминација, различните видови исклучоци, привремените мерки итн. Терминот „бегалец“ е детално дефиниран. Според оваа широка дефиниција⁷², терминот „бегалец“ се применува на секое лице кое побегнало од неговата матична земја како резултат на настани што се случиле пред 1951 година. Во следните членови има одредби кои забрануваат дискриминација на бегалците врз основа на раса, религија или земја на потекло, постојат исклучоци од реципроцитет кои велат дека по тригодишен престој сите бегалци ќе уживаат ослободување од законодавен реципроцитет, права дадени освен од оваа конвенција не треба да ги нарушуваат правата и придобивките на бегалците дадени со оваа Конвенција итн.

Второто поглавје од Конвенцијата е поврзано со правниот статус на бегалецот. Пропишано е дека личниот статус на бегалецот се регулира со Законот на неговото живеалиште или, ако нема живеалиште, со законот на земјата на неговото живеење. Слободниот пристап до судовите на територијата на сите држави договорнички, е загарантиран.

Вработувањето на бегалците е пропишано во Третото поглавје од Конвенцијата. Правото на вработување е загарантирано на секој бегалец кој престојува во договорна страна доколку исполнува еден од следниве услови пропишани во член 17, став (2) од Конвенцијата:

- а) има завршено тригодишен престој во земјата;
- б) има брачен другар кој има државјанство на земјата на живеење. Бегалецот не може да се повика на придобивките од оваа одредба ако го напуштил својот брачен другар;
- в) Тој има едно или повеќе деца кои имаат државјанство на земјата на живеење.

Оваа Конвенција во ова поглавје исто така им дава права на државите договорнички да им дадат на бегалците право на самовработување. Одредбите од овој потенцијален договор за самовработување би биле предвидени во посебен договор меѓу Договорната страна и бегалецот.

Петтото поглавје за благосостојба дава опис на признаените права на бегалците за домување и образование и затоа го имаат истиот третман како што им се дава на странците. Правата на рационализирање, јавна помош и пристап до трудовото законодавство и социјалното осигурување им се признава на бегалците со ист третман како и на државјаните, само за одредени прашања.

⁷² „За целите на оваа Конвенција, терминот „бегалец“ се применува на секое лице кое:

- (1) Се смета за бегалец според договорите од 12 мај 1926 година и 30 јуни 1928 година или според Конвенциите од 28 октомври 1933 и 10 февруари 1938 година, Протоколот од 14 септември 1939 година или Уставот на Меѓународната организација за бегалци; Одлуките за неподобност донесени од страна на Меѓународната организација за бегалци во периодот на нејзините активности нема да го спречат статусот на бегалец да им се доделува на лица кои ги исполнуваат условите од став 2 на овој дел;
- (2) Како резултат на настани што се случиле пред 1 јануари 1951 година и поради основан страв дека ќе биде прогонет поради раса, религија, националност, членство во одредена општествена група или политичко мислење, е надвор од земјата на неговата националност и не е во состојба или, поради таквиот страв, не е подготвен да ја искористи заштитата на таа земја; или кој, немајќи државјанство и кој е надвор од земјата на неговото поранешно вообичаено живеалиште како резултат на такви настани, не е во можност или, поради таквиот страв, не сака да се врати во неа. Во случај на лице кое има повеќе од едно државјанство, поимот „земја на неговото државјанство“ ја означува секоја од земјите чиј државјанин е и на едно лице нема да се смета дека му недостасува заштита на земјата, од неговото државјанство ако, без никаква валидна причина заснована на основан страв, не ја искористил заштитата на една од земјите чиј државјанин е“.

Административните одредби се пропишани во глава пет. Секаков вид административна помош им се овозможува на бегалците кои живеат во држава договорничка. Секој бегалец кој законски престојува во држава има право на слободно движење и право да го избере местото на живеење. Во ова прашање, прописите што важат за странците важат и за бегалците. Државите договорнички можат да им издадат и на бегалците кои легално престојуваат во земјата, лична карта и патна исправа, освен ако поинаку не е определно со дополнителни услови кои би служеле за заштита на националната безбедност или јавен ред. Фискалните давачки не се применуваат за бегалците.

Делот за бегалците кои незаконски престојуваат во земја е регулиран во оваа глава. Државите договорнички во ова прашање нема да наметнуваат казни поради нивниот нелегален влез, кој доаѓа од територија каде што нивниот живот бил загрозен. Исто така, државата договорничка не смее да протера или врати бегалец на територија каде што неговиот живот или слобода би биле загрозени.

Извршните и преодните одредби се дадени во шестото поглавје од Конвенцијата. Соработката меѓу државите договорнички и Обединетите нации е еден од основните принципи, како што беше наведено претходно. Државите договорнички секогаш ќе доставуваат информации до УНХЦР или друга агенција на ОН во врска со состојбата на бегалците; спроведувањето на оваа Конвенција; и закони, прописи и уредби кои се или можат да бидат во сила во врска со бегалците.

Последното поглавје се однесува на завршните клаузули од оваа Конвенција. Доколку се појави каков било спор поврзан со одредбите на оваа Конвенција, нивното толкување или примена, а кое не може да се реши на кој било друг начин, ќе биде упатено до Меѓународниот суд на правдата.

Оваа Конвенција беше отворена за потпишување за сите земји членки на Обединетите нации и за секоја друга држава поканета да присуствува на Конференцијата на ополномоштени претставници за статусот на бегалците и лицата без државјанство.

До 2015 година, Конвенцијата за статусот на бегалците 1951 година е потпишана од 145 земји, а Протоколот од Конвенцијата од 1967 година е потпишан од 146 земји. Една земја која ја прави разликата во бројки се Соединетите Американски Држави.

Земјите кои се земени како студии на случај во оваа работа ја потпишаа и ратификуваа Конвенцијата заедно со нејзиниот Протокол. Турција ја потпиша Конвенцијата на 30 март 1962 година и Протоколот на 31 јули 1968 година. Грција ја ратификуваше Конвенцијата на 5 април 1960 година и Протоколот на 7 август 1968 година. Република Македонија ја ратификуваше Конвенцијата заедно со нејзиниот Протокол од 18 јануари 1994 година.

3.5.1 Протокол во врска со статусот на бегалците 1967 година

Главните принципи на Протоколот што се однесуваат на статусот на бегалците од 1967 година се следните:

- Конвенцијата ќе се применува на сите држави членки без географско ограничување; и
- Протоколот ја проширува примената на Конвенцијата на настаните што се случија по 1 јануари 1951 година.

Основната причина за усвојување на таков Протокол од страна на државите договорнички на Конвенцијата е тоа што поимот „бегалец“ значи секое лице во рамките на дефиницијата на Конвенцијата, на настаните што се случиле пред и по 1

Јануари 1951. Ако, првенствено, Конвенцијата беше усвоена со цел да се заштитат бегалците кои избегале од нивните матични земји за време на Втората светска војна, овој Протокол ги отвора временските ограничувања и ја шири неговата примена на секој настан што ќе се случи.

Втората основна причина за усвојување на овој Протокол е проширувањето на територијалното ограничување на Конвенцијата. Тоа значи дека, и покрај примената само на европскиот континент, овој Протокол и дава право на Конвенцијата да се применува на кој било дел од светот каде што секоја држава членка чувствува потреба од примена и употреба на оваа Конвенција.

Имајќи ја предвид бегалската криза од 2015 година, која се случи во земјите од Блискиот Исток како последица на вооружените конфликти, оваа Конвенција со својот Протокол е неопходно да се применува и почитува од сите држави членки на оваа Конвенција и Протокол. Како студии на случај во оваа работа, Македонија, Турција и Грција се потписници на овие инструменти.

3.6 Пленарен состанок на високо ниво на Генералното собрание за решавање на големи движења на бегалци и мигранти

Пленарниот состанок на високо ниво на Генералното собрание за решавање на големи движења на бегалци и мигранти е Резолуција на ОН усвоена од Генералното собрание на 30 јуни 2016 година. Пленарниот состанок на високо ниво се одржа на 19 септември 2016 година, на кој светските лидери имаа единствена можност да се договорат за нов пристап за решавање на големите движења на бегалци и мигранти. (Види подолу: Њујоршка декларација за бегалци и мигранти)

Извештајот на генералниот секретар⁷³ за претстојниот пленарен состанок на високо ниво даде позадина и препораки за подготовка на овој состанок. Започна со глобален преглед на трендовите, анализа на причините за големите движења на бегалци и мигранти и дискусија за нивните посебни потреби во текот на бегањето/мигрирањето.

Овој извештај на генералниот секретар ги прикажува дефинициите за бегалците во различни конвенции. Првата и најважна е дефиницијата за бегалецот во Конвенцијата од 1951 година за статусот на бегалците и Протоколот од 1967 година (како што е опишано претходно). Потоа, „Конвенцијата на Организацијата за африканско единство што ги регулира специфичните аспекти на проблемите со бегалците во Африка од 1969 година, оние кои спаѓаат во дефиницијата од Конвенцијата од 1951 година се инкорпорирани и дефиницијата за бегалци е проширена на лицата кои ја напуштаат својата земја „поради надворешна агресија, окупација, странска доминација или настани кои сериозно го нарушуваат јавниот ред“. Слично на тоа, во Картагенската декларација за бегалците од 1984 година, дефиницијата е проширена на поширок збир на корисници во Латинска Америка, вклучувајќи ги и луѓето кои ја напуштаат својата земја бидејќи нивните „животи, безбедност или слобода биле загрозени од генерализирано насилство, странска агресија, внатрешна конфликти, масовно кршење на човековите права или други околности кои сериозно го нарушиле јавниот ред“.⁷⁴

Специфичните препораки за земјите-членки со цел да ги зајакнат нивните одговори за големите движења на бегалци и мигранти се следните:

- Адресирањето на основните причини за големите движења на бегалци и мигранти мора да биде камен-темелник на сите напори;

⁷³ [A/70/59 - E - A/70/59 -Desktop \(undocs.org\)](#) стр.1, пристапено на 11.11.2021

⁷⁴ Исто. Стр.51

- Заштита на луѓето при големи движења на бегалци и мигранти;
- Недискриминација и инклузија;⁷⁵

Според извештајот на генералниот секретар, беа понудени неколку препораки до земјите-членки кои учествуваа на пленарниот состанок на високо ниво. Генералните секретари повикаа на усвојување на нови глобални заложби за справување со големите движења на бегалци и мигранти и исто така вклучување на трите главни столба:

1. Да се одржи безбедноста и достоинството во големите движења и на бегалците и на мигрантите;
2. Глобален договор за поделба на одговорностите за бегалците; и
3. Глобален договор за сигурна, редовна и уредна миграција.⁷⁶

Овој извештај на генералниот секретар ги постави принципите на претстојниот пленарен состанок на високо ниво. Земјите-членки на овој состанок усвоија збир на правила и обврски кои беа документирани во Њујоршката декларација за бегалци и мигранти.

3.7 Њујоршка декларација за бегалци и мигранти (2016)

Њујоршката декларација за бегалци и мигранти е резолуција која беше усвоена од Генералното собрание на ООН на 19 септември 2016 година. Оваа декларација ја истакнува 2015 година, кога бројот на бегалци/мигранти/ВРЛ надмина 244 милиони, што расте со брзина побрзо од светската популација. Има околу 65 милиони присилно раселени лица, вклучувајќи над 21 милион бегалци, 3 милиони баратели на азил и над 40 милиони внатрешно раселени лица.⁷⁷

Во оваа декларација се донесени заложби во однос на статусот на бегалците. Некои од нив се:

- Признавањето дека вооружениот конфликт, прогонот и насилството се меѓу факторите кои предизвикуваат големи движења на бегалците, па затоа е потребно мирно решавање на споровите, спречување на конфликти и постигнување долгорочно политичко решение;
- Повторна потврда на Конвенцијата од 1951 година за статусот на бегалците и Протоколот од 1967 година како основа на меѓународниот режим за заштита на бегалците;
- Повторно потврдување дека меѓународното право за бегалци, меѓународното право за човекови права и меѓународното хуманитарно право обезбедуваат правна рамка за зајакнување на заштитата на бегалците;
- Признавање дека бегалските кампови треба да бидат исклучок и привремена мерка како одговор на вонредна состојба;
- Намерата да се прошири бројот и опсегот на легални патишта достапни за бегалците да бидат примени или преселени во трети земји итн.⁷⁸

Оваа декларација обезбедува одредби за прием на бегалците, кои според нејзините услови, државите приматели ќе:

⁷⁵ Исто.

⁷⁶ Исто.

⁷⁷ Њујоршка декларација за бегалци и мигранти. стр. 1

⁷⁸ Целосната декларација прочитајте ја овде: [Официјален документ на Обединетите нации](#)

- Обезбедуваат идентификација на лицата на кои им е потребна меѓународна заштита;
- Почитуваат правата и специфичните потреби;
- Задоволуваат суштински потреби на бегалците (вода, храна, здравствена заштита итн.)
- Регистрираат поединечно и ќе ги документираат оние што бараат заштита како бегалци;
- Обезбедуваат изводи за сите деца бегалци родени на нивна територија;
- Одржуваат цивилна и хуманитарна природа на бегалските кампови и населби;⁷⁹

Покрај поддршката на бегалците, Њујоршката декларација за бегалци и мигранти обезбедува поддршка и за земјите и заедниците домаќини. Оттука, државите, УНХЦР и релевантните партнери ќе:

- Спроведуваат заедничка, непристрасна и брза проценка на ризик и/или влијание, во пресрет или по почетокот на големо движење на бегалците;
- Вклучуваат сеопфатна рамка за одговор на бегалците во националното развојно планирање со цел да се зајакне испораката на основните услуги и инфраструктура во корист на заедниците домаќини и бегалците;
- Работат на обезбедување соодветни ресурси;⁸⁰

Њујоршката декларација за бегалци и мигранти недвосмислено ја продлабочува перцепцијата и прифаќањето на бегалците. Нејзините одредби даваат јасна перцепција за тоа како државите приматели треба да постапат во услови на прилив на бегалци. Исто така, ги прикажува правата и потребите на бегалците во државата на прием. Затоа, во оваа Декларација се предвидени трајни решенија и за бегалците и за државите приматели. Овие решенија вклучуваат: доброволна репатријација; локални решенија и преселување; и комплементарни насоки за прием.

3.8 Глобалниот договор за бегалците (2018)

На 17 декември 2018 година, Глобалниот договор за бегалците⁸¹ беше усвоен од страна на Генералното собрание на ОН. Тоа е рамка за попредвидливо и порамномерно споделување на одговорноста, признавајќи дека одржливо решение за бегалските ситуации не може да се постигне без меѓународна соработка.

Глобалниот договор за бегалците не е правно обврзувачки. Тој ја претставува политичката волја и амбицијата на меѓународната заедница како целина за зајакната соработка и солидарност со бегалците и погодените земји домаќини. Глобалниот договор е целосно неполитички по природа, вклучително и во неговата имплементација, и е во согласност со целите и принципите на Повелбата на ОН. Таа е втемелена во меѓународниот режим за заштита на бегалците, а во суштината е Конвенцијата од 1951 година и нејзиниот Протокол од 1967 година.⁸²

Четири главни цели на Глобалниот договор за бегалците се:

- олеснување на притисоците врз земјите домаќини;
- зајакнување на самодовербата на бегалците;
- да се прошири пристапот до решенија од трети земји; и

⁷⁹ Исто.

⁸⁰ Исто.

⁸¹ [УНХЦР - Глобален договор за бегалците - брошура](#)

⁸² Исто. Стр.2

- условите за поддршка во земјите на потекло за враќање во безбедност и достоинство.⁸³

Широм светот опстојуваат големи движења на бегалци. Глобалниот договор за бегалците беше усвоен во 2018 година по двегодишни опсежни консултации предводени од УНХЦР со земјите-членки, меѓународните организации, граѓанските општества, експерти итн.

Вториот дел од Глобалниот договор е извадок од Њујоршката декларација. Овој дел се состои од „Сеопфатна рамка за одговор на бегалците“.

Програмата за акција, како трет дел од Глобалниот договор за бегалците, се состои од чекорите што треба да ги преземат државите во однос на бегалската криза. Целта е да се олесни примената на сеопфатен одговор за поддршка на движењето на бегалците, или долготрајната ситуација со бегалците, преку ефективни ангажмани за споделување на товарот и одговорноста; и области за навремени придонеси за поддршка на земјите домаќини и, каде што е соодветно, земјите на потекло.⁸⁴

- Ангажманите за споделување на товарот и одговорноста вклучуваат:

1. Глобален ангажман за меѓународна соработка: Глобален форум за бегалци. Овој Форум се планира да биде свикан за сите земји-членки на ОН, заедно со релевантните чинители за да објават конкретни мерки и придонеси. Беше планирано овој Форум да се свикнува на секои четири години.
2. Ангажман за поддршка на специфична ситуација со бегалците:
 - Може да воспостават национални ангажмани од засегнатите земји домаќини за да ги координираат и олеснат напорите на сите релевантни чинители кои работат на постигнување сеопфатен одговор. Таквите напори би можеле да го поддржат развојот на сеопфатен план под национално водство, во согласност со националните политики и приоритети;
 - Платформа за поддршка: овозможува специфична поддршка за бегалците и засегнатите земји и заедници домаќини. Неговите функции вклучуваат: мобилизирање финансиска, материјална и техничка помош, олеснување на кохерентни хуманитарни и развојни одговори, поддршка на сеопфатни политички иницијативи за намалување на притисокот врз земјите домаќини итн.
 - Регионалните и подрегионалните пристапи активно ќе придонесат за решавање на бегалските ситуации во нивните региони и ќе промовираат иницијативи за заштита на бегалците и трајни решенија онаму каде што е возможно.
3. Клучни алатки за споделување на товарот и одговорноста:
 - Финансирањето и ефективно и ефикасно користење на ресурсите се клучни за успешна имплементација на глобалниот договор, имајќи го предвид интересот на сите релевантни чинители за максимизирање на ефективно и ефикасно користење на ресурсите, спречување на измами и обезбедување транспарентност;
 - Ќе се овозможи взамен пристап на засегнатите страни и во согласност со релевантните законски рамки и во тесна координација со националните институции;

⁸³ Исто. стр. 4

⁸⁴ Исто. Стр.6

- Веродостојните, споредливи и навремени податоци се клучни за мерките засновани на докази за: подобрување на социо-економските услови за бегалците и заедниците домаќини; да се процени и да се реши влијанието на големото бегалско население врз земјите домаќини во итни и долготрајни ситуации; и да идентификуваат и да планираат конкретно решение;
- Ресурсите и експертизата на УНХЦР, државите и релевантните засегнати страни придонесуваат во следните области за навремени придонеси за поддршка на земјите домаќини:
 1. Прием:
 - Раното предупредување, подготвеноста и планирањето за вонредни ситуации, ги зајакнува сеопфатните одговори на големите бегалски ситуации;
 - УНХЦР, државите и релевантните чинители придонесуваат со ресурси и експертиза за зајакнување на националните капацитети за итно уредување на прием, воспоставување транзитни области и обезбедување основна хуманитарна помош;
 - Безбедност за заштита на чувствителните прашања за навремен безбедносен скрининг и здравствени проценки на новодојдените;
 - Регистрацијата и документацијата се клучни за засегнатите луѓе, како и за државите да знаат кој пристигнал;
 - Идентификување на специфични потреби. Лицата со специфични потреби обично вклучуваат: деца, малолетници без придружба, жени во ризик, преживевани од тортура, траума, трговија со луѓе, лица со медицински потреби, лица со попреченост, постари лица итн.
 - Идентификување на потребите за меѓународна заштита. Тоа е можност за државите соодветно да го одредат статусот на оние на нивната територија во согласност со нивните важечки меѓународни и регионални обврски;
 2. Задоволување на потребите и поддршка на заедниците:
 - Проширување и подобрување на квалитетот и инклузивноста на националните образовни системи за да се олесни пристапот како на децата, адолесцентите и младите во заедницата така и за бегалците;
 - Работни места и средства за егзистенција за промовирање на економските можности, пристојна работа, создавање работни места и програми за претприемништво како за домаќините на заедницата така и за бегалците;
 - Подобрување на квалитетот на националните здравствени системи за да се олесни пристапот на бегалците;
 - Поттикнување на жените и девојките бегалци целосно уживање на нивните човекови права, како и еднаквост во пристапот до услуги и можности;
 - Деца, адолесценти и млади. Поддршка на интегрирани услуги чувствителни на возраста за девојчиња и момчиња, инвестиции во национални системи за заштита на децата и прекугранична соработка и регионално партнерство за да се обезбеди континуитет на заштита;
 - Зајакнување на инфраструктурата за да се олесни пристапот до сместување, енергија и управување со природните ресурси;
 - Пристап до безбедна и квалитетна храна;
 - Матичните книги на родени им помагаат на државите да имаат точни информации за лицата кои живеат на нивната територија;

- Поддршка за споделување на добри, родово чувствителни практики за превенција и намалување на бездржавјанството;
- Негување добри односи и мирен соживот преку борба против дискриминацијата и промовирање на мирен соживот меѓу бегалците и заедниците домаќини, во согласност со националните политики;

Овој акционен план предвидува мешавина на решенија, прилагодени на конкретниот контекст. Овие уредувања што треба да ги постават УНХЦР, земјите-членки и заедниците домаќини во ситуација на бегалска криза, изгледаат многу систематски и практични за идеална средина. Меѓутоа, државите (или граѓаните во државите) можеби нема да ги прифатат овие уредувања и може да дејствуваат спротивно на приливот на бегалци. Сепак, овој Глобален договор за бегалците е релативно нов акт и исходите од него ќе се видат во иднина.

3.9 Регионална соработка на балканските земји за бегалските процеси

Регионалната соработка на земјите погодени од бегалските процеси е неизбежен елемент за давање соодветен одговор на овој тип на криза. Имајќи предвид дека се работи за мобилно прашање, каде бегалците се движат од една во друга земја, земјите мора да дејствуваат заедно со заеднички прифатени правила и процедури. Затоа, регионалната соработка и регионалните институции дејствуваат кон изнаоѓање заедничко решение за ваквите кризи. Подолу се дадени полињата на дејствување на регионалните институции кои ги опфаќаат и балканските земји.

3.9.1 Процес за соработка во Југоисточна Европа (ПСЈИЕ)

Процесот за соработка во Југоисточна Европа беше инициран во 1996 година на состанокот на министрите за надворешни работи на ПСЈИЕ одржан во Софија, а неговиот прв самит беше одржан во 1997 година на Крит. Основачки учесници на ПСЈИЕ се: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Грција, Македонија, Романија, Србија и Турција. Подоцна се приклучија следните земји: Хрватска (2005), Молдавија (2006), Црна Гора (2007), Словенија (2010) и Косово (2014).

Повелбата за добрососедски односи, стабилност, безбедност и соработка во ЈИЕ⁸⁵ е суштинскиот документ на ПСЈИЕ. Таа беше усвоена во 2000 година во Букурешт. Според ова Повелба, главните цели на ПСЈИЕ се: унапредување на политичката и безбедносната соработка; поттикнување на економската соработка; проширување на соработката во областа на човекови права, демократија, правда и борба против нелегалните активности. Рамката на овој Процес на ЈИЕ се состои од политичка соработка која вклучува прашања за безбедност и стабилност, развој на економската и еколошката соработка, унапредување на хуманитарната, социјалната и културната соработка, соработката во областа на правдата, борбата против организираните криминал, елиминацијата на тероризмот, недозволените дроги, трговија со оружје и луѓе.⁸⁶

Сериозниот пристап на ПСЈИЕ, во однос на регионалната соработка меѓу нејзините земји-членки, влијаеше во продлабочувањето на неговите активности преку воспоставување други форми на соработка меѓу земјите од ЈИЕ. Затоа, под покровителство на ПСЈИЕ беше формирана Регионалната иницијатива за миграции,

⁸⁵ ПОВЕЛБА ЗА ДОБРОСОСЕДСКИ ОДНОСИ, СТАБИЛНОСТ, БЕЗБЕДНОСТ И СОРАБОТКА ВО ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА (rcc.int)

⁸⁶ Исто.

азил, бегалци. Исто така, Регионалниот совет за соработка беше формиран како подформа на ПСЈИЕ, и се смета за наследник на Пактот за стабилност на ПСЈИЕ.

Овој тип на регионална соработка, до сега, ја докажа својата ефикасност во справувањето со многу предизвици, како што е бегалската криза во регионот на Југоисточна Европа.

3.9.2 Регионална иницијатива за миграција, азил, бегалци (MARRI)

Основањето на Регионалната иницијатива за миграција, азил и бегалци беше под покровителство на Процесот за соработка во Југоисточна Европа. МАРРИ беше формиран во 2003 година во контекст на Пактот за стабилност за Југоисточна Европа со спојување на Регионалната иницијатива за враќање и Иницијативата за миграција и азил. Според Повелбата на ПСЈИЕ⁸⁷, главната цел на овој Процес на ЈИЕ е зајакнување на добрососедските односи меѓу сите држави во регионот, за трансформирање на регионот во областа на мир, безбедност, стабилност и соработка. МАРРИ е воспоставен како потреба за регионална соработка во областа на азил, миграција, управување со границите, виза и враќање или населување бегалци како витален дел од процесот на интеграција во ЕУ на земјите-членки на МАРРИ: Албанија, Македонија, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора и Косово. Главниот делокруг на МАРРИ е да обезбеди добро управувано движење на лица во Западен Балкан, со што ќе придонесе за развојот и стабилноста на овој регион.

Од 2004 година, МАРРИ функционира преку два механизми:

- Регионалниот форум МАРРИ, кој обезбедува политичка и рамковна поддршка на Иницијативата; и
- Регионалниот центар МАРРИ во Скопје, кој спроведува практична соработка и активности на МАРРИ и го поддржува спроведувањето на одлуките донесени од Регионалниот форум.

Насоките и правилата за работа на Регионалната иницијатива за миграција, азил, бегалци беа усвоени на основачката конференција и првата сесија на Регионалниот форум МАРРИ во Херцег-Нови на 5^{април} 2004 година. Според овие упатства, „МАРРИ регионален форум е највисокото тело на Регионалната иницијатива за миграции, азил, бегалци. Форумот ги набљудува и поддржува активностите што ги преземаат учесниците на МАРРИ и Центарот во областа на миграцијата, азилот и бегалците; ги координира активностите, како и дава главни насоки за Иницијативата.

Форумот ги поставува принципите и целите на Иницијативата и се грижи за унапредување на соработката во нејзините рамки. Форумот ја усвојува програмата за дејствување и ги менува Упатствата и деловникот за регионална иницијатива за миграција, азил, бегалци и Статутот на регионалниот центар МАРРИ, го одобрува или суспендира учеството, го одобрува годишниот извештај на Центарот, го назначува директорот на Центар и заменик на Центарот и одлучува за следното Претседателство“.⁸⁸

Земјите-членки потпишаа Меморандум за соработка за формирање на Регионален форум на регионалната иницијатива за миграција, азил и бегалци на 2^{јули} 2004 година. Преку овој Меморандум претставниците на членките земји постигнаа заедничко разбирање за институционалната и оперативната рамка да управуваат со Регионалниот форум преку неколку точки, како што се:

- Воспоставување на Претседателство со Регионалниот форум МАРРИ, врз основа на годишна ротација;

⁸⁷ Исто.

⁸⁸ [MARRI-Guidlines-and-Rules-of-Procedures.pdf \(marri-rc.org.mk\)](http://MARRI-Guidlines-and-Rules-of-Procedures.pdf), Пристапено на 11.11.2021

- Делегација во Претседателството да иницира, свикува и води министерски и експертски состаноци;
- Да се формира административен секретаријат за Форумот - Регионалниот центар МАРРИ во Скопје, кој беше отворен на 18 ноември 2004 година⁸⁹;
- Да се одржува врската со европските и трансатлантските институции за соработка (НАТО, ЕУ, ОБСЕ, Пактот за стабилност);
- Форумот и Регионалниот центар не се дел од Пактот за стабилност. Сепак, Регионалниот форум и Регионалниот центар ќе имаат посебна врска со Пактот за стабилност како „поврзана иницијатива на Пактот за стабилност“⁹⁰ итн.

На 15 ноември 2004 година, во Тирана, Регионалниот форум МАРРИ, претставен од Претседателството на Владата на Република Албанија и Владата на Република Македонија, го потпишаа Договорот⁹¹ за статусот и активностите на Регионалниот центар на Регионалната иницијатива за миграции, азил и бегалци – МАРРИ во Скопје. Со овој договор, Владата на Република Македонија го доби мандатот да го формира Регионалниот центар на МАРРИ. Главната цел на Регионалниот центар МАРРИ е да функционира како административен и потпорен секретаријат за Регионалниот форум МАРРИ. Регионалниот центар МАРРИ главна цел е да работи на регионално ниво во земјите од Процесот за стабилизација и асоцијација на полето на азил, миграција, управување со границите, визниот режим и одржливи решенија за раселените популации.

На 10 јуни 2015 година, Регионалниот форум МАРРИ на седница одржана во Скопје го усвои Статутот⁹² на Регионалниот центар на МАРРИ. Овој Статут е донесен врз основа на претходно усвоениот Договор за статусот и активностите на Регионалниот центар на МАРРИ, според кој му дава автономија на Регионалниот центар во неговото работење. Статутот на МАРРИ во себе го вклучува полето на активности и внатрешната и оперативната организација на Регионалниот центар МАРРИ.

3.9.3 Регионален совет за соработка (РСС)

Регионалниот совет за соработка е формиран во 2008 година, под покровителство на Процесот за соработка во Југоисточна Европа. Формиран е како наследник на Пактот за стабилност кој претставува оперативна рака на Процесот за соработка во Југоисточна Европа. Регионалниот совет за соработка функционира како точка за водење, следење и поддршка на соработката во Југоисточна Европа (ЈИЕ). Главната цел на РСС е да развие и одржува политичка клима на дијалог, помирување, толеранција и отвореност кон соработка, со цел да се овозможи спроведување на регионални програми насочени кон економски и социјален развој во корист на луѓето во Југоисточниот европски регион.⁹³ РСС брои 46 учесници, вклучувајќи ги и меѓународните организации како што се УНДП, ОСЦД, ОБСЕ, Светска банка, ИОМ итн. Учесниците од регионот на ЈИЕ се следните: Албанија, Србија, Косово, Македонија, Молдавија, Романија, Грција, Словенија, Турција, Босна и Херцеговина, Хрватска, Црна Гора и Бугарија.

⁸⁹ [Официјална инаугурација-of-MARRI-RC.pdf](#) Пристапено на 11.11.2021

⁹⁰ [MoU-on-establishing-MARRI-Regional-Forum-2004.pdf \(marri-rc.org.mk\)](#), Пристапено на 11.11.2021

⁹¹ <http://marri-rc.org.mk/wp-content/uploads/2015/09/Host-Agreement.pdf> Пристапено на 11.11.2021

⁹² [MARRI-RC-Statute.pdf](#), Пристапено на 11.11.2021

⁹³ [Регионален совет за соработка | За нас \(rcs.int\)](#), Пристапено на 12.11.2021 година

РСС се состои од членови на одборот, генерален секретар и има Секретаријат со седиште во Сараево и Канцеларија за врски во Брисел. Одборот на РСС се состанува три пати годишно. Со него претседава генералниот секретар. Има и Годишен состанок на високо политичко ниво. Обезбедува стратешка координација и развој на процесите на регионална соработка, го разгледува и го одобрува Годишниот извештај на генералниот секретар за регионалната соработка во ЈИЕ, како и Стратегијата и работната програма на организацијата.⁹⁴

Работењето на Регионалниот совет за соработка се заснова на Статутот на РСС. Статутот на РСС обезбедува оперативно водство и надзор на организацијата. Се состои од главните области за дејствување: принципи, цели и задачи на РСС, области на соработка во рамките на РСС, соработка помеѓу РСС и ПСЈИЕ, Структури на РСС, Одбор на РСС, Избор и назначување на Генерален секретар на РСС, финансирање. Според Статутот, главните области за соработка на РСС се:

- Економски и социјален развој;
- Енергија и инфраструктура;
- Правда и внатрешни работи;
- Безбедносна соработка; и
- Градење човечки капитал.

РСС може да даде приоритет на своите активности преку својата Стратегија и работни програми. Стратегијата и програмите за работа се документи кои се издаваат на секои три години во кои се претставени главните области за дејствување и соработка во тој тековен период. Оттука, главна цел на Стратегијата и работната програма 2020-2022⁹⁵ е да се зајакне социо-економската, дигиталната и човечката поврзаност во Југоисточна Европа и помеѓу регионот и Европската Унија преку зајакната регионална соработка и развој на заеднички, инклузивен и конкурентен економски простор. Стратегијата и програмата за работа 2017-2019⁹⁶ година имаа за цел зголемена мобилност, зголемена поврзаност и подобрена конкурентност во ЈИЕ, а истовремено придонесувајќи за подобро владеење, подобро функционирање на владеењето на правото и зајакната безбедност во регионот. Регионални приоритети на Стратегијата и Работната програма 2014-2016⁹⁷, беа: поголема координација на регионалната соработка во борбата против организираниот криминал, поддршка на активностите во областа на миграцијата, азилот и бегалците, подобрување на ефикасноста на регионалниот дијалог и механизмите за соработка за безбедносни и одбранбени прашања и придонес за засилена политичка поддршка на безбедносната соработка и меѓусекторската димензија. Имајќи предвид дека Стратегијата и програмата за работа 2014-2016 го опфаќа периодот на највисоките бегалски бранови во регионот на ЈИЕ во 2015 година, Стратегијата сама по себе инкорпорираше приоритети за да даде соодветен одговор на ова прашање. Затоа, за да бидат активно вклучени во идните активности иницирани од страна на РСС, учесниците или земјите-членки на ЕУ се осврнаа на специфични прашања поврзани со миграцијата, како што се собирање и споделување информации, азил, враќање на илегалните мигранти во земјите на потекло, почитувајќи го принципот на невраќање или развој на миграциски шеми. Слично на тоа, РСС продолжи да обезбедува поддршка за МАРПИ, ИОМ и

⁹⁴ [Регионален совет за соработка | Одбор на РСС](#), Пристапен на 12.11.2021 година

⁹⁵ [RCC-Strategy-and-Work-Programme-2020-22-rich.pdf](#), Пристапено на 12.11.2021

⁹⁶ [RCC-Strategy-and-Work-Programme-2017-19-rich.pdf](#), Пристапено на 12.11.2021

⁹⁷ [RCC-Strategy-and-Work-Programme-2014-16-rich.pdf](#), Пристапено на 12.11.2021

ИЦМПД⁹⁸, особено во организирање активности за прашања кои се однесуваат на миграцијата.

3.9.4 Меѓународна организација за миграција (ИОМ)

Меѓународната организација за миграција потекнува од 1951 година, под името Привремен меѓувладин комитет за движење на мигрантите од Европа кога беше конституиран за по Втората светска војна. Името потоа беше сменето во Меѓувладин комитет за европска миграција (ИЕМ во 1952 година, а потоа во Меѓувладин комитет за миграција (ИМ) во 1980 година. Конечно, ИОМ го доби своето денешно име во 1989 година.

ИОМ е водечка меѓувладина организација во областа на миграцијата. Неговата мисија е да ги поддржи мигрантите ширум светот, да развие ефективни одговори на променливата динамика на миграцијата и е клучен извор на совети за миграцијата, политиките и практиките.

ИОМ има 174 земји-членки и 8 држави кои имаат статус на набљудувач. 10 000 вработени работат во канцелариите на ИОМ во над 150 земји во светот.

Организацијата ги презема своите активности преку Советот, Постојаниот комитет за програми и финансии и нејзината администрација. Советот е највисок орган на ИОМ и се состои од по еден претставник од секоја земја-членка. Општите активности на Советот се: утврдување, испитување и преглед на политиките, програмите и активностите на Организацијата; ги разгледува извештаите, ги одобрува и насочува активностите на генералниот директор и на кое било помошно тело; ги разгледува и одобрува програмата, буџетот, расходите и сметките на Организацијата итн.⁹⁹

Постојаниот комитет за програми и финансии (ПКСФ) е поткомитет на Советот. Нејзините главни активности се поставени да ги испитуваат и прегледуваат политиките, програмите и активностите, да разговараат за административни, финансиски и буџетски прашања и да ги разгледуваат сите прашања конкретно упатени од Советот.¹⁰⁰

Администрацијата се состои од генерален директор, двајца заменици генерални директори и административен персонал кој е одговорен за администрирање и управување со Организацијата во согласност со Уставот и политиките и одлуките на Советот и Постојаниот комитет за програми и финансии.¹⁰¹

Уставот на ИОМ е донесен на 19 октомври 1953 година. Тој дава рамка за целите, функциите, правниот статус, финансиите, членството и други прашања неопходни за функционирање на организацијата.¹⁰²

Целите и функциите на Организацијата, опишани во Уставот се следните:

- „Да се направат аранжмани за организиран трансфер на мигранти, за кои постоечките капацитети се несоодветни или кои на друг начин не можат да се движат без посебна помош, во земји кои нудат можности за уредна миграција;
- Да се грижи за организираниот трансфер на бегалци, раселени лица и други поединци на кои им требаат меѓународни миграциски услуги за кои може да

⁹⁸ Меѓународен центар за развој на миграциска политика [ICMPD](http://icmpd.org)

⁹⁹ [Совет | Органи на управување \(iom.int\)](http://www.iom.int) Пристапено на 12.11.2021 година

¹⁰⁰ [Устав и основни текстови на органите на управување | Меѓународна организација за миграција \(iom.int\)](http://www.iom.int), Пристапено на 12.11.2021

¹⁰¹ Исто.

¹⁰² [Устав | Меѓународна организација за миграција \(iom.int\)](http://www.iom.int), Пристапено на 12.11.2021

- се направат договори помеѓу Организацијата и засегнатите држави, вклучително и оние држави кои се обврзуваат да ги примат;
- Да се обезбедат, на барање и во договор со засегнатите држави, имиграциски услуги како што се регрутирање, селекција, обработка, обука за јазици, активности за ориентација, медицински преглед, сместување, активности кои го олеснуваат приемот и интеграцијата, советодавни услуги за прашања за миграцијата и друга помош која е во согласност со целите на Организацијата;
 - Да се обезбедат слични услуги како што бараат државите, или во соработка со други заинтересирани меѓународни организации, за миграција за доброволно враќање, вклучително и доброволна репатријација;
 - Да се обезбеди форум за државите, како и меѓународните и другите организации за размена на мислења и искуства, како и за унапредување на соработката и координацијата на напорите за меѓународните миграциски прашања, вклучувајќи студии за такви прашања со цел да се развијат практични решенија“.¹⁰³

3.9.5 Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации (УНХЦР)

Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации, исто така познат како Агенција за бегалци на ОН, е основан во 1950 година, исто како ИОМ, по Втората светска војна. Примарната цел на УНХЦР е да ги заштити правата и благосостојбата на луѓето кои биле принудени да избегаат, да ги заштити и да им помогне на бегалците ширум светот. И покрај тоа што УНХЦР првенствено требаше да им помогне на бегалците од Втората светска војна, а потоа да се распушти, оваа организација одбележа 70 години постоење во 2020 година. На почетокот на 21^{век}, УНХЦР се соочи со многу бегалски кризи, во Африка, Блискиот Исток и Азија. Соочувајќи се со бегалските кризи кои се случуваат премногу често, постоењето на ваква организација е неизбежно.

УНХЦР е управуван од Генералното собрание на ОН и Економско-социјалниот совет. Генералното собрание на ОН е главниот орган за креирање политики и претставнички орган на Обединетите нации. Генералното собрание на ОН ги опфаќа сите 193 земји-членки на ОН. Секоја од овие држави има еднаков глас. Генералното собрание се состанува на редовни седници од септември до декември секоја година. Се дискутира за различни прашања кои водат до усвојување на резолуции.¹⁰⁴

Економско-социјалниот совет е главното тело за координација, преглед на политики, политички дијалог и препораки за економски, социјални и еколошки прашања, како и спроведување на меѓународно договорените развојни цели. Тој служи како централен механизам за активностите на системот на ОН и неговите специјализирани агенции во економската, социјалната и еколошката област, надгледувајќи ги помошните и експертските тела.¹⁰⁵ Трите столба на Советот, економскиот, социјалниот и еколошкиот, ја прават оваа институција водечка во идентификувањето на новите предизвици, како што е бегалската криза.

Статутот на Канцеларијата на Високиот комесаријат за бегалци¹⁰⁶ беше усвоен на 14 декември 1950 година од страна на Генералното собрание.

Според Статутот, Високиот комесаријат на Обединетите нации за бегалци, дејствувајќи под надлежност на Генералното собрание, ја презеде функцијата да

¹⁰³ Исто.

¹⁰⁴ [Генерално собрание на Обединетите нации](#), Пристапено на 16.11.2021 година

¹⁰⁵ [За нас | 75. Економско-социјален совет](#), Пристапен на 16.11.2021 година

¹⁰⁶ [УНХЦР - Статутот на Канцеларијата на Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации](#) е прифатен на 15.11.2021 година

обезбедува меѓународна заштита, под покровителство на Обединетите нации, на бегалците кои спаѓаат во опсегот на Статутот и се бараат трајни решенија за проблемот со бегалците преку помагање на засегнатите влади и приватни организации за да се олесни доброволната репатријација на таквите бегалци или нивната асимилација во новите национални заедници. Работата на Високиот комесар има целосно неполитички карактер; треба да биде хуманитарен и социјален.

Високиот комесар е одговорен за насочување и контрола на УНХЦР, заедно со заменикот на високиот комесар и помошниците на високите комесари за заштита и операции. Високиот комесар годишно го известува Економско-социјалниот совет и Генералното собрание за работата на УНХЦР.¹⁰⁷

Најголем дел од операциите на УНХЦР се на терен. Основната работа се раководи од регионални канцеларии, подрачни канцеларии, подканцеларии и теренски канцеларии. Операцијата ширум светот стана многу сложена, почнувајќи од регрутирање на нов персонал и обезбедување на нивна безбедност во опасни ситуации до набавка на сè, од медицински материјали и испорака на храна на големо до чартери за авиони.¹⁰⁸

Една од активностите на УНХЦР е собирање податоци и статистика за бегалци, ВРЛ, баратели на азил итн. Собирањето и користењето на податоците е наложено со Конвенцијата за бегалци од 1951 година и со Статутот на УНХЦР. Податоците и статистиката на УНХЦР даваат јасна слика за бројот на овие луѓе. УНХЦР издава публикации за глобалните трендови, средногодишни и годишни статистички податоци за трендовите на глобалните раселувања.

3.9.6 Конвенција за полициска соработка за Југоисточна Европа 2006 година (КПС ЈИЕ)

Конвенцијата за полициска соработка за Југоисточна Европа¹⁰⁹ е потпишана во Виена на 5 мај 2006 година. Главната намера на потписниците беше да ги решат прашањата на организираниот и сериозниот прекуграничен криминал што го засегаат нивниот регион на посеопфатен и поефективен начин, и да ги усогласат своите полициски стандарди со оние во Европската унија и Шенген зоната.¹¹⁰

Државите потписнички се: Албанија, Босна и Херцеговина, Македонија, Молдавија, Црна Гора, Романија и Србија. КПС ЈИЕ стапи на сила на 10 октомври 2007 година. Потоа, други држави ја ратификуваа оваа Конвенција: Бугарија, Австрија, Унгарија, Словенија и Хрватска.

КПС ЈИЕ е мултилатерален договор кој служи како правна основа за прекугранична соработка за спроведување на законот. Тој обезбедува рамка за регионална соработка во областите на безбедноста, управувањето со границите и спроведувањето на законот. Содржи и одредби за редовна размена на информации за нередовно засолнување и криумчарење луѓе.

Основните принципи на оваа Конвенција се следните:

1. Соработка со цел остварување на заеднички безбедносни интереси;
2. Ефективна борба против прекуграничните закани за јавниот ред и безбедност и меѓународниот криминал преку склучување безбедносно партнерство;
3. Понатамошно интензивирање и унапредување на полициската соработка; и
4. Понатамошно зајакнување на меѓусебната помош за полициски прашања;

¹⁰⁷ Канцеларија на Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации - Канцеларија на пратеникот на генералниот секретар за млади, пристапено на 15.11.2021 г.

¹⁰⁸ Исто.

¹⁰⁹ РСС СЕЕ: За нас (pccseesecretariat.si), Пристапено на 16.11.2021

¹¹⁰ Исто.

Оваа Конвенција е поделена во три поглавја: општи одредби, услови за соработка и завршни одредби. Во однос на соработката, изводливо е земјите од Југоисточна Европа заеднички да соработуваат и да работат меѓусебно, да собираат и да ги штитат податоците итн.

Комитетот на министри на КПС ЈИЕ е извршно тело за спроведување на оваа Конвенција. Се состои од надлежни министри на договорните страни и едногласно одлучува за спроведувањето и примената на оваа Конвенција. Комитетот на министри се свикнува по барање на договорната страна, но најмалку еднаш годишно. Се состанува на територијата на секоја договорна страна по ред. Комитетот на министри на КПС ЈИЕ го поддржа формирањето на Секретаријат на КПС ЈИЕ за да им помогне на договорните страни во процесот на имплементација на КПС ЈИЕ. Главните активности на Секретаријатот се: да се координираат, усогласуваат и каталогизираат сите активности поврзани со КПС ЈИЕ, да подготвува состаноци, да ги извршува задачите на Комитетот на министри итн.

Македонија беше земја домаќин во 2015 година, во времето на бегалската криза. Според записникот од четиринаесеттиот состанок на Комитетот на министри¹¹¹, еден од заклучоците на овој состанок беше посветеноста на целосна и безусловна имплементација на КПС ЈИЕ, со цел да се зајакне внатрешната безбедност во Југоисточна Европа и пошироко. Во однос на тековното зголемување на мешаните бегалски текови во Европа и справувањето со заканите што произлегуваат од нив, тие ја повториле релевантноста на КПС ЈИЕ како солидна мултилатерална правна основа за соработка на високо ниво меѓу нивните органи за спроведување на законот. Комитетот на министри ја поздравил иницијативата на неколку договорни страни за користење на КПС ЈИЕ со цел да се спречи бегалскиот притисок што ги погодува нивните земји. Имено, во февруари 2015 година, Србија и Австрија потпишаа Меморандум за соработка, на кој се приклучиле Унгарија и Македонија во јуни/септември, со кој се предвидува распоредување офицери за меѓусебна поддршка на границите од заеднички интерес, како и формирање на заеднички истражни тимови за разбивање на организирани криминални групи кои го олеснуваат илегалниот премин на границата и шверцот со луѓе. Тие, исто така, ја истакнаа релевантноста на КПС ЈИЕ како правна основа за заеднички и координирани операции за заеднички одговор на националните и регионалните закани.

3.10 Национални бегалски режими во балканските земји

3.10.1 Турција за време на бегалската криза во 2015 година

Турција е првата територијална гранична линија и прва поврзувачка точка со Европа за земјите од Блискиот Исток. Турција претставува мост меѓу Азија и Европа. Нејзината географска положба и овозможува на Турција да има територијален и поморски граничен премин. Според табелата подолу, може да се види зголемениот број бегалци во изминатите 10 години пред почетокот на бегалската криза. Почнувајќи од 2005 година, според мандатот на УНХЦР се евидентирани 2 395 бегалци кои влегле во Турција како земја на азил. Во следните години оваа бројка е се поголема од година во година, со мало намалување во 2009 и 2010 година. Почнувајќи од 2012 година, овие бројки постигнаа брз раст на 267 063 бегалци. Во наредните години бројот на бегалци ќе се претвори во милиони. Така, во 2014 година во Турција се регистрирани над 1,5 милиони бегалци. Во 2015 година оваа бројка се удвои на над 2,5 милиони.

¹¹¹ <http://www.pccseesecretariat.si/index.php?page=docum entspcc&item=36> Пристапено на 26.04.2018

Година	Земја на азил	Бегалци под мандат на УНХЦР ¹¹²
2005 година	Турција	2 395
2006 година	Турција	2 624
2007 година	Турција	6 941
2008 година	Турција	11 090
2009 година	Турција	10 339
2010 година	Турција	10 025
2011 година	Турција	14 457
2012 година	Турција	267 063
2013 година	Турција	609 931
2014 година	Турција	1 587.365
2015 година	Турција	2 541.348

Извор: [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)

Според оваа статистика, приливот на бегалци бил премногу очигледен и очекуван, имајќи ги предвид ирачките конфликти што се појавија во 2014 година и тековниот конфликт во Сирија.

Оттука, во 2014 година се случија две значајни достигнувања, со стапувањето во сила на новиот Закон за странци и меѓународна заштита¹¹³ во април, проследено со усвојување на привремена Регулатива за Заштита во октомври, која обезбеди правна и административна рамка за заштитата и помош на лица на кои им е потребна меѓународна заштита. Регулативата им обезбедува на бегалците права и должности, како и рамка за пристап до здравствена заштита, образование, пазар на труд и социјална помош.

Овој закон обезбедува непосредна привремена заштита на странците во случаи кога има голем прилив во Турција и кога тие не можат да се вратат назад во земјата која биле принудени да ја напуштат; и принципот на невраќање каде никој нема да биде вратен на место каде што може да биде подложен на тортура, нечовечка или понижувачка казна или третман или каде што неговиот живот или слобода би биле загрозени поради неговата раса, религија, националност, членство во одредена општествена група со политичка идеологија.

Третиот дел од Законот за странци и меѓународна заштита ги опишува видовите на меѓународна заштита, исклучувањето од меѓународна заштита и барањето за меѓународна заштита. Според него, типовите на лица кои имаат статус на бегалец, условен бегалец¹¹⁴ или супсидијарна заштита добиваат право на меѓународна заштита.

Барањето за меѓународна заштита опфаќа регистрација и контрола на нивниот идентитет, информации и преведувачки услуги за барателите, обврски за престој и известување, издавање на лични документи за меѓународна заштита и сл.

¹¹² [УНХЦР - Статистика за бегалци](#), пристапено на 16.11.2021

¹¹³ [LoFIP_ENG_DGMM_revised-2017.pdf \(unhcr.org\)](#), Пристапено на 16.11.2021

¹¹⁴ Условен бегалци според член 62 од Законот за странци и меѓународна заштита на Турција е (1) Лице кое како резултат на настани што се случиле надвор од европските земји и поради основан страв дека ќе биде прогонуван од причини на раса, вера, националност, членство во одредена општествена група или политичко мислење, е надвор од земјата на неговата националност и не е во состојба или, поради таквиот страв, не сака да ја искористи заштитата на таа земја; или кој, немајќи државјанство и кој е надвор од земјата на поранешен вообичаен престој како резултат на такви настани, не е во можност или, поради таквиот страв, не сака да се врати во неа, ќе добие условен статус на бегалец по завршувањето на процесот на утврдување на статус на бегалец. На условните бегалци ќе им биде дозволено привремено да престојуваат во Турција додека не бидат преселени во трета земја.

Апликантот за меѓународна заштита може да биде исклучен од меѓународна заштита ако тој:

- а) „добива заштита или помош од органи или агенции на Обединетите нации, освен од Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации;
- б) Признаен од властите на земјата на (поранешен) престој дека ги има правата и обврските што се поврзани со државјаните на таа земја; и
- в) Постојат силни докази дека тие (бегалци) се виновни за прекршоци“.¹¹⁵

Одлуката за барањето за меѓународна заштита ќе биде финализирана најдоцна во рок од шест месеци од датумот на нејзиното регистрирање од страна на Генералниот директорат за управување со миграцијата¹¹⁶. Овие одлуки се донесуваат врз основа на индивидуално разгледување. По добивањето на статусот на меѓународна заштита, тој може да се откаже во некои околности, како што се:

- Прикажани лажни документи кои довеле до доделување на статусот;
- По доделувањето на статусот, се утврди дека поединецот е меѓу оние кои требало да бидат исклучени.

Исто така, статусот на меѓународна заштита може да биде прекинат доколку се појават некои околности, како што е доброволно враќање во матичната земја; стекнато ново државјанство итн.

Во 2015 година бројот на бегалци се зголеми на околу 2,5 милиони. Повеќето од нив биле од Сирија. Имајќи предвид дека Грција е првата земја од ЕУ и соседна Турција, Европската унија имаше страв од бегалски бран на нејзина територија. Оттука, Турција и ЕУ се договорија за билатерална изјава. Главните точки на оваа изјава на ЕУ-Турција се:

- Сите нови нерегуларни мигранти кои преминуваат од Турција на грчките острови од 20 март 2016 година ќе бидат вратени во Турција.
- За секој Сириец што ќе биде вратен во Турција од грчките острови, друг Сириец ќе биде преселен од Турција во ЕУ.
- Турција ќе ги преземе сите неопходни мерки за да спречи отворање нови поморски или копнени патишта за илегална миграција од Турција кон ЕУ и ќе соработува со соседните држави, како и со ЕУ за таа цел.
- Откако ќе завршат нередовните премини меѓу Турција и ЕУ или барем значително и одржливо ќе се намалат, ќе се активира Шемата за доброволен хуманитарен прием. Земјите-членки на ЕУ ќе придонесат на доброволна основа во оваа шема.
- ЕУ, во тесна соработка со Турција, дополнително ќе ја забрза исплатата на првично доделените 3 милијарди евра во рамките на Службата за бегалци во Турција и ќе обезбеди финансирање на понатамошни проекти за лицата под привремена заштита, идентификувани со брз придонес од Турција пред крајот на Март.
- ЕУ и нејзините земји-членки ќе работат со Турција во секој заеднички напор за подобрување на хуманитарните услови во Сирија, особено во одредени

¹¹⁵ [LoFIP_ENG_DGMM_revised-2017.pdf \(unhcr.org\)](#), Пристапено на 19.11.2021

¹¹⁶ Генералниот директорат за управување со миграцијата е формиран во рамките на Министерството за внатрешни работи со цел да се имплементираат миграциските политики и стратегии, да се обезбеди координација меѓу релевантните агенции и организации и да се извршуваат функции и активности поврзани со влезот, престојот и излезот од странци во Турција како и нивно отстранување, меѓународна заштита, привремена заштита и заштита на жртвите на трговија со луѓе.

области во близина на турската граница, што ќе им овозможи на локалното население и бегалците да живеат во области кои ќе бидат побезбедни.¹¹⁷

Оваа изјава јасно ја покажува заштитата на Европската Унија од миграциската/бегалската криза.

Сепак, има и негативна страна на оваа изјава. Изјавата ЕУ-Турција се смета за важен фактор што доведе до пад на пристигнувањата на грчките брегови. Сепак, изјавата ЕУ-Турција го нема очекуваниот исход. Навистина, поради изјавата ЕУ-Турција, мигрантите и бегалците беа принудени или да користат поопасни рути (како централниот Медитеран кон Италија) или да останат заробени во Турција. Исто така, политиките за превенција и аутсорсингот на управувањето со миграцијата ги зајакнува транзитните земји како Турција, без да резултира со постојано намалување на тековите.¹¹⁸

Регионалниот план за бегалци и отпорност (The Regional refugee and resilience plan - ЗРП)¹¹⁹ е платформа за стратегија, координација, планирање, застапување, прибирање финансиски средства и програмирање за хуманитарните и развојните партнери да одговорат на кризата во Сирија. Тој се состои од еден регионален план, со пет поглавја од самостојни земји кои ги покриваат Турција, Либан, Јордан, Ирак и Египет. ЗРП 2015-2016, покажа дека целокупниот одговор за заштита и помош во Турција го води Владата. Според овој план, од сириската криза во 2011 година, Турција воспостави ефикасен одговор за итни случаи и прогласи привремен заштитен режим за сириските бегалци, обезбедувајќи заштита и помош во 22 кампови, формирани од Агенцијата за управување со катастрофи и вонредни состојби (АФАД). Од 2015 година се изградени 25 кампови.

Стратегијата за одговор на турските власти беше поделена на две компоненти: компонента за бегалци и компонента на отпорност.

Бегалската компонента е конзистентна со материјална поддршка на бегалците. Како што беше претходно наведено, ЕУ се согласи да придонесе со 3 милијарди евра за техничка и материјална поддршка на бегалците. Оваа поддршка го вклучува системот за регистрација за да се идентификуваат бегалците со посебни потреби, да се обезбедат информации за статусот и правата и да им се олесни. Граѓанското општество и партнерите добија право да обезбедат ефективно присуство на иницијативи засновани на заедницата и да го зголемат капацитетот на хуманитарните работници.

Компонентата на отпорност се состои од поддршка на националните институции, вклучително и Министерството за семејство и социјална политика, Министерството за внатрешни работи и Министерството за здравство за да се осигура дека се достапни ресурси за да се олесни ефективната идентификација и одговорот на ранливите бегалци.

ЗРП како стратегија, продолжува да се надградува во следните години на двегодишна основа. Така, по ЗРП 2015-2016, имаше уште неколку ЗРП стратегии усвоени во следните години.

Иако Турција одржува забележителен стандард на заштита и помош за Сиријците во изминатите години, ограниченото финансирање од меѓународната заедница резултираше со ограничено споделување на товарот и ограничена поддршка канализирана преку партнерите од ЗРП¹²⁰. Затоа се охрабрува дека, во 2015 и 2016

¹¹⁷ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> Пристапено на 2.5.2018

¹¹⁸ TSAKONAS, Panayotis. Peace and Security, EU-Turkey Relations and the Migration Challenge: What is the way forward?. Friedrich Ebert Stiftung. 2020. Стр. 6

¹¹⁹ [3RP-Report-Turkey-low-res.pdf](#), Пристапено на 19.11.2021

¹²⁰ (УНХЦР, УНДП, МОТ, ИОМ, УНФПА, УНИЦЕФ, УНИДО, СЗО)

година, напорите на Турција да продолжи да обезбедува доволен заштитен простор и поддршка ќе бидат засилени преку зголемено финансирање од меѓународната заедница и можности за преселување.¹²¹

Многу правни акти (изјави, планови, закони) стапија на сила во Турција, за поконструктивен, но потежок начин да се одговори на бегалската криза. Овие писмени акти се строго спроведени во реалноста. Имајќи ги предвид вратените бегалци од ЕУ, ограниченото финансирање на бегалците како помош од меѓународните организации, користењето на поопасни рути на бегалците за бегство покрај главниот коридор, се нови пречки кои се појавија. Иако Турција беше премногу фрагилна додека беше домаќин на најголемиот број бегалци, Турција позитивно одговори на бегалската криза и добро се справи со неа.

3.10.2 Грција за време на бегалската криза во 2015 година

Грција е првата земја од ЕУ на која доаѓаат бегалците, на балканската рута. На грчките острови има многу пристигнувања по море, како и територијални пристигнувања од Турција. Одговорот на грчката држава на миграцискиот предизвик во 1990-тите и 2000-тите се карактеризира со неподготвеност, недоследности и краткорочни одговори. Во отсуство на ефикасна политика за интеграција со долгорочен поглед, грчката држава се определи за низа програми за регулација кои се водеа од 1998 до 2007/2008 година, и даде амнестија на илјадници долгорочни мигранти.¹²² Овие регулативи требаше донекаде да ја подготват Грција за претстојната бегалска криза во 2015 година. Меѓутоа, во годините помеѓу 2005 и 2015 година, бројот на бегалци кои побарале азил во Грција не бил многу голем. Околу 2.000 бегалци влегувале во Грција секоја година од 2005 до 2008 година. По 2008 година, оваа бројка падна под 2.000 бегалци. Овој број на бегалци почна да се зголемува во 2014 година кога достигна 10 292, а во 2015 година овој број се дуплираше. Грција е еден од трите главни поморски миграциски коридори во Европа. Имено, во 2015 година имало 856.723 пристигнувања по море, од кои 24.838¹²³ биле пријавени и законски признати како бегалци во Грција.

Година	Земја на азил	Бегалци под мандат на УНХЦР ¹²⁴
2005 година	Грција	2 394
2006 година	Грција	2 292
2007 година	Грција	2 228
2008 година	Грција	2 169
2009 година	Грција	1700
2010 година	Грција	1 443
2011 година	Грција	1 566
2012 година	Грција	2 090
2013 година	Грција	3 468
2014 година	Грција	10 292
2015 година	Грција	24 831

Извор: [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)

¹²¹ [3RP-Report-Turkey-low-res.pdf](#), стр.6, Пристапено на 19.11.2021

¹²² Skleparis Dimitris. The Greek response to the migration challenge: 2015-2017. University of Glasgow. No.5 16.3.2017 Стр. 3

¹²³ [Популации на бегалци и баратели на азил по земја о. | migrationpolicy.org](#), Пристапено на 27.4.2018

¹²⁴ [УНХЦР - Статистика за бегалци](#), пристапено на 16.11.2021

Позитивен чекор беше направен во март 2010 година кога грчкиот парламент го усвои Законот 3838/2010 за државјанство и натурализација, со кој се покажа визија за интеграција на мигрантите. Во јануари 2011 година, грчкиот парламент го усвои Законот 3907/2011, со кој се формира посебна Служба за Азил и Прв Прием, независна од полицијата.¹²⁵ Како чекор назад од овие позитивни ставови во Грција, беше изборот на новата таканаречена антиимигрантска влада во 2012 година, која се бореше против нерегуларната миграција, изгради жичена ограда на грчко-турската граница и не беше отворена за мигранти, општо.

Во 2015 година, овие миграциски ставови се сменија, заедно со промената на владата. Новата влада даде многу ветувања за миграциските прашања, како што се: затворање на центрите за притвор и нивна замена со отворени угостителски центри; укинување на ограничувањата на ЕУ за патување на мигранти итн. Грција е земја членка на ЕУ која граничи со Турција. Отворањето на „Западно-балканската рута“ во септември 2015 година ги намали некои од тензиите на грчките острови и ѝ даде време на владата да ја заврши својата промена на политиката. Сепак, оваа промена на крајот беше прекината со затворањето на „Западно-балканската рута“ и активирањето на изјавата ЕУ-Турција, која имаше за цел да ги ограничи тековите.¹²⁶ Во март 2016 година, ЕУ и Турција се договорија за изјава (претходно објаснета во случајот на Турција) поврзана со миграциската/бегалската криза. Грчкиот закон за азил беше изменет во април 2016 година со цел изјавата ЕУ-Турција да стане функционална во земјата. Во однос на изјавата ЕУ-Турција преку грчкиот закон за азил, воспоставен е исклучителен режим за азил на грчките острови и другите погранични области.

„Согласно новиот закон, сите барања за меѓународна заштита се сметаат за „прифатливи“ или „неприфатливи“ врз основа на интервјуата на апликантите со Европската канцеларија за поддршка за азил (EASO) и персоналот на грчката служба за азил. Одлуката на грчките власти одредува дали Турција може да се смета за безбедна земја за апликантите од случај до случај. Оние апликанти кои се сметаат за прифатливи мора да останат на островите додека не заврши процедурата за аплицирање во Атина. Оние кои се сметаат за недозволиви имаат право на жалба. Доколку жалбата биде одбиена тие се депортираат во Турција“.¹²⁷

Со овој нов закон повторно се воведува интеграција на бегалците во општеството. До крајот на 2018 година, над 11.000 деца бегалци и баратели на азил одат на училиште во континентална Грција, вклучително и околу 3.500 сместени во рамките на шемата за домување на УНХЦР и 8.000 деца кои живеат во центри за сместување.¹²⁸ Правото на вработување им е дадено и на бегалците како дел од процесот на интеграција. Обезбеден е пристап до фармацевтски производи и здравствена заштита, како дел од системот на меѓународна заштита.

Проимигрантската и проактивна грчка влада ги пресече крилијата во врска со изјавата ЕУ-Турција. И покрај нејзината подготвеност да ги прими и интегрира бегалците, изјавата ЕУ-Турција доведе до одредена загриженост. Новиот Закон за азил воспостави режим на азил на грчките острови и другите погранични области. „Раселените лица во земјата моментално се придржуваат до една или две различни процедури за меѓународна заштита во зависност од тоа дали пристигнале пред или по активирањето на изјавата ЕУ-Турција. Оние кои пристигнале во Грција пред 20 март

¹²⁵ Skleparis Dimitris. The Greek response to the migration challenge: 2015-2017. University of Glasgow. No.5 16.3.2017 Стр. 3

¹²⁶ Исто. Стр.4

¹²⁷ Исто.

¹²⁸ [СТРИВ - ЦЕЛОСНА СТУДИЈА МК.pdf](#), стр. 162, Пристапено на 22.11.2021 г

2016 година спаѓаат во „нормалната“ процедура за меѓународна заштита и биле префрлени од островите, во различни сместувачки капацитети на грчкото копно. Од друга страна, оние кои пристигнаа во Грција по активирањето на изјавата, спаѓаат во исклучителните брзи процедури на новиот закон за азил.¹²⁹ Друга загриженост за Грција беше брзото зголемување на протоколот, вонредната хуманитарна помош на грчките острови и зголемените притисоци и тензии во другите земји-членки на ЕУ. Сето ова доведе до неисполнување на ветувањата на грчката влада.

3.10.3 Македонија за време на бегалската криза во 2015 година

Македонија е транзитна држава, која во претходните децении имаше сериозно соочување со бегалски процеси. Тоа е една од причините зошто законодавството во Македонија се менува во кризните периоди. Табелата подолу го прикажува бројот на бегалци кои влегле во Македонија од 2005 година до 2015 година. Очигледно е дека бројот на бегалци е околу 1000 во сите 10 години. Она што е најинтересно, за разлика од Турција и Грција, е тоа што во 2014 и 2015 година овие бројки се најниски. Во годините кога започна бегалската криза, Македонија не се соочи со огромен број бегалци во својата земја. Овој податок покажува дека најголем дел од бегалците кои влегле во Македонија транзитирале низ неа, а многу малку ја избрале Македонија за земја на азил.

Година	Земја на азил	Бегалци под мандат на УНХЦР ¹³⁰
2005 година	Македонија	1 273
2006 година	Македонија	1 239
2007 година	Македонија	1 234
2008 година	Македонија	1 671
2009 година	Македонија	1 541
2010 година	Македонија	1 397
2011 година	Македонија	1 129
2012 година	Македонија	1 076
2013 година	Македонија	980
2014 година	Македонија	880
2015 година	Македонија	697

Извор: [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)

Во летото во 2015 година, Македонија се соочи со илјадници лица кои влегле на нејзината територија, од кои 701¹³¹ (697 бегалци под мандат на УНХЦР) лице законски признати како бегалци. Официјалните податоци на Министерството за внатрешни работи откриваат дека низ Македонија во 2015 година поминале 694 679 мигранти. Со измените на Законот за азил и привремена заштита донесен на 18 јуни 2015 година, се вели дека лицата кои илегално влегуваат на територијата на Република Македонија и ја изразуваат својата намерата да поднесат барање за азил или да транзитираат низ земјата имаат право да очекуваат одговор во рок од седумдесет и два часа од нивното

¹²⁹ Skleparis Dimitris. The Greek response to the migration challenge: 2015-2017. University of Glasgow. No.5 16.3.2017 Стр.4

¹³⁰ [УНХЦР - Статистика за бегалци](#), пристапено на 16.11.2021

¹³¹ <https://www.migrationpolicy.org/programs/data-hub/charts/refugee-and-asylum-seeker-populations-country-origin-and-destination> Пристапено на 27.4.2018

барање.¹³² За регулирање на нивниот транзит и/или престој, Владата на Македонија на 19 август 2015 година одлучи да прогласи кризна состојба во регионите на јужната и северната државна граница. (Владина седница, 2015) со што ќе се засили присуството на Армијата на Македонија во овие региони. Притисокот што владее на јужната државна граница и зголемениот интензитет на транзит низ таканаречениот балкански миграциски коридор, ја принудија Македонија да преземе мерки за поефикасна контрола на граничните премини во рамките на интегрираното гранично управување.

Овие мерки ги усвои Владата. Тие имаат драматично различни пристапи кон бегалците пред и за време на бегалската криза. Претходно, пренесувањето бегалци/мигранти на кој било начин се подразбираше како кривично дело кое се казнува со затвор. Со усвојувањето на новата законска регулатива, бегалците можат да користат транспорт организиран од државата од јужната до северната граница на земјата. Јасно е дека овие мерки се преземени со цел да се префрлат што е можно повеќе бегалци во следните транзитни земји. Со тоа Македонија би го намалила бројот на бегалци кои би влегле, но и бројот на баратели на азил во земјата. Паралелно со преземените мерки од страна на Владата се зајакнаа и институционалните капацитети на државата. Центарот за управување со кризи презеде мерки за воспоставување инфраструктури со цел да се обезбедат основни услови за живот на бегалците додека се на територијата на Македонија. Донесени се конкретни одлуки на Центарот за управување со кризи, меѓу кои најзначајни се:

- Јавното комунално претпријатие „Комуналец“ Гевгелија да испумпува повеќе вода од бунарот за да обезбеди поголема количина на вода за пиење;
- Територијалната противпожарна бригада во Гевгелија да обезбеди резервоар со техничка вода во прифатниот центар;
- Доколку се обезбеди вода од бунар, тој да е ограден и обезбеден од соодветно службено лице;
- Центарот за управување со кризи да обезбеди цистерни со вода за пиење од соседните општини;
- Да се постават неколку бараки за прифаќање на мигрантите кои сакаат да се одморат и да преноќат во прифатилиштето;
- Да се дислоцираат неколку тоалети од железничката станица во Гевгелија во прифатилиштето;
- Патот до прифатилиштето да се финализира;
- Општина Гевгелија во соработка со УНХЦР да преземе активности за изградба на септичка јама и ангажирање на фирма за нејзино испуштање;
- Граничната полиција да обезбеди безбедно насочување на бегалците/мигрантите кон други превозни средства. (Центар за управување со кризи, 2015)

Понатаму, Министерството за внатрешни работи се распространи низ границите на Македонија, со цел да се обезбеди внатрешен мир и стабилност во државата и да се обезбеди безбеден транзит на бегалците низ државата. Исто така, врз основа на измените на Законот за азил, од 18.06.2015 година, Министерството за внатрешни работи започна со издавање потврди на странските државјани кои илегално влегле во Македонија, со искажана намера за барање на азил во државата. .

¹³² MILESKI, Toni. Response and Responsibilities of the Republic of Macedonia in the Migrant and Refugees Crises. *New England Journal of Public Policy*: Vol. 30 : Iss. 2 , член 12.

Црвениот крст на Македонија е институција која е одговорна за обезбедување хуманитарна помош и грижа за мигрантите, обезбедување помош и заштита од неповолни фактори.

Покрај постоечките мерки, кои произлегоа од клучните национални одлуки, навремено беа имплементирани и дополнителни мерки, делумно како резултат на донесените одлуки и политиките донесени од други земји долж таканаречената западно-балканска рута. Откако се дозна дека Хрватска и Србија повеќе нема да им дозволуваат влез на мигрантите од земјите кои не биле погодени од вооружени конфликти, Владата на Македонија одлучи од 19 ноември 2015 година да им биде дозволен влез во земјата само на мигрантите од Сирија, Авганистан и Ирак.¹³³ Според ова, само бегалците кои бегаат од загрозените земји добија меѓународна заштита, во областите на образование, здравство, работа, место за живеење итн.

Овие институционални мерки и одлуки донекаде помогнаа во процесот на решавање на бегалските текови во Македонија. Малиот број бегалци и баратели на азил, како и статусот на земјата како транзитна земја, направија Македонија да има позитивен одговор на бегалската криза, воопшто.

Сепак, како транзитна земја се појавија некои пречки. По воведувањето на селективниот пристап заснован на земјата на потекло на бегалците, тој доведе до илегални преминувања на земјата. Во периодот од 19 ноември до 31 декември 2015 година, полициските службеници вратиле во Грција 9.422 мигранти кои биле оценети како економски мигранти и 17.668 кои се обиделе да влезат со фалсификувани пасоши или лични карти.¹³⁴

Сериозен проблем претставуваа дивите премини и пред да се донесе одлуката за селективен пристап. Оттука, Министерството за внатрешни работи во 2014 година поднесе 94 пријави против 166 шверцери на мигранти. Бизнисот со шверц на луѓе претставува дополнителна закана бидејќи опасните лица, вклучително и терористите, може да се обидат да го искористат тоа.¹³⁵ Може да се појават и други непријатности, како што се киднапирање, силување, напаѓање итн. Македонија како мала и транзитна земја, главен проблем во време на бегалската криза и претставува илегалниот транзит низ земјата. Направени се многу криминални групи за криумчарење бегалци, кои се координирани со криминални групи од Грција и Турција. Најголем дел од бегалците со нетрпение очекуваат да влезат во земјите на ЕУ, па затоа главните политики на Македонија треба да го опфатат криумчарењето мигранти и бегалци, наместо да ги вдомува бегалците и да обезбедува меѓународна заштита.

¹³³ Исто.

¹³⁴ Исто.

¹³⁵ Исто.

IV ХИПОТЕЗА

4. ОПШТО ОБЈАСНУВАЊЕ НА ХИПОТЕЗАТА

Главната хипотеза на ова истражување е:

Балканските земји неуспешно се справуваат со бегалската криза предизвикана од интензивирањето на вооружените конфликти на Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан) како и од политичките, економските и институционалните капацитети на соодветните земји (Турција, Грција, Македонија) да ја изменат бегалската криза.

Како што беше опишано претходно, бегалската криза започна во пролетта 2015 година од земјите од Блискиот Исток преку балканските земји, кон европските земји. И покрај тоа што огромниот број бегалци беше неочекуван, погодените земји не застапаа на прв поглед. Засегнатите земји не беа подготвени да го примат овој огромен број бегалци. Сепак, тие направија се од себе да ги примат и/или да ги пренесат овие бегалци каде што беше посоодветно. Првата варијабла од хипотезата или „Балканските земји неуспешно се справуваат со бегалската криза“ го претставува критичниот период на балканските земји. Бегалската криза го зема својот замав во пролетта 2015 година и најмногу во летните месеци. Имајќи предвид дека Грција и Турција се популарни туристички дестинации, овој период овие две земји беа преплавени со бегалци. Оттука, тие ги почувствуваа последиците од откажувањето на туристичките аранжмани поради кризната состојба во овие земји, со што изгубија многу профит, споредбено од претходните сезони. И Македонија почувствува многу тешкотии во однос на оваа криза. Македонија е транзитна земја од Северна Европа до популарните туристички дестинации. Бегалските текови се случуваа подеднакво за сите во тој период. Бегалците по автопатиштата бегаа кон северните држави. Пред властите да ги преземат првите репресивни чекори за да им дадат на бегалците полесен начин на транзит, многу од бегалците автостомираа, бараа шверцери да ги преминат границите, па дури и купуваа велосипеди. На прв поглед основните потреби на бегалците, сместувањето и нивното понатамошно пренесување беше тешко и сурово.

Втората варијабла на хипотезата или „...поради интензивирањето на вооружените конфликти на Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан)...“ ги претставува вооружените конфликти кои започнаа во 2011 година во Сирија, 2014 година во Ирак и 2001-2021 година во Авганистан. Долготрајните конфликти во Ирак и Авганистан, кои траат во текот на 2 децении, предвидуваа огромен број луѓе да избегаат од своите домови. Следствено, конфликтот што неодамна се појави во Сирија сè уште не е завршен. Најголем број бегалци се регистрирани од Сирија во 2015 година или 4.873.243 бегалци.¹³⁶ Деновиве (во 2018 година) на сириската територија се уште траат вооружени активности, и државите сега повторно го очекуваат бегалскиот бран од Сирија. Во следната табела, интензитетот на конфликтите е опишан преку бројот на смртни случаи во секоја година и во секоја земја:

¹³⁶ [Популации на бегалци и баратели на азил по земја о. | migrationpolicy.org](http://migrationpolicy.org)

Број на починати (вкупно)			
Година	Авганистан	Ирак	Сирија
2010 година	7 151	1 857	0
2011 година	7 563	1 394	4 265
2012 година	7 824	1 407	53 594
2013 година	8 131	4 010	75 644
2014 година	12 549	16 067	77 250
2015 година	17 987	11 251	58 715
2016 година	18 707	12 025	53 223

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала¹³⁷

Во следните табели, бројот на смртни случаи е опишан според типот на насилство во секоја земја, посебно:

Вид на насилство во Ирак (број на загинати)			
Година	Државно насилство	Не-државно насилство	Еднострано насилство
2010 година	1 119	0	738
2011 година	1 072	0	322
2012 година	638	0	769
2013 година	1 882	13	2 115
2014 година	13 168	64	2 835
2015 година	10 138	26	1 087
2016 година	9 622	0	2 403

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала¹³⁸

Видови на насилство во Авганистан (број на загинати)			
Година	Државно насилство	Не-државно насилство	Еднострано насилство
2010 година	6 864	99	188
2011 година	7 403	25	135
2012 година	7 731	10	83
2013 година	8 056	10	65
2014 година	12 294	13	242
2015 година	17 273	534	180
2016 година	17 980	376	351

Извор: Програма за податоци за конфликт во Упсала¹³⁹

Видови на насилство во Сирија (број на загинати)			
Година	Државно насилство	Не-државно насилство	Еднострано насилство
2010 година	0	0	0
2011 година	1 146	30	3 089
2012 година	50 555	110	2 929
2013 година	71 352	1 107	3 185
2014 година	64 938	10 221	2 091
2015 година	50 671	6 494	1 550
2016 година	44 541	7 790	892

Извор: Програма за конфликт во Упсала¹⁴⁰

Турција потпиша изјава со која ЕУ е обврзана да плати 3 милијарди евра за поддршка на бегалците/мигрантите. Европската комисија објави дека, севкупно, ставила на располагање над 1,5 милијарди евра поддршка за Грција за да помогне во управувањето со хуманитарната ситуација, миграцијата и надворешните граници,

¹³⁷ [UCDP - Упсала Конфликтни податоци Program \(uu.se\)](http://ucdp.org/ucdp-conflict-data-program), Пристапен на 26.11.2021

¹³⁸ Исто.

¹³⁹ Исто.

¹⁴⁰ Исто.

преку различни видови финансирање.¹⁴¹ ЕУ обезбеди хуманитарни средства од над 4,7 милиони евра на Република Македонија за да и помогне на земјата да се справи со последиците од бегалската криза. Оваа сума помогна да се обезбеди итна помош за бегалците, како што се вода, хигиена и заштита, на транзитните и прифатните места.¹⁴²

При анализата на главната хипотеза се поставуваат истражувачки прашања, на кои дополнително се одговорени резултатите и исходите од ова истражување. Одговорите на следните прашања, понатаму, ги даваат резултатите од ова истражување:

- Дали интензитетот на вооруженото насилство во конфликтите во Сирија, Ирак и Авганистан влијае врз раселувањето внатре во државите (внатрешно раселени лица) и бегалската криза?
- Дали должината на вооруженото насилство во рамките на конфликтот влијае на видот и интензитетот на бегање?
- Дали вклучувањето на големите сили во управувањето со конфликтот го зголемува или намалува нивото на бегање?
- Дали политизацијата и секуритизацијата на бегалската криза влијае врз успешната соработка и координација меѓу Турција, Грција и Македонија?
- Дали недостигот на човечки и економски ресурси ги спречи Турција, Грција и Македонија успешно да се справат со бегалската криза во 2015 година?

4.1 Истражувачко прашање: Дали интензитетот на вооруженото насилство во конфликтите во Сирија, Ирак и Авганистан влијае врз раселувањето внатре во државите (внатрешно раселени лица) и бегалската криза?

За да се даде одговор на ова прашање, првенствено треба да се направи разлика помеѓу поимите „вооружено насилство во конфликт“ и „конфликт“.

ОЕЦД постави некои општи параметри за вооруженото насилство, според кои, ...вооружено насилство е намерна употреба на сила (вистинска или заканувачка) со оружје или експлозиви, против поединец, група, заедница или држава со што го загрозува народот и безбедноста и/или одржливиот развој.¹⁴³ Меѓутоа, конфликтот не може секогаш да се случува со вооружено насилство. Конфликтот може да биде вооружен или не. Вооружениот конфликт може да се дефинира како употреба на вооружена сила во границите на една држава помеѓу една или повеќе вооружени групи и актуелната влада, или помеѓу такви групи.¹⁴⁴ Сепак, има многу примери на меѓудржавни конфликти меѓу различни страни, кои не се насилни. Тие имаат други ставови, спротивни однесувања и различни очекувања еден од друг. Страните во ненасилните конфликти генерално не се вооружени, а конфликтот има форми како демонстрации, немири или мировни разговори. Иако настаните замислени како ненасилни може да доведат до смрт (на пример, ако мирните демонстрации се сретнат со полициско насилство), тие не се сметаат за смртни случаи поврзани со битка и на тој

¹⁴¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2604_en.htm Пристапено на 4.5.2018

¹⁴² https://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/fyrom_en.pdf Пристапено на 4.5.2018

¹⁴³ OECD, United Nations Development Program, Geneva Declaration Secretariat. Conflict and Fragility Investing in Security A global Assessment of Armed Violence Reduction Initiatives: A global assessment of Armed Violence. OECD Publishing, 2011. Стр. 18

¹⁴⁴ La Haye, Eve. War crimes in internal armed conflicts. Cambridge University Press. Cambridge, 2008. Стр. 5

начин не ги исполнуваат критериумите наложени од повеќето збирки податоци за насилениот конфликт.¹⁴⁵

Во актуелните случаи на земјите од Блискиот Исток, јавноста е свесна дека во конфликтите има вооружено насилство. Вооруженото насилство меѓу спротивставените страни во Сирија, Ирак и Авганистан неминовно ги поттикнуваат бегалските процеси. Во овие случаи има и насилно мешање од меѓународните организации и големите сили. Сепак, овие мешања претставуваат други истражувачки прашања во оваа теза.

Базите на податоци на меѓународните организации јасно покажуваат дека за време на конфликт има внатрешно и меѓународно раселени лица. Бројот на внатрешно раселени лица е речиси во секој конфликт поголем од бегалците. Причините за ова може да бидат недостатокот на услови (финансии или хендикеп) за напуштање на земјата, неподготвеноста и/или психолошкиот ефект, исто така, може да има пресудно влијание при донесувањето на одлуката дали да се напушти матичната земја или само да се избега во друг помирен регион во истата земја. Податоците за 2015 година го покажуваат следново:

2015		
Country	Refugees	IDPs
Syria	4.873.243	6.563.462
Iraq	264.094	4.403.287
Afghanistan	2.666.305	1.174.306

Извор: Институт за миграциска политика¹⁴⁶

Бројот на внатрешно раселени лица во 2015 година во Сирија и Ирак е многу поголем од бројот на бегалци. Резултатите за Ирак покажуваат огромна разлика. За една година има 4.403.287 ВРЛ и само 264.094 бегалци. Ситуацијата во Авганистан пак е обратна, односно таму има повеќе бегалци од ВРЛ.

Кога се прави споредба со 2014 година, кога сите три земји во случајот беа погодени од конфликт, податоците го покажуваат следново:

2014		
Country	Refugees	IDPs
Syria	3.887.491	7.632.500
Iraq	369.954	3.596.356
Afghanistan	2.596.270	805.409

Извор: Институт за миграциска политика¹⁴⁷

Податоците покажуваат дека бројот на бегалци и внатрешно раселени лица е малку помал во 2014 година, споредено со 2015 година. Во случајот со Сирија, бројот на ВРЛ е поголем во 2014 година. Причината за тоа може да биде очекувањето за прекин на вооружениот конфликт или можеби непознавањето на можноста да ја

¹⁴⁵ Hintjens, Helen. Dubravka Zarkov. Conflict, Peace, Security and Development. Routledge 2014. New York. Стр. 219

¹⁴⁶ [Популации на бегалци и баратели на азил по земја о. | migrationpolicy.org](http://migrationpolicy.org), Пристапено на 26.11.2021 година

¹⁴⁷ Исто.

напуштат земјата. Но, бројот на бегалците во следната 2015 година е поголем (4.873.243) отколку во 2014 година (3.887.491), што навидум можеби е поради чувството на страв кај граѓаните во државата. Потоа во 2016 година овој број на бегалци е уште поголем, односно 5.524.333¹⁴⁸. Незнаењето на народот за тоа што следува, прави да не се чувствуваат безбедно, па затоа решаваат да ја напуштат државата.

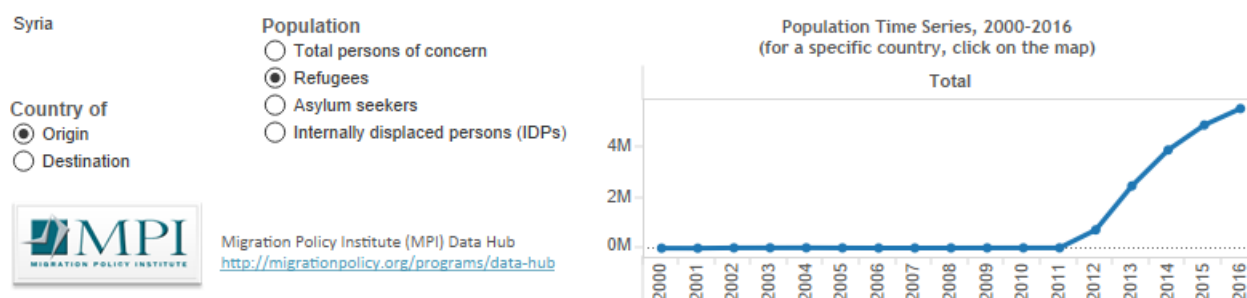
Во случајот на Ирак, во екот на конфликтот бројот на бегалци изнесувал 369.954, што малку се разликува од следната 2015 година и изнесува 264.094. Од следната година е 315.998¹⁴⁹. Нестабилноста на регионот претставува друга слика. Ирак се соочува со конфликти во последните 2 децении. Податоците покажуваат дека во првите години од конфликтот, бројот на бегалци бил многу поголем од ВРЛ. Меѓутоа, во изминатите неколку години ситуацијата е обратна. Причината за ова може да биде долготрајниот претходен конфликт од 2003-2011 година во Ирак. Според УНХЦР, од 2003 до 2015 година, на годишно ниво, бројот на бегалци е многу поголем од бројот на повратници. Вкупно имало 13.285.257 бегалци и 2.228.676 повратници.

Бегалската ситуација во Авганистан е уште потешко да се анализира, бидејќи конфликтот започна во 2001 година, веднаш по 11 септември. Присуството на големите сили беше неизбежно. Горните графикони покажуваат дека бројот на бегалци е околу 2,5 милиони годишно, во 2014 и 2015 година. Споредено со појавата на конфликтот во 2001 година, бројот на бегалци е многу поголем годишно и изнесува 3.809.767¹⁵⁰ бегалци.

4.2 Истражувачко прашање: Дали должината на вооруженото насилство во рамките на конфликтот влијае на видот и интензитетот на бегањето?

Недвосмислено, интензитетот на бегањето влијае од должината на вооружениот конфликт. Имајќи ги предвид долгорочните конфликти во Ирак и Авганистан, флукуациите на бегалските процеси се случуваа низ годините почнувајќи од 2001 година во Авганистан, 2003 година во Ирак и во 2011 година во Сирија.

Горното истражувачко прашање даде одговор дека вооруженото насилство во конфликтот нужно произвело бегалски процеси во и надвор од одредена земја. Оттука, интензитетот на бегањето е предвиден од страна на насилството. На следниот графикон, сириските бегалски процеси се видливи во текот на годините:

Извор: Институт за миграциска политика

Почнувајќи од 2011 година, или кога се појави граѓанската војна во Сирија, бегалските процеси почнаа да го заземаат својот бран. Имајќи предвид дека конфликтот се уште не е завршен (мај 2018), врвот на бегалските процеси се

¹⁴⁸ Исто.

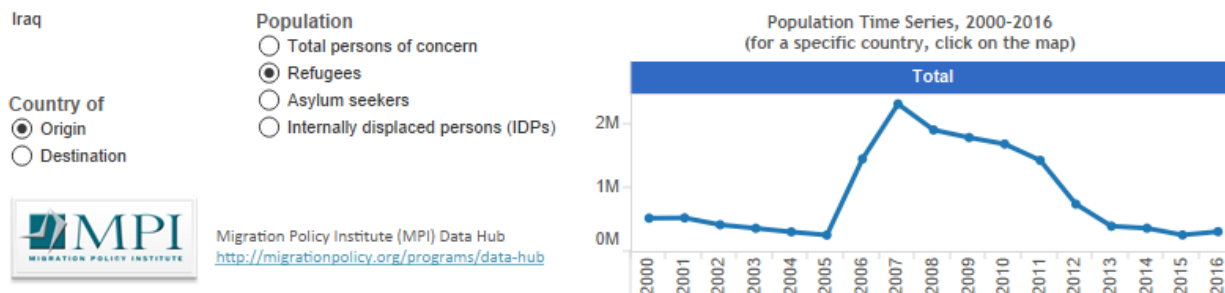
¹⁴⁹ Исто.

¹⁵⁰ Исто.

забележува во 2015 и 2016 година каде што бројот на бегалци надминува 4 милиони. Во случајот со Сирија, линијата оди директно нагоре.

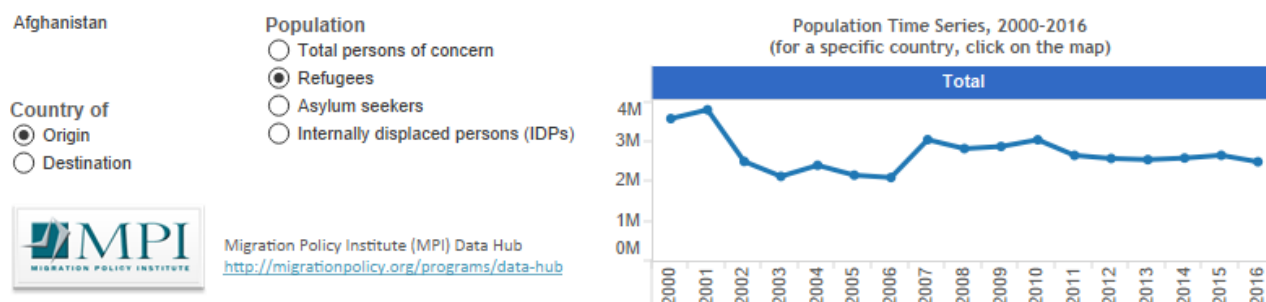
Во случајот со Ирак има флукутации во линијата нагоре и надолу. Следниот графикон покажува дека врвот на бегалските процеси се случува во 2007 година. Имајќи предвид дека за целите на оваа теза, анализата е направена за конфликтот во Ирак почнувајќи од 2014-та година, врвот на бегањето е во 2014 година, кога има помалку од половина милион бегалци.

Овие бројки во години го претставуваат интензитетот на бегање:

Извор: Институт за миграциска политика

Случајот со Авганистан е еден од долготрајните конфликти. Затоа, како што се гледа подолу, бројот на бегалски процеси ја задржува истата линија, со мали флукутации, околу 2 милиони годишно:

Извор: Институт за миграциска политика

Овие податоци покажуваат дека бројот на бегалци бил најголем во 2001 година, или кога започнал конфликтот. Веројатно, најтешка била 2001 година; оттука, врвот на конфликтот бил во 2001 година, или кога Талибанците беа соборени. Намалување на бројот на бегалци имаше во следните години, а повторно растеше во 2007 година. Од 2011 до 2015 година бројот на бегалци останува ист, околу 2,5 милиони бегалци годишно.

4.3 Истражувачко прашање: Дали вклучувањето на големите сили во управувањето со конфликтот го зголемува или намалува нивото на бегање?

Од погоренаведените случаи, изводливо е големите сили да преземат огромна улога во управувањето со конфликтите во погодените земји. Ова истражувачко прашање е за вклученоста на големите сили во управувањето со конфликти. Меѓутоа, имајќи предвид дека големите сили презедоа огромна улога во конфликтот (како што е случајот во Авганистан), големите сили, сигурно, до одредено ниво ги предвидуваа бегалските процеси и влијаеја за негово зголемување. Навистина, многумина од оние што бегаа од Авганистан бегаа поради зголемена небезбедност и економска немаштија. Заминувањето на мнозинство на западни сили не само што радикално го намали БДПто

на Авганистан, туку и изгуби десетици илјади работни места на преведувачи, возачи и културни советници за многу млади Авганистанци. Многу од мигрантите кои го напуштија Авганистан беа од „младата, западно-образована авганистанска генерација“ за која се претпоставуваше дека е моторот за трансформација на земјата.¹⁵¹ Военото присуство на секоја територија недвосмислено води до страв кај локалните жители. Затоа, нормално е локалното население да ги напушти воено окупираните области и да оди на помирно место – во или надвор од границите на земјата. Примерот на Авганистан како најдолготраен конфликт, докажа дека граѓаните на оваа држава ја напуштаат земјата како бегалци или внатре во земјата како внатрешно раселени лица, уште кога се појавија конфликтите, а уште повеќе кога меѓународната војска влезе на нивната територија.

Во случајот со Сирија и Ирак, покрај Армијата на САД, постои уште една неодамна формирана армија наречена ДЕЛТА. „Делта сили“, официјално позната како 1^{-ви} специјални сили оперативен одред – Делта (1. FOD-D), која е една од единиците на специјалните мисии на САД, првенствено фокусирани на антитерористичката мисија.¹⁵² Делта сили, се бори против Исламската држава (ИСИС) во Сирија и Ирак заедно со другите специјални сили од 2014 година. Користејќи реални операции, Делта силите ги презедоа Сирија и Ирак помеѓу 2015 и 2016 година.¹⁵³

Гледајќи ги бројките на бегалските текови кои излегуваат од овие три земји, може да се заклучи дека бројот на бегалци е се поголем, особено во Сирија, кога ескалацијата на конфликтот станува се поголема.¹⁵⁴ Сепак, никој не може да го занемари фактот дека присуството на големите сили придонесува за овие бегалски текови. Меѓународните армии, кои на некој начин и претставуваат на јавноста дека доаѓаат да им служат на националните граѓани и да им дадат заштита од бунтовничките групи, обично предизвикуваат страв кај граѓаните. Можеби на почетокот на конфликтот во Авганистан граѓаните ја немаа оваа перцепција, но во денешно време кога меѓународната сила е заинтересирана за „мир и заштита“ на некоја област, тоа дава спротивен резултат кај жителите од тој крај. Затоа, вклучувањето на големите сили во управувањето со конфликти го интензивира нивото на бегање.

4.4 Истражувачко прашање: Дали политизацијата и секуритизацијата на бегалската криза влијае врз успешната соработката и координација меѓу Турција, Грција и Македонија?

Балканскиот полуостров е познат како „буре барут“, не само во вооружените конфликти, туку и во нестабилните билатерални односи меѓу земјите. Историски гледано, Македонија и Грција имале лоши односи, најмногу поради спорот за името на Република Македонија. По прогласувањето независност на Република Македонија во 1991 година, приговорите на Грција за вклучувањето на зборот „Македонија“ во името на земјата го одложија нејзиното признавање од страна на меѓународната заедница. Наместо тоа, името „Поранешна Југословенска Република Македонија“ беше признато од страна на меѓународните организации. Грција воопшто не ја призна државата, а на Македонија и воведо трговско ембарго. Ембаргото траеше до 1995 година. Република Македонија се согласи да го промени своето знаме кое се состоеше од „Сонцето од Вергина“ - знак што се наоѓа меѓу гробниците на античките македонски кралеви.

¹⁵¹ Rynning, Sten. South Asia and the Great Powers: International Relations and Regional Security. I.B. Taurus & Co. Ltd. London, New York, 2017. Стр. 44

¹⁵² [Делта сили: мисии и историја | Воена.com](#)

¹⁵³ Stone, Steve. Delta force in Syrian & Iraq. Create Space Independent Publishing Platform, May 2016.

¹⁵⁴ [UNHCR - Refuge e Statistics](#), пристапено на 4.11.2021 година

Македонија направи и амандмани на својот Устав, со кои експресно негираше какви било претензии на грчка територија. Понатаму, македонските пасоши не беа признати, поради уставното име на државата, Република Македонија, па Министерството за внатрешни работи на Грција издаде документи, каде што Република Македонија беше признаена како Поранешна Југословенска Република Македонија. Овие хартии ги користеја македонските државјани при влез во Грција, наместо нивните национални пасоши. Оваа политизација меѓу земјите постојано ги загрозуваше билатералните односи. Сепак, овој проблем беше решен во јуни 2018 година, кога Грција и Македонија најдоа заемно решение за спорот за името кога се договорија името на Република Македонија да се смени во Република Северна Македонија. Ова преименување стапи на сила во февруари 2019 година. Грција се согласи да не го блокира пристапот на Македонија во меѓународните организации чиј член е Грција. И покрај сите овие отстапувања, Македонија до денес, сè уште не може да пристапи до некои од меѓународните организации како полноправна земја членка, овојпат поради бугарското вето¹⁵⁵.

Иста е ситуацијата помеѓу Грција и Турција. Овие две соседни земји имаат лоши односи со децении. Спорот меѓу овие две земји е право на суверенитет на островите во Егејското Море. Имаше многу конфликти во текот на 1970-тите. Овој спор започна во 1973 година кога за прв пат Грција се обиде да пронајде нафта, минерали и гас во Егејското дно. Истата година Турција одобри дозволи на турската нафтена компанија да го истражува Егејското Море за ресурси.¹⁵⁶ Овој егејски спор е постојан проблем меѓу овие две земји, и ниту еден од нив не прави никакви отстапувања.

Соседските несогласувања се вообичаена практика за повеќето земји. Во оваа бегалска криза, меѓу овие три земји не се евидентирани никакви несакани дејства. Политизацијата и секјуритизацијата не излегоа на површина. Имајќи предвид дека Грција е членка на Европската Унија, ЕУ стои зад Грција. Затоа, на 18 март 2016 година беше потпишана изјавата ЕУ - Турција, каде Турција се согласи да ги засили безбедносните напори за да ја заштити надворешната граница на ЕУ - особено грчко-турската граница - додека ЕУ вети визна либерализација на турските граѓани до летото 2016 година. Додека во договорот беа споменати низа други мерки, акцентот беше ставен на контролата на границата и на запирање на протокот.¹⁵⁷

Случајот со Грција и Македонија беше прашање помеѓу земја членка на ЕУ и земја која не е членка на ЕУ. Политизирањето меѓу земјите, за среќа, не дојде до израз. Во август 2015 година, македонската влада одлучи да ги затвори јужните граници и прогласи вонредна состојба. Македонските власти можеби прибегнаа кон оваа радикална мерка со цел да изградат притисок врз ЕУ и останатиот дел од меѓународната заедница да и обезбедат на Македонија поголема асистенција и финансиска помош.¹⁵⁸ Напливот на бегалци, неподготвеноста на властите и стравот на локалните жители во градовите и селата на јужната граница во Македонија доведоа до затворање на границата. Затоа, беше организиран мини самит во Брисел, каде беше усвоен акционен план од 17 точки. На овој мини-самит учествуваа само земјите од

¹⁵⁵ „Во 2019 година бугарскиот парламент едногласно усвои остра декларација со која го предупредува Скопје дека Софија нема да толерира искривување на историските настани, документи и артефакти, како и улогата и ставовите на личности од бугарската историја.“

¹⁵⁶ Salapatas, Dimitris. *The Aegean Sea Dispute between Greece and Turkey: The consequences for NATO and the EU*. Akakia publications. London, 2014

¹⁵⁷ Ambrosini, Maurizio. *Europe: No Migrant's Land?* Edizioni Epoke – ISPI. Milano, 2017

¹⁵⁸ Beznec, Barbara. Marc Speer, Marta Stojic Mitrovic. *Governing the Balkan route: Macedonia, Serbia and the European Border Regime*. Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe. Belgrade, 2016. Стр.19

Западен Балкан. Лидерите на ЕУ и претставниците на балканските земји се договорија да усвојат Акционен план од 17 точки за соработка во справувањето со приливот на бегалци на Балканот. Акцискиот план од 17 точки се состоеше од следниве точки:

"Постојана размена на информации

1. Назначување контакт точки во рок од 24 часа за да се овозможи секојдневна размена и координација за да се постигне постепено, контролирано и уредно движење на лица по рутата на Западен Балкан;

2. Поднесување заеднички проценки за поддршка од ЕУ во рок од 24 часа;

Ограничување на секундарните движења

3. Обесхрабрување на движењето на бегалците или мигрантите до границата на друга земја од регионот без да се информираат соседните земји;

Поддршка на бегалците и обезбедување засолниште и одмор

4. Зголемување на капацитетот за обезбедување привремено засолниште, храна, медицинска помош, вода и санитарни услови за сите на кои им е потребна; активирање на [Механизмот за цивилна заштита на ЕУ](#) каде што е потребно;

5. Грција да го зголеми капацитетот за прием на 30.000 места до крајот на годината и да го поддржи УНХЦР да обезбеди субвенции за кирија и програми за семејства домаќини за уште најмалку 20.000 - предуслов да функционира шемата за итно преместување; Се очекува финансиска поддршка за Грција;

6. Работа со УНХЦР кој ќе го поддржи зголемувањето на капацитетите за прием за 50.000 места долж западно-балканската рута.

7. Работа со меѓународни финансиски институции како што се Европската инвестициска банка, Европската банка за обнова и развој и Банката за развој на Советот на Европа кои се подготвени финансиски да ги поддржат напорите на земјите кои сакаат да ги искористат овие ресурси;

Заедничко управување со миграциските текови

8. Обезбедување целосен капацитет за регистрирање пристигнувања, со максимална употреба на биометриските податоци;

9. Размена на информации за големината на тековите и, онаму каде што се бара, за сите бегалци и мигранти кои пристигнуваат на територијата на една земја;

10. Работа со агенциите на ЕУ за брзо воспоставување на оваа размена на информации;

11. Засилување на националните и координирани напори за враќање на мигрантите на кои не им е потребна меѓународна заштита, во соработка со Фронтекс;

12. Работа со Европската комисија и Фронтекс за зајакнување на практичната соработка за реадмисија со трети земји и интензивирање на соработката особено со Авганистан, Бангладеш и Пакистан; Комисијата да работи на целосно спроведување на постоечките договори за реадмисија и да започне со работа на нови договори за реадмисија со релевантните земји;

Гранично управување

13. Да се зголемат напорите за управување со границите, вклучително и со:

о Финализирање и спроведување на Акциониот план ЕУ-Турција;

о Целосно искористување на потенцијалот на договорот за реадмисија ЕУ-Турција и патоказот за визна либерализација;

о Зголемување на заединчката операција море Посејдон во Грција;

о Зајакнување на поддршката на Фронтекс на границата меѓу Бугарија и Турција;

о Зајакнување на граничната соработка меѓу Грција и поранешната југословенска Република Македонија, со зголемен ангажман на УНХЦР;

о Грција и поранешната југословенска Република Македонија и Албанија ќе го зајакнат управувањето со надворешната копнена граница, со Фронтекс за поддршка на регистрацијата во Грција;

о Заедничко работење со Фронтекс за следење на граничните премини и поддршка за регистрација и земање отпечатоци на хрватско-српските гранични премини;

о Ангажирање на 400 полицајци во Словенија и основна опрема во рок од една недела, преку билатерална поддршка;

о Зајакнување на мрежата за анализа на ризик за Западен Балкан на Фронтекс со засилено известување од сите учесници;

о Користење, онаму каде што е соодветно, механизмот на [ТИМОТ за брза гранична интервенција](#) (RABIT), кој треба да биде соодветно опремен;

14. Повторно потврдување на принципот на одбивање влез на државјани на трети земји кои не ја потврдуваат желбата да аплицираат за меѓународна заштита (во согласност со меѓународното право и правото на ЕУ за бегалците);

Справување со шверц и трговија со луѓе

15. Засилување на акциите против криумчарење мигранти и трговија со луѓе со поддршка на Европол, Фронтекс и Интерпол;

Информации за правата и обврските на бегалците и мигрантите

16. Искористување на сите достапни алатки за комуникација за информирање на бегалците и мигрантите за постоечките правила, како и за нивните права и обврски, особено за последиците од одбивањето да бидат регистрирани, отпечатоците од прсти и од одбивањето да се побара заштита таму каде што се;

Мониторинг

17. Следење на спроведувањето на овие обврски на неделно ниво; Комисијата да се координира со националните контакт точки.¹⁵⁹

Преземени се многу мерки со цел да се даде позитивен фидбек за бегалската криза. Политизацијата и секуритизацијата не дојдоа до израз кај спорните земји

¹⁵⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5904_en.htm Пристапено на 28.02.2019

(Турција, Грција и Македонија). Можеби ова е причината, бидејќи Грција е дел од Европската унија, а Европската унија го презеде овој проблем да го реши во свои раце. Оттука, конфликтните страни не можеа да се спротивстават една на друга, во однос на политичките прашања, а горенаведените планови (изјава ЕУ-Турција и акциониот план од 17 точки) беа применети на погодените области.

По затворањето на западно-балканската рута во март 2016 година, Турција се соочи со милиони бегалци на нејзина територија. Турција е дом на 3 милиони бегалци и под притисок на ЕУ и ОН да прими уште десетици илјади сириски бегалци од регионот околу Алепо. Турскиот претседател Реџеп Таип Ердоган во говорот во Анкара ги засили осудите на западната политика во бегалската криза, потврдувајќи дека им се заканил на лидерите на ЕУ на самитот во ноември 2015 година дека Турција може да им каже „збогум“ на бегалците.

„Го немаме на чело напишано зборот „идиот“. Ќе бидеме трпеливи, но ќе направиме што треба. Немојте да мислите дека авионите и автобусите се таму за цабе“.

„Горд сум на она што го кажав. Ги браневме правата на Турција и на бегалците. И ние им рековме (на Европејците): „Извинете, ќе ги отвориме вратите и ќе се збогуваме со мигрантите“ – рече Ердоган.¹⁶⁰

Грција беше транзитна точка за повеќе од 570.000 бегалци и мигранти во 2015 година, кои бегаат од конфликтите на Блискиот Исток. Многу луѓе се удавија обидувајќи се да го преминат морето меѓу Турција и Грција. Грчкиот премиер Алексис Ципрас ја покажа својата згрозеност кон Европската унија, која не се обидува да спасува животи.

„Се срамам како член на ова европско раководство, поради неспособноста на Европа да се справи со оваа човечка драма, и поради нивото на дебата на високо ниво, каде што едниот му ја префрла вината на другиот.“ – порача Ципрас пред парламентот.

Зборувајќи за време на прашањата на премиерите, Ципрас, исто така, рече дека секое укажување дека Грција не ги штити ефикасно најоддалечените граници на ЕУ – осврнувајќи се на лидерите на „одредени европски земји“ – е поради непознавањето на меѓународното право што диктира заштита на животите на луѓето во неволја на море.”¹⁶¹

Своето меѓусебно незадоволство од мерките на ЕУ за бегалците го покажаа официјалните претставници од Турција како земја надвор од ЕУ и од Грција како земја од ЕУ. Турција е првата земја во која влегуваат бегалците, а Грција е првата земја од ЕУ во која доаѓаат бегалците. Со потпишување на договор, ЕУ очекува овие две земји да го спасат грбот на целата Европска унија, вклучително и најоддалечените земји од ЕУ. Овие официјални претставници имаа храброст да им возвратат на креаторите на политиката на ЕУ. Македонија, која се разликува од овие две земји, не беше доволно храбра. Сепак, како транзитна земја ги прифати бегалците и им го олесни патот да транзитираат низ земјата. Во посета на претседателот на Европскиот совет, Доналд Туск, македонскиот премиер Никола Груевски се осврна на прашањето за бегалската криза.

¹⁶⁰ [Турскиот претседател се закани дека ќе испрати милиони сириски бегалци во ЕУ | Реџеп Таип Ердоган | Гардијан](#), пристапено на 25.11.2021 година

¹⁶¹ [Грчкиот премиер Ципрас изјави дека е засрамен од справувањето на Европа со мигрантската криза | Ројтерс](#), Пристапено на 25.11.2021 година

„Груевски рече дека низ Македонија од почетокот на кризата транзитирале над 600.000 луѓе, а македонските институции им обезбедиле соодветен логистички, хуманитарен и здравствен третман.

„Ова бара поголем ангажман и координација меѓу домашните и европските институции за време на транзитирањето. Беше посочено и дека Република Македонија не може да постапува поинаку во споредба со другите земји кои се наоѓаат на Балканската бегалска рута, бидејќи тоа ќе создаде притисок врз финансиските, институционалните и организационите можности на земјата. – рече Груевски.¹⁶²

Затоа, Македонија ги прифати мерките на ЕУ за бегалската криза и истите ги почитуваше, како дел од западно-балканската рута.

4.5 Истражувачко прашање: Дали недостигот на човечки и економски ресурси ги спречи Турција, Грција и Македонија успешно да се справат со бегалската криза во 2015 година?

Човечките и економските ресурси имаат главна улога во управувањето со меѓународните кризи. Балканските земји на почетокот на 2015 година не беа подготвени, ниту свесни дека ќе се случи бегалска криза. Вооружените конфликти на Блискиот Исток беа во тек во изминатите децении, но меѓународна криза како оваа никогаш не се случи периодот од 2001 до 2015 година. Кога пролетта 2015 година започна напливот на бегалци, првите земји како домаќини беа Турција и Грција. Турција и Грција имаат многу повисоки економии од Македонија и беа многу поподготвени да помогнат во оваа бегалска криза, во однос на човечките ресурси. Сепак, годишниот државен буџет на секоја земја не предвидуваше таква криза. И човечките ресурси не беа лесни за мобилизација. Па така, меѓународната заедница започна со своите активности на терен и отвори свои канцеларии во овие земји. Засегнатите земји беа шокирани од напливот на бегалци, па, како што беше претходно наведено, беа направени многу измени во националните регулативи, со цел да се олесни начинот на транзитирање на бегалците. Исто така, беа потпишани билатерални изјави, како онаа меѓу Турција и ЕУ (Изјава ЕУ-Турција), која јасно ја покажа заштитата на Европската унија од миграциско/бегалската криза.

Се обезбеди финансиска помош за државите полесно да се справат со бегалската криза. Постојат долгорочни финансиски средства за Грција за периодот 2014-2020 година, од Фондот за азил, миграција и интеграција (АМИФ) кој одвои 294 654.377 евра и Фондот за внатрешна безбедност (ISF) кој одвои 194 354.388 евра за ИСФ -граница и 20 489.650 евра за ISF-Полиција¹⁶³. По започнувањето на бегалската криза Грција доби дополнителни средства. Тие вклучуваат 46 374.934 евра¹⁶⁴ доделени од АМИФ и 28 260.277 евра¹⁶⁵ доделени од ISF. Овие финансии беа доделени до април 2016 година. Дополнително, ЕУ допринесе со 80 милиони евра¹⁶⁶ повеќе за Грција.

Со оглед на тоа што Турција и Македонија не се земји-членки на ЕУ, нема регуларна финансиска распределба по однос на прашањето на бегалците и миграцијата.

¹⁶² [Премиерот Груевски и претседателот Туск разговараа за бегалската криза | Влада на Република Северна Македонија \(vlada.mk\)](#), Пристапено на 25.11.2021 г.

¹⁶³ [factsheet managing refugee crisis eu financial support greece en.pdf \(europa.eu\)](#), Пристапено на 27.11.2021

¹⁶⁴ Исто.

¹⁶⁵ Исто.

¹⁶⁶ Исто.

Оттука, како што е договорено во Изјавата ЕУ - Турција, во Турција се исплатени 3 милијарди евра со цел да се даде позитивен одговор на бегалската криза. Дополнителни 3 милијарди евра се доделени за следните години, што претставува вкупно 6 милијарди евра доделени преку Службата за бегалци за периодот 2016-2025 година, фокусирани на хуманитарна помош, образование, здравство, инфраструктура и социо-економска поддршка. Овие средства се користат за зголемување на посетеноста на училиштата кај децата бегалци, нудење дополнителна и резервна образовна поддршка, изградба на нови училишта, обезбедување здравствени консултации и вакцини за доенчиња и обезбедување поддршка за основните потреби на приближно 1,7 милиони бегалци.¹⁶⁷ Дополнителна финансиска помош, Турција доби од УНХЦР. Во 2016 година оваа финансиска помош беше утврдена на 8 208,477 милиони американски долари¹⁶⁸ за Турција. Во 2017 година, оваа помош се зголеми на 13 405,039 милиони американски долари¹⁶⁹.

Европската комисија и додели на Македонија 4,4 милиони евра од почетокот на бегалската криза. Ова им овозможи на бегалците да имаат пристап до основните потреби како храна и облека. Дополнителни 10 милиони евра помош од ЕУ беше усвоена од Европската комисија за да и помогне на Македонија да ги подобри своите системи за управување со границите и миграцијата во контекст на бегалската криза. Оваа помош вклучува систематски гранични проверки и граничен надзор, идентификација и регистрација на државјани на трети земји кои ја минуваат границата на регуларен и нерегуларен начин, борба против криумчарење мигранти, трговија со луѓе и прекуграничен криминал.¹⁷⁰ УНХЦР во 2015 година додели 385.376 УСД за Македонија. Овој буџет порасна во 2016 и 2017 година и беше определен на преку милион долари финансиска помош за Македонија за справување со бегалските процеси.

Имајќи ја предвид геополитичката положба на Грција, може да се заклучи дека Грција како дел од Европската Унија можеше да придонесе со подобар одговор на бегалските процеси. Грција има европска позадина, во смисла на финансиска помош преку различни видови распределби и човечки ресурси, во однос на граничната контрола и управување, полициска и европска помош за секое засегнато прашање. Земја членка на ЕУ треба да има олеснителни околности за справување со криза, поради нејзината позадинска помош. Спротивно на тоа, Македонија и Турција, земји кои не се членки на ЕУ, на прв поглед беа оставени на сопствените капацитети да се борат со оваа криза. На почетокот на бегалската криза, кога никој не ги знаеше највисоките размери што ќе ги произведе оваа бегалска криза Турција и Македонија ги искористија сопствените национални капацитети. Турција е развиена земја и многу поголема по територија од Македонија и несомнено подобро се бореше со овој феномен од Македонија. Потоа Турција се соочи со поголем број баратели на азил на своја територија, што се разликува од Македонија и тоа ја намали нејзината ефикасност во управувањето со кризата. Подоцна, кога бегалската криза го зазеде својот поголем бран, Европската Унија и другите меѓународни организации како што е УНХЦР, почнаа да обезбедуваат финансиски и човечки ресурси како помош за овие две земји. Почнувајќи од 2016 година Турција и Македонија добија огромна

¹⁶⁷ [2.3 Изјава ЕУ-Турција | ЕВРОПСКА КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ПОДДРШКА ЗА АЗИЛ \(europa.eu\)](#), Пристапено на 29.11.2021

¹⁶⁸ [Нето официјални текови од агенцијата на ОН, УНХЦР \(тековни американски долари\) - Турција | Податоци \(worldbank.org\)](#), Пристапено на 29.11.2021

¹⁶⁹ Исто.

¹⁷⁰ [10 милиони евра за справување со бегалската криза во Западен Балкан \(europa.eu\)](#), Пристапено на 29.11.2021

финансиска помош за да дадат соодветен одговор на оваа криза. И покрај тоа што Грција, како земја членка на Европската Унија до одреден момент е заштитена од ЕУ, ЕУ ја зајакна својата позиција за да и пружи поголема помош на својата членка, па така ја донесе Изјавата ЕУ-Турција.

Одговорот на ова истражувачко прашање би бил дека ниту една од овие три држави не се справила со кризите со својот максимален капацитет. Недостигот на економски и човечки ресурси навистина ги спречи балканските држави да се справат со бегалската криза.

Во споредба со другите европски држави, кои веќе беа запознаени со бегалската криза, која подоцна се појави и на нивните територии, тие не презедоа никакви дополнителни мерки за да дадат максимален позитивен одговор на бегалската криза. Оттука, може да се заклучи дека ниту една од земјите составени од балканскиот миграциски коридор и европските држави, не покажаа максимална ефикасност во справувањето со миграциската криза. Недостатокот на економски и човечки ресурси ја спречи секоја држава погодена од оваа криза, успешно да се справи со бегалската криза.

V МЕТОДОЛОГИЈА

5. ИСТРАЖУВАЧКИ МЕТОДИ И ОПИС НА СТУДИИ НА СЛУЧАЈ

Процесот на бегалци и бегалската криза е широка палета за истражување. Овој процес има потребата од користење на различни научни методи во истражувањето.

За да се истражат различните видови конфликти на Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан), кои предизвикуваат миграција и бегалци, се применува квалитативниот метод. Прво и основно се насочува кон собирање на различни видови индикатори поврзани со овие конфликти. Мерењето на квалитативниот метод на оваа работа, факторите на притисок и повлекување, заземаат огромна улога во случајот со појавата на бегалските процеси. Факторите на притисок вклучуваат континуирана војна во Сирија, појавата на ИСИС во Ирак. Згора на тоа, голем број динамики сугерираат дека факторите на притисок се многу порелевантни од факторите на повлекување.¹⁷¹ Динамиката што ја мери оваа релевантност се пред сè вооружените конфликти во погодените области, по што следат масовните бегалски текови кои се движат кон други мирни земји, најчесто соседните земји, што во овој случај не е пример.

Понатамошната анализа се користи за да се мапира конфликтот и оттука да се проценат основните меѓусебни елементи на бегалците во регионите (бегање од вооружено насилство или мигрирање со цел да се најдат подобри економски услови за живот). Сирија, Ирак и Авганистан беа најпогодените земји од војна за време на бегалската криза во 2015 година. Сепак, војните или вооружените конфликти се мапирани преку бројот на жртвите на овие територии.

Имајќи ги предвид резултатите од мапирањето на конфликтот и причините поради кои бегалците бегаат, може да се добие систематски општ преглед преку синџеза на сите нив. Следејќи ги овие ставови и заклучоци за мапирање на конфликти, зошто бегалците бегаат и каде се упатуваат, полесно е да се дадат насоки и препораки за начините на изнаоѓање соодветни решенија. Комбинацијата на овие индикатори ќе даде решение за проблемот. Ова решение дополнително ќе биде опишано во делот на специфичниот ДЕА метод (прозорска анализа).

Се прави компарација на нивоата на бегање кои произлегуваат од земјите од Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан) кон балканските земји (Турција, Грција, Македонија). Компарацијата е направена за да се спореди вооружувањето на силите во Сирија, Ирак и Авганистан; бројот на жртви во секоја земја; бројот на граѓани во секоја земја; бројот на граѓани кои ја напуштиле својата матична земја. Споредбата е направена и во втората варијабла од овој труд и таа е поврзана со споредување на БДП на земјите кои примаат бегалци; бројот на граѓани во земјите кои примаат бегалци; и големината на територијата на земјата.

Многу бази на податоци се користат од различни веб-страници на официјални организации, национални и меѓународни. Според тоа, употребата на ИТ методологија е од големо значење во текот на ова истражување. Анкетите, базите на податоци, интервјуата деновиве се почесто се прават преку ИТ методот. На пример, понатаму во анализите на ДЕА (метод кој ќе биде објаснет подоцна), сите податоци беа земени со

¹⁷¹ Altai migration trends across the Mediterranean: Connecting the Dots. IOM, June 2015. Стр.115

користење на ИТ. ИТ е метод кој помага да се соберат сите информации кои се од огромно значење за да се дојде до конечните резултати и заклучок од ова истражување. Затоа, со користење на ИТ, податоците се добиени од различни веб-страници, како што се УНХЦР, ИОМ, МКЦК итн. Целата литература потребна за истражување на оваа проблематика беше добиена on-line, сите книги, учебници и трудови беа нарачани онлајн. Софтверот за користење на специфичниот ДЕА метод е исто така дел од овој ИТ метод. Затоа, ИТ е тесно поврзан со секој друг метод што се користи во ова истражување.

Горенаведените општи методи се користат во речиси секој истражувачки труд, како и во овој. Меѓутоа, за целите на овој истражувачки труд, резултатите и наодите ќе се засноваат на метод на триангулација. Оваа триангулација е воспоставена врз основа на следните три главни методи за анализа:

- 1) Аналитички метод (мапирање на конфликти);
- 2) Компаративен метод; и
- 3) ДЕА анализа, како квалитативен метод.

5.1 Аналитички метод (мапирање на конфликти)

Почетниот чекор за анализа на конфликтот е мапирањето на конфликтот. Според зборовите на Пол Вер, тоа е првиот чекор за започнување на решавање на одреден конфликт. На сите страни во конфликтот им дава појасно разбирање за потеклото, природата, динамиката и можностите за решавање на конфликтот (1979; 18).¹⁷² Откако засегнатите страни ќе добијат јасна слика за конфликтот, тие ќе можат да продолжат со неговото решавање. Мапирањето на конфликтот е фаза која се состои од неколку чекори. Овие чекори обезбедени од Пол Вер, дополнително се адаптирани од Оливер Рамсботам и вклучуваат:

1. *Позадина на конфликтот*
 - Карта на областа
 - Краток опис на земјата
 - Историја на конфликтот
2. *Конфликтни страни и прашања*
 - Кои се клучните страни во конфликтот?
 - Кои се конфликтните прашања?
 - Какви се односите меѓу страните во конфликтот?
 - Кои се различните перцепции за причините и природата на конфликтот меѓу страните во конфликтот?
 - Какво е моменталното однесување на страните (дали конфликтот е во „ескалаторна“ или „деескалаторна“ фаза)?
 - Кои се лидерите на партиите? На елитно/индивидуално ниво, кои се нивните цели, политики, интереси и релативно јаки и слаби страни?
3. *Контекст: фактори на глобално, регионално и државно ниво*
 - На државно ниво: дали природата на државата е оспорена? Колку е отворен и достапен државниот апарат? Дали постојат институции или форуми кои би можеле да послужат како легитимни канали за управување со конфликтот? Колку е изедначен економскиот развој и дали постојат економски политики кои можат да имаат позитивно влијание?

¹⁷² RAMSBOTHAM, Oliver. Tom Woodhouse, Hugh Miall. Contemporary Conflict Resolution: The prevention, Management and Transformation of Deadly Conflicts. Polity Press, Cambridge, 2005. Стр.74

- На регионално ниво: Како односите со соседните држави и општества влијаат на конфликтот? Дали партиите имаат надворешни регионални поддржувачи? На кои регионални актери би можеле да им веруваат партиите?

Кога овие земји од Блискиот Исток се на сцена, мапирањето на конфликтот не е невозможно. Овие земји претставуваат буре барут, па затоа бегалците постојано бегаат од овие земји во изминатата деценија. Според најновата рамка за мапирање на конфликти, овој аналитички метод може да ги открие меѓусебните елементи на бегалците и причините за нивното бегство.

5.2 Компаративен метод

Компаративниот метод како метод за споредување на две или повеќе работи, во ова истражување има огромна улога. Имено, двете варијабли од истражувањето „Влијанието на вооружените конфликти врз бегалската криза на Блискиот Исток“ и „Одговорот на земјите од Балканот“ во себе вклучуваат три ентитети кои треба да се анализираат преку споредба. Во првата варијабла, вооружените конфликти треба да се анализираат во земјите од Блискиот Исток, или Сирија, Ирак и Авганистан. Ќе се прави компаративна анализа за споредување на вооружувањето на силите во Сирија, Ирак и Авганистан, бројот на жртви во секоја земја, бројот на граѓани во секоја земја, бројот на граѓани кои ја напуштиле својата матична земја.

Исто така, треба да се направи и споредба во втората варијабла од истражувачкото прашање, која се однесува на балканските земји, Македонија, Турција и Грција. Компаративниот метод е поврзан со споредување на БДП на земјите кои примаат бегалци, бројот на граѓани во земјите кои примаат бегалци и големината на територијата на земјата.

Овој компаративен метод ќе даде јасна слика за различните нивоа на засолниште кои произлегуваат од земјите на Блискиот Исток (Сирија, Ирак и Авганистан) кон балканските земји (Македонија, Турција и Грција).

5.3 Data Envelopment Analysis (DEA)

DEA е не-параметарска методологија која се користи за да се дадат квантитативни анализи на истражувањето. Обезбедени се соодветни бази на податоци, со пристап до базите на податоци на УНХЦР, ЕУРОСТАТ, Светска банка, ОН итн. Според тоа, овие бази на податоци помогнаа да се измери вклученоста и одговорите на балканските земји (Турција, Грција, Македонија) кон оваа бегалска криза.

Со текот на развојот на науката се развиваат истражувачки методи, до тој степен што денес има преклопување на општествените методи со методите на природно-математичките науки. DEA методот беше првенствено развиен да ја мери ефикасноста во образованието, но денес се употребува насекаде во разни области. Оттука, DEA се применува и во истражувања кои вклучуваат општествени истражувања во последните 10 години.¹⁷³

DEA моделот е развиен од Charnes et al., (1978). Откако DEA беше воведена во 1978 година, до денес, истражувачите од различни области многу брзо ја прифатија нејзината применливост, како едноставна и одлична методологија за спроведување на

¹⁷³ Benini, Aldo. The use of Data Envelopment Analysis to calculate priority scores in needs assessments. 2015. Стр.44

оперативните процеси и евалуации.¹⁷⁴ ДЕА е методологија за мерење на релативната ефикасност, на „единиците за донесување одлуки“ (ДМУ), односно, (Decision Making Units – DMU), кои користат исти инпути за производство на исти аутпути, кои можат да бидат во различни количини.¹⁷⁵ Откако ќе се измери ефикасноста на единиците, се прави напор да се постигне ефективност на целите. Ефективноста е способност да се одредат и да се постигнат вистинските цели со најниски трошоци (инпути).¹⁷⁶ Во ова истражување постојат панел податоци за одреден период, па затоа се спроведе ДЕА прозорска анализа, како популарна техника на ДЕА.

ДЕА прозорската анализа е непараметарски пристап кој работи врз основа на принципот на подвижни просеци и воспоставува мерки за ефикасност со третирање на секој ДМУ во различни периоди како посебен ДМУ.

ДЕА прозорската анализа може да ја мери ефикасноста на различни ДМУ во различни периоди преку низа од преклопувачки прозорци (Асмид ет. Ал., 2004). ДЕА прозорската анализа се употребува во секојдневното живеење со цел за решавање на различни проблеми во разни области, на пример, земјоделство, економија, банкарство, комуникации, градежништво, образование, енергетика итн. што подразбира применливост и ефективност на ДЕА.¹⁷⁷ Во ова истражување се употребуваат панел податоци, па затоа една од најкористените техники на ваков случај на анализа е прозорската анализа на ДЕА, која што и е применета. Според Цветкоска и Савиќ (2017), ДЕА овозможува пресметување на максимално мерење на перформанси за секоја единица за донесување одлуки во примерокот во однос на сите други ДМУ. Како резултат на тоа, ефикасната DMU лежи на крајната граница, а неефикасната DMU лежи под оваа граница.

¹⁷⁴ Cooper, William W., Lawrence M. Seiford, Joe Zhu. Handbook on Data Envelopment Analysis. Springer Science & Business Media, New York, Aug 23, 2011, година, стр. 2

¹⁷⁵ Наумовски, Т. „Влијанието на политиките на НАТО за развој на одбранбените капацитети врз реформите во одбранбениот сектор: примерот на Република Македонија и Република Словенија“, докторска дисертација, Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филозофски факултет, Институт за безбедност, одбрана и мир.

¹⁷⁶ Цветкоска, В. (2010) „Квантитативни основи на методот ДЕА – модели и области на примена“ Годишно списание на Економскиот факултет, том 45, Скопје: Економски факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, стр. 629-642

¹⁷⁷ Peykani, Pejman, Reza Farzipoor Saen, Fatemeh Sadat Seyed Esmaeili, Jafar Gheidar-Kheljani. Window data envelopment analysis approach: A review and bibliometric analysis. DOI: 10.1111/exsy.12721, Стр. 9

VI НАОДИ/РЕЗУЛТАТИ

6. ПРИМЕНА НА АНАЛИТИЧКИ МЕТОД (МАПИРАЊЕ НА КОНФЛИКТИ НА ЗЕМЈИТЕ ОД БЛИСКИОТ ИСТОК, СИРИЈА, ИРАК, АВГАНИСТАН)

Аналитичкиот метод се користи за мапирање на конфликтот во земјите од Блискиот Исток. Користејќи го овој аналитички метод, мапирањето на конфликтот се врши во три фази:

- Запознавање на историјата на конфликтот;
- Дефинирање на актери во конфликтот, конфликтни прашања, конфликтно однесување; и
- Проценување на меѓународните и регионалните аспекти на конфликтот и бегалската криза.

6.1 Историја на конфликти

Корените на бегалската криза може да се најдат првенствено во историјата на конфликтите.

Сирија

Сирискиот конфликт избувна во март 2011 година и може да се следи од арапската пролет (масовното движење на револуции и протести во арапскиот свет) што започна во Тунис откако уличниот продавач Мохамед Буазизиз се самозапали во знак на протест против полициската бруталност. Настанот поттикна синџир на востанија кои зафатија неколку арапски земји, вклучително и Сирија.¹⁷⁸

Конфликтот во Сирија (2011) настана со демонстрации против актуелниот претседател Башар Ал Асад. Како наследник на претседателствувањето на неговиот татко, Башар Ал Асад кој владее со Сирија од 2001 година. Демонстрациите биле изведени од незадоволна група граѓани од режимот на државата. Тие се бореа против едностранниот режим на политички партии и бараа повеќе партиски систем. По неколку месеци, овие демонстрации ескалираа во граѓанска војна. Борбените страни на граѓанската војна беа поддржувачите на режимот на Ал Асад и противниците на овој систем. Кога започна граѓанската војна, имаше четири главни фракции на борбените групи низ целата земја: курдските сили, ИСИС, другата опозиција и режимот на Асад. Противниците на режимските цихадисти се ИД (Исламска држава). Нивното потекло и главна цел е оставка на претседателот Ал Асад.

Сирија отсекогаш била земја предводена од малцинството. Појавата на конфликтот може да се најде во потеклото на населението. Имено, 70% од вкупното население во Сирија се сунити муслимани Арапи, по религија. Претседателот Ал Асад е дел од малцинската група која ја сочинуваат 12% од вкупното население чија религија е шиитско муслиманско/алавити. Веројатно ова е главната причина за

¹⁷⁸ ХОВ, Медиел. Дарлингтон Мутанда. Сирискиот конфликт 2011 година до денес: предизвици и перспективи. Весник за азиски и африкански студии. SAGE 2014 Стр. 2

чувството на омраза. Имајќи предвид дека семејството Ал Асад владее со земјата скоро 50 години, се очекуваше ваков конфликт поттикнат од религија.

Имајќи ја предвид етничката припадност на мнозинството граѓани и нивната верска припадност, лесно е да се разберат причините за нивното незадоволство и омразата што ја чувствува мнозинството. Оваа мнозинска група, сунитските муслимански Арапи во Сирија се најголемите поддржувачи на бунтовничките сили и во последниве години развија се повеќе непријателски чувства кон владата на шиитскиот муслиман Асад.¹⁷⁹

Тековната војна во Сирија донесе опасни резултати. Имаше затворени амбасади, отповикани дипломати и амбасадори, а сириските амбасадори беа протерани од другите земји, има и забрана за увоз на сирска нафта, се крена огромна бегалска криза и најстрашен момент е континуираниот раст на бројот на жртви.

И покрај сите преговори, дипломатски разговори и посредувања, конфликтот во Сирија наместо да оладува, продолжува да се зголемува. Не постоеше одржливо решавање на конфликтот на повидок бидејќи ескалираа судирите мотивирани од религија. Ситуацијата ризикуваше да излезе од контрола бидејќи САД, Обединетото Кралство и Франција се заканија со воена акција врз Дамаск, кој го обвинија за употреба на хемиско оружје во близина на сириската престолнина во која загинаа стотици невини луѓе.¹⁸⁰

Ирак

Долготрајните конфликти во Ирак резултираа со 40 години војнае. Иранско-ирачката војна која траеше 8 години (1980-88) не беше ништо друго освен борба за територијални и политички спорови.

Следниот конфликт беше првата војна во Ирак (1990-1991), која започна со инвазијата на Кувајт, мотивирана од нафтените полиња, во Кувајт. Присуството на САД, Обединетото Кралство и Израел (Коалициските сили) беше големо. Затоа, претседателот Садам Хусеин оваа војна ја нарече „Света војна“ или „дихад“ - војна против САД и Израел. Оваа војна заврши по ослободувањето на Кувајт од страна на коалициските сили и Ирак, кои се согласија на исполнување на барањата на Обединетите нации.

Втората ирачка војна (2003-2011) се случи како причина за попречување на инспекциите на ОН во Ирак и продолжување на поседувањето и производството на оружје за масовно уништување, иако беше договорено спротивното. Претседателот Буш го осуди тоа што овој вид оружје за масовно уништување се произведува за да се користи од страна на терористичката група Ал Каеда. Според администрацијата на Буш, сторителите на терористичките напади од 11 септември го направија разоружувањето на Ирак, нов светски приоритет. Оттука, претседателот Буш поддржан од британскиот премиер Тони Блер со некои помали контингенти од неколку други земји го нападна Ирак и брзо ги поразија ирачките воени и паравоени сили. Откако насилството почна да опаѓа во 2007 година, САД постепено го намали своето воено присуство во Ирак, формално завршувајќи го со своето повлекување во декември 2011 година.

Граѓанската војна во Ирак (2014 – и денес) дојде како последица од вооружените конфликти во Ирак од 2003 година и од сириската криза од 2011 година. Војната во Ирак беше релативно смирена на почетокот на 2011 година. САД официјално се повлекоа од Ирак во 2011 година, но се врати на чело на нова

¹⁷⁹ <https://syriancivilwarmap.com/ethnic-and-religious-groups-of-syria/> Пристапено на 18.04.2018

¹⁸⁰ Hove, Mediel. Darlington Mutanda. The Syrian Conflict 2011 to the Present: Challenges and Prospects. Journal of Asian and African Studies. SAGE 2014, Стр. 2

коалиција. Главна цел на граѓанската војна во Ирак, како и во Сирија, беше оставката на премиерот Нури ал Малики. Неговиот режим ја покажува алчноста да ја преземе контролата врз природните и капиталните ресурси на земјата, како што е нафтата. Овој авторитаризам може да се сфати како една од причините за граѓанската војна во Ирак.

Во средината на 2010-тите години, стратешкото прашање за Соединетите Држави беше како да реагираат на обновениот хаос и очигледните успеси на радикалните исламистички групи подготвени да користат терор и да убиваат западни народи, вклучително и Американци. Тешките искуства во Ирак и Авганистан предизвикаа негодување за градењето нација и противбунтовниците меѓу американските воени и политички лидери.

Генерално, причините за оваа граѓанска војна можат да се најдат во желбата и амбицијата да се бори против Ал Каеда и Исламската држава на Ирак и Сирија (ИСИС). Ова, се разбира, е во координација и поддршка со големите сили кои ја преземаа контролата врз регионот.

Авганистан

Потеклото на конфликтот во Авганистан е вкоренето во терористичкиот напад на 11 септември во Њујорк. Сè започна, после 11 септември со единствена цел да се уништат Ал Каеда и Талибанците. Оттука, конфликтните страни беа Ал Каеда и Талибанците против Соединетите Американски Држави. Талибанците ја претставуваа ултраконзервативната политичка и религиозна фракција која владееше со Авганистан и претставуваше светилиште за Ал Каеда, поточно за извршителите на нападите на 11 септември. САД им поставија ултиматум на Талибанците. Тоа беше, да го предадат лидерот на Ал Каеда, Осама Бин Ладен. Откако талибанците одбија да го предадат Бин Ладен, САД почнаа да се одмаздуваат кон Талибанците. Соборувањето на Талибанците од страна на САД беше лесен чекор. Тоа траеше само два месеци. Неколку основни фактори придонесоа за колапсот:

- Авганистанецот не го сакаа репресивниот талибански режим;
- Многу талибански лидери пребегнаа кога нивната моќ ослабна;
- Талибанските борци главно беа посветени на статична одбрана;
- Ал Каеда можеше да им понуди мала помош на талибанците;
- Опозицијата и талибанците беа тесно усогласени;
- Воздушните напади насочени и контролирани од копнените сили беа разорно ефикасни.¹⁸¹

По поразот на Талибанците, следниот чекор за САД и нивните сојузници беше да го поразат лидерот на Ал Каеда, Бин Ладен. Овој чекор беше малку потежок за американските сили отколку соборувањето на талибанците. Беа потребни речиси 10 години по нападите од 11 септември. Наводно, тој бил убиен нокта на 2 мај 2011 година во Пакистан од американските специјални сили.

Следните три години беа период кога конфликтните страни започнаа некакви преговори за структурно градење мир и одржлив мир. Периодот на транзиција што моментално е во тек се гледа како последна можност да се создадат неопходните услови за трансформација на меѓународната поддршка на начин со кој ќе се зајакне одржлива демократска држава.

¹⁸¹ Perry, Walter L. David Kassing. *Toppling the Taliban: Air-Ground operations in Afghanistan*, October 2001-June 2002. Rand Corporation, Santa Monica, 2015. Стр. 62

6.2 Конфликтни актери, Конфликтно прашање/а, конфликтна асиметрија, конфликтно однесување

Сирија

Главните конфликтни актери во случајот со Сирија беа поддржувачите на претседателот Башар Ал Асад и неговиот режим и противниците на овој систем. Значителен дел од владејачката елита внатре во сирискиот режим потекнуваше од алавитското малцинство. За време на отоманскиот период, тие беа маргинализирани, не беа официјално сметани за муслимани ниту од сунитите, ниту од шиитите. Семејството Асад најпрво се обиде да ги интегрира Алавитите во шиитската деноминација. Под притисок на Сирија, либанскиот шиитски имам Муса ал-Садр во 1973 година ги призна алавитите и шиитите.¹⁸² Кога започна граѓанската војна, имаше четири главни фракции на борбените групи низ целата земја: курдските сили, ИСИС, другата опозиција и режимот на Асад. Ситуацијата на Курдите покажува манипулации со идентитетската политика на режимот. Тие се дискриминирани врз основа на идентитет, култура, етничка група итн. Овие дискриминаторски мерки го зајакнаа курдското чувство за идентитет и оттука претставуваат еден дел од опозицијата на режимот на Асад. Противници на режимот се и таканаречените цихадисти, кои ја сочинуваат ИД (Исламска држава). Цихадистите се главно сунитско муслиманско население во земјата кои се противат на малцинството шиитски муслимани. Нивното потекло и главна цел е оставка на претседателот Ал Асад. Покрај конфликтните актери во оваа граѓанска војна, имаше и други регионални и меѓународни актери кои се мешаа во сирискиот конфликт. Интервенциите на различни типови актери (држави, регионални институции, вооружени групи, племиња, политички партии) за различни прашања беа очигледни.

И покрај тоа што глобално познатото прашање на овој конфликт беше религиозното потекло на населението, посоти и друга мала причина за појавата на конфликтот, од порано. Имено, на 13 март 2011 година, петнаесет тинејџери од Дара, град во јужна Сирија, биле измачувани од разузнавачките служби затоа што исчкртале графити против режимот. Мирните протести што следеа во градот брзо се проширија низ поголемиот дел од земјата.¹⁸³ Сириските демонстранти кои излегуваа на улица беа наречени „екстремисти“, имајќи го предвид статусот на земјата како земја со политика каде што јавните протести беа исклучително ретки. Овие демонстрации пораснаа до тој степен што го совладаа безбедносниот апарат, а армијата не успеа повторно да воспостави контрола. Како што ексалираше кризата, така зпаочнаа и демонстрантите да земаат оружје. Ова е моментот кога конфликтот прерасна во граѓанска војна.

Имајќи мнозинство на население сунитски муслимани, кои беа под авторитетен режим на малцинска група составена од шиитски муслимани, војната од граѓанска се префрли во секташка. Нетрпеливоста на конфликтните актери и неподносливото однесување на овие актери доведе до многу насилни последици. Режимот ги зеде малцинствата како заложници, репресијата се засили, а борбите се проширија. Исто така, имаше подмолно однесување. До почетокот на 2013 година, дезертирањата од страна на високи офицери создаваа илузија за неминовен колапс на моќта, додека всушност централната власт се реструктурираше околу безбедносните институции и добиваше значителна странска помош.¹⁸⁴

¹⁸² BASCKO, Adam, Gilles Dorransoro, Arthur Quesnay. Civil War in Syria Mobilization and Competing social orders. Cambridge University Press. Cambridge, New York, Melbourne, New Delhi, Singapore. 2018. Стр. 56

¹⁸³ Исто. Стр.65

¹⁸⁴ Исто. 85

„Стратегијата на режимот за поделба на движењето беше процесуирана со три тактички пристапи:

- Прво, таа одговори на растечките протести со нудење социо-економски отстапки или со тактичко повлекување;
- Втората тактика беше да се прикажат протестите како дело на сунитските Арапи; и
- Во третата тактика, режимот ја охрабруваше идеолошката радикализација на опозицијата со тоа имаше умерено убивање и апсење, а радикалните ги ослободуваше од затвор. Оваа тактика беше насочена исто така и кон некои почитувани личности, иако тие не беа вклучени во опозицијата“.¹⁸⁵

Овие тактики за поделба на опозицијата станаа многу насилни и брутални. Насилството стана сè понедискриминирачко и Сирија се соочи со многу жртви. Најстрашниот момент е постојано растечкиот број на смртни случаи. Бројот на жртви (како што е видно претходно), претставен преку Програмата за податоци за конфликти во Упсала покажува вкупно 280 492 жртви во годините помеѓу 2011 и 2016 година.

Ирак

Војните водени 40-години во Ирак доведоа до поделба на многу групи луѓе кои составуваа одредена конфликтна страна. Многу различни групи или „играчи“ се појавија по падот на Садам Хусеин што го обликуваше бунтот и разновидните граѓански конфликти во Ирак. Тоа беа бунтовниците на сунитските националисти; сунитски исламистички бунтовници; Исламисти екстремисти (нео-салафи екстремисти) кои вклучуваат и странски кадри и Ирачани; шиитски милиции; курдски милиции. Овие играчи дојдоа да го обликуваат ирачкиот бунт и граѓанскиот конфликт.¹⁸⁶ Сите овие конфликтни играчи беа поделени во две големи групи:

- „Првите беа главно домородни ирачки сунитски бунтовници. Тие не бараа регионален или глобален цихад, туку способност да влијаат или да ги контролираат настаните во Ирак. Генерално, домородните ирачки сунитски националисти сакаа да се вратат во влада поблиска до режимот на Батист.
- Вториот се состоеше од сунитски „нео-салафи“ бунтовници. Овие групи имаа различни цели. Тие веруваа дека не само што ќе го елиминираат секое присуство на Христијани и Евреи, туку и ќе создадат сунитска пуританска држава во која другите секти на исламот ќе бидат принудени да преминат во некое нивно толкување на исламот; или ќе бидат уништени“.¹⁸⁷

Овие конфликтни актери ги водеа конфликтите во војните во Ирак. По овие војни, во 2003 до 2011 година конфликтните групи во Ирак беа поделени според нивната религија. Имајќи ги предвид религиозните и етничките групи во Ирак, 97% од населението е ислам по религија. 55-60% се шиити, а другите 40% се сунити. Религиозната група која е мнозинство во Ирак е маргинализирана од малцинството кое го води Ирак под режимот на Садам Хусеин.

Сунитските муслимани се членови на Ал Каеда првенствено, а со тоа и членови на ИСИС. ИСИС е форма на доминација во арапското општество, строго составено од радикални сунитски муслимани, обединети од земјите на Блискиот Исток. Нивната цел е да ги заштитат сунитските муслимани и да направат своја земја. Според тоа, се

¹⁸⁵ Исто. стр. 85, 86, 88

¹⁸⁶ CORDESMAN, Anthony H., Emma R. Davies. Iraq's Insurgency and the Road to Civil Conflict, Vol.1, Greenwood Publishing Group. Praeger Security International. Westport, 2008.Стр. 25

¹⁸⁷ Исто. стр. 27

претпоставува дека Исламската држава на Ирак и Сирија (ИСИС) е последица на Ал Каеда.

Имаше и меѓународни актери кои влијаеја на ирачката граѓанска војна. Знаејќи дека главната цел е поразот на Ал Каеда и ИСИС по нападите од 11 септември, САД беа еден од спротивставените актери во оваа граѓанска војна. Оттука, главни актери во Граѓанската војна во Ирак во 2014-2017 година беа ИСИС и коалицијата предводена од САД, која ги поддржуваше и се бореше во името на шиитските муслимани.

Граѓанската војна во Ирак дојде како последица од вооружените конфликти во Ирак од 2003 година и од сириската криза од 2011 година. ИСИС како кратенка на Исламска држава на Ирак и Сирија ги опфаќа и Ирак и Сирија, па оттука оваа граѓанска војна произлегува од претходните вооружени конфликти во Ирак и Сирија. Соединетите Држави официјално се повлекоа од Ирак во 2011 година, но се вратија на чело на нова коалиција.

Главното прашање на ирачкиот конфликт од 2014 година беше поразот на Ал Каеда и ИСИС и спречувањето на создавањето на Исламска држава. ИСИС се доживува како екстремистичко движење. Оттука, главното прашање на конфликтот во Ирак кој започна во 2014 година беше колапсот на ИСИС и неговите поддржувачи, кои во јавноста се познати како екстремистички терористи кои предизвикуваат терористички напади во многу западноевропски земји, како и во САД, како на пр. нападите од 11 септември.

На 29 јуни 2014 година, ИСИС го објави своето преобразување во *калифат*¹⁸⁸, единствената легитимна власт на планетата. Лидерот на ИСИС Багдади се искачи на *минбарот*¹⁸⁹ на големата џамија во Мосул за да се претстави како калиф или наследник на пророкот Мухамед како шеф на глобалната исламска заедница.¹⁹⁰ За аутсајдерот, воената и организациската експертиза на ИСИС, покрај почетната популарност кај многу од 6-те милиони сунитски Арапи на нејзината нова територија, се чинеше дека и дава шанса за одржливост. ИСИС беше во зенитот кон крајот на 2014 и 2015 година. Ја заокружи својата територија со серија дополнителни придобивки што надминаа неколку неуспеси.¹⁹¹ Во текот на јули - август 2014 година, ИСИС спроведе неколку операции за консолидирање на својот нов домен. Во Ирак, ИСИС го зазеде језидскиот град Синџар на почетокот на август, ја зазеде комуникацијата меѓу Мосул и Ал Ракам и го турна неговиот северен периметар кон регионот на Курдистан. Истовремено, ИСИС воведо опсада на шиитскиот туркменски град Амерли, источно од Тикрит.¹⁹²

Однесувањето во вооружен конфликт се гледа и од другата страна. САД ја предводат коалицијата против ИСИС. Оваа коалиција беше составена од 59 држави, чија примарна стратегија беше да го прекинат финансирањето на ИСИС и да го разоткријат „вистинското лице на ИСИС“. Главните држави на оваа коалиција беа: Соединетите Американски Држави, Обединетото Кралство, Франција, Германија, Италија, Канада, Турција и Данска.

Откако овој граѓански конфликт прерасна во меѓународен конфликт со американската коалиција и ИСИС како спротивставени страни, американската војска „директно нападна кон крајот на 2014 година започнувајќи воздушен напад против

¹⁸⁸ Калифат или хилафа е институција или јавна функција што управува со територија под исламска власт. Лицето кое ја има оваа функција ја носи титулата калиф и се смета за политичко-верски наследник на исламскиот пророк Мухамед и водач на целиот муслимански свет.

¹⁸⁹ Минбар е краток лет од скали што се користи како платформа од проповедник во џамија.

¹⁹⁰ HARRIS, Willian W. Quicksilver War: Syria, Iraq and the Spiral of Conflict. Oxford University Press. New York, 2018. Стр. 60

¹⁹¹ Исто. стр. 61

¹⁹² Исто. стр. 62

ИСИС во Сирија и Ирак и работејќи на обнова на ирачките безбедносни сили“.¹⁹³ Вашингтон имаше намера постепено да ја реконструира, преквалификува и повторно опремува ирачката армија на долг распоред за домородните сили да го поразат ИСИС. „Легитимноста очигледно зависеше од тоа обновената армија и другите безбедносни сили да бидат сфатени како повеќе или помалку несекташки. САД сакаа овие официјални сили, со значително сунитско арапско учество на сите нивоа, да водат во ободувањето. Сакаше шиитските милиции да бидат второстепени и надгледувани“.¹⁹⁴

Оваа војна резултираше со оставка на премиерот Нури ал-Малики во 2014 година. Што се однесува до ирачкиот режим, најтнотиот приоритет беше промената на лидерството. Малики со лоша благодат му отстапи на својот градски колега од партијата Даава, пријателски настроен кон Западот, Хајдар ал-Абади.¹⁹⁵

Освојувачка точка на конфликтот беа воздушните напади на Мосул во 2017 година, каде во американските бомбардирања загинаа 278 цивили. Коалиционите сили предводени од САД убиле повеќе цивили од ИСИС за време на тригодишната окупација на ирачкиот град Мосул. По ослободувањето на Мосул од ИСИС, конфликтните акции продолжија до крајот на 2017 година кога ИСИС информираше дека ја изгубила целата стратешка територија во Ирак. Сепак, во следните години беше забележливо присуството на американската војска, која имаше задача да ги обучува и помага ирачките сили.

Овие конфликти резултираа со огромен број на смртни случаи во текот на годините. Почнувајќи од 2013 година има брз раст на бројот на починати и меѓу 2014 и 2015 година овој раст го достигнува својот врв. Во 2014 година имало 16.067 смртни случаи регистрирани преку Програмата за конфликт на податоци во Упсала¹⁹⁶. Во 2015 и 2016 година овие бројки беа помали, 11 251 и 12 025. Во годината кога заврши војната во 2017 година беа регистрирани 11 400 жртви.

Авганистан

Војната во Авганистан е меѓународен конфликт, во кој конфликтни страни се сојузниците Талибанците и Ал Каеда и Големите сили (САД со своите сојузи). 20-годишната војна ја претставува најдолгата војна што ја водеа Соединетите држави против авганистанските извршители на нападите на 11 септември. Тоа беше најдолгата војна во Америка. До 2021 година се сменија четири претседатели - Џорџ В. Буш, Барак Обама, Доналд Трамп и Џозеф Бајден. Сè започна, после 11 септември со единствена цел да се уништат Ал Каеда и Талибанците. Основачите на талибанците биле група верски водачи – мула; и научници - кои се бореле во Советско-авганистанската војна и биле поврзани едни со други преку школување, менторирање, борбено искуство и заеднички став дека Авганистан треба да се управува строго според исламот.¹⁹⁷ Талибанците ја претставуваа ултраконзервативната политичка и религиозна фракција која владееше со Авганистан и обезбедуваше засолниште за Ал Каеда, извршителите на нападите на 11 септември. „Во исто време се зацврсти талибанското исламско владеење. Најлошо од сè, војната го изврте авганистанскиот народ. Се прошири екстремизмот. Се појави Исламската држава. Жртвувањето, самоубиството, одмаздата и убивањето се искачија како вредности“.¹⁹⁸

¹⁹³ Исто. стр. 59

¹⁹⁴ Исто. стр. 63

¹⁹⁵ Исто. стр. 63

¹⁹⁶ [UCDP - Програма за податоци за конфликти во Упсала \(uu.se\)](https://uup.se/), пристапено на 7.12.2021

¹⁹⁷ Malkasian, Carter. The American War in Afghanistan: A history. Oxford University Press. 2021. New York. стр. 36

¹⁹⁸ Исто. стр. 4

Во Авганистан има неколку етнички групи. Паштуните се најголемиот етникум кој се состои од околу 40% од населението, приближно 13 милиони луѓе. Паштуните традиционално владеат со Авганистан.¹⁹⁹ Втората по големина етничка група се Таџиците, околу 30% од населението. Етничката група Хазари се состои од околу 15% од населението, а малата етничка група Узбеци сочинува 10% од населението во Авганистан.

До 2001 година, интересот на САД за Авганистан беше минимален. Сепак, по изборот на претседателот Буш во 2000 година, тој беше свесен за терористичките закани.

Конфликтното однесување меѓу САД и талибанците најпрво може да се докаже во големите терористички напади на 11 ^{септември} 2001 година. Тогаш започна вооружениот конфликт меѓу овие два ентитета. Два патнички авиони се урнаа во кулите близначки на Светскиот трговски центар во Њујорк. Уште еден го погоди Пентагон. Речиси 3000 Американци беа убиени. Уште околу 6.000 беа повредени. Администрацијата на претседателот Џорџ В. Буш брзо потврди дека Осама бин Ладен и Ал Каеда ги извршиле нападите.²⁰⁰ По овие напади, претседателот Буш и Советот за национална безбедност се договорија со САД да ги нападат Ал Каеда и Авганистан.

„На 12 септември, тој му рече на својот Национален совет за безбедност дека талибанците мора да се предадат или да ја исфрлат целата организација на Ал Каеда доколку не сака војна со Соединетите држави. Буш ќе почека јавно да го постави ултиматумот додека барањето не биде предадено приватно до Талибанците. Одлуката на Буш даде простор да се преговара со талибанците. Доколку се согласат да го предадат Бин Ладен, САД би можеле да го остават режимот на мир. Во ретроспектива, таквото решение би можело да спречи американска инвазија на Авганистан и годините на војна што следеа“.²⁰¹ Меѓутоа, предавањето на Бин Ладен би било срам за талибанците и оттука тие би покажале слабост. Наместо тоа, оваа уцена ги повика сите Авганистанци да се кренат и да се борат против САД.

По многу години бунт во Авганистан, Осама бин-Ладен конечно беше заробен и убиен на 2 ^{мај} 2011 година од страна на американските сили во Пакистан. Смртта на примарната цел на Америка за војната што започна пред десет години ја поттикнува долготрајната дебата за продолжување на војната во Авганистан.²⁰² По убиството на Бин Ладен, сојузите на САД и НАТО започнаа стратегија за повлекување. Не можејќи да ги елиминираат талибанците преку воени средства, коалициските сили се претворија во дипломатија за да го прекинат конфликтот. Претседателот Барак Обама планираше да ги повлече сите борбени трупи до 2014 година, но останаа сериозни сомнежи за капацитетот на авганистанската влада да ја заштити земјата.²⁰³

Конечно, беше потпишан мировен договор во Доха во февруари 2020 година, кога Соединетите Држави и Талибанците потпишаа мировен договор со кој се бараше од американските трупи да се повлечат до април 2021 година. Сепак, овој рок беше продолжен до 31 август. По истекот на првиот рок, талибанците започнаа широка офанзива во текот на летото кога конечно го зазедоа Кабул. Истиот ден талибанците прогласија победа и војната заврши.

Американската влада потроши 20 години и 145 милијарди долари обидувајќи се да го обнови Авганистан, неговите безбедносни сили, цивилните владини институции,

¹⁹⁹ Исто. Стр.13

²⁰⁰ Исто. Стр.53

²⁰¹ Исто. Стр.54

²⁰² [Војната на САД во Авганистан | Совет за надворешни односи \(cfr.org\)](#), Пристапено на 22.12.2021 г.

²⁰³ Исто.

економијата и граѓанското општество.²⁰⁴ Сепак, „Претседателот Бајден рече дека по речиси 20 години војна, јасно е дека американската војска не може да го трансформира Авганистан во модерна и стабилна демократија“.²⁰⁵

Оваа изјава беше сфатена како „најголемото надворешно политичко понижување во историјата на САД“ од страна на поранешниот претседател Трамп. „Неуспешното излегување на Бајден од Авганистан е најневеројатниот приказ на груба неспособност на лидерот на една нација, можеби во секое време“.²⁰⁶

6.3 Меѓународни и регионални аспекти на конфликтот и бегалската криза

Сирија

Меѓународното мешање е забележливо во сирискиот конфликт, како и во другите конфликти кои настанаа во земјите од Блискиот Исток.

Противниците на сирискиот режим се вооружуваат и оттука ја потврдија својата сила во граѓанската војна. По почетната фаза кога опозициските сили брзо се зајакнаа, ситуацијата заглави и напредокот за која било страна на крајот зависи од странската поддршка.²⁰⁷ Кризата доби регионална, па дури и глобална димензија поради често насилните интеракции на различни типови актери (држави, регионални институции, вооружени групи, племиња, политички партии) за различни прашања, од кои секоја дефинираше арена на конфликт.

„САД (сојузници со Европа) се спротивставија на Русија (сојузник со Иран и Кина) за правилата на режимите. Иран и Саудиска Арабија, поддржани од нивните соодветни сојузници, се натпреваруваат за регионално лидерство. Проблемот со бегалците ја прошири кризата во земјите домаќини, особено во Јордан, Либан, Турција и Ирак“.²⁰⁸

И меѓународната организација го презеде своето мешање во овој конфликт. Обединетите нации, особено Советот за безбедност, претставуваат „бојно поле“ на големите сили, како што се Соединетите Американски Држави и Русија. Овие земји станаа спротивставени страни како дел од сириската граѓанска војна. ОН, особено, станаа арена каде Русија и Соединетите Држави се конфронтираат едни со други – и повремено соработуваат – за три прашања: воспоставување процес на мирно решавање преку преговори, хемиско разоружување на Сирија и обезбедување хуманитарна помош.²⁰⁹

Во ера кога нациите се договорија за почитување на меѓународните стандарди, големите сили (САД, ОК и Франција) ја нападнаа Сирија без дозвола на Советот за безбедност на ОН. Ова сигурно претставува кршење на Повелбата на ОН во член 2. Според оваа Повелба правото на вооружена интервенција се признава само кога постои самоодбрана или овластување на Обединетите нации за такви интервенции. Нема друг исклучок. Лидерите на трите земји кои интервенираа во Сирија, како соодветен

²⁰⁴ [SIGAR 21-46-LL Што треба да научиме: Лекции од дваесет години од реконструкцијата на Авганистан](#), пристапено на 22.12.2021

²⁰⁵ [Што се случи во војната во Авганистан? - Њујорк Тајмс \(nytimes.com\)](#), Пристапено на 21.12.2021

²⁰⁶ [Трамп го нападна Бајден за „понижување“ на Авганистан | Ројтерс](#), Пристапено на 29.12.2021 година

²⁰⁷ BASCKO, Adam, Gilles Dorransoro, Arthur Quesnay. Civil War in Syria Mobilization and Competing social orders. Cambridge University Press. Cambridge, New York, Melbourne, New Delhi, Singapore. 2018. Стр. 84

²⁰⁸ Исто. стр. 147

²⁰⁹ Исто. 151

одговор пред јавноста го понудија аргументот дека е неопходна интервенција за да се спроведе Конвенцијата за хемиско оружје од 1997 година и да се заштитат граѓаните. Меѓутоа, оваа Конвенција најпрво обезбедува експертска истрага од Организацијата за забрана на хемиско оружје и оттука Конференцијата на државите членки може да го постави прашањето до Генералното собрание и Советот за безбедност на ОН. Оваа Конвенција не предвидува еднострана употреба на моќта како одговор на прекршувањето на Конвенцијата.

Руската влада, од друга страна, дејствуваше на три фронта: ги блокираше неповолните резолуции во Советот за безбедност на ОН, ја реорганизираше армијата на Башар Ал Асад и го поддржа процесот за преговори.²¹⁰ Парализираниот Совет за безбедност значеше дека ОН имаше намален капацитет во смисла, снабдување со хуманитарна помош и нудење добри канцеларии меѓу страните. Сепак, Русија го поддржа барањето, меѓународната хуманитарна помош да се дистрибуира преку сириската влада за да ги вклучи бунтовничките области, што ги остави *де факто* исклучени и да дозволи режимот да ја инструментализира помошта.²¹¹

Регионалното мешање е дел од секоја земја погодена од криза. Сирија не ја испушти оваа можност. Сирија беше тесно поврзана со Иран и Хезболах и оттаму радикално ја трансформираше својата надворешна политика. Во оваа смисла, сириската криза претставуваше одлучувачки момент во создавањето на „шиитскиот“ сојуз кој јасно беше насочен против Саудиска Арабија и нејзините сојузници.²¹² За возврат, Саудиска Арабија им забрани на Иранците да ги посетуваат светите места во Саудиска Арабија. Исламистичките влијателни кругови во Саудиска Арабија, особено шеиците, ја оправдаа својата поддршка за револуцијата со секташко читање на сирискиот режим.²¹³

Според тоа, регионалната политика на моќ ги влоши поделбите меѓу сунитите и несунитите во Сирија. Поддршката на Саудиска Арабија за бунтот и поддршката на Иран за режимот ја забрзаа поларизацијата на политичкото поле.

Поларизацијата и граѓанската војна, воопшто, ја предвидоа бегалската криза во Сирија. За само неколку години Сиријците станаа најголемата бегалска заедница во светот.

Почнувајќи од 2011 година до 2015 година, според мандатот на УНХЦР се регистрирани околу 12 милиони бегалци. Бројот на бегалци од година во година се зголемува. Во првите две години во 2011 и 2012 година, бројот на бегалците кои бегаат од Сирија не е многу голем. Во 2011 година се регистрирани 19.931 сириски бегалци, а во 2012 година регистрирани се 729.012 бегалци. Истакнувајќи дека нема да има прекин на огнот и смирување на граѓанската војна, граѓаните на Сирија почнаа да бегаат во огромен број. Оттука, во 2013 година се регистрирани над 2 милиони бегалци, во следната 2014 година се регистрирани над 3 милиони бегалци, а во 2015 година повеќе од 4 милиони бегалци ја напуштиле државата. Најголем дел од бегалците се населиле во соседните земји како Либан и Турција. Гледајќи дека конфликтот ќе трае долго, многу бегалци ја напуштија Турција и заминаа во Европа кон крајот на 2015 година за да побараат азил.²¹⁴

Исто така, има многу внатрешно раселени лица регистрирани во Сирија. Имајќи предвид дека најголемиот дел од вооружените активности се случија во Дамаск, Алепо и Дара, граѓаните кои живеат на овие територии ги напуштија конфликтните области и

²¹⁰ Исто.

²¹¹ Исто, стр. 152

²¹² Исто, стр. 154

²¹³ Исто, стр. 156

²¹⁴ Исто, стр. 159

се преселија во други помирни места во Сирија. Релативно неповредениот сириски брег стана дом на милиони. Имаше речиси 23 милиони внатрешно раселени граѓани. Најголем дел од нив се евидентирани во 2014 година кога имало регистрирано повеќе од 7 милиони ВРЛ. Во 2013 и 2015 година имало 6,5 милиони ВРЛ регистрирани според мандатот на УНХЦР.

Ирак

Ирачкиот конфликт од 2014 година е регионален по своето потекло. Амбицијата на ИСИС да освои делови од Ирак и Сирија за да направи своја земја како Исламска држава, го прави овој конфликт од регионален карактер. Примарните мотиви на конфликтите во двете земји беа, оставката на лидерите на државите кои ја претставуваа малцинската религиозна група во овие земји. ИСИС обезбеди доминација во соседните области на западен Ирак и источна Сирија што изнесува над една третина од комбинираната територија на двете земји. ИСИС го окупираше географскиот центар на севкупната воена зона и ги продолжи воените дејствија со сите други локални партии, во или околу нејзиниот периметар.²¹⁵ Обединувањето на сунитските муслимани во Сирија и Ирак и даде сила на ИСИС да започне борбени мисии на териториите на овие земји.

Регионалното прашање се прошири и во Иран. „За Иран, заканата од ИСИС отвори можности за поголема моќ над ирачките шиити. Во јуни 2014 година, Иран не губеше време испраќајќи дополнителни советници од силите Кудс и оружје до шиитските милиции, кои помогнаа да се реорганизираат во покохерентна рамка наречена Сили за народната мобилизација (СНМ или Ал Хашд ал-Шаби). Иран, исто така, испрати оружје и советници во провинцијата Дијала и оружје за Пешмерга. Иранскиот стратешки интерес, сепак, се прошири на цел Ирак“.²¹⁶

Останатите регионални земји не покажаа голем интерес за борба против ИСИС. „Очигледно е дека немањето регионална коалиција не се должи на никаков дефицит во ресурси или неспособност на големите држави во регионот. Арапските земји како Саудиска Арабија, Катар, Египет и Јордан се повеќе од способни, и воено и финансиски, да преземат паравоена облека за перипатија, но наместо тоа, главно останаа на страна, само селективно интервенираа за да го зајакнат она што го гледаат како нивни сопствени витални интереси.“²¹⁷ Така направи и Турција. Како земја членка на НАТО, Турција не ги искористи своите значителни воени и разузнавачки ресурси за ефективно да ја уништи ИСИС преку нејзините заеднички граници со Сирија и Ирак.

Меѓународниот одговор на подемот и ширењето на ИСИС во голема мера се обликуваше и беше спроведен под покровителство на коалицијата предводена од САД. Конфронтираните страни, ИСИС и коалицијата предводена од САД го прават конфликтот од меѓународен карактер. Коалицијата предводена од САД, која дејствува како поддршка на Курдите и ирачките сили, е составена од многу меѓународни актери, како што се Обединетото Кралство, Франција, Германија, Данска итн. „Американскиот концепт беше да се вклучат други земји во нејзината коалиција, дали за обука и опремување на Курдите и ирачките Арапи или за бомбардирање на ИСИС. Франција започна со бомбардирање во Ирак во средината на септември 2014 година, проследено со сунитско арапско учество во воздушната офанзива (Јордан, Саудиска Арабија, Обединетите Арапски Емирати и Бахреин). Британија и Австралија се приклучија на

²¹⁵ HARRIS, Willian W. Quicksilver War: Syria, Iraq and the Spiral of Conflict. Oxford University Press. New York, 2018. Стр. 55

²¹⁶ Исто. стр. 64

²¹⁷ AL-ISTRABADI, Feisal, Sumit Ganguly. The Future of ISIS: Regional and International Implications. The Brookings Intitution. Washington D.C., 2018. Стр. 158

бомбардирањето во октомври“.²¹⁸ Оваа коалиција предводена од САД не вклучи некои клучни меѓународни играчи како Кина и Русија. Тие формираа паралелни сопствени коалиции во остварување на нивните тесни интереси во регионот. Дури и во рамките на коалицијата предводена од САД, земјите како Саудиска Арабија и Турција имаат различни цели кои се во спротивност со наведените цели на коалицијата.²¹⁹

Оваа војна против ИСИС и бројот на смртни случаи предизвикани од насилство влијаеше на одливот на населението од земјата, а со тоа и на бегалските процеси. Според статистиката на УНХЦР²²⁰, бројот на бегалци регистрирани во периодот од 2001 до 2005 година изнесува стотици илјади. Почнувајќи ја втората војна во Ирак во 2003 година до 2011 година, Ирак се соочи со најголем број бегалци. По неколку години од почетокот на Втората ирачка војна, регистрирани се 1,4 милиони бегалци. Во 2007 година имало најголем број бегалци регистрирани во Ирак, или 2,3 милиони бегалци. Во следните години оваа бројка се намали, но сепак е висока. По започнувањето на војната против ИСИС во 2014 година, бројот на бегалци беше 369.960, а следната година тој беше намален на 264.086 бегалци во 2015 година.

Имајќи ги предвид окупираните области на Сирија и Ирак од ИСИС, почнувајќи од 2014 година, бројот на внатрешно раселени лица е многу поголем од претходните години, кога беа во тек претходните ирачки војни. Во втората ирачка војна имаше околу 1,5 милиони ВРЛ регистрирани во годините од 2005 до 2011 година. Бројот на ВРЛ се зголеми на 3,5 милиони во 2014 година, 4,4 милиони во 2015 година и 3,6 милиони во 2016 година.

Бројот на бегалци и ВРЛ јасно ја покажува географската позадина на конфликтот. Западниот дел на Ирак и источниот дел на Сирија, кои беа окупирани од ИСИС, предвидоа раселување на луѓето од овие области. Оттука, луѓето што живеат во западниот дел на Ирак се преселиле во други помирни места во Ирак, наместо да беаат надвор од земјата, што беше случај во втората ирачка војна.

Авганистан

Војната во Авганистан е од меѓународен карактер во текот на целиот нејзин период на траење. Она што се разликува од Сирија и Ирак, немаше конфликт меѓу различни етнички групи во Авганистан, туку, наместо тоа, меѓу две големи сили. САД од една страна и Талибанците од друга страна, што ја прави оваа војна меѓународна, која вклучува многу регионални и меѓународни субјекти: држави и меѓународни организации. Војната во Авганистан започна со нападите од 11 септември во Њујорк, кои ескалираа во 20-годишна војна, каде што Соединетите Држави и нивните сојузи се бореа со Талибанците и Ал Каеда како сојузници.

Соединетите Држави беа поддржани од мисијата на НАТО во Авганистан, Меѓународните сили за безбедносна помош „ИСАФ“. САД направија коалиција на големите сили за да се борат против талибанците. Имајќи предвид дека НАТО се состои од 30 земји-членки, сите овие држави претставуваат сојузници на САД во борбата против Талибанците.

Талибанците се ултраконзервативна политичка и религиозна фракција која владееше со Авганистан со својот лидер Осама бин Ладен. Ал Каеда како терористичка организација беше поддржана од Талибанците. Советот за безбедност на Обединетите

²¹⁸ HARRIS, Willian W. Quicksilver War: Syria, Iraq and the Spiral of Conflict. Oxford University Press. New York, 2018. Стр. 64

²¹⁹ AL-ISTRABADI, Feisal, Sumit Ganguly. The Future of ISIS: Regional and International Implications. The Brookings Intitution. Washington D.C., 2018. Стр. 157

²²⁰ [УНХЦР - Статистика за бегалци](#) Пристапено на 10.11.2021 г

нации ја усвои Резолуцијата 1267²²¹, во која го формира таканаречениот Комитет за санкции на Ал Каеда и Талибанците, кој ги поврзува двете групи како терористички ентитети и наметнува санкции за нивното финансирање, патувања и испораки на оружје.²²² Талибанците, кои се издигнаа од пепелта на пост-советската граѓанска војна во Авганистан, обезбедуваат засолниште на Ал Каеда за операции.²²³ Оттука, главната цел на овој конфликт беше смртта на Бин Ладен. Сепак, иако Бин Ладен беше убиен од американските сили, талибанците го презедоа поголемиот дел од Авганистан вклучувајќи го и Кабул и победија во оваа војна.

Оваа двострана војна влијаеше на регионот околу Авганистан. Оттука, Пакистан и Индија стоеја подготвени за напад за време на авганистанската војна. „Де-хифенацијата“²²⁴ беше првиот сериозен регионален пристап кон авганистанскиот проблем за време на американската епоха во земјата. Политиката им дозволи на Соединетите Држави да се борат против авганистанската војна со разумна соработка од Пакистан, настојувајќи да ја сменат природата на односите меѓу Индија и Пакистан. Индија беше видно отсутна во формалните политички преговори, како што е Конференцијата во Бон, и покрај нејзиниот силен интерес да го спречи Пакистан да инсталира друг сојузнички режим во Авганистан“.²²⁵ Претседателот Буш му даде воена и економска помош на Пакистан и ја назначи таа земја за главен сојузник што не е член на НАТО. Во исто време, тој ја поттикна Индија како растечка сила во Азија, нарекувајќи ја природен сојузник на Соединетите држави.²²⁶ Затоа, ставот на САД кон овие две земји беше јасен. Соединетите Американски Држави ги видоа-или се надеваа дека ќе ги видат реформски настроените Пакистанци како подготвени и способни да ја спроведат борбата против радикалните исламисти во Авганистан и Пакистан. По нападите на 11 септември, Соединетите Држави зависеа од пакистанската армија за да ја поддржат авганистанската војна и можеби да го трансформираат самиот Пакистан.²²⁷ Сепак, Пакистан останува една од најнепријателските земји кон САД. Пакистан презеде ограничени чекори за поддршка на американските напори за борба против талибанците, во смисла на ослободување на некои од талибанските затвореници, за да можат да учествуваат во разговорите за помирување.

Општата позиција на индиската политика кон Авганистан остана непроменета од почетокот на војната. Индиската дипломатија дополнително се засили по најавата на Обама за дефинитивно повлекување на САД. Во октомври 2011 година, Њу Делхи потпиша договор за стратешко партнерство со владата на Карзаи, отворајќи ја вратата за безбедносна соработка меѓу двете земји.²²⁸

Во овие земји се случуваа многу бунтови, киднапирања и убиства поддржани од војната. Убиени се 2.433 американски војници и 1.144 сојузнички трупи, а повредени се 20.666 американски војници. Авганистанците се соочија со уште поголем број.

²²¹ Резолуција 1267 на Советот за безбедност - Резолуција на Советот за безбедност на ОН

²²² Војната на САД во авганистанскиот анистан | Совет за надворешни односи (cfr.org) , Пристапено на 22.12.2021 г.

²²³ Исто.

²²⁴ „Диригира во меѓународната дипломатија значи да се има независен однос со одредена земја, без оглед на тоа која друга земја ќе се навреди. Земјите воспоставуваат стратешки односи од случај до случај, земајќи ги предвид взаемните придобивки“.

²²⁵ Dasgupta, Sunil. Regional politics and the prospects for stability in Afghanistan. United States Institute of Peace. Washington. 2013. Стр. 7

²²⁶ Исто. стр. 6

²²⁷ Исто.

²²⁸ Исто. 10

Убиени се најмалку 66.000 авганистански војници. Повеќе од 48.000 авганистански цивили се убиени, а најмалку 75.000 се повредени од 2001 година.²²⁹

Сите овие нестабилности предизвикаа огромно бегство од земјата. 20-годишната војна предвиде многу бегалски процеси во Авганистан. Имено, во 2001 година според мандатот на УНХЦР²³⁰ биле регистрирани над 3 милиони бегалци, а во Авганистан имало 1.200.000 внатрешно раселени лица. Во следните години овие бројки паѓаат. Бројот на бегалци останува висок во сите години на загриженост, додека бројот на ВРЛ е драстично помал отколку во 2001 година. Од 2010 година бројот и на бегалците и на ВРЛ повторно почнува да расте. Бројот на ВРЛ во 2014 година беше 805.000, а во 2015 година овој број се искачи на 1.174.000 внатрешно раселени лица.

Бројот на бегалци од Авганистан е постојано висок, а во текот на годините кои се предмет на анализа, секогаш се регистрирани повеќе од 2 милиони бегалци.

Според статистиката на Светска банка²³¹, во 2013 година биле регистрирани 2.556.483 бегалци кои ја напуштиле земјата. Во 2014 година оваа бројка се искачи на 2.596.259 бегалци. Во 2015 година се достигна врвот на бегалските процеси. Имаше 2.666.294 избегани лица од Авганистан. Во 2016 година овој број се намали на 2.501.447 бегалци. Според овие податоци, најголем дел од авганистанските државјани ја напуштиле земјата во 2015 година.

Заклучок

Мапирањето на конфликтите во текот на ова истражување дава јасна слика за историјата на конфликтите, конфликтните актери и конфликтното однесување кои ги произведоа бегалските процеси од овие три земји од Блискиот Исток. Гледајќи наназад на потеклото на конфликтот, може да се оцени дали последиците, како што е бегалската криза, се произведени од конкретниот конфликт. Конфликтните актери во сите три случаи на конфликти се поддржани од меѓународните актери. Меѓународните аспекти на овие конфликти покажаа дека и големите сили имале одреден интерес за време на вооружените конфликти. Победата на терористичките организации и крајот на воспоставувањето мирни влади во овие земји беше една од главните цели на Соединетите Држави и нивните сојузници. НАТО како сојуз е присутен во повеќето конфликти каде што неговите земји-членки се еден од конфликтните чинители.

Во сите три случаи, бројот на бегалци е најголем во 2015 година или во годината кога имаше голем прилив на бегалци на европскиот континент. Иако авганистанскиот конфликт е постар, кој се разликува од сирискиот и ирачкиот конфликт, најголемите бегалски бранови се случија во 2015 година, која се разликува од претходните години. Бројот на убиства, киднапирања, пожари, бунтови итн., ги предвиде овие одливи. Покрај убиствата на вооружените сили, имало и цивилни убиства. Вооружени напади имало и во помалите градови и села, за кои претходно се претпоставуваше дека се помирни.

Иако многу од граѓаните решија да се преселат во други делови од нивните матични земји, многу повеќе решија да ги напуштат земјите. Затоа може да се заклучи дека вооружените конфликти влијаеле на бегалската криза во Сирија, Ирак и Авганистан во 2015 година, како и пред и по 2015 година.

²²⁹ [SIGAR 21-46-LL Што треба да научиме: Лекции од дваесет години од реконструкцијата на Авганистан](#), пристапено на 22.12.2021

²³⁰ [УНХЦР - Статистика за бегалци](#), пристапено на 10.11.2021 г.

²³¹ [Бегалско население по земја или територија на потекло - Авганистан | Податоци \(worldbank.org\)](#)

VII

7. ПРИМЕНА НА КОМПАРАТИВЕН МЕТОД

Компаративниот метод дава компаративна анализа на насилството и нивото на бегалски процеси кои произлегуваат од земјите од Блискиот Исток кон земјите од Балканот.

Овој метод се користеше преку споредување на земјите во двете варијабли:

- Споредба меѓу земјите од каде што насилството ги поттикна бегалските процеси; и
- Споредба на земјите-домаќини, каде што пристигнале бегалците.

7.1 Споредба меѓу земјите од Блискиот Исток (Сирија, Ирак и Авганистан)

7.1.1 Споредба на населението

Споредувањето на бројот на граѓани во Авганистан, Ирак и Сирија покажува интересен податок.

Како што се гледа од табелата подолу, податоците земени од Светска банка²³² го претставуваат вкупниот број на население во трите земји во текот на годините кои се предмет на ова истражување.

Население (во милиони)			
Година	Авганистан	Ирак	Сирија
2010 година	29 185 511	29 741 977	21 362 541
2011 година	30 117 411	30 725 305	21 081 814
2012 година	31 161 378	31 890 012	20 438 861
2013 година	32 269 592	33 157 061	19 578 466
2014 година	33 370 804	34 411 949	18 710 711
2015 година	34 413 603	35 572 269	17 997 411
2016 година	35 383 028	36 610 632	17 465 567

Извор: Светска банка

Во Авганистан и Ирак бројот на населението е речиси непроменет, почнувајќи од 2010 година до 2012 година. Почнувајќи од 2013 година во Ирак населението е зголемено за 1 милион повеќе отколку во Авганистан. Најважно за овие земји е што популацијата расте со текот на годините. Покрај вооружените конфликти во овие две земји, стапката на население е во постојан пораст.

Случајот на Сирија покажува друга слика. Она што се разликува од Авганистан и Ирак, во Сирија стапката на население е во постојан пад во сите години од 2010 до 2016 година. Оттука, во 2010 година во Сирија живееле повеќе од 21 милион граѓани.

²³² [Население, вкупно | Податоци \(worldbank.org\)](http://worldbank.org)

Во 2016 година се регистрирани повеќе од 17 милиони граѓани. Населението во Сирија се намали на 4 милиони за време на конфликтот.

7.1.2 Споредба на насилство

Следната табела го прикажува бројот на жртви во секоја земја вкупно, предвиден од сите три типа на насилство, преземени од Програмата за податоци за конфликти на Упсала²³³: државно насилство, недржавно насилство и еднострано насилство.

Број на починати (вкупно)			
година	Авганистан	Ирак	Сирија
2010 година	9 008	1 857	0
2011 година	13 222	1 394	4 265
2012 година	62 825	1 407	53 594
2013 година	87 785	4 010	75 644
2014 година	105 866	16 067	77 250
2015 година	87 953	11 251	58 715
2016 година	83 955	12 025	53 223

Извор: Програма за податоци за конфликти на Упсала

Според оваа табела, може да се заклучи дека највисоките нивоа на насилство мерени преку бројот на смртни случаи се случуваат во Авганистан, во континуитет, почнувајќи од 2010 година до 2014 година, со мало намалување на овие бројки во 2015 и 2016 година. Треба да се има предвид дека војната во Авганистан беше долготрајна војна, која започна во 2001 година, овој исход е разбирлив. Должината од 20 години резултираше со заострување на односите меѓу конфликтните актери, кои произведуваат поголемо вооружување и насилство, па оттука и огромен број на смртни случаи. Најголем број на жртви е забележан во 2014 година, каде што достигнува 105 866 смртни случаи. Во 2015 година оваа бројка беше помала, но граѓаните не се чувствуваа удобно, па избраа да бегаат од конфликтните и насилни подрачја.

Насилството во Ирак, според бројките на загинатите, немало толку висок интензитет како во Авганистан. Бројот на смртни случаи е многу помал отколку во Авганистан. Сепак, постоеја неколку конфликти во Ирак кои не се воде постојано. Последниот вооружен конфликт кој се појави во 2014 година, предвиде поголем број на загинати, како што се гледа на табелата. Од 2010 до 2013 година овие бројки не се премногу високи, што се разликува од случајот во Авганистан. Во 2014 година до 2016 година кога започна граѓанската војна во Ирак, се појави зголемена веројатност за насилство и оттука резултираше со поголем број на смртни случаи. Насилството го достигна својот врв во 2014 година, со вкупно регистрирани 16 067 смртни случаи. Овој врв е ист како во Авганистан, или во 2014 година е докажано дека има највисоко вооружено насилство.

Наведените бројки даваат јасна слика за појавата на конфликтот во Сирија. Имено, тој започна во 2011 година, па оттука има 0 (нерегистриран број) жртви во 2010 година, кои се резултат на некој вид насилство. Потоа, од 2011 до 2014 година расте

²³³ UCDP - Програма за конфликтни податоци во Упсала (uu.se)

бројот на смртни случаи, што ја покажува реалната слика за вооруженото насилство во оваа земја. Насилството го достигна неговиот врв во 2014 година, исто како и во двата други случаи во Авганистан и Ирак, со најголем број од 77 250 регистрирани смртни случаи. Во следните две години, 2015 и 2016 година, има мало намалување на овие бројки.

7.1.3 Споредба на процентот на смртни случаи

Табелата подолу го прикажува процентот на смртни случаи од конфликтите со насилство, од вкупното население во секоја земја, во секоја година.

Процент на смртни случаи			
година	Авганистан	Ирак	Сирија
2010 година	0,03%	0,006%	/
2011 година	0,04%	0,004%	0,02%
2012 година	0,2%	0,004%	0,2%
2013 година	0,2%	0,01%	0,3%
2014 година	0,3%	0,04%	0,4%
2015 година	0,2%	0,03%	0,3%
2016 година	0,2%	0,03%	0,3%

2014 година има најголем процент во сите три земји. Во Авганистан бројот на смртни случаи е 0,3% од вкупното население од 33 370 804 милиони жители. Во Ирак во 2014 година бројот на смртни случаи покажува 0,04% од 34 411 949 милиони жители. Додека во Сирија овој процент е највисок 0,4% од 18 710 711 милиони жители.

Според овие проценти, може да се заклучи дека највисоко ниво на насилство се случило во Сирија. Сирија, за разлика од Авганистан и Ирак, е најмалку населена. Од 18 милиони граѓани има најголем процент на смртни случаи што се разликува од другите две земји. Авганистан и Ирак се речиси двојно понаселени од Сирија. Сепак, овие земји имаат помал процент на смртни случаи.

Во Авганистан овој процент е поголем отколку во Ирак, поради многу поголемиот број на смртни случаи, регистрирани од UCDP. Генерално, Ирак се соочи со најмалку смртни случаи, во споредба со Авганистан и Сирија. Се соочи со 16 067 смртни случаи во 2014 година. Споредено со ова, Авганистан има 105 866 смртни случаи, а Сирија има 77 250 смртни случаи во 2014 година.

Според овие податоци, може да се заклучи дека во Сирија има највисоко ниво на насилство. Сирија е најмалку населената земја со висок број на смртни случаи. Во Ирак има најниско ниво на насилство. Таа е најнаселената земја со најмалку смртни случаи. Авганистан го зазема местото меѓу овие две земји. Има висок (но не и најголем) број на граѓани, а најголем број на починати.

Според регистрираниот број на смртни случаи може да се заклучи дека највисокото насилство во сите овие три конфликтни земји е забележано во 2014 година.

7.1.4 Споредба на бегалските процеси

На следната табела може да се види бројот на граѓани кои заминале од Авганистан, Ирак и Сирија во години на анализа.

Број на бегалци со потекло од:			
година	Авганистан	Ирак	Сирија
2010 година	3 054 699	1 683 576	18 451
2011 година	2 664 423	1 428 306	19 931
2012 година	2 586 132	746 204	729 012
2013 година	2 556 483	401 461	2 468 323
2014 година	2 596 259	369 960	3 887 490
2015 година	2 666 294	264 086	4 873 236
2016 година	2 501 447	316 056	5 524 511

Извор: [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)²³⁴

Претходните истражувачки прашања за Авганистан, Ирак и Сирија доведоа до заклучок дека највисокото ниво на насилство е почувствувано во 2014 година во овие три земји. Според ова, бегалското прашање е неизбежно прашање кога на сцена е вооружен конфликт. Како што се гледа од табелата погоре, движењето на бегалците се забележува секоја година.

Имајќи ја предвид долготрајната војна во Авганистан, одливот на бегалци од земјата е огромен секоја година почнувајќи од 2010 до 2016 година. Најголем број бегалци кои бегаат од Авганистан е забележан во 2010 година.

Во Ирак е забележан најголем одлив на бегалци, исто така во 2010 година. Големите бегалски процеси почнаа да се намалуваат во 2012 година. Имајќи во предвид дека постоело континуирано вооружено насилство во Ирак, бројот на бегалци во овие конкретни години, не толку голем како во Сирија и Авганистан. Сепак, граѓанската војна во Ирак од 2014 година го предизвика порастот на новите бегалски текови.

Во Сирија растот на одливот на бегалци продолжува од 2010 до 2016 година. Од 2011 година има драстичен скок на овие бројки. Ова е природен феномен, имајќи ја предвид граѓанската војна која се појави во 2011 година. Сепак, врвот на европската бегалска криза во 2015 година не се поклопува со врвот на одливот на сириски бегалци. Најголем број бегалци кои ја напуштиле Сирија е забележан во 2016 година.

Со оглед на тоа дека најголемото насилство се случило во 2014 година, бројот на граѓани кои ги напуштиле своите матични земји е забележителен во годините 2014 и 2015 година во сите три земји.

7.2 Споредба меѓу балканските земји (Турција, Грција и Македонија)

Подготвеноста на балканските земји за справување со бегалската криза, во голема мера зависи од финансиските средства и можностите на одредена земја. Балканските земји не покажуваат огромни финансиски капацитети, што се разликува од поразвиените западноевропски земји.

²³⁴ [УНХЦР - Статистика за бегалци](#)

Бруто домашен производ (вкупно во милијарди американски долари)			
година	Турција	Грција	Македонија
2010 година	776.993	296.835	9.407
2011 година	838.763	282.626	10.495
2012 година	880.556	242.043	9.745
2013 година	957.783	238,84	10.818
2014 година	938.953	235,145	11.362
2015 година	864.317	195.605	10.065
2016 година	869.693	193.017	10.672

Извор: [БДП \(тековен УСД\) | Податоци \(worldbank.org\)](#)

Табелата погоре го претставува Бруто домашниот производ на секоја земја во вкупен број. Според оваа табела, финансиските капацитети на земјите се доста видливи.

Турција е почетна точка за влез во Европа за бегалците. За среќа, таа е поразвиена земја која се разликува од Грција и Македонија. Има највисок БДП во сите години што се разликува од другите две земји. Има постојан раст од 2010 до 2014 година. Кога започна бегалската криза, падот на БДП беше забележителен во следните години.

Во Грција може да се согледаат други ситуации. БДП во сите години на анализа е во тренд на опаѓање. По големата економска рецесија од 2007-2009 година, Грција се соочи со драстичен пад на нејзиниот БДП. Грција во неколку наврати добиваше европски заеми. Од 2010 до 2016 година секоја година има континуирано намалување на БДП во Грција. Најголемо намалување е регистрирано од 2014 до 2015 година или кога се појави бегалската криза. Бегалската криза во Грција е нешто што и беше најмалку потребно.

Македонија е финансиски најмалку развиена земја, за разлика од претходните две земји. Во Македонија има подеми и падови во БДП од 2010 до 2012 година. Во следните три години има раст на БДП. Како и случаите во Турција и Грција, или на почетокот на бегалската криза, од 2014 до 2015 година има намалување на БДП.

Големината на териториите на земјите е исто така важна кога се примаат огромни бранови бегалци. Турција, како финансиски најспособна, ја поседува и најголемата територија од 785.350 км². Има многу влезни точки, како територијални така и морски. На нејзините гранични точки се изградени многу бегалски кампови за да бидат сместени бегалците. И покрај тоа што Турција е првата европска влезна точка за бегалците, во исто време со многу влезни точки, Турција успешно се соочи со милионите (2,5 милиони) бегалци кои влегоа во 2015 година на нејзина територија.

Грчката територија е измерена на 131.957 км². Исто како и во Турција, Грција има територијални влезни точки и многу повеќе морски влезни точки. Голем дел од бегалците го нашле својот пат, преку островите во Грција. Она што се разликува од Турција, бројот на бегалци кои влегле и се населиле во Грција е многу помал отколку во Турција. Во годината кога започна бегалската криза, во 2015 година, се регистрирани 24 838 бегалци.

Македонија е најмала земја и по БДП и по големината на територијата, во споредба со Турција и Грција. Со својата територија од 25.713 km², на бегалците им понуди само една влезна точка. Тоа е на јужната граница на земјата, каде што беше изграден и бегалски камп. На почетокот на бегалската криза Македонија прими 701 бегалец.

Табелата подолу ја прикажува и големината на земјата мерена преку бројот на граѓани. Исто како и во претходните случаи, Турција е најголемата земја со повеќе од 70 милиони граѓани во сите години на анализа. Населението во Турција постојано се зголемува од година во година за околу еден милион граѓани повеќе годишно.

Во Грција состојбата со населението е иста како и состојбата со БДП во Грција. Бројот на граѓани постојано се намалува. Почнувајќи од 2010 до 2016 година населението во Грција падна на помалку од половина милион.

Во Македонија може да се забележи мал раст во текот на годините, но генерално бројот на граѓани останува константен. Населението се зголемило во мал број од околу 17 000 граѓани од 2010 до 2016 година.

Популација			
година	Турција	Грција	Македонија
2010 година	72 326 992	11 121 341	2 055 004
2011 година	73 443 254	11 104 899	2 058 539
2012 година	74 651 046	11 045 011	2 061 044
2013 година	75 925 454	10 965 211	2 064 032
2014 година	77 229 262	10 892 413	2 067 471
2015 година	78 529 413	10 820 883	2 070 226
2016 година	79 827 868	10 775 971	2 072 490

Извор: [Население, вкупно | Податоци \(worldbank.org\)](#)

Населението на една земја може да се гледа како варијабла за управување со бегалската криза, во однос на човечките ресурси. Колку е поголемо населението, толку е подобро управувањето .

Заклучок

Споредбата направена меѓу земјите од Блискиот Исток, јасно покажува дека највисокото ниво на насилство е измерено во 2014 година . Овој факт ја предвиде бегалската криза која дојде како влијание од вооружените конфликти во земјите на Блискиот Исток, кои предизвикаа огромен број на смртни случаи во 2014 година. Кога ќе се спореди со бројот на населението во секоја земја, статистички, најголем процент на смртни случаи е забележан во 2014 година за сите три земји. Бегалската криза која дојде како последица на насилството во земјите од Блискиот Исток, влијаеше на внатрешните политики на балканските земји, најмногу поради неподготвеноста на земјите да се сочат со ваков феномен.

Споредувајќи го БДП, големината на територијата и населението во секоја од балканските земји (Турција, Грција и Македонија), Турција е најбогатата и најголемата земја и по територија и по население. Оттука, постојаниот раст на БДП и населението на Турција, ги нуди најдобрите опции за давање позитивен одговор на бегалската криза. Од Грција како земја членка на Европската Унија се очекуваше да биде поподготвена во поглед на финансиските и човечките ресурси. Сепак, според статистичките бројки, постои константно намалување во бројките на БДП, како и на бројот на населението во сите години на анализа. Македонија како најмала држава се покажа и како најсиромашна земја. Во Македонија бројот на населението е константно. Сепак, овој податок не прави никакви промени во подготвеноста на земјата да даде позитивен одговор на кризата.

Заедничко за сите три земји е падот на БДП во 2014 година, па наваму. Овој индикатор се поклопува со показателот за зголемениот број на жртви (како мерка за насилство) во секоја од земјите на Блискиот Исток во 2014 година. Ова преклопување докажа дека кога насилството го достигна својот врв, ја предвиде бегалската криза, кон што балканските земји ги искористија своите финансиски капацитети за да дадат позитивен одговор на кризата.

Х Х Х

Бидејќи овој метод не може да даде точни податоци за тоа како земјите одговориле на бегалската криза, следнава методологија што се користи, ќе даде точен статистички податок за тоа која земја најдобро одговорила на бегалската криза, во однос на нејзините капацитети. Според следната методологија, може да се заклучи дали Турција, Грција и Македонија позитивно одговориле на бегалската криза.

VIII

8. ПРИМЕНА НА ДЕА (ПРОЗОРСКА АНАЛИЗА)

Овој модел на истражување најде своја примена во оваа теза, поконкретно во втората варијабла од истражувачкото прашање или „одговорот на земјите од Балканот врз бегалските процеси“. За ова истражување се земени 18 ДМУ (Единици за донесување одлуки) кои се однесуваат на 18 земји кои го составуваат Балканскиот бегалски коридор и Европа. Општото правило за бројот на ДМУ е да биде најмалку три пати поголем од вкупниот број на инпути и аутпути, заедно.²³⁵ Имајќи предвид дека вкупниот број на ДМУ во истражувањето е 18, инпутите и аутпутите се ограничени на два и четири. За да се користи ДЕА во ова истражување, инпутите и аутпутите се однесуваат на следново:

- Инпути: Бруто домашниот производ (БДП) и територијалната големина на земјата
- Аутпути: Број на бегалци, број на баратели на азил, број на издадени потврди за азил и број на дозволи за престој.

Податоците земени за правење на оваа анализа се добиени од статистиката на Светска банка и од базите на податоци на УНХЦР.

Оваа анализа е направена за периодот од четири години, 2013, 2014, 2015 и 2016 година, така што податоците за овие 18 земји се поставени за секоја година поединечно.

²³⁵ Цветкоска, В. (2010) „Квантитативни основи на методот ДЕА – модели и области на примена“ Годишно списание на Економскиот факултет, том 45, Скопје: Економски факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, стр. 629-642

2013						
	Input 1	Input 2	Output 1	Output 2	Output 3	Output 4
	GDP per capita [1] (USD)	territory (km²)	refugees [3]	asylum seekers [4]	recognised asylum	residence permits
Greece	21,842.7	131.957	3,485	8,225	500	18,299
Turkey	10,800.4	785.35	609,938	52,467	14,160	313,692
Macedonia	5,219.5	25.713	982	1,092	1	2,814
Austria	50,557.8	83.879	55,598	17,500	4,920	34,308
Hungary	13,585.4	93.028	2,440	18,895	360	16,833
Netherlands	51,425.1	41.543	74,707	13,060	5,965	64,739
Belgium	46,622.5	30.528	25,629	21,030	6,280	43,861
Bosnia and Herzegovina	4,748.0	51.197	6,926	42	45	/
Croatia	13,575.0	56.594	684	1,080	25	3,320
Czech Republic	19,813.9	78.867	2,979	695	345	45,544
France	42,571.2	549.086	232,487	66,265	10,705	214,346
Germany	45,600.8	357.409	187,567	126,705	20,125	199,925
Montenegro	7,186.8	13.812	8,476	195	/	/
Poland	13,776.5	312.685	16,438	15,240	685	273,886
Romania	9,585.3	238.391	1,770	1,495	915	11,160
Serbia	6,353.8	77.474	57,083	400	14	14,489
Slovakia	18,108.5	49.035	701	440	70	4,416
Slovenia	23,144.1	20.675	213	270	35	8,271
	[1] http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2013&start=1960					
	[3] http://popstats.unhcr.org/en/overview					
	[4] https://ec.europa.eu/eurostat/					
	[5] http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/551128679/asylum-levels-trends-industrialized-countries-2014.html					
	http://popstats.unhcr.org/en/asylum_seekers					

2014						
	Input 1	Input 2	Output 1	Output 2	Output 3	Output 4
	GDP per capita[1](USD)	territory (km²)	refugees[3]	Asylum seekers [4]	recognised asylum	residence permits
Greece	21,627.4	131.957	10,304	9,430	1,970	22,451
Turkey	10,303.9	785.35	1,587,374	106,378	22,414	379,804
Macedonia	5,453.3	25.713	883	1,551	12	4,307
Austria	51,148.4	83.879	60,747	28,035	7,175	40,062
Hungary	14,021.9	93.028	2,867	42,775	510	21,188
Netherlands	52,138.7	41.543	82,494	24,495	12,550	69,569
Belgium	47,299.9	30.528	29,179	22,710	8,045	45,513
Bosnia and Herzegovina	4,851.7	51.197	6,890	15	13	/
Croatia	13,480.7	56.594	726	450	25	3,334
Czech Republic	19,502.4	78.867	3,137	1,145	375	35,458
France	42,546.8	549.086	252,264	64,310	14,815	220,599
Germany	47,767.0	357.409	216,973	202,645	40,560	237,627
Montenegro	7,378.0	13.812	6,462	69	4	/
Poland	14,337.2	312.685	15,741	8,020	720	355,521
Romania	10,011.8	238.391	2,182	1,545	740	10,294
Serbia	6,200.2	77.474	43,751	440	8	12,372
Slovakia	18,501.4	49.035	799	330	170	5,510
Slovenia	24,001.9	20.675	257	385	45	9,891

[1] <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2014&start=1960>

[3] <http://popstats.unhcr.org/en/overview>

[4] <http://popstats.unhcr.org/en/overview> <https://ec.europa.eu/eurostat/>
http://popstats.unhcr.org/en/asylum_seekers

8.1 Резултати од прозорската анализа на ДЕА

За целите на спроведување на оваа ДЕА прозорска анализа, беше употребена софтверската алатка EMS 1.3. Мерката за ефикасност квантифицира на еден или друг начин „растојание“ до ефикасната граница на технологијата. EMS овозможува пресметување на различни растојанија на инпут-, аутпут- и неориентирани верзии.²³⁶ За целите на ова истражување се користи аутпут ориентиран модел. Аутпут ориентирана мерка го квантифицира потребното проширување на аутпутот, одржувајќи ги инпутите постојани.²³⁷ Овој модел користеше описна статистика на инпути и аутпути. Како што беше кажано претходно, инпутите и аутпутите се поставени на 2 инпути и 4 аутпути, а ДМУ (земјите) се 18. Оттука, инпутите: БДП per capita и територијалната големина на државите, остануваат исти; а аутпутите: бегалци, баратели на азил, број на издадени потврди за азил и број на издадени дозволи за престој; се прошируваат.

По внесувањето на податоците во софтверската програма EMS 1.3, се добија резултатите од кои може да се заклучи колкава е ефикасноста на секоја земја поединечно или кои земји се покажале како најефикасни во справувањето со бегалската криза. Резултатите од сите четири години се прикажани во следната табела:

БР	ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
1	Грција	0,224888	0,205784	0,236372	0,239320
2	Турција	1	1	1	1
3	Македонија	1	1	1	1
4	Австрија	0,624565	0,590269	0,760147	0,525986
5	Унгарија	0,705968	1	1	0,205400
6	Холандија	1	1	1	1
7	Белгија	1	1	1	1
8	Босна и Херцеговина	1	1	1	1
9	Хрватска	0,096752	0,018595	0,042040	0,065997
10	Чешка	0,653377	0,411425	0,026665	0,577787
11	Франција	0,823639	0,661911	0,528498	0,534126
12	Германија	1	1	1	1
13	Црна Гора	1	1	1	1
14	Полска	1	1	1	1
15	Романија	0,183179	0,086981	0,026514	0,050690
16	Србија	1	0,393510	0,309305	1
17	Словачка	0,106607	0,109232	0,128129	0,130101
18	Словенија	0,461570	0,574481	0,530271	0,565511
Просечна ефикасност		0,715586	0,669566	0,643774	0,660829

²³⁶ Scheel, Holger. EMS: Efficiency Measurement System User's Manual. Version 1.3 2000-08-15. Стр. 7

²³⁷ Исто.

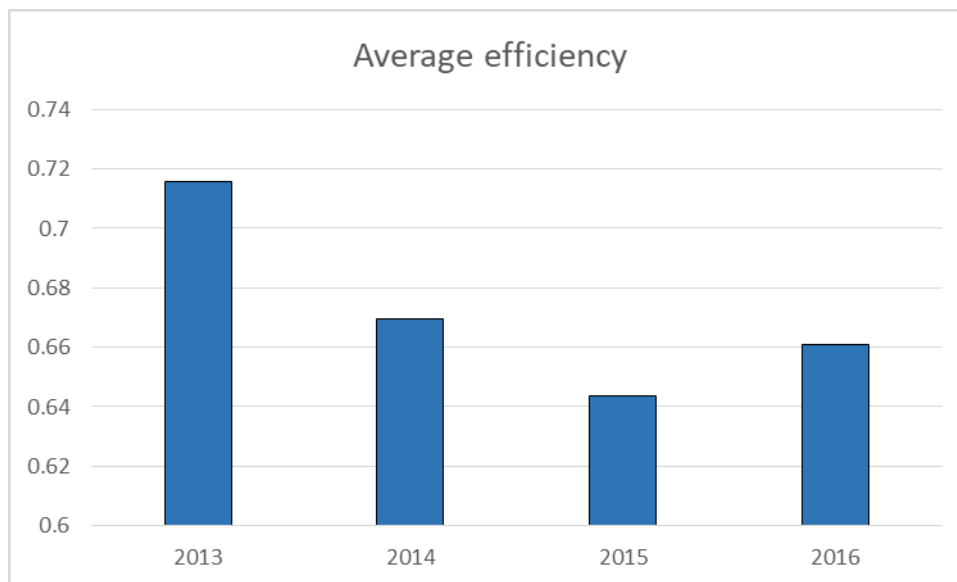
Според погореистакнатите резултати, просечната ефикасност за сите ДМУ во сите четири години е следната:

За 2013 година, просечна ефикасност од 0.715.

За 2014 година, просечна ефикасност од 0.669.

За 2015 година, просечна ефикасност од 0.643.

За 2016 година, просечна ефикасност од 0.660.

Годините 2014 и 2016 година речиси се преклопуваат во нивната ефикасност. Сепак, земјите се покажаа како најефикасни во 2013 година во однос на одговорот на бегалската криза. Имајќи предвид дека бегалската криза го достигна својот врв во 2015 година, просечниот резултат на ефикасноста на земјите е најнизок или 0,64.

Во оваа ДЕА прозорска анализа се употребени 2 инпути и 4 аутпути. Инпутите, БДП *per capita* и големина на територија, го даваат резултатот за ефикасност според 4-те аутпути, број на бегалци, баратели на азил, број на издадени потврди за азил и број на дозволи за престој.

Според оваа анализа има 8 земји кои се покажале како ефикасни во сите четири години. Додека пак, во секоја година одделно, има различен број на ефикасни земји. Оттука, ефикасни земји за 2013 година се Турција, Македонија, Холандија, Белгија, Босна и Херцеговина, Германија, Црна Гора, Полска и Србија. За 2014 година ефикасни земји се Турција, Македонија, Унгарија, Холандија, Белгија, Босна и Херцеговина, Германија, Црна Гора и Полска. Во 2015 година ефикасните земји се исти како во 2014 година и во 2016 година ефикасните земји се исти како и во 2013 година. Промените во сите четири години во однос на ДМУ (земјите) се само во Унгарија и Србија. Сите други ДМУ остануваат исти, со оцена на ефикасност од 1 во сите четири години.

За потребите на оваа анализа, овие 8 земји годишно ќе се анализираат како релативно ефикасни земји. Исто така, ќе бидат анализирани Грција, Австрија и Франција како релативно неефикасни земји во одговорот на бегалската криза.

Во оваа анализа Грција не покажа ефикасност. Нејзиниот просечен резултат е 0,2.

Меѓутоа, имајќи предвид дека втората варијабла од ова истражување е „Одговорот на земјите од Балканот врз бегалската криза, поточно Македонија, Грција и Турција“, неопходно е Грција да се анализира. Исто така, Грција е првата земја членка на ЕУ на

Балканскиот бегалски коридор со која се соочиле бегалците на нивната рута, така што од огромно значење е оваа земја да биде анализирана.

8.1.1 Турција

ДМУ ја претставува секоја година на анализата за конкретната држава, во понатамошниот текст и кај другите земји. Бројките, кои се во линија со името на државата, во понатамошниот текст, ја прикажуваат ефикасноста на секоја земја, посебно.

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Турција	1	1	1	1

Според ДЕА моделот, објавените резултати покажуваат дека Турција ја докажала својата ефикасност во одговорот на бегалската криза во сите четири години на анализа. Дури и во доменот на кризата во 2015 година, кога Турција беше една од најпогодените земји од оваа криза, Турција со своите капацитети се покажа како ефикасна.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци[3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Турција	10.800,4	785,35	609.938	52.467	14.160	313.692

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци[3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Турција	10.303,9	785,35	1.587.374	106.378	22.414	379.804

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци[3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Турција	9,130,0	785,35	2.541.352	212.408	15.112	422.895

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (км²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Турција	10.862	785.350	2.869,42	245.955,00	18.423	461.217

Следејќи ги инпутите, како капацитети на земјата, може да се заклучи дека БДП по глава на жител паѓа за приближно 1.000 американски долари по глава на жител во 2015 година, кога кризата го достигна својот врв. Територијата на државата останува иста. Сепак, бројките на аутпутите се менуваат или растат од 2013 година до 2016 година последователно. Бројот на бегалци, на пример, беше 609.938 во 2013 година, а потоа драстичен раст на 1.587.374 во 2014 година. Во 2015 година овој број порасна два пати, или 2.541.352 и уште поголем во 2016 година или регистрирани 2.869.420 бегалци. Истиот растечки тренд се забележува и кај другите резултати, како што е наведено во горните табели, или кај *барателите на азил, признаените дозволи за азил и престој* издадени од земјата. Бројот на признаени баратели на азил во Турција расте од 14.160 во 2013 година до 18.423 во 2016 година. Исто така, бројот на издадените дозволи за престој расте од 2013 до 2016 година и од 313.692 издадени дозволи во 2013, достигна до 461.217 издадени дозволи за престој во 2016 година. Прашањето што се поставува е: Како може земјата да се справи со ваквата состојба со постојан раст на аутпутите и со исти, па дури и намалени инпути?

Земјите како Јордан и Либан почнаа да ги затвораат своите граници. Од 2014 година, до почетокот на 2015 година, во Турција не само што следеше политика на отворени граници за сириските бегалци (и други националности), туку изгради и нови бегалски кампови и ја зајакна својата координација со агенциите како што се како Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации (УНХЦР). Овој случај покажува дека постојаниот раст на аутпутите, во комбинација со мерките за интеграција на земјата и помошта од УНХЦР, ја направија ефикасна земја во однос на бегалската криза.

Според статистиката на Светска банка, Турција доби финансиска помош од УНХЦР за ова прашање. Во 2016 година, официјалните текови од УНХЦР за Турција се проценуваат на 8.208.477.974 УСД²³⁸. Во претходните години од 2013 до 2015 година не била испорачана финансиска помош за Турција. Меѓутоа, кога БДП по глава на жител почна да паѓа во пикот на кризата, Турција доби помош од УНХЦР со цел позитивно да одговори на кризата и да се обиде повторно да го зголеми БДП по глава на жител. Турција ја искористи оваа помош за изградба на кампови, интегрирање на бегалците, па дури и давање потрошувачки картички со ограничени финансии, како дел од нивниот процес на интеграција.

Почнувајќи од 2015 година, бегалската криза ескалира, што претставува голем предизвик за управување со ЕУ. Еден од главните исходи во одговорот на бегалската криза е договорот ЕУ-Турција. Овој договор, потпишан во март 2016 година, беше изјава за соработка меѓу земјите-членки на Европската унија и Турција.

„Европскиот совет го усвои Заедничкиот акционен план ЕУ-Турција на 29 ноември 2015 година. Европската комисија објави дека Заедничкиот акционен план е резултат на разбирање и „дух на

²³⁸ [Нето официјални текови од агенциите на ОН. UNH CR \(тековни американски долари\) - Турција | Податоци \(worldbank.org\)](#), пристапено на 10.11.2020 година

споделување на товарот“ меѓу ЕУ и Турција за да се „засили нивната соработка за поддршка на Сиријците под привремена заштита и управување со миграцијата во координирани напори за справување со кризата создадена од ситуацијата во Сирија“ (Европска комисија 2015a).

Надоврзувајќи се и ажурирајќи го Заедничкиот акционен план од ноември 2015 година, Турција и ЕУ го финализираа договорот на 18 март 2016 година, наречен „Изјава ЕУ-Турција“, дизајнирана да го запре протокот на бегалци во Европа. Оваа изјава ги објави следните девет мерки: враќање на сите нерегуларни мигранти кои преминуваат од Турција на грчки острови, од 20 март 2016 година, во Турција; „шешмата 1:1“ – преселување на еден Сириец од Турција во ЕУ (земајќи ги предвид критериумите за ранливост на ОН) за секој Сириец вратен во Турција од грчките острови – до граница од 72 000; спречување на нови поморски или копнени патишта за илегална миграција од Турција во ЕУ; активирање на доброволна хуманитарна шема за прием; забрзување на исполнувањето на патоказот за визна либерализација во однос на сите земји-членки учеснички со цел укинување на визите за турските граѓани до крајот на јуни 2016 година, „под услов да се исполнети сите одредници“ преку исполнување на седумдесет и два критериуми; забрзување на исплатата на ЕУ од првично доделените 3 милијарди евра во рамките на Службата за бегалци во Турција и финансирање на понатамошни проекти за лица под привремена заштита; продолжување на напорите за надградба на Царинската унија; засилување на турскиот пристапен процес како што е наведено во заедничката изјава од 29 ноември 2015 година; и заеднички напор за подобрување на хуманитарните услови во Сирија, особено во близина на турската граница (Европски совет 2016 година).²³⁹„

Овие политички гестови ја натераа Турција да го прифати договорот ЕУ-Турција. Исто така, имајќи предвид дека има добиено повеќе од 8 милиони финансиска помош од УНХЦР, ЕУ вети дека на Турција ќе и бидат доделени 3 милијарди евра за борба против кризата. Очигледно, главниот град на Турција беше сиромашен за да ги покрие сите трошоци за бегалците и да даде позитивен одговор. Значи, првата транша на Службата формирана во 2016 година, беше составена од 1 милијарда евра од буџетот на ЕУ и 2 милијарди евра од придонесите на земјите-членки. Комисијата предлага да продолжи овој аранжман, за да може да продолжи успешната и ефективна работа на Службата за проекти во корист на бегалците во Турција.²⁴⁰ Според Христос Стилијанидес, комесар за европска хуманитарна помош и управување со кризи, хуманитарната помош на ЕУ за бегалците во Турција даде опипливи резултати. 1,2 милиони бегалци ја искористија хуманитарната поддршка на ЕУ преку најголемата програма за парична помош досега на ЕУ. Според изјавата ЕУ-Турција, земјите-членки се согласија да мобилизираат дополнителни 3 милијарди евра за Службата на ЕУ за бегалци во Турција набргу откако беа договорени моментално достапните ресурси.²⁴¹ Овие пари се распределени во многу проекти за образование, хуманитарна помош, домување итн.

Оттука, заклучокот за ефикасноста на Турција во одговорот на кризата е лесен. Турција прими, смести и даде хуманитарна помош за огромен број бегалци и баратели

²³⁹ Dursun-Ozkanca, Oya. Turkey-West Relations: The Politics of Intra – alliance Opposition. Elizabethton College. Cambridge University Press. Cambridge, 2019. Стр.85

²⁴⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_1723 Пристапено на 22.11.2020

²⁴¹ Исто.

на азил. Благодарение на огромната финансиска помош пренесена од УНХЦР, буџетот на ЕУ и придонесите на европските земји-членки, имаше позитивен одговор на овој бегалски прилив во Турција. Имајќи предвид дека Турција е границата меѓу погодените конфликтни области и Европската унија, ваквата помош беше неизбежна. Позитивните преговори меѓу ЕУ и Турција и помогнаа на Турција да даде позитивен одговор на кризата.

8.1.2 Македонија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Македонија	1	1	1	1

Македонија, како крстосница на балканскиот бегалски коридор, покажа ефикасност во справувањето со бегалската криза. Исто како и Турција, нејзиниот резултат за ефикасност е 1 во сите четири години на анализа. Користејќи ги инпутите како свои капацитети, Македонија одговори позитивно на резултатите и затоа се покажа како ефикасна.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Македонија	5.219,5	25.713	982	1.092	1	2.814

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Македонија	5.453,3	25.713	883	1.551	12	4.307

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Македонија	4.852,7	25.713	701	17	2	3.272

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Македонија	5.128	25.713	637	21	7	3.112

БДП по глава на жител како инпут во Македонија претрпе благи промени во сите четири години, додека големината на територијата е иста. Во 2015 година има намалување на БДП по глава на жител за околу 600 американски долари. Споредено со Турција, во Македонија има обратна ситуација во однос на аутпутите. Имено, бројот на бегалци е поголем во 2013 година или 982, па последователен пад има на 883 во 2014 година, 701 во 2015 година и 637 во 2016 година. Истото е и со барателите на азил. Во 2013 и 2014 година бројот на баратели на азил е поголем отколку во следните години 2015 и 2016 година. Во ситуација на бегалска криза, ова не е типично општествено однесување. Вообичаено, бројот на бегалци и баратели на азил се зголемува додека кризата го достигнува својот врв. Постојат неколку објаснувања за оваа ситуација.

Прво, Македонија е мала земја, што ја прави да има помалку можности. Исто така, не е толку развиена како некои други европски земји, така што бегалците не би сакале да престојуваат таму.

Второ, среде криза, поточно бегалската криза, граничните премини на земјите се пофлексибилни, во смисла на барање на документи за минување на границата. Некои од земјите само ги пуштаа бегалците да минуваат низ нивна територија, без никакви процедури.

Трето, поразвиените земји од ЕУ имаат многу подобри услови за примање и престој на бегалци, отколку помалку развиените земји, како што е Македонија.

Имајќи го сето ова предвид, користејќи ја ситуацијата со бегалската криза и помалку строгите процедури на границите, бегалците решија да продолжат понатаму и да најдат престојувалиште во поразвиените земји.

И покрај намалувањето на аутпутите, Македонија се покажа како ефикасна земја. Таа, исто така, доби финансиска помош од УНХЦР. Официјалната нето финансиска помош добиена од страна на УНХЦР за Македонија изнесува 385.376.185 УСД²⁴², во 2015 година, односно кога има мало намалување на БДП по глава на жител во земјата. Во следната 2016 година, овие бројки на финансиска помош се многу поголеми и достигнаа до 1.346.146.941 УСД²⁴³. Во 2016 година, БДП по глава на жител, повторно се зголеми. Земјата ги искористи овие финансии за изградба на кампови и обезбедување добри услови за престој. Според интервјутото (наведено подолу) направено на граничните премини со бегалците во камповите, на повеќето бегалци условите во камповите им биле убави и задоволителни. Сепак, овие кампови не секогаш биле исполнети во целосен капацитет, со што се прикажа малиот број на бегалци кои престојувале таму. „Законот за азил и привремена заштита беше изменет во јуни 2015 година, во емот на кризата, со цел да им се овозможи на мигрантите да изразат намера за азил и да добијат легален престој 72 часа. Многу од

²⁴² <https://data.worldbank.org/indicator/DT.NFL.UNCR.CD?end=2016&locations=MK&start=2013&view=chart&year=2014> Пристапено на 10.11.2020

²⁴³ Исто.

мигрантите/бегалците ја искористија процедурата за да добијат законско право да транзитираат низ Македонија и многу малку поднесоа формално барање за престој.“²⁴⁴

По договорот ЕУ-Турција и официјалното затворање на балканската рута во март 2016 година, клучната улога во затворањето на рутата ѝ падна на Македонија. Преминот од политиката на овозможување брз транзит на стотици илјади бегалци и мигранти до затворање на границите и одбивање пристап до меѓународна заштита беше чисто политичка, без никаква правна основа.²⁴⁵ Оттука, во 2016 година беа донесени и други измени на Законот за азил и привремена заштита, со што на оваа новонастаната состојба ѝ се даде правна основа.

Сепак, и покрај промената на политиката и падот на бројките, Македонија остана влезна точка на балканската рута, што доведе до обиди за целосно затворање на границата, со кршење на законот. На бегалците и мигрантите фатени од полицијата по нерегуларен влез им беше одбиено правото да бараат азил, како и на повеќето од оние во двата транзитни центри на грчката и српската граница.

Додека затворањето на балканската рута остави 1.200 бегалци и мигранти заглавени во Македонија во март 2016 година, на крајот на годината во двата официјални кампа престојуваа само 130 бегалци. Наводно, 18.000 бегалции беа вратени во Грција.²⁴⁶

Сите овие нестабилности за време на кризата, почнувајќи од овозможување брз транзит на бегалци со возови до затворање на границите, ја направија Македонија прилагодлива во давањето позитивен фидбек за регионалните случувања. Релативно малиот број бегалци и баратели на азил направија земјата да заработи највисока оценка во оваа анализа. Сепак, доколку постоеше поголема веројатност бегалците да престојуваат во Македонија, можеби резултатот немаше да биде таков каков што е, највисок. Позитивен придонес во позитивниот одговор на Македонија на бегалската криза имаше и помошта добиена од УНХЦР и нејзиното добро искористување.

8.1.2.1 Анкета за бегалците (Посетата на бегалските кампови во Република Македонија) (Види Анекс)

Еден од специфичните методи за анализа на состојбата со бегалците во балканскиот регион беше спроведената анкета меѓу бегалците во бегалските кампови во Република Македонија. Затоа, анкетите се направени во двата бегалски кампа во Македонија, „Табановце“ на северната државна граница и во „Винојуг“ Гевгелија, на јужната државна граница.

Табановце

Бегалскиот камп „Табановце“ беше посетен на 10 Мај 2018 година, каде имаше само 5 бегалци, за разлика од претходниот ден кога имало 20 бегалци. Ова покажува како бројот на бегалците постојано се менува. Според вработените во различни организации како што се: УНХЦР, ИОМ, Ла страда, Министерство за труд и социјална политика, Македонско здружение на млади правници итн., бројот на бегалци варира од ден во друг. Главните прашања на анкетата беа следните:

- Која е просечната плата во вашата земја? Колку заработуваш, месечно?
- Каде се упатуваш? Која е вашата крајна дестинација?

²⁴⁴ BARLAI, Melani, Birte Fahnrich, Christina Griessler, Markus Rhomberg. The Migrant Crisis: European perspectives and National Discourses. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. Zurich, 2017. Стр.193

²⁴⁵ WEBWE, Bodo. The EU-Turkey Refugee Deal and the Not Quite Closed Balkan Route. Friedrich-Ebert-Stiftung Dialogue Southeast Europe. Sarajevo, 2017. Стр. 17

²⁴⁶ Исто.

- Зошто сакаше да ја напуштиш својата земја?
- Дали сте доживеале војна во вашата земја? Ако да, можете ли да опишете како се чувствувавте?
- Ако ја напуштивте вашата земја поради војна, дали ќе се вратите по завршувањето на војната?
- Ако побегнавте поради војна, зошто наместо тоа не отидовте во соседна земја?
- Дали имаш роднини во некоја европска земја и која држава?
- Дали ќе барате азил и каде?

Тројца од четворица бегалци меѓу кои беше спроведена анкетата беа мажи и една жена. Четворицата се на возраст од 20-35 години или поточно 20-25 години. Двајца од нив биле од Авганистан, еден од Сирија и еден од Ирак. Двајца од нив работеле во матичните земји, еден бил студент, а еден бил невработен. Според испитаниците, просечната плата во Авганистан е меѓу 100-300 евра, во Ирак над 500 евра, а за Сирија нема податоци.

Во однос на децата, само жената има едно дете. Детето има 10 месеци.

На прашањето каде се упатуваат двајца одговориле дека одат во Франција, едниот рекол дека оди во Шведска или Германија, а другиот дека се враќа во Ирак. На прашањето зошто ја напуштиле државата, двајца одговориле дека има војна, а другите двајца рекле дека сакаат да одат да работат во Европа. На прашањето дали доживеале војна во својата земја, двајцата државјани од Авганистан одговориле позитивно; тоа било нормално за нив бидејќи пораснале во војна. Оној од Сирија рече дека побегнал затоа што ќе требал да им служи на армиските сили. Претставникот од Ирак рече дека е ужасно да се доживее таква ситуација, каде што се е уништено, нема храна, децата плачат насекаде итн. Двајца од нив имаат волја да се вратат по завршувањето на војната, а другите двајца се уште не знаат. На прашањето зошто наместо тоа не побегнале во соседна земја, 3 од нив одговориле дека сакаат да одат во Европа, а само еден дека соседните земји се сиромашни. Тројца од нив имаат роднини во Европа (Франција, Германија и Холандија), а еден нема. Двајца од бегалците ќе бараат азил во Турција и Германија, еден од нив нема да бара азил, а четвртиот има право на азил, но тој/таа е во процес на враќање назад, бидејќи сака да оди назад во Ирак. На сите им се допаѓаат условите во кампот.

Случајот со жената е интересна приказна што се случила на македонска територија. Девојката се заљубила во македонски полицаец. Тие се венчале и таа родила бебе. Транзитирала низ Македонија на кај северните земји. Била со родителите и браќата и сестрите. Нејзиното семејство стигнало во Германија. Но, таа решила да остане на македонска територија и да побара азил. За жал, нејзиниот брак не бил успешен, а сопругот ја напуштил. Откако го зеде правото на азил, сега е во постапка за враќање, бидејќи сака да се врати во Ирак со своето бебе и да почне со својот живот, од почеток.

Винојуг, Гевгелија

На 28 мај 2018 година беше посетен и бегалскиот камп „Винојуг“ во Гевгелија. Во него беа сместени вкупно 23 бегалци. Имало 12 од Ирак од кои 4 машки, 3 женски и 5 деца. Останатите 11 бегалци биле од Иран. Од нив 5 се машки, 4 женски и 2 деца.

Анкетата беше спроведена на 8 од овие 23 бегалци. Шест од нив биле жени и двајца мажи. Двајца од нив се од Иран, а шест од Ирак. Возрасниот опсег беше следен: еден до 20 години, поточно 16 години, двајца помеѓу 20-35 години и пет помеѓу 35-50 години. Тројца од нив работеле во нивните матични земји. Просечната месечна плата

во Иран е меѓу 100-300 евра, а за Ирак нема податоци. Пет од овие бегалци имаат деца (вкупно 10), сите малолетни кои одат во градинка и/или училиште. Тројца од анкетираниите бегалци изјавиле дека се упатуваат кон Германија. Останатите 5 го означиле полето „друго“ за нивната крајна дестинација. На прашањето зошто ја напуштиле својата земја, 4 од нив одговориле дека има војна во нивната матична земја, 3 рекле дека сакаат да живеат и работат во Европа и еден рекол дека е многу сиромашно во неговата родна земја. Шест од бегалците го напуштиле домот во 2018 година, еден во 2017 година и еден во 2016 година. Четворица бегалци доживеале војна во својата земја, 3 не одговориле на ова прашање, а еден рекол дека има војна, но невидлива. Сите бегалци кои рекоа дека доживеале војна во нивните матични земји одговориле дека нема да се вратат дома по завршувањето на војната. Тројца бегалци рекоа дека можеби ќе се вратат во матичната земја по завршувањето на војната, а еден не одговори. На прашањето „Ако си избегал поради војна, зошто не си отишол во соседна земја“, шестмина од бегалците рекле дека сакаат да одат во Европа, а еден одговорил дека соседните земји, исто така не биле безбедни. Тројца од анкетираниите бегалци имаат роднини во Европа. Петмина од нив ќе бараат азил. Шест од бегалците рекле дека условите во кампот се добри, а двајца дека кампот бил одличен.

Резиме на анкетираниите бегалци/мигранти

Вкупниот број на анкетирани бегалци во двата кампа „Табановце“ и „Винојуг Гевгелија“ изнесува 12. Во табелата подолу, одговорите се претставени во бројки:

Пол	7 женски	5 машки		
Возрасен опсег	1 (-20 години)	6 (20-35)	5 (35-50)	
Потекло	Авганистан – 2	Иран – 2	Ирак - 7	Сирија - 1
Работа	5 вработени	6 невработени	1 ученик	
Плата	Авганистан 100-300 евра	Иран 100-300 евра	Ирак 500+ евра	Сирија нема податок
Деца (во придружба)	Авганистан /	Иран – 3	Ирак - 8	Сирија /
Последна дестинација	Германија – 4	Франција – 2	Друго - 5	Назад дома-1
Причина за бегство	Војна - 6	Бара работа во Европа- 5	Сиромашна матична земја – 1	
Искусиле војна	Да - 6	Не – 5	Невидлива војна - 1	
Враќање дома по завршувањето на војната	Да - 2	Не – 4	Можеби - 4	Нема податоци - 2
Европа наспроти соседна земја	Сакате да одите во Европа – 9	Соседните земји не се безбедни – 1	Соседните земји се сиромашни – 1	Нема податоци - 1
Роднини во Европа	Да - 6	Не – 4	Нема податоци - 2	
Барајте азил	Да - 7	Не – 2	Одобрен азил – 1	Нема податоци - 2
Услови во кампот	Одлично - 2	Добро – 10		

Резултатите од истражувањето покажуваат дека сите мигранти/бегалци доаѓаат од земјите од Блискиот Исток. Повеќето од нив не се вработени и се упатуваат кон европските земји за да бараат подобар живот. Повеќето од нив имаат роднини во европските земји, а веројатно на прв поглед се упатуваат кон домовите на нивните роднини за да ги вдомат. Бројот на причините за бегство од нивните матични земји е речиси еднаков помеѓу причината дека има војна и причината дека сакаат да одат да живеат и да работат во Европа. Повеќето од мигрантите/бегалците рекоа дека бегаат во Европа наместо во соседните земји затоа што сакаат да одат во Европа и таму да живеат и работат.

Имајќи го предвид погоренаведеното, земениот примерок за оваа анкета е низок за да се зацрта вистинска слика. Според резултатите, заклучокот од оваа анкета ќе биде дека мигрантите/бегалците бегаат од своите матични земји поради двете причини, и војната и потрагата по подобри услови за живеење. Според тоа, не може да се донесе заклучок според оваа работа на терен.

8.1.3 Унгарија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Унгарија	0,705968	1	1	0,205400

Според резултатите за Унгарија, оваа земја е најефикасна во одговорот на кризата во 2014 и 2015 година. Во 2016 година има драстичен пад на нејзината ефикасност. Инпутите и аутпутите подолу можат да одговорат на ова прашање.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Унгарија	13.585,4	93.028	2.440	18.895	360	16.833

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Унгарија	14.021,9	93.028	2.867	42.775	510	21.188

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Унгарија	12.259,1	93.028	4.393	177.135	425	20.751

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Унгарија	12.839	93.028	4.748	29.430	430	22.842

БДП по глава на жител како прв инпут е променлив. Се зголемува во 2014 година, потоа се намалува во 2015 година и останува речиси ист во 2016 година. Бројот на бегалци е во постојан раст во сите 4 години, додека бројот на баратели на азил има драстична промена од 2015 година до 2016 година. Овој број се зголемува во 2013, 2014 и 2015 година. Наеднаш, во 2015 година од 177.135 баратели на азил, овој број падна во 2016 година на 29.430 баратели на азил. Се поставува прашањето: Што се случи со земја членка на ЕУ, за да се соочи со оваа драстична промена среде криза“?

Како што дознава јавноста, Унгарија стана една од најпопуларните земји во Европската унија поради нејзината одлука да ги затвори границите за бегалците. „Во јули 2015 година, Унгарија почна да гради ограда долж границата со Србија долга 110 милји. Кога Унгарија ги затвори вратите за десетици илјади бегалци кои се упатуваа кон север, се случија делумно насилни судири, вклучувајќи водени топови и солзавци, што доведе до високи тензии во двете земји. Имаше хаотични сцени во близина на граничниот премин Хоргош, со запалени пожари, полициски возила и амбулантни возила кои пристигнуваа на српската страна од границата спроти масовните редови на полицијата за безредијата на унгарската страна (Радио Слободна Европа, 2016 година).²⁴⁷ Овој факт ги одврати бегалците да влезат во Унгарија. Имајќи предвид дека земјите од Европската унија беа преплавени со огромен број бегалци, Унгарија не го почувствува тој огромен број. Во средината на кризата во 2015 година биле регистрирани 4 393 бегалци, а во 2016 година се регистрирани 4 748 бегалци.

Затворањето на границата не е единствената причина за малиот број бегалци во Унгарија. Како земја-членка на ЕУ, Унгарија беше дел од шемата за преселување, донесена од страна на Европската комисија.²⁴⁸ Според препораката на Европската комисија од 8.6.2015 година за Европската шема за преселување, Комисијата препорачува земјите-членки да преселат 20 000 лица на кои им е потребна меѓународна заштита врз основа на условите и клучот за дистрибуција. Оваа препорака требаше да ја опфати нерамнотежата меѓу земјите-членки во однос на посветеноста за

²⁴⁷ Cengiz Gunay, Nina Witjes. Border Politics: Defining Spaces of Governance and Forms of Transgressions. Springer, 2016. Vienna, Munich. Стр. 57

²⁴⁸ Европска шема за преселување https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/recommendation_on_a_european_resettlement_scheme_en.pdf 19.211 Пристапено на 19.11.2020

преселување на лица. Грција и Италија се најмногу погодени од кризата, и од бегалците исто така. Токму затоа се донесе оваа препорака. Со цел да се изедначат земјите-членки, во однос на бројот на бегалци и баратели на азил, Европската комисија ја подготви шемата за преселување, за да може да им го олесни товарот на овие 2 најпогодени земји од кризата. Сепак, Унгарија не прифати да биде дел од оваа шема. Унгарија има преземено поконзервативни мерки за да одговори на кризата. Не сакаше бегалците да дојдат на нејзина територија, затоа ги затвори границите и не ја прифати шемата за преселување на Европската комисија. Оттука е разбирлив малиот број на бегалци во Унгарија, кој се разликува од останатите земји-членки на Европската Унија.

Драстичните мерки што Унгарија ги презеде за да ги спречи бегалците да влезат или да се префрлат на нејзината територија, ги спречија и бегалците по своја волја да бараат азил. Тие не беа сигурни какви мерки ќе преземе земјата, дополнително, во однос на прашањето за азил. Оттука е регистриран и помалиот број на баратели на азил.

Според статистиката на Светска банка, УНХЦР не обезбеди финансиска помош за земјите-членки на ЕУ. Сепак, Европската унија има свои средства за бегалците и миграцијата. Европскиот фонд за бегалци ги поддржува земјите во приемот на бегалците. Овој фонд е обезбеден за периодот 2008 - 2013 година. Конкретно, Унгарија има добиено 1.181.467,00 евра²⁴⁹ финансиска помош само за 2013 година.

„Овој ЕРФ, во кој учествуваат сите земји на ЕУ, освен Данска, кофинансира активности, како што се:

- Подобрување на инфраструктурите или услугите за сместување за прием
- Обуки за да се обезбеди пристап до процедурите за азил
- Правна и социјална помош за баратели на азил, бегалци
- Мерки за поддршка на зајакнувањето и стекнувањето вештини од страна на бегалците, вклучувајќи јазична обука
- Активности за преселување или преместување (т.е. трансфер во ЕУ) итн“.²⁵⁰

За периодот 2014 - 2020 година постои Фондот за азил, миграција и интеграција, формиран од Европската комисија, кој промовира ефикасно управување со миграциските текови и имплементација, зајакнување и развој на заеднички пристап на Унијата за азил и имиграција. Основната распределба за Унгарија од овој фонд е 23.713.477,00 евра²⁵¹ за период од седум години, односно 2014-2020 година. Во споредба со другите земји-членки на ЕУ, Унгарија има добиено помалку финансии за овој период. Ова води до заклучок дека Унгарија може да се справи со оваа финансиска помош за малиот број бегалци и баратели на азил што ги имаше за време на кризата. Сепак, како што е наведено погоре, финансиите не беа причина за нискиот резултат на Унгарија во ефикасното реагирање на бегалската криза во 2016 година.

8.1.4 Холандија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Холандија	1	1	1	1

²⁴⁹ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/hungary_en Пристапено на 11.11.2020

²⁵⁰ <https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/refugee-fund> Пристапено на 11.11.2020

²⁵¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/hungary_en Пристапено на 11.11.2020

Холандија покажа ефикасност во справувањето со бегалската криза во сите четири години на анализа. Нејзиниот просечен резултат е 1 во сите четири години, кој ја прави една од најефикасните земји во справувањето со бегалската криза.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Холандија	51.425,1	41.543	74.707	13.060	5.965	64.739

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Холандија	52.138,70	41.543	82.494	24.495	12.550	69.569

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Холандија	44.433,4	41.543	88.536	44.970	16.450	86.691

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Холандија	46.007	41.543	101.744,00	20.945	20.810	95.753

Додека територијата како инпут останува иста, БДП по глава на жител постојано се менува во сите четири години на анализа. Од 2013 до 2014 година БДП се зголеми за помалку од 1000 американски долари по глава на жител, а потоа во 2015 година падна на повеќе од 8 000 американски долари по глава на жител. Во 2016 година имаше раст од 2000 американски долари по глава на жител. Дрasticното намалување на БДП по глава на жител се случува во екот на кризата. Што се однесува до аутпутите, тие се во постојан раст. Како што кризата го земаше својот замав, аутпутите (бројот на бегалци, баратели на азил, дозволи за одобрен азил и дозволи за престој) постојано растеа.

„Помеѓу 2009 и 2012 година, повеќето барања за азил беа одбиени. Ова, сепак, се промени од 2013 година па наваму. Всушност, во 2014 и 2015 година повеќето одлуки за барањата за азил беа позитивни. Овој огромен пораст на позитивни одлуки може да се објасни со фактот дека многу барања за азил беа поднесени од Сиријци и Еритрејци и дека повеќето одлуки за овие групи беа позитивни (во 2015 година 98% од барањата од Сирија и Еритреја добија статус на азиланти).²⁵²

Овие политики влијаеја на ефикасноста на Холандија за оваа криза. И покрај падот на БДП по глава на жител, Холандија се покажа како ефикасна поради нејзините политики. Она што се разликува од Унгарија, Холандија ја одобри препораката на Европската комисија за европска шема за преселување. Оттука, во есента 2015 година, по преговорите со ЕУ за преселување на бегалците преку Европа, холандската влада се согласи да пресели околу 6.000 бегалци (претежно од Грција и Италија), што е приближно 4 отсто од вкупните 160.000 бегалци што треба да се прераспределат во рамките на Европа.²⁵³ Како што се зголемуваше бројот на бегалци и баратели на азил, Холандија ги зајакнува своите капацитети за прием и обработка на барањата за азил. ЦОА (Централна агенција за прием и баратели на азил) го зголеми капацитетот на постоечките прифатни центри и отвори нови (привремени/итни) локации. Во 2014 година беа отворени дваесет нови прифатни центри со капацитет од близу 10 000 легла. СИН (Службата за имиграција и натурализација) ангажираше дополнителен персонал и го прошири работното време на нивните бироа за да се справи со зголемениот прилив.²⁵⁴

Ваквиот позитивен однос кон кризата ја направи Холандија со висока оценка од 1 во сите години, погодена од кризата. И покрај намалувањето на БДП, Холандија ги подобри своите капацитети со цел ефикасно да одговори на кризата.

8.1.5 Белгија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Белгија	1	1	1	1

Резултатите од прозорската анализа на ДЕА ја претставуваат Белгија како една од најефикасните земји во однос на одговорот на бегалската криза. Белгија покажа ефикасност во сите 4 години, кои се предмет на анализа.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Белгија	46.622,5	30.528	25.629	21.030	6.280	43.861

²⁵² Klaver, Jeanine. Local responses to the refugee crisis in the Netherlands Reception and integration. NIEM Analyses. Стр. 3

²⁵³ Исто. Стр.5

²⁵⁴ Исто. стр. 4

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Белгија	47.299,9	30.528	29.179	22.710	8.045	45.513

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Белгија	40.231,3	30.528	35.314	44.660	10.475	52.565

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Белгија	41.454	30.528	42.168	18.280	15.045	58.218

Движењето на БДП по глава на жител во сите четири години е речиси исто како и во Холандија. Има благ пораст од 2013 до 2014 година, потоа следи драстичен пад од 47.299 УСД по глава на жител на 40.231 УСД по глава на жител. Во 2016 година, тој повторно малку се зголеми за околу 1.000 американски долари по глава на жител, повеќе. Овој БДП по глава на жител во Белгија, комбиниран со територијата, одговори позитивно на аутпутите. Има постојан раст на бројот на бегалци, позитивните одлуки за барањата за азил, како и издадените дозволи за престој. Бројот на баратели на азил беше во пораст, а потоа во 2016 година опадна. Сепак, овој пад на бројот на баратели на азил не е толку голем како во Унгарија.

Белгија доби финансиска помош од 7.329.227,00 евра²⁵⁵ според Европскиот фонд за бегалци. За периодот 2014-2020 година за Белгија се издвоени 89.250.977,00 евра²⁵⁶ од Фондот за азил, миграција и интеграција. Имајќи ја предвид целата оваа финансиска помош, која изнесува речиси 100 милиони евра, што ја доби Белгија за време на бегалската криза, БДП по глава на жител не требаше да биде од големо значење за позитивен одговор на кризата. Белгија како суштински ентитет во Европа и Европската Унија, мораше да постапи одговорно и позитивно кон оваа криза. Според ФЕДАСИЛ (Федерална агенција за прием на баратели на азил), во Белгија има 80 прифатни центри, од кои 28 федерални центри управувани од ФЕДАСИЛ, има прифатни центри управувани од партнери, а останатите места се во индивидуални куќи, организирани од локалните општини или невладини организации. На

²⁵⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/belgium_en Пристапено на 13.11.2020

²⁵⁶ Исто.

иницијатива на ФЕДАСИЛ, создадена е Европска платформа на агенции за прием (ЕПРА), со финансиска помош од АМИФ (Фонд за азил, миграција и интеграција). Преку оваа платформа, ФЕДАСИЛ сакаше да ја стимулира размената на стратешки информации на ниво на управување и да го зајакне ефективно, ефикасно и информирано управувањето со приемот на апликантите за меѓународна заштита во Белгија и Европа, а со тоа да придонесе за развој на заеднички европски систем во ова поле.²⁵⁷

Белгија, исто така, е една од земјите што ја одобри Препораката на Европската комисија за европската шема за прераспределба²⁵⁸. Според оваа шема, вкупната распределба за Белгија, врз основа на 20 000 лица, би била 490 бегалци. Затоа, бројот на примени бегалци станува поголем од примарниот природен проток на бегалци во Белгија.

Овие преземени активности и политики на Белгија, поддржани од фондовите на ЕУ, како и искористените капацитетите на земјите, придонесоа за високата оценка од 1 во однос на давање позитивен одговор на бегалската криза. Високиот број на прифатни центри, формирањето на Европската платформа на агенции за прием, а со тоа и поголемиот број позитивни одлуки за признаен азил, ја направија Белгија една од најефикасните земји во одговорот на бегалската криза.

8.1.6 Босна и Херцеговина

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Босна и Херцеговина	1	1	1	1

Босна и Херцеговина, земја која не е членка на Европската унија, како и Турција и Македонија се покажа како ефикасна земја во сите четири години на анализа.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (км²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Босна и Херцеговина	4.748,0	51.197	6.926	42	45	/

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (км²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Босна и Херцеговина	4.851,7	51.197	6.890	15	13	/

²⁵⁷ <https://www.fedasil.be/en/international/fedasil-eu-and-reception> Пристапено на 13.11.2020

²⁵⁸ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf Пристапено на 24.11.2020

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Босна и Херцеговина	4.197,8	51.197	6.798	23	5	/

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Босна и Херцеговина	4.808	51.197	5.271	53	6	/

Има мали разлики во БДП по глава на жител во Босна и Херцеговина во сите четири години. Според тоа, БДП по глава на жител заедно со големината на територијата како инпут, позитивно одговориле на аутпутите. Имајќи предвид дека во сите 4 години се намалува бројот на бегалците и бројот на позитивни одлуки по барањата за азил, несомнено е дека оваа земја има позитивен одговор на кризата. За разлика од претходните земји кои беа предмет на анализа, во Босна и Херцеговина има тренд на намалување на аутпутите. Само барателите на азил како резултат отскокнуваат од овој тренд на намалување. Бројот на баратели на азил се менува. Од 42 во 2013 година падна на 15 во 2014 година и 23 во 2015 година. Потоа во 2016 година повторно порасна на 53 баратели на азил. Овие бројки се мали, во однос на бројот на бегалци. Кога се гледаат бројките на одобрен азил, висок е процентот на баратели на азил кои добиле право на азил. Оттука и позитивниот фидбек од Босна и Херцеговина за кризата. Босна и Херцеговина доби околу 7 милиони американски долари како финансиска помош од УНХЦР за време на оваа бегалска криза. За 2015 година на Босна и Херцеговина и се доделени 3.386.340.618 УСД²⁵⁹. Во 2016 година се издвоени 4.469.110.489 УСД²⁶⁰.

Малиот број на аутпути, како и нивниот тренд на намалување ја направија оваа земја ефикасна во одговорот на кризата. Финансиската помош даде позитивно влијание и на активностите што ги презеде Босна и Херцеговина за позитивно да одговори на кризата.

8.1.7 Германија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Германија	1	1	1	1

²⁵⁹ [Нето официјални текови од агенциите на ОН, УНХЦР \(тековни американски долари\) - Босна и Херцеговина | Податоци \(worldbank.org\)](#), Пристапено на 13.11.2020

²⁶⁰ Исто.

Една од најпогодените земји од бегалската криза е Германија. Најголем дел од бегалците се упатија кон Германија. Тоа е голема земја по територија, а исто така има и големи капацитети за примање на бегалци. Покрај огромниот број бегалци кои пристигнаа во Германија, самата Германија се покажа како ефикасна земја во справувањето со оваа криза.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Германија	45.600,8	357.409	187.567	126.705	20.125	199.925

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Германија	47.767,0	357.409	216.973	202.645	40.560	237.627

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Германија	41.219,0	357.409	316.115	476.510	140.910	194.813

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Германија	42.443	357.409	669.482,00	745.155,00	433.905	504.849

Во однос на првиот инпут, или БДП по глава на жител, тој бележи големо намалување во 2015 година. Во 2016 година БДП повторно почна да расте. Огромната големина на територијата, заедно со БДП по глава на жител, ја направија Германија една од најефикасните земји во справувањето со бегалската криза. Овие инпути позитивно одговорија на зголемениот број *бегалци*, *баратели на азил*, *одобрен азил и дозволи за престој*. Сите аутпути растат од година во година. Една несовпаѓање има во 2015 година кога бројот на дозволи за престој е помал од 2014 година. Потоа, во 2016

година повторно има драстичен пораст. Германија има добиено 14.520.721,00 евра²⁶¹, финансиска помош од Европскиот фонд за бегалци, само за 2013 година. За следните години (2014-2020) оваа помош порасна на 208.416.877,00 евра²⁶², распределена од Фондот за азил, миграција и интеграција. Оваа голема финансиска помош беше распределена во Германија како епицентар на бегалската криза, имајќи предвид дека илјадници бегалци пристигнуваа во Германија во текот на годините кои се предмет на анализа.

„Еднаш во Германија, населението во движење беше примано во прифатните центри во пограничните градови обично само неколку дена пред да бидат преместени во сместување на среден рок. Пред отворањето на прифатните центри, прво сместувањето за новопрстигнатите бегалци и мигранти беше ад хок, почнувајќи од спортски сали и неискористени згради, но вклучуваше и луѓе кои спијат на железничките станици, па дури и на отворено.

Со цел да се обезбеди соодветно засолниште за речиси еден милион бегалци и мигранти кои пристигнаа во текот на 2015 година, беа спроведени голем број интервенции:

- Презимување на постоечки сместувачки капацитети;
- Пренамена на постоечки згради како колективни центри;
- Изградба на Rubb Hall/големи шатори како колективни центри;
- Подигнување на семејни шатори;
- Поставување на инфраструктурни и комунални објекти“²⁶³

Имајќи ги предвид илјадниците бегалци со кои се соочи Германија, Германија повика на покоординиран одговор на ЕУ и ги повика другите европски земји да помогнат понатаму. Сепак, неколку европски лидери изразија противење или незадоволство на овие германски изјави. Многумина тврдат дека премногу дарезливите германски политики биле главен фактор за привлекување на бегалци, и ја обвинуваат политиката на Меркел за тековите кон Европа.²⁶⁴ Германија се соочува со многу несакани сцени и немири, предизвикани од бегалците. Имаше многу конфликти, како сексуални напади врз девојки и жени, кои ги вознемируваа германските државјани. Оттука, многу од граѓаните, речиси половина од Германците, сакаа канцеларката Ангела Меркел да поднесе оставка поради нејзината миграциска политика на отворени врати. Во 2015 година, таа дозволи повеќе од еден милион мигранти од Африка, Азија и Блискиот Исток да влезат во земјата.²⁶⁵ И покрај несаканите сцени од бегалците со кои се соочија германските граѓани, Германија се потруди да ги прими бегалците на своја територија и да им даде привремени услови за престој во камповите.

Имајќи ја предвид отвореноста на Германија во однос на приемот на бегалци, Германија е една од земјите на ЕУ, која ја одобри Препораката на Европската комисија

²⁶¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/germany_en Пристапено на 16.11.2020

²⁶² https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/germany_en Пристапено на 16.11.2020

²⁶³ http://shelterprojects.org/shelterprojects2015-2016/SP15-16_A41-A42-Germany-2015-2016.pdf Пристапено на 16.11.2020

²⁶⁴ DIAB, Jasmin Lilian. International Migration and Refugee Law. Does Germany's Migration Policy Toward Syrian Refugees Comply?. Anchor Academic Publishing. Hamburg, 2017. Стр. 109

²⁶⁵ Исто. стр. 113

за европската шема на прераспределување.²⁶⁶ Според оваа шема, вкупната распределба за Германија, заснована на 20 000 лица, е највисока меѓу сите покраини или 3 086.

Германија е една од најразвиените земји во Европа и Европската Унија. И покрај големиот БДП по глава на жител, финансиската помош од европските фондови за Германија е од огромно значење. Овие финансии, заедно со големата германска територија, како и нејзините политики, соодветно одговорија на потребите на бегалците и оттука ја направија Германија една од најефикасните земји во однос на одговорот на кризата.

8.1.8 Црна Гора

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Црна Гора	1	1	1	1

Црна Гора е една од најмалите земји во Европа. Мала е како по територија, така и по население. Сè уште е во „фаза“ на земја во развој. Сепак, Црна Гора даде добри резултати според прозорската анализа на ДЕА. Користејќи ги своите мали капацитети, Црна Гора даде позитивен одговор на бегалската криза.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Црна Гора	7.186,8	13.812	8.476	195	/	/

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Црна Гора	7.378,0	13.812	6.462	69	4	/

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Црна Гора	6.415,0	13.812	1.771	20	16	/

²⁶⁶ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf
 Пристапено на 24.11.2020

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Црна Гора	7.028	13.812	974	82	23	/

Слабиот БДП по глава на жител во Црна Гора, како и во сите горенаведени земји, се зголеми во 2014 година, а потоа се намали во 2015 година. Во 2016 година имаше и благ пораст на БДП по глава на жител. Овој слаб БДП по глава на жител со територија од 13.812 km² прими мал број бегалци и баратели на азил. Она што се разликува од другите ефикасни земји, Црна Гора се соочи со намалување на сите аутпути, почнувајќи од 2013 година, па до 2015 година. Во 2016 година имаше благ пораст на бројот на баратели на азил и одобрен азил. Не се дадени податоци за издадените дозволи за престој во Црна Гора. Овие опаѓачки бројки од 2013 до 2015 година не и предизвикаа никакви проблеми на Црна Гора со цел да се даде позитивен фидбек врз бегалската криза, воопшто. Во екот на кризата, во 2015 година овие бројки беа многу мали. Континуирано, во 2016 година бројот на бегалци е најмал. Оттука, со овој мал број на аутпути, Црна Гора лесно се справуваше со бегалската криза. Сепак, овој вид на лесни бројки на аутпути не ги очекуваа властите во земјата.

„Врз основа на дадените предвидувања и регионалните искуства и миграциските текови, Црна Гора подготвува капацитети за прием на просечно 2000 луѓе дневно. Постојните капацитети за прием на мигранти и бегалци ги вклучуваат: Центарот за баратели на азил (80 легла), Прифатилиштето за странци (50 легла) и ЈУ „Љубовиќ“ (25 легла), со што се зголемува расположливиот индивидуален капацитет од 155 достапни места за сместување. Адаптацијата на објектите во сопственост на полицијата „Кренца“ (Подгорица) и „Зогање“ (Улцињ) треба да обезбеди дополнителни околу 500 индивидуални места. Исто така, во согласност со проценките на ситуацијата, на повеќе локации ќе бидат поставени шаторски населби со проценет капацитет од 1000 места“.²⁶⁷ Црна Гора изгради добра меѓународна соработка меѓу соседните земји, земјите-членки на ЕУ и меѓународните организации. Како земја претседавач со Регионалната иницијатива за миграција, азил и бегалци (МАРПИ) (2015/16), Црна Гора презеде активности во однос на создавање предуслови за зајакнување на оперативните капацитети на агенциите за спроведување на законот и промовирање на регионалната соработка со клучните партнери во оваа област, вклучително и Европската комисија и Фронтекс, со цел да се постигне највисоко можно ниво на синхронизација на идните активности.²⁶⁸ Според статистиката на Светска банка, Црна Гора добила финансиска помош од 1.842.879 американски долари²⁶⁹ во 2015 година и 1.670.984 американски долари²⁷⁰ во 2016 година.

²⁶⁷ Истражувачки центар – Парламентарен институт. Истражувачки труд. Ефекти од миграциската криза во Црна Гора. јули 2016. Стр. 10. Достапно на <http://www.skupstina.me/images/dokumenti/biblioteka-i-istrazivanje/2017/17.pdf> Пристапено на 17.11.2020

²⁶⁸ Истражувачки центар – Парламентарен институт. Истражувачки труд. Ефекти од миграциската криза во Црна Гора. јули 2016. Стр. 11. Достапно на <http://www.skupstina.me/images/dokumenti/biblioteka-i-istrazivanje/2017/17.pdf> Пристапено на 17.11.2020

²⁶⁹ [Нето официјални текови од агенциите на ОН, УНХЦР \(тековни американски долари\) - Црна Гора | Податоци \(worldbank.org\)](#) Пристапени на 17.11.2020 година

²⁷⁰ Исто.

Сите овие мерки кои беа навремено преземени, ја натераа Црна Гора да биде подготвена во случај на огромен прилив на бегалци и баратели на азил. Нејзината подготвеност и за среќа немањето потреба од користење на овие мерки ја направи Црна Гора да биде една од најефикасните земји во одговорот на кризата. Ограниченото влијание на кризата врз Црна Гора и континуираната добра соработка со соседните земји и ЕУ, оваа бегалска криза не и направи проблеми на полето на меѓународните односи кои произлегуваат од мигрантската криза.²⁷¹

8.1.9 Полска

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Полска	1	1	1	1

Според прозорската анализа на моделот ДЕА, Полска ја докажа својата ефикасност во сите четири години на анализа. Давајќи го својот позитивен одговор на бегалската криза, Полска е во првите европски земји, кои постапија ефикасно.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Полска	13.776,5	312.685	16.438	15.240	685	273.886

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Полска	14.337,2	312.685	15.741	8.020	720	355.521

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Полска	12.494,50	312.685	14.065	12.190	640	541.583

²⁷¹ Истражувачки центар – Парламентарен институт. Истражувачки труд. Ефекти од миграциската криза во Црна Гора. јули 2016. Стр. 12. Достапно на <http://www.skupstin a.me/images/dokumenti/biblioteka-i-istrazivanje/2017/17.pdf> Пристапено на 17.11.2020

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Полска	12.430	312.685	11.747	12.305	295	585.969

БДП по глава на жител бележи зголемување во 2014 година, потоа во 2015 и 2016 година БДП опадна и остана речиси ист во овие две години. Интересен е фактот дека бројот на *бегалци* како аутпут се намалува во сите 4 години. Според ова, намалениот прилив на бегалци е позитивна работа за Полска, со цел да одговори на кризата. Најголем број на *баратели на азил*, пак, како втор аутпут, е забележан во 2013 година, кој број потоа опаднал во 2014 година и во 2015 и 2016 година повторно се зголемил и останал ист во овие две години. Различности има во зголемување и намалување на позитивните решенија за *признаен азил*, како трет аутпут, додека *издадениите дозволи за престој* се зголемуваат следствено во сите 4 години. Намалувањето на бројот на бегалци и зголемениот број на издадени дозволи за престој во Полска, ја направи Полска една од најефикасните земји во одговорот на бегалската криза. Таа е една од најголемите земји во Европа, по територија, така што финансиската помош доделена за Полска од околу 70 милиони евра од фондовите на ЕУ, помогна да се изградат капацитети и да се направат политики за сместување бегалци и баратели на азил. Во 2013 година, Полска доби 6.921.853,00 евра²⁷² од Европскиот фонд за бегалци. Подоцна, за периодот 2014-2020 година, за Полска беа издвоени 63.410.477,00 евра²⁷³ од Фондот за азил, миграција и интеграција. Исто така, има уште еден фактор за намалувањето на бројот на бегалци. Според препораката на Европската комисија од 8.6.2015 година за Европската шема за прераспределување²⁷⁴ Комисијата препорачува земјите-членки да преселат 20 000 лица на кои им е потребна меѓународна заштита врз основа на условите и клучот за дистрибуција. Оваа Европска шема за прераспределување требаше да ги опфати сите земји-членки.

„Клучот за дистрибуција ќе се заснова на објективни, квантитабилни и проверливи критериуми кои го одразуваат капацитетот на земјите-членки да ги апсорбираат и интегрираат бегалците, со соодветни фактори што ја одразуваат релативната важност на таквите критериуми. Овој клуч ќе се заснова на следниве елементи:

- 1) Големината на населението (40%) бидејќи го одразува капацитетот за апсорпција на одреден број бегалци;
- 2) Вкупен БДП (40%) што го одразува апсолутното богатство на една земја и на тој начин индикативен за капацитетот на економијата да ги апсорбира и интегрира бегалците;
- 3) Просечен број на спонтани барања за азил и број на преселени бегалци на 1 милион жители во периодот 2010-2014 година (10%)

²⁷² https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/poland_en Пристапено на 18.11.2020

²⁷³ Исто.

²⁷⁴ Европска шема за преселување https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/recommendation_on_a_european_resettlement_scheme_en.pdf Пристапено на 18.11.2020

бидејќи ги одразува напорите направени од страна на земјите-членки во блиското минато;

- 4) Стапката на невработеност (10%) како индикатор кој го одразува капацитетот за интегрирање на бегалците“.²⁷⁵

Полска не ја прифати оваа шема за прераспределување. Полскиот официјален став е да се примаат бегалци, а не економски мигранти. Централниот принцип на позицијата на Полска за мигрантската криза беше да се направи разлика помеѓу економските мигранти и бегалците. Шефот на владата најави дека „гостопримството на Полска ќе се прошири и на вистинските бегалци“, додека го задржува правото да ги избере оние што ќе го примат.²⁷⁶

Оттука, полската влада не го прифати планот за прераспределување на Европската комисија и прераспределувањето на бегалците од другите земји на ЕУ. Ваквиот официјален став на Полска ја натера да има мал број бегалци, што се разликува од другите големи европски земји. И покрај тоа што бројот на бегалци има тренд на намалување во конкретните години на анализа, бројот на баратели на азил се зголемува. Така е и бројот на издадени дозволи за престој. Користејќи ги своите капацитети, заедно со финансиската помош од Европските фондови, Полска имаше позитивни резултати во одговорот на кризата, со зголемени аутпути. Ако имаше многу повеќе бегалци и баратели на азил испратени во Полска, распределени со шемата за прераспределување, можеби Полска немаше да ја покаже оваа висока ефикасност.

Имајќи предвид дека покрај Полска, Унгарија беше уште една земја која не ја прифати шемата за прераспределување на Европската комисија, се поставува прашањето: како се намали оценката за ефикасност на Унгарија во 2016 година, додека Полска беше ефикасна во сите четири години без драстичен пад. во оценката за ефикасност?

Оценката за ефикасност на Унгарија е намалена, главно поради затворањето на границите со огради. Како друг негативен фактор за Унгарија е и огромниот број на баратели на азил што ги имаше во текот на 2015 година (177.135), и драстичното намалување на оваа бројка во 2016 година (29.430). Додека, во Полска ова не беше голем проблем. Бројот на баратели на азил остана речиси ист во 2015 и 2016 година. Исто така, нема никакво драстично намалување на аутпутите. Токму затоа е добиен подобар резултат на ефикасноста.

8.1.10 Србија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Србија	1	0,393510	0,309305	1

Интересните резултати на Србија велат дека била ефикасна најмногу во 2013 и 2016 година. Во 2014 и 2015 година, не достигнала ни 0.5 оценка на ефикасност.

²⁷⁵ Communication from the Commission to the Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. COM (2015) 240 final. Brussels, 2015. Стр.19

²⁷⁶ POTYRALA, Anna. Poland towards the migration crisis of 2015-2016. DOI: 10.14746/pp.2016.21.2.6. 2016 Стр.8

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Србија	6.353,8	77.474	57.083	400	14	14.489

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Србија	6.200,2	77.474	43.751	440	8	12.372

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Србија	5.143,9	77.474	35.332	116	32	12.824

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Србија	5.426	77.474	36.522	130	48	13.009

Србија во првите три години од анализата имаше континуирано опаѓање на БДП по глава на жител, додека во 2016 година има благ пораст. Така е и со бројот на бегалци како аутпут. Останатите аутпути постојано се менуваат, без некои големи отскокнувања. Резултатите, според прозорската анализа на ДЕА, покажуваат дека Србија била најефикасна во 2013 и 2016 година. Во 2013 година, кога сè уште немало голем бегалски проток, Србија имала највисок БДП по глава на жител. И Србија се соочи со најголем број бегалци и голем број баратели на азил. Бројот на издадени дозволи за престој, исто така, е најголем во 2013 година. Имајќи ги предвид овие бројки, Србија пред екот на кризата даде позитивен одговор во однос на приемот и сместувањето на бегалците и барателите на азил.

Во следните 2014 и 2015 година, (не)ефикасната оценка на Србија беше 0,3. Во овие години Србија се соочи со пад на БДП по глава на жител. Забележителен е и падот на бројот на бегалците и издадените дозволи за престој. Потоа, во следната 2016 година, оценката за ефикасност беше повторно подигната на 1. Во оваа година има

благ раст на БДП по глава на жител. Она што се разликува од 2015 година, во 2016 година има зголемување на бројките на сите други аутпути.

Прашањето што се поставува е: „Зошто има толку големи разлики во резултатите?

Ова прашање е недвосмислено поврзано со унгарската одлука за затворање на границата со Србија со жичена ограда, за да се запре влезот на бегалците во нејзината земја. Кога во летото 2015 година Унгарија почна да подига ограда на границата со Србија, фокусот реално се смени. Бегалците се упатија кон земјите членки на Европската унија. Во согласност со европското искуство, ова треба да нагласи една важна разлика бидејќи само неколку стотици бегалци побарале и добиле азил што ја потврдува нивната незаинтересираност да останат во регионот.²⁷⁷ Од еднаш, Србија имаше зголемен број бегалци, бидејќи бегалците не смееја да влезат во Унгарија, а имаше и отпор од Хрватска. Нивното крајно место на пристигнување не беше балканска земја, туку развиена земја на ЕУ.

„Хрватската влада ги обвини Србија и Унгарија за координирање на одлуката за затворање на унгарско-српската граница и пренасочување на протокот на бегалци кон Хрватска. Жалејќи се на недостигот на основни информации за споделување и недостиг на соработка од српска страна, Хрватска ги затвори сите гранични премини со Србија за карго сообраќај, на 20 септември 2015 година. Србија возврати со забрана за увоз на хрватски стоки. Хрватска одговори со забрана за влез на автомобили со српски регистарски таблички. Овие инциденти доведоа до зголемена нетрпеливост, повторувајќи ја воената реторика од 1990-тите. Под притисок на ЕУ, двете земји се согласија да споделуваат информации, границите беа отворени и спорот беше решен.“²⁷⁸

Имајќи го предвид ова, доколку Унгарија не ги затвореше границите, а движењето на бегалците беше со ист интензитет како што беше пред подигањето на оградата, Србија немаше да има зголемен број бегалци и можеби немаше да покаже ефикасност од 1 во 2016 година. Сепак, Србија доби финансиска помош од УНХЦР од 2.984.792 УСД²⁷⁹ во 2015 година и 5.753.715 УСД²⁸⁰ во 2016 година. Оваа финансиска помош во 2016 година, исто така, придонесе за висока ефикасна оцена од 1 во оваа година. Овие финансиски средства и помогнаа на Србија да одговори позитивно на приливот на бегалци и нивниот транзит низ српската територија.

8.1.11 Грција

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Грција	0,224888	0,205784	0,236372	0,239320

Една од најпогодените земји од бегалската криза, покрај Турција и Германија, е Грција. Грција е првата земја-членка на Европската унија на балканскиот бегалски коридор со кој се соочија бегалците. Бегалците бегаа и по копно и по море. Големиот

²⁷⁷ BARLAI, Melani, Birte Fahrnich, Christina Griessler, Markus Rhomberg. The Migrant Crisis: European perspectives and National Discourses. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. Zurich, 2017. Стр.254

²⁷⁸ Исто. Стр.95

²⁷⁹ [Нето официјални текови од агенциите на ОН, УНХЦР \(тековни американски долари\) - Србија | Податоци \(worldbank.org\)](#) Пристапени на 20.11.2020 година

²⁸⁰ Исто.

број бегалци и ограничените капацитети на земјата и доделија на Грција ниска оценка за ефикасност од 0,2 во сите четири години на анализа.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Грција	21.842,7	131.957	3.485	8.225	500	18.299

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Грција	21.627,4	131.957	10.304	9.430	1.970	22.451

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Грција	18.035,6	131.957	24.838	13.205	4.030	37.464

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител[1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Грција	18.116	131.957	46.427	51.110,00	2.715	44.072

БДП по глава на жител во Грција е речиси ист во 2013 и 2014 година. Потоа во 2015 година падна за 3 000 американски долари по глава на жител и остана ист во 2016 година. Во Грција има постојан раст на сите аутпути . Најголем пораст е забележан во бројот на баратели на азил во 2016 година, кога достигна 51.110 баратели на азил, што е речиси 4 пати поголемо од 2015 година (13.205). БДП по глава на жител во Грција не е зголемен во 2016 година, што е случај во другите анализирани земји. Поточно, има само минимален благ пораст, но тоа е незначително. Во овие години Грција веќе страдеше од финансиска криза. Економскиот пад што започна во Грција во 2009 година по светската финансиска криза од 2007-2008 година, а кулминираше со тоа што Грција стана првата развиена земја што не изврши враќање на заемот од Меѓународниот монетарен фонд во 2015 година, и се соочи со значителни економски

тешкотии низ целата земја.²⁸¹ Оттука, намалувањето на БДП и зголемувањето на аутпутите придонесе за ниската оценка за ефикасност на Грција. Сепак, за Грција има финансиска помош од европските фондови. Европскиот фонд за бегалци издвои 3.163.323,00 евра²⁸² за 2013 година. Подоцна, за периодот 2014-2020 година, овие средства беа многу повисоки и достигнаа 259.348.877,00 евра²⁸³, доделени од Фонот за азил, миграција. и интеграција. Како што почна да пристигнува оваа финансиска помош за да им се помогне на бегалците, почнаа да се појавуваат непријатности и кај Грците. Бегалци во Грција често се гледаат со негативен и непријателски однос. Се смета дека тие претставуваат товар за земјата-домаќин, а посебен извор на незадоволство се јавува кога се смета дека бегалците имаат подобар живот дури и од некои Грци.²⁸⁴ Како што растеше бројот на бегалци и баратели на азил, толку повеќе финансии се инвестираше во хуманитарна помош, изградба на прифатни центри и бегалски кампови.

Во 2016 година, се надмина капацитетот на островите и кон крајот на годината, капацитетот за пристигнувања на копно, исто така се ограничи. Приближно 51 000 места беа достапни во различни форми на сместување во декември 2016 година, оставајќи недостиг од 11 000 места.²⁸⁵

Во однос на препораката на Европската комисија за европската шема за прераспределување,²⁸⁶ Грција отвори прифатни центри за релокација. Овие центри требаше да ги примат бегалците кои беа подготвени да се преселат во друга земја на ЕУ, според оваа шема за прераспределување. До крајот на 2016 година, во Грција беа создадени 21.057 прифатни места за преселување кандидати во други земји од ЕУ, кога капацитетот во 2015 година беше 1.200.²⁸⁷ Според шемата за преместување и прераспределување (состојба од 4 септември 2017 година), 19 244 баратели на азил од Грција се преместени во други земји на ЕУ.²⁸⁸

Грција претставуваше главен ентитет на заедничкиот акционен план помеѓу ЕУ-Турција. Според овој план, Турција требаше да ги врати бегалците од грчките острови. Беше договорено за секој сириски државјанин вратен од грчки остров, еден бегалец да биде преселен во ЕУ директно од Турција. Овој механизам 1:1 има за цел да ги замени нерегуларните текови на мигранти кои патуваат во опасни услови преку Егејското Море со уредна и законска шема за преселување. Овој механизам 1:1 населил 22 518 бегалци, заклучно со 4 септември 2017 година.²⁸⁹

Грција е една од најфрагилните земји во однос на оваа бегалска криза. Имајќи ја предвид претходната економска криза, која остави сериозни економски последици, бегалскиот прилив беше последното нешто на што оваа земја можеше позитивно да одговори. Намалувањето на БДП ги направи граѓаните финансиски нестабилни, па оттука и отпорот кон бегалците и барателите на азил. Помошта од европските фондови

²⁸¹ GILL, Nick, Anthony Good. *Asylum Determination in Europe: Ethnographic Perspectives*. Palgrave Macmillan. Springer 2018. Стр. 115

²⁸² https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/greece_en Пристапено на 24.11.2020

²⁸³ Исто.

²⁸⁴ GILL, Nick, Anthony Good. *Asylum Determination in Europe: Ethnographic Perspectives*. Palgrave Macmillan. Springer 2018. Стр. 115

²⁸⁵ [SP15-16 A41-A42-Germany-2015-2016.pdf \(shelterprojects.org\)](https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf), Пристапено на 24.11.2020

²⁸⁶ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf Пристапено на 25.11.2020

²⁸⁷ Исто.

²⁸⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170904_factsheet_relocation_and_resettlement_en.pdf Пристапено на 25.11.2020

²⁸⁹ Исто.

е од огромна помош. Добра помош за Грција беше и европскиот план за релокација. И покрај тоа што немаше многу преселби, овој план претставуваше еден вид олеснување за Грција. Исто, олеснување претставуваше и заедничкиот договор ЕУ-Турција. Спречувањето на бегалците да влезат во Грција, или нивното враќање назад во Турција, ги ограничи несаканите сцени, како што се шверц, кражби, киднапирање итн. Овие активности, обезбедени од европските институции, и помогнаа на Грција да ја надмине кризата. Сепак, големиот број бегалци и баратели на азил беа нескротливи. И, покрај укажаната помош, Грција не успеа да биде ефикасна земја и затоа има добиено оценка од 0,2.

8.1.12 Австрија

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Австрија	0,624565	0,590269	0,760147	0,525986

Највисока оценка за ефикасност Австрија имала во 2015 година, или 0,7. Како релативно ефикасна земја, овој факт треба да се поздравува, бидејќи беше најефикасна во емот на кризата, за разлика од другите години на анализа. Во 2013 година Австрија е ефикасна 0,6, додека во 2014 и 2016 година има оценка на ефикасност од 0,5.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Австрија	50.557,8	83.879	55.598	17.500	4.920	34.308

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Австрија	51.148,4	83.879	60.747	28.035	7.175	40.062

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Австрија	43.438,9	83.879	72.216	88.160	15.045	51.282

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Австрија	45.103	83.879	93.250	42.255	30.370	50.066

Движењето на БДП по глава на жител во Австрија е исто како и во повеќето земји. Тој се намали во 2015 година и повторно се зголеми во 2016 година. Резултатите се во тренд на зголемување од 2013 до 2015 година. Во 2016 година имаше намалување на бројот на баратели на азил и дозволи за престој. Драстичната промена е остварлива кај бројот на баратели на азил во 2014 и 2015 година. Од 28 035 баратели на азил, оваа бројка се искачи на 88 160 баратели на азил во 2015 година. Овој раст на барателите на азил во Австрија е причина за подобар резултат во 2015 година, кој се разликува од другите години.

Австрија на прв поглед се сметаше за транзитна земја. Најголем дел од бегалците се упатија кон Германија, а Австрија им помагаше да стигнат таму. Приливот на бегалци се зголеми во 2015 година, кога беше затворена српско-унгарската граница.

Официјалниот став на Виена во однос на Будимпешта исто така беше прилично критичен: австрискиот канцелар Вернер Фајман (СПО) се спротивстави на политиката на унгарскиот премиер Виктор Орбан, го критикуваше заради одлуката за подигнување на жичена ограда на унгарско-српската граница и оваа политика ја спореди со погрешното насочување на бегалските возови со „најтемните времиња на нашиот континент“. Спротивно на тоа, соработката со германската канцеларка Ангела Меркел беше засилена, бидејќи и овозможи на австриската влада повторно да го активира наративот дека е главно транзитивна земја.²⁹⁰ Меѓутоа, кога приливот на огромен број бегалци почна да пристигнува во Германија, Германија сакаше да ги затвори своите граници. Германија одлучи да воведо гранични контроли на својата австриска граница и да ги затвори железничките услуги во средината на септември, по што тензиите во австриската владина коалиција повторно се појавија.²⁹¹ Привремената одлука на Германија да ги процесуира бегалците на австриската граница во блокови доведе до зголемување на приливот на бегалци на австро-словенечката граница и останатите земји на балканската рута.²⁹² Оттука, во 2015 година е забележан поттик во барањата за азил во Австрија. Во Австрија во периодот од 2014-2016 година беа преземени неколку мерки со цел да се даде квалитативен одговор на претстојните баратели на азил, како што се:

- „Привремени гранични контроли. Воведувањето на привремени гранични контроли беше насочено кон ограничување и регулирање на нагло зголемениот прилив на баратели на азил кои влегуваат во Австрија, особено преку балканската рута;
- Распоредување на вооружените сили долж австриските граници. Со цел да се овозможи подобро регулирање на миграциските текови, австриските

²⁹⁰ BARLAI, Melani, Birte Fahnrich, Christina Griessler, Markus Rhomberg. The Migrant Crisis: European perspectives and National Discourses. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. Zurich, 2017. Стр.48

²⁹¹ Исто.

²⁹² Исто. стр. 49

вооружени сили беа распоредени да и помагаат на безбедносната полиција за заштита на границите;

- Планови за полициски мерки за обезбедување на границата на Австрија со Словенија.²⁹³

Имајќи го предвид приливот на барања за азил и порезервираните германски гранични премини, Австрија соработуваше и со другите соседни земји. На 21 јули 2015 година беше потпишан договор за соработка помеѓу Австрија и соседна Словачка. Договорот предвидува 500 баратели на азил од прифатниот центар Траискирхен во Австрија да добијат сместување и нега во Словачка, додека процедурите за азил ќе продолжат да ги обработуваат австриските власти. Бегалците сместени во Словачка треба да бидат вратени во Австрија по завршувањето на нивните процедури за азил.²⁹⁴ Овие политики го зголемија резултатот за ефикасност на Австрија во 2015 година. Сепак, во 2016 година имаше намалување на резултатот на ефикасност. Ова намалување на ефикасноста се должи на „крајот на политиката за добредојде“ (Der Standard, 2015, 11 ноември). Масовниот прилив на бегалци ја исплаши Австрија и од политиката на отворени врати, Австрија ги затвори вратите за бегалците. Австрија повторно ја воспостави првата утврдена граница што одвојува две земји во Шенген зоната. Иако нејзината должина изнесуваше само 3,7 километри (со 25 километри опционално проширување), беше симболично поставена за Шенген зоната.²⁹⁵ На конференцијата за Западен Балкан, чиј домаќин беше австриската влада кон крајот на февруари 2016 година, Виена го презеде водството во унапредувањето на ова затворање на балканската рута, непочитувајќи ги критиките од Брисел, Берлин и Атина.²⁹⁶

Во врска со овој став за затворање, Австрија направи измени и во законот за азил. Тој ѝ овозможи на владата да донесе итен декрет со кој се ограничува пристапот до австриската територија за барателите на азил доколку може веродостојно да се потврди дека функционирањето на државните институции е загрозувано кај одреден број баратели.²⁹⁷ Овој ограничен број на апликанти беше поставен на 37 500 апликанти²⁹⁸ за 2016 година. И покрај прифаќањето на европската шема за прераспределување и добиената финансиска помош од европските фондови (1.181.467,00 евра²⁹⁹ од ЕРФ и 23.713.477,00 евра³⁰⁰ од АМИФ), промените во ставовите ја натераа Австрија да премине од про-германски во про-унгарски ориентирана.

Крајната линија е јасна: бегалците повеќе не се толку добредојдени - само во ограничен број, за ограничен период, со ограничен трошок и под премисата на недвосмислена интеграција.³⁰¹

Според наведеното, резултатите од анализата на ДЕА даваат повеќе од прецизна слика. Пред затворањето на унгарските граници со жичена ограда, бегалците од Србија се движеа преку Унгарија и стигнуваа до Германија. Во овој период, 2013-2014 година,

²⁹³ RUTZ, Julia. The changing influx of asylum seekers in 2014-2016: Austria's responses. National Contact Point Austria in the European Migration Network. IOM, Vienna, 2018. Стр. 39, 40, 41

²⁹⁴ Исто, стр. 34

²⁹⁵ BARLAI, Melani, Birte Fahnrich, Christina Griessler, Markus Rhomberg. The Migrant Crisis: European perspectives and National Discourses. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. Zurich, 2017. Стр. 49

²⁹⁶ Исто, стр. 50

²⁹⁷ Исто, стр. 51

²⁹⁸ Исто.

²⁹⁹ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/hungary_en . Пристапено на 26.11.2020

³⁰⁰ Исто.

³⁰¹ BARLAI, Melani, Birte Fahnrich, Christina Griessler, Markus Rhomberg. The Migrant Crisis: European perspectives and National Discourses. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. Zurich, 2017. Стр. 51

приливот на бегалци и баратели на азил не беше толку голем во Австрија, па оттука и ниската оценка за ефикасност. По затворањето на унгарската граница, во 2015 година, голем прилив на бегалци беше пренесен преку Австрија како транзитна зона за да стигнат до Германија. И покрај тоа што имаше голем број баратели на азил, политиката на Австрија беше отворена за соработка и позитивен одговор на бегалците и барателите на азил. Во 2016 година, кога Германија одлучи да го намали влезот на бегалци, Австрија се соочи со голем број бегалци заглавени на границите, без дополнителни капацитети за сместување на сите бегалци и баратели на азил. Оттука, Австрија го смени погледот кон бегалската криза и презеде построги мерки за да го ограничи пристигнувањето на бегалците на нејзина територија. Затоа, во 2016 година оценката за ефикасност на Австрија повторно се намали на 0,5.

8.1.13 Франција

ДМУ	2013 година	2014 година	2015 година	2016 година
Франција	0,823639	0,661911	0,528498	0,534126

Според резултатите, Франција покажала релативна ефикасност во одговорот на бегалската криза. Во сите 4 години на анализа има повеќе од 0,5 ефикасност. Најефикасна беше 2013 година, потоа 2014, па 2016 година, а најмалку ефикасна беше 2015 година. Сепак, како една од најголемите и најразвиените земји во Европската унија, таа не беше толку ефикасна како другите земји, кои покажаа ефикасност од 1.

2013 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Франција	42.571,2	549.086	232.487	66.265	10.705	214.346

2014 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Франција	42.546,8	549.086	252.264	64.310	14.815	220.599

2015 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Франција	36.248,2	549.086	273.126	76.165	20.630	228.687

2016 година						
	Влез 1	Влез 2	Излез 1	Излез 2	Излез 3	Излез 4
	БДП по глава на жител [1] (УСД)	територија (km²)	бегалци [3]	баратели на азил [4]	признат азил	дозволи за престој
Франција	36.870	549.086	304.546	84.270,00	28.755	237.218

БДП по глава на жител во Франција бележи намалување од 2014 до 2015 година за повеќе од 6 000 американски долари. Ова е огромно намалување за развиена земја како Франција. Во следната 2016 година има незначително зголемување од 600 американски долари по жител. Франција е најголемата земја во Европската унија, по територија. Оваа голема територија влијаеше за формирање на многубројни миграциски коридори. Бегалците/мигрантите доаѓаат во Франција од различни рути. Токму затоа имаше огромен број на бегалци и баратели на азил во Франција во текот на сите четири години. Сите аутпути се зголемуваат последователно во четирите години на анализа, со еден мал исклучок во бројот на баратели на азил во 2014 година. Дрastiчното намалување на БДП и зголемувањето на аутпутите не ја направија Франција толку ефикасна како што може да биде, имајќи ја предвид нејзината голема територија.

Она што се разликува од Германија, Франција беше отпорна на кризата. Додека Германија го презеде водството од самиот почеток на кризата, инсистирајќи на бегалците да им биде дозволено да останат во Германија и да аплицираат за статус на барател на азил, Франција, со другите земји-членки на ЕУ, како Обединетото Кралство и Унгарија, не сакаше да ги отвори нејзините граници на бегалските поплави во ЕУ преку Медитеранот и Балканот.³⁰²

„Може да се констатира дека Франција не е најбараната земја за имиграција за барателите на азил. Додека Германија очекуваше до 800.000 барања за азил за 2015 година, француската бројка е многу помалку импресивна. Ова доаѓа од голем број фактори кои ги оддалечуваат барателите на азил:

- Висока стапка на невработеност (над 10%);
- Недозволеноста за работа на барателите на азил додека се испитува нивното барање;
- Просечното време потребно за добивање азил (9 месеци);
- Домување: не се обезбедува помош за луѓето кои добиваат статус на бегалци“.³⁰³

Според овие фактори, резултатите дадени во анализата на ДЕА даваат јасна слика за тоа како Франција постапила кон кризата. Сепак, француската позиција еволуираше и тогашниот претседател Оланд ја изрази својата поддршка за механизмот за повторна поделба. Тој зборуваше за „морална обврска“ да ги пречека бегалците и го обвини својот унгарски колега Виктор Орбан дека е нефлексибилен.³⁰⁴ И покрај тоа

³⁰² DARWINDA, Siti, Mohamed Pero. Leadership in Regional Community Building: Comparing ASEAN and the European Union. Palgrave Macmillan, Springer, 2019. Стр.136

³⁰³ REMY, Bastien. Case study: France, its immigration policy and its political response to the 2015 refugee crisis. Conference paper. Budapest. стр. 12

³⁰⁴ Исто, стр. 13

што Франција го омекна својот став, бегалците сепак најдоа подобри услови во другите земји на ЕУ, како што се Германија или скандинавските земји. Според добиените резултати, Франција во 2015 и 2016 година покажала оценка за ефикасност од 0,5. Она што се разликува од Унгарија, Франција беше поефикасна во 2016 година. Унгарија имаше драстично намалување на оценката за ефикасност од 1 во 2015 година на 0,2 во 2016 година. Промената на ставот неизбежно се одрази на оценките за ефикасност. Освен тоа, со помала оценка во 2016 година отколку во 2013 година, расте бројот на бегалци и баратели на азил. Франција се соочуваше со невработеност и намалување на нејзиниот БДП. Како и да е, за Франција постоеше и финансиска помош од европските фондови. За 2013 година од страна на Европскиот фонд за бегалци се издвоени 15.409.818³⁰⁵ евра. За периодот помеѓу 2014-2020 имаше распределба од 265.565.577 евра³⁰⁶ од страна на Фондот за Азил, Миграција и Интеграција.

Како земја која ја одобри Европската шема за прераспределба³⁰⁷, вкупната распределба врз основа на 20 000 лица во Франција би била 2 375 бегалци. Франција е една од водечките земји во оваа шема за прераспределба, со процент од 11,87% според клучот за дистрибуција. Според шемата за прераспределба и преселување³⁰⁸, од 4 септември 2017 година, Франција прими 4 278 бегалци, од Грција и Италија. Сепак, поголемиот број доаѓа од Грција, или 3.948 бегалци.

Главната причина за релативната ефикасност на Франција е во нејзината промена на ставовите. Првенствено, несогласувањата на европските бегалски политики, а потоа и нивното одобрување ја направија Франција нестабилна во прифаќањето на бегалците. Сепак, постојат и други фактори кои ја чинат нејзината релативна ефикасност, како што се стапката на невработеност во Франција, лошите услови за бегалците итн. И покрај големиот број бегалци и баратели на азил, Франција не успеа да биде апсолутно ефикасна, поради нејзиното неискористување на капацитетите, како што е најголемата територијална големина во Европската Унија.

Заклучок

Според прозорската анализа на ДЕА, резултатите дадени во софтверот дадоа прецизна слика за тоа што се случува во конкретните земји на анализа. По теоретската основа и описот на однесувањето на секоја земја во конкретната година, недвосмислено може да се потврдат резултатите од ДЕА. На пример, германската политика за бегалци на отворени врати и огромниот број бегалци, даде највисока оценка во нејзината ефикасност. Турската политика на повлекување бегалци од грчките острови и испраќање бегалци во земјите на ЕУ, основана со договорот ЕУ-Турција, ја поддржува оценката за ефикасност во сите 4 години. Турбуленциите во Унгарија и Србија, исто така, ја прецизираат сликата за тоа како овие земји постапија по бегалската криза. Неефикасноста на Грција е јасно поткрепена со претходната економска криза со која се соочи оваа земја. Малите земји како Македонија, Црна Гора и Босна и Херцеговина имаат добиено оцена 1, бидејќи не ги привлекуваат бегалците и оттука овие земји лесно ја надминаа бегалската криза. Различното однесување во различни години на Австрија и Франција, исто така е копирано во резултатите од софтверот на ДЕА.

³⁰⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/france_en, Пристапено на 26.11.2020

³⁰⁶ Исто.

³⁰⁷ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf Пристапено на 26.11.2020

³⁰⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170904_factsheet_relocation_and_resettlement_en.pdf Пристапено на 26.11.2020

Оваа точна и уредна ДЕА анализа докажува дека може да се користи и во општествените истражувања.

Бидејќи втората варијабла на оваа дисертација е „Одговорите на балканските земји на бегалската криза, конкретно Македонија, Турција и Грција“, заклучокот може да се донесе според наведената анализа на ДЕА.

Турција и Македонија ефикасно одговорија на кризата со своите целосни капацитети. Грција ги искористи сите свои капацитети, но други фактори не и дозволија на Грција да биде ефикасна како Турција и Македонија. Турција и Грција се најпогодени земји од оваа криза, а Македонија претставува транзитна зона за бегалците. Додека заедничкиот договор ЕУ-Турција беше од огромна помош за Турција, (вклучувајќи ги и финансиите распределени на Турција), Грција не успеа да биде половина ефикасна од Турција, најверојатно поради претходната економска криза, со која се соочуваше Грција.

Овие точни математички резултати се преклопуваат со општественото однесување. Имајќи предвид дека оваа анализа на ДЕА се базира на бројки, може да се заклучи дека оваа непараметарска анализа дава попрецизни резултати од другите методи на истражување.

IX

9. ИНТЕГРАТИВНИ МЕРКИ ЗА БЕГАЛЦИТЕ ВО БАЛКАНСКИТЕ ЗЕМЈИ

За потребите на оваа дисертација анализирани се интеграциските политики на бегалците во Турција, Грција и Македонија.

Интеграциските движења на овие балкански земји кон бегалската криза го претставуваат она што го презеле националните власти за да ги интегрираат бегалците во нивните земји и како бегалците се прифатени од страна на граѓаните на овие земји.

9.1 Турција

Турската влада работи заедно со меѓународните и хуманитарни организации со цел да развие сеопфатни политики и активности за одржливо управување со миграцијата и да ги олесни нејзините потенцијални позитивни резултати. Огромниот број бегалци во Турција бара ефикасна хуманитарна помош, заштита на бегалците и стратегии за управување со бегалците. Затоа, Меѓународната организација за миграција и Црвениот Крст во Турција, обезбедуваат поддршка и помош на турската влада за ефективен, сеопфатен систем за управување со бегалците базиран на човекови права.

АФАД

Дирекцијата за управување со катастрофи и вонредни состојби (АФАД)³⁰⁹ е формирана на 17 декември 2009 година. Оваа дирекција ги извршува своите должности под овластувања од страна на премиерот. Дирекцијата за управување со катастрофи и вонредни состојби е динамична, флексибилна и фокусирана на работа која обезбедува соработка помеѓу сите институции и организации во земјата за планирање, управување, поддршка, координација и обезбедување на ефективност на активностите кои се неопходни за брзо завршување на работите да се спречат катастрофи и да се минимизираат загубите, да се одговори на катастрофи и да се вклучи во закрепнување по катастрофи. Таа е мултидимензионална институција која работи со повеќе чинители, промовира рационално искористување на ресурсите и функционира на ниво на мултидисциплинарно работење. Оваа дирекција го координира сместувањето на бегалците и барателите на азил. Тоа им обезбеди нов живот на речиси 4 милиони сириски бегалци кои бегаат од војната. На овие сириски бегалци им беше понудена и здравствена заштита. Сириските деца беа згрижени исто така, од страна на овие институции.

АФАД, исто така, формираше 21 центар за сместување за сириските бегалци кои влегоа во Турција од 2011 година. Во овие сместувачки центри беа задоволени физичките, социјалните и психолошките потреби на сириските бегалци.

Турција го воведи Меѓународниот ден на мигрантите на 18 декември 2017 година, кој се слави секоја година. Исто така, организирани се работилници за социјална адаптација. Овие работилници се организирани од страна на Одделот за хармонизација и комуникација на Генералниот директорат за управување со миграциите во соработка

³⁰⁹ <https://en.afad.gov.tr>

со УНХЦР. Овие работилници се организираат за вработените во Управата за верски прашања и Министерството за национално образование.

Картичка Кизилај

Картичката Кизилај е смарт картичка која им била поделена на бегалците, со цел да ја искористат за да купат основни работи за нивните секојдневни потреби. Оваа картичка е поддржана од програмата за итна социјална безбедност (ESSN) поддржана од ОН во соработка со Турскиот Црвен Крст. Картичката за храна на Црвениот Крст (Kızılay) е технологија за паметни картички развиена за сиромашните за да ги задоволат сите нивни потреби во продавниците за храна, со она што ќе изберат самите да го купат. Со префрлање на парите предодредени од турскиот Црвен Крст на личните сметки на картичката на Црвениот Крст, имателите на картички можат да купуваат без да користат готовина до степен до кој им го дозволува лимитот на картичката.³¹⁰ Со оваа картичка корист имаа повеќе од 1,3 милиони бегалци.

9.2 Грција

Приближно 1 милион бегалци пристигнаа во 2015 и 2016 година од војните во Сирија, Ирак и Авганистан. Грција е првата земја во Европската унија со која се соочуваат бегалците од овие земји. Имајќи го ова предвид, Грција мора да ги примени и промовира интегративните мерки на Европската унија. Овие мерки вклучуваат:

- Интеграција на пазарот на трудот;
- Образование и јазични вештини;
- Домување и урбанистички прашања;
- Здравствени и социјални услуги;
- Социјална и културна средина;
- Националност, државјанство и почитување на различностите.

Во 2016 година беа формирани „Центри за имиграциска интеграција“ (ЦИИ) во општини со висока концентрација на имигранти. Нивната улога е да служат како локална информативна и сервисна точка за интеграција на мигрантите и бегалците и да дизајнираат и спроведуваат иницијативи за интеграција.³¹¹ Во овие центри за интеграција на бегалците им се нудат информации за нивната интеграција во општеството. Овие центри нудат: попладневни часови за децата бегалци кои малку зборуваат грчки, редовни утрински часови со грчки студенти, специјализирани часови за прием, сместување итн. Грчкото Министерство за образование објави дека вкупно околу 1.000 прифатни паралелки ќе работат оваа учебна година (2019-2020). Министерството ќе додаде повеќе специјални прифатни паралелки за деца во училиштата и за прв пат ќе создаде прифатни паралелки за деца во гимназиите низ Грција.³¹²

Постоеше прифатен и идентификациски центар воведен од Европската комисија во 2015 година како првичен одговор на исклучителните текови. Во овој центар има правило за 3 дена ограничување на слободата во просториите на центарот. Ова ограничување може да се продолжи на максимум 25 дена до конечното завршување на процедурите за прием и идентификација.

³¹⁰ [Türk Kızılay | Kızılay Картичка за храна | Донирајте \(kizilay.org.tr\)](https://www.kizilay.org.tr/en/)

³¹¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/12a_greece_country_factsheet_2016_en.pdf, стр. 3, Пристапено на 18.11.2019 г

³¹² <https://blog.refugee.info/greek-schools-open-for-refugees/> Пристапено на 18.11.2019

Што се однесува до домувањето и сместувањето, Министерството за миграциска политика (кое е формирано во 2016 година) почна да презема мерки за реновирање на напуштените јавни објекти. Постојат две програми за сместување на бегалци, Филоксенија и Естиа. Програмата Филоксенија го презеде сместувањето на бегалците во хотели, додека програмата Естиа го презеде сместувањето во апартаменти.

„УНХЦР работи со грчката влада, локалните власти и невладините организации за да обезбеди урбано сместување и парична помош за бегалците и барателите на азил во Грција преку ESTIA, програмата за итна поддршка за интеграција и сместување, финансирана од Фондот за азил, миграција и интеграција на Европска унија.

Урбаното сместување обезбедува нормален секојдневен живот за бегалците и барателите на азил во Грција, го олеснува нивниот пристап до услугите, вклучително и образованието и евентуална интеграција за оние кои ќе останат во земјата. Домашните граѓани на Грција, исто така, имаат корист од прифаќањето на бегалците преку мирен соживот, како и изнајмувањето на нивните станови.

Локации за сместување

- Острови (6%)
- Атика регион (56%)
- Централна Грција (8%)
- Северна Грција (20%)
- Западна Грција (6%)
- Крит (4%)³¹³

9.3 Република Македонија

Во Република Македонија е донесена Национална стратегија за интеграција на бегалци и странци 2017-2027 година, заедно со нејзиниот Акционен план. Оваа Национална стратегија е продолжение на претходната Национална стратегија за интеграција на бегалци и странци во Република Македонија 2009-2015 година.

Националната стратегија ги зема предвид глобалните миграциски трендови и нивното влијание врз очекувањата во однос на мерките за интеграција. Локалната интеграција е едно од трите можни решенија за бегалците. Други трајни решенија се доброволно враќање во земјата на потекло и преместување во трета земја.

Оваа стратегија вклучува:

- лица со признаен статус на бегалец;
- Лица под супсидијарна заштита;
- Баратели на азил и
- Странци со регулиран престој во Република Македонија.

Главните теми за интеграција во Националната стратегија за интеграција во Република Македонија 2017-2027 година се следните:

- Сместување и домување;
- Образование (македонски јазик за деца и возрасни);
- Полесна интеграција за деца без придружба;

³¹³ [ESTIA – UNHCR](#), Пристапено на 18.11.2019 г

- Вработување и стручни обуки;
- Натурализација и интеграција;
- Добивање државјанство;
- Семејно обединување.

Формирано е меѓуресорско тело, одговорно за координативни политики, разгледување извештаи и давање препораки кои се доставуваат до Владата за нивно усвојување и развој на формални стратегии; и национални акциски планови за олеснување на локалниот процес на интеграција во Македонија. Ова меѓуресорско тело го сочинуваат претставници од следните институции: Министерство за труд и социјална политика, Министерство за внатрешни работи, Министерство за здравство, Министерство за образование, Министерство за надворешни работи, Министерство за локална самоуправа, Секретаријат за европски прашања, МКЦК.

Сепак, поради малиот број на баратели на азил и лица со одобрено право на азил, не е постигнат значителен напредок во однос на исполнувањето на активностите предвидени во Националната стратегија и нејзиниот Акционен план.

Прифатни транзитни кампови и прифатни центри

Како што беше претходно наведено, во Македонија има два бегалски кампа. Овие два кампа се разликуваат во однос на нивната отвореност, што придонесе за разлики во начинот на функционирање. Кампот Винојуг (Гевгелија) е затворен тип на камп, односно за бегалците и мигрантите кои престојуваат таму имаат ограничување на движењето надвор од кампот. Не смеат да го напуштат кампот без претходна согласност од одговорните институции, како и обезбедена придружба (од МТСП или Црвен Крст) за време на нивното отсуство од кампот. Спротивно на тоа, на бегалците и мигрантите сместени во кампот Табановце (Куманово) им беше дозволено да го напуштат кампот заради градско патување, пазарење или други потреби во секое време и без придружба од службеници. Во овие кампови има здравствена заштита и образование, најмногу од граѓански и меѓународни организации. Во камповите се одржуваат и предавања по англиски јазик. На децата им се обезбедени градинки и игралишта кои беа формирани во просториите на камповите.

Постојат два прифатни центри, за странци и за баратели на азил. Условите за сместување во Прифатните центри за странци (Гази Баба) и баратели на азил (Визбегово) во Скопје беа подобрани во 2018 година, пред се поради намалениот број бегалци, мигранти и баратели на азил сместени во тие центри. Ваквата состојба се должи на малиот број барања за азил, а воедно и на практиката во Прифатниот центар за странци да се сместуваат помалку мигранти и бегалци, особено кога станува збор за лица кои се жртви на криумчарење, т.е. се однесува на некои од Транзитните кампови, каде што може да бидат задржани за регистрација и издавање изјава.

10. ЗАКЛУЧОК

Низ годините, низ историјата, но и во денешно време, постојат миграциски процеси. Миграциските движења од една во друга земја се предизвикуваат од различни причини. Некои мигрирале заради подобри економски услови, други се преселиле заради подобри социјални околности, други се иселиле од конфликтна воена област итн. Миграцијата, како поим, сама по себе ги опфаќа и мигрантите и бегалците. Кога се прави разлика помеѓу поимите „бегалци“ и „мигранти“, познато е дека „бегалец“ е лице кое бега од војна или конфликтна ситуација во неговата земја на живеење. Додека „мигрант“ е лице кое ја напушта својата родна земја за да бара подобри економски услови во друга поразвиена земја од својата. Оттука, еден од взаемните елементи на бегалците е тоа што сите тие бегаат од војна во матичните земји и повеќето од нив бараат азил во други помирни земји. Она што се разликува од бегалците, мигрантите се луѓе кои се иселуваат од родната земја за да најдат подобри економски услови за живот. Меѓутоа, и мигрантите и бегалците се луѓе кои се преселуваат од една во друга земја, и затоа овие два типа на луѓе се опфатени под терминот „миграција“.

Кога станува збор за бегалската криза која се случи во 2015 година, постојат неколку взаемни елементи на бегалците кои одлучија да избегаат од своите матични земји. Како прв заеднички елемент, според анализата на податоците и практиката на терен, бегалците ја напуштиле својата земја поради вооружен конфликт во нивната матична земја. Друг заеднички елемент е тоа што сите овие бегалци кои бегаат од земјите на Блискиот Исток и го минуваат Балканот, обично транзитираат низ Турција, Грција и Македонија. Трет заеднички елемент е тоа што тие бегаат во трети земји, наспроти во нивните соседни земји. Четврти заеднички елемент и еден од најважните е нивната посакувана цел да пристигнат во земјите од Западна Европа.

Меѓународните организации, како што се УНХЦР, ИОМ, Европската комисија итн. ги охрабрија и ги поздравиле бегалците да дојдат во балканските и европските земји, обезбедувајќи им засолниште, како и право на азил како знак на солидарност, за да ги чуваат безбедни за време на вооружените конфликти во нивните земји.

Како дел од меѓународната заедница, ЕУ имаше збир на правила за бегалската криза, при примената на Европската агенда за миграција (ЕК 2015). Така, оваа миграциска агенда на ЕУ станува дел од меѓународно право, поради што проф. Ванковска (2018) со право констатира дека таа е производ на меѓународната заедница, која се стреми да ја обезбеди својата заедничка потреба за ред и поради што чинителите се подготвени да прифатат одредени ограничувања на нивната слобода на дејствување заради функционирањето на заедницата како таква.

Поголемиот дел од земјите членки на ЕУ одговориле позитивно за да ги примат бегалците. Германија, како најбараната крајна дестинација на бегалците, им обезбеди домување, образование, градинки, па дури и работни места на бегалците. И скандинавските земји им дадоа права на бегалците, на пазарот на труд. Другите земји-членки на ЕУ не одговорија многу позитивно на европските стандарди за пречек на

бегалците. Унгарија, на пример, не ги пушти бегалците да влезат на нејзината територија и постави жичена ограда на нејзините територијални граници.

Набргу и Австрија го следеше унгарскиот пример. Иако, на прво место, Австрија ги прифати политиките на ЕУ, таа исто така беше дел од европската шема за прераспределба и добиваше финансиска помош од европските фондови, Австрија премина од прогерманска во проунгарска земја. Заклучокот за Австрија беше јасен: бегалците повеќе не беа толку добредојдени - само во ограничен број, за ограничен период, на ограничен трошок.

Франција има уште еден проблем кога зборува за бегалските процеси преку западнобалканската рута. Географската положба на Франција нуди многу влезни точки за бегалците кои пристигнуваат од земјите на Блискиот Исток, но и од северните африкански земји. За разлика од Германија, Франција беше отпорна на кризата. Меѓутоа, подоцна Франција го омекна својот став и почувствува „морална обврска“ да ги пречека бегалците.

Земјите членки на Европската унија имаа бегалска политика на која требаше да се потпрат. Сепак, развиените земји-членки на ЕУ не беа влезни точки на бегалците. Развиените земји-членки на ЕУ не можеа да го почувствуваат товарот со кој се соочи Турција. Покрај политиките на ЕУ напишани на хартија, Турција интервенираше на лице место. Денес во Турција има околу 3,7 милиони бегалци кои пристигнале од Сирија, Ирак и Авганистан.

Грција, пак, е земја која го обезбедува првиот влез во ЕУ. Распространетоста на грчката територија, дополнително го отежна справувањето со бегалската криза. Имаше бегалци кои влегуваа од различни влезни точки. Некои пристигнуваа преку територијалната рута, други ги користеа поморските патишта. Откако ќе стапнат на грчка територија, бегалците се чувствуваат безбедно, бидејќи стигнале до ЕУ. Приливот на бегалци во Грција ја исплаши Европската унија. Токму затоа, во март 2016 година се усвои заедничкиот договор помеѓу ЕУ и Турција. Според тој договор, властите на ЕУ сметале дека можат да го стабилизираат приливот на бегалци во ЕУ и оттука да ги одвратат бегалците во Турција. Сепак, со право се вели дека не секое меѓународно право е автоматски „добро“ (т.е. позитивно во нормативна смисла на зборот), додека меѓународната политика е виновна за сите лоши работи што се случуваат на меѓународната сцена. Тоа услови појава на многу проблеми при спроведувањето на овој договор помеѓу ЕУ и Турција, односно бегалците почнаа да пронаоѓаат нови рути за бегање и со тоа влез во развиените европски држави.

За среќа, Грција е дел од ЕУ, па доби огромна помош од ЕУ. Хипотетички гледано, доколку Грција не беше земја членка на ЕУ, таа сама по себе не ќе можеше да ја сноси огромната одговорност за бегалската криза.

Македонија, како земја која не е членка на ЕУ, немаше многу потешкотии при пречекувањето, транзитирањето и испраќањето на бегалците низ својата територија. Македонија доби статус на транзитна земја. Македонските власти го сменија Законот за миграција за да го олеснат транзитот на бегалците. Иако е мала земја по територија, во Македонија беше организиран бесплатен превоз од јужната до северната граница, за бегалците побрзо да ја поминат македонската територија. Денеска на територијата на Македонија престојуваат само 23 бегалци од Сирија и Авганистан. И покрај тоа што во денешно време се шпекулира дека ќе има бегалски кампови и населби за да се сместат бегалците кои бегаат во западноевропските земји, бегалците не сакаат да останат во мала земја и не доволно развиена. Статусот на транзитна земја, ја направи Македонија една од најефикасните во одговорот на бегалската криза.

Прегледот на трите балкански земји води до генерален заклучок за тоа како во ова истражување се мери ефикасноста на државите. Општиот заклучок доаѓа преку

специфичен метод. Додека многу научници ги користат општите методи за анализа на конкретен предмет, во оваа теза постои комбинација помеѓу методи на општествените науки и математички метод. Методот ДЕА, ја мери ефикасноста на една земја преку нејзините параметри. Според овие параметри може да се види колку една земја е подготвена да се соочи со одредена криза и (не)ефикасно да одговори на истата. Овој метод кој се користи во математичките науки, се применува во меѓународните односи и управувањето со конфликти, како општествена наука, па оттука дава квалитативен одговор на оваа бегалска тема. Овој метод може да анализира тема толку длабоко колку што е потребно. На пример, за целите на оваа теза беа имплементирани два инпути и четири аутпути. Инпутите и аутпутите може да се множат ако се множи и бројот на Единици за донесување одлуки (ДМУ). Затоа, резултатите ќе ја продлабочат анализата ако се анализираат инпути и аутпути за поголем број на ДМУ.

Според анализите на секоја земја, се докажува релевантноста на методот ДЕА. Ефикасноста на земјите е измерена и дадена е оценка, исто како што се прикажуваат и нејзините активности во реалниот живот.

Помалите земји се покажаа како најефикасни, бидејќи немаа многу бегалци кои бараа азил и останаа на нивна територија. Колку е земјата поголема и поразвиена, покажува помала ефикасност, поради огромниот број бегалци кои барале азил во таа конкретна земја. Колку е поголем бројот на бегалци, толку е помала ефикасноста на земјата, бидејќи не може да се опслужат сите бегалци соодветно.

На ефикасноста влијаеле и други политики на земјите. На пример, со почетокот на изградбата на жичената ограда во Унгарија, ефикасноста на земјата опадна. Оваа активност се почувствува и во Србија, како соседна земја со Унгарија. Наеднаш бегалците немаа каде да одат, па останаа на српската територија. Оваа слика се гледа во анализата на ДЕА, кога во годините 2014 и 2015, ефикасноста на Србија опадна. Потоа, кога бегалците се префрлија на хрватската граница, српската ефикасност повторно порасна.

Овие примери се јасно прикажани преку бројките на анализата на ДЕА. Кога ќе се пронајдат и увидат причините за растечките и опаѓачките бројки на ефикасноста, сликата станува попрецизна и појасна.

Откако овој метод на ДЕА позитивно ќе се примени на истражувачки труд од општествените науки, и оттука ќе го донесе резултатот, тој може лесно да се примени и на други истражувања, во иднина. Тоа прецизно се покажа кај општествените случувања преку бројки.

Како што беше претходно споменато, бегалските процеси се случувале низ годините и се случуваат и денес. Бегалските процеси може да се случат насекаде низ светот. Денеска сè уште се соочуваме со бегалци од Сирија, кои не бегаат од ужасите на војната. Тие бегаат од мизеријата на последиците од војната. Бегалските кампови се сè уште активни.

На повидок е уште една криза, во Украина. Таа иако не беше од миграциски карактер, лошите односи меѓу Украина, НАТО и Русија ја поларизираа ситуацијата и настана воена состојба. Она што е актуелно деновиве е нова бегалска криза иако не е од голем карактер како онаа од 2015 година. Најлошото сценарио во оваа ситуација е тоа што се појавува бегалска криза во срцето на Европа. Значи, како што беше претходно споменато, меѓународното право не е автоматски „добро“ и ќе докаже дека Европската унија не може да управува со сопствените членки како да дејствуваат во услови на криза. Оваа ситуација ја потврдува главната хипотеза на ова истражување, односно неуспешното справување со кризни состојби од страна на државите. Овој проблем со неуспешно справување со кризи е глобален. Неуспешноста на државите се гледа преку неуспешното справување со конфликтите, односно со причините за

конфликтите, а со тоа и неуспешно справување со бегалските процеси. Бегалските процеси претставуваат составен елемент и дополнување на еден конфликт. Така што, основата на успешното менаџирање на бегалските процеси, првенствено треба да се бара во успешно менаџирање на воените конфликти, како би спречиле настанување на бегалски процеси.

Ваквите кризи, едногласно, ќе доведат до економска криза и ќе се воведат ембарга меѓу државите. Најпогодени ќе бидат земјите кои не се членки на унија или сојуз. Овие земји (дури и неколку во Европа) би можеле да претставуваат бојно поле на земјите-членки.

Економската рецесија во 2007-2009 година, бегалската криза во 2015 година, пандемијата Ковид-19, конфликтот во Украина се кризи кои не се управуваат добро. Ќе се постави прашањето: Дали овие кризи намерно не се добро управувани?

И покрај тоа што постојат научни пристапи за управување со кризи, се чини дека државите, меѓународните организации и меѓународната заедница, воопшто, не се подготвени да надминат каква било криза. Покрај завршувањето на војната во Авганистан, нема друга криза или вооружен конфликт што е доведен до конечен крај во последните години. Сè уште има финансиски последици во Грција, почувствувани по големата рецесија; бегалската криза позната како криза од 2015 година е од континуиран карактер; на пандемијата Ковид-19, покрај применетите мерки, ограничувања и вакцини, не може да и се види крај во блиска иднина; и додека конфликтите на Блискиот Исток сè уште се на бојно поле, новите европски конфликти ги преземаат своите првични чекори.

На денешните случувања на територијата на ЕУ, и воопшто на европскиот континент, можеби ќе им требаат нови пристапи за справување со криза. Досега, научниците дадоа различни пристапи за разрешување и управување со конфликти, кои, очигледно, не се спроведуваат. Заканувачките случувања на европскиот континент во денешно време може да доведат до нови конфликти и кризи. Оттука, оваа теза преку примерот на одговорите на земјите на бегалската криза нуди нов пристап за решавање на конфликти. Презентираниот математички метод, земјите може да го применат и така да обезбедат решение, до кој степен една држава може позитивно да одговори на конкретен конфликт и кои се капацитетите што една држава може да ги понуди за да даде позитивен одговор на кризата. Подготвеноста на државите да имплементираат нови пристапи за решавање конфликти е најважниот елемент за решавање на конфликтот. Штом државите ќе се договорат за специфичен пристап за решавање на секаков вид криза, тие можат да го сторат тоа со негово спроведување во реалниот живот.

На крајот, оваа истражувачка теза придонесува за продлабочување на анализите и наодите за интензитетот на конфликтите во земјите од Блискиот Исток со посебен осврт на Сирија, Авганистан и Ирак и како тој интензитет придонесува за појавата и забрзувањето на бегалските процеси за краток временски период. Оваа теза ќе го збогати денешното теоретско и практично знаење за овој многу сериозен меѓународен проблем. Последниот заклучок се однесува на потребата од пополнување на празнината во теоретската разработка на прашањето за управувањето со конфликти и бегалските процеси во националната библиографија во Република Македонија.

АНЕКСИ

1. Анкета на мигранти/бегалци

АНКЕТА

1. Име/Презиме (доколку сакате) _____
2. Возраст
 - а) Под 20
 - б) 20-35
 - в) 35-50
 - д) 50 па нагоре
3. Пол Ж М
4. Град/Земја на потекло _____
5. Професија/ Што работите?
6. Која е просечната плата во вашата земја? Колку заработуваш, месечно?
 - а) Помалку од 100 евра
 - б) 100-300 евра
 - в) 300-500 евра
 - г) Повеќе од 500 евра
 - д) Друго _____
7. Дали имаш деца? Ако да, колку години имаат?
8. Дали оделе на училиште или во градинка во вашата земја?
 - а) Да, тие одат
 - б) Не, седат дома
9. Каде се упатуваш? Која е твојата крајна дестинација?
 - а) балканските земји
 - б) Германија
 - в) Франција
 - г) Шведска
 - д) Друго _____
10. Зошто сакаше да ја напуштиш својата земја?
 - а) Има војна
 - б) Многу е сиромашно
 - в) Сакам да живеам и работам во Европа

11. Дали си доживеал војна во твојата земја? Ако да, може ли да опишеш како се чувствувааше?
12. Ако ја напушти твојата земја поради војна, дали ќе се вратиш по завршувањето на војната?
- а) Да
 - б) Не
 - в) Можеби
13. Ако побегна поради војна, зошто наместо тоа не отиде во соседна земја?
- а) Не ги сакам моите соседни земји
 - б) Тие се сиромашни
 - в) И таму има војни
 - г) Сакам да одам во Европа
 - д) Друго _____.
14. Дали имаш роднини во некоја европска земја и која држава?
- а) Да во _____
 - б) Не
15. Дали ќе барате азил и каде?
- а) Да во _____
 - б) Не
16. Како ви се допаѓаат условите во овој камп? Опишете го кампот!
- а) Одлично
 - б) Добро
 - в) Одвратно

БИБЛИОГРАФИЈА

- Agustin, Oscar Garcia, Martin Bak Jorgensen. *Solidarity and the Refugee Crisis in Europe*. Palgrave Macmillan. 2017.
- Al-Istrabadi Feisal, Sumit Ganguly. *The Future of ISIS: Regional and International Implications*. The Brookings Intitution. Washington D.C., 2018.
- Aladeff, Iakovos. *USA Russia & China in the Middle East: Alliances & Conflicts*. General review. 2016.
- Anderson, Bridget, Isabel Shutes. *Migration and Care Labour: Theory, Policy and Politics (Migration, Diasporas and Citizenship)*. Palgrave Macmillan, 2014.
- ARK group DMCC. *The Syrian conflict: A systems conflict analysis*. February 2016.
- Baczko, Adam, Gilles Dorransoro, Arthur Quesnay. *Civil War in Syria, Mobilization and Competing Social Orders*. Cambridge University Press, 2018.
- B. Ayoko, Oliremi, Neal M. Ashkansy. *Handbook of Conflict management Research*. Edward Elgar Publishing. 2014.
- Bacon, David. *Illegal People: How Globalization Creates Migration and Criminalizes Immigrants*. Beacon Press, 2009.
- Barlai, Melani, Birte Fahrnich, Christina Griessler, Markus Rhomberg. *The Migrant Crisis: European perspectives and National Discourses*. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. Zurich, 2017.
- Becher, Michael, Jonathan Wilkenfeld. *A study of crisis*. University of Michigan Press, 1997.
- Benhabib, Seyla, Judith Resnik. *Migrations and Mobilities: Citizenship, Borders, and Gender*. NYU Press, 2009.
- Benini, Aldo. *The use of Data Envelopment Analysis to calculate priority scores in needs assessments*. 2015.
- Bercovitch, Jacob, Richard Dean, Wells Jackson. *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods, and Approaches*. University of Michigan Press, 2009.
- Betts, Alexander, Paul Collier. *Refugee: Rethinking Refugee Policy in a Changing World*. University press, Oxford, 2017.
- Betts, Alexander, Gil Loescher. *Refugees in international relations*. OUP Oxford, 2011.
- Beznec, Barbara. Marc Speer, Marta Stojic Mitrovic. *Governing the Balkan route: Macedonia, Serbia and the European Border Regime*. Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe. Belgrade, 2016.
- Cengiz Gunay, Nina Witjes. *Border Politics: Defining Spaces of Governance and Forms of Transgressions*. Springer, 2016.
- Charles O. Lerche III - *The conflicts of globalization*. *The international Journal for Peace Studies*. January 1998.
- Cooper, William W., Lawrence M. Seiford, Joe Zhu. *Handbook on Data Envelopment Analysis*. Springer Science & Business Media, New York, Aug 23, 2011.
- Cordesman, Anthony H., Emma R. Davies. *Iraq's Insurgency and the Road to Civil Conflict, Vol.1*, Greenwood Publishing Group. Praeger Security International. Westport, 2008.
- Darwinda, Siti, Mohamed Pero. *Leadership in Regional Community Building: Comparing ASEAN and the European Union*. Palgrace Macmillan, Springer, 2019.
- Diab, Jasmin Lilian. *International Migration and Refugee Law. Does Germany's Migration Policy Toward Syrian Refugees Comply?*. Anchor Academic Publishing. Hamburg, 2017.
- D'Orsi, Christiano. *Asylum-seeker and refugee protection in Sub-Saharan Africa: The Peregrination of a persecuted Human being in Search of a Safe Haven*. Routledge, New York, 2015.
- Dursun-Ozkanca, Oya. *Turkey-West Relations: The Politics of Intra – alliance Opposition*. Elizabethtown College. Cambridge University Press. Cambridge, 2019.
- Evangelista, Matthew. *Peace Studies: Critical Concepts in Political Science. Vol. 1*. Routledge, New York. 2005.
- Faist, Thomas, Margit Fauser, Eveline Reisenauer. *Transnational Migration 1st Edition*. Polity press, 2013.

- Geller, Daniel S., J. David Singer. Nations at war: A scientific study of international conflict. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Georgieva, Lidija. Conflict Prevention: From idea to the culture of conflict prevention in Macedonia. Friedrich Ebert Foundation, Skopje, 2004.
- Gill, Nick, Anthony Good. Asylum Determination in Europe: Ethnographic Perspectives. Palgrave Macmillan. Springer 2018.
- Guild, Elspeth. Security and Migration in the 21st Century. Polity, 1 edition, 2009.
- Harris, William. Quicksilver war: Syria, Iraq and the spiral of conflict. Oxford University Press, New York 2018.
- Hintjens, Helen. Dubravka Zarkov. Conflict, Peace, Security and Development. Routledge 2014.
- Ho, Christine G.T., James Loucky. Humane Migration: Establishing Legitimacy and Rights for Displaced People. Thorogood, 2012.
- Hoglund, Kristine, Magnus Oberg. Understanding Peace research Methods and challenges. New York: Routledge, 2011.
- Hove, Mediel. Darlington Mutanda. The Syrian Conflict 2011 to the Present: Challenges and Prospects. Journal of Asian and African Studies. SAGE 2014.
- Jeong, Ho-Won. Understanding Conflict and Conflict Analysis. London: SAGE Publications, 2008.
- Khodynskaya-Golenischeva, Maria. Syria: The path from war to peace. Sandro Teti Editore, 2021.
- La Haye, Eve. War crimes in internal armed conflicts. Cambridge University Press. Cambridge, 2008.
- Malkasian, Carter. The American War in Afghanistan: A history. Oxford University Press. New York, 2021.
- Mellbourn, Anders, Peter Wallenstein. Third Parties and Conflict Prevention. Gidlund, 2008.
- O'Reilly, Karen. International Migration and Social Theory (Themes in Social Theory). Palgrave Macmillan, 2012.
- O' zden Zeynep Oktav, Aycan Celikaksoy. The Syrian refugee challenge and Turkey's quest for normative power in the Middle East -O' zden Zeynep Oktav . Vol. 70(3) p.408-420, International Journal, 2015
- Owtram, Francis, Annemarie Profanter. Citizenship in Transition: New Perspectives on Transnational Migration from the Middle East to Europe. Cambridge Scholars Publishing, 2013.
- Perry, Walter L. David Kassing. Toppling the Taliban: Air-Ground operations in Afghanistan, October 2001-June 2002. Rand Corporation, Santa Monica, 2015.
- Rahman, Bahram. Conflict analysis of Afghanistan. Friedrich-Ebert-Stiftung. August 2008
- Rahman, MdMizanur. Gender and Migration in the Middle East (Routledge Research in Gender and Society). Routledge, 2015.
- Ramsbotham, Oliver. Tom Woodhouse, Hugh Miall. Contemporary Conflict Resolution: The prevention, Management and Transformation of Deadly Conflicts. Polity Press, Cambridge, 2005.
- Ramsbotham, Oliver, Hugh Miall, Tom Woodhouse. Contemporary Conflict Resolution. Polity press, 2011.
- Rohwerder, Brigitte. Contemporary conflict analysis of Iraq, Rapid literature review. University of Birmingham, 2014.
- Rynning, Sten. South Asia and the Great Powers: International Relations and Regional Security. I.B. Taurus & Co. Ltd. London, New York, 2017.
- Sapolsky, Harvey M., Eugene Gholz, Caitlin Talmadge. US Defense Politics: The Origins of Security Policy. Routledge 2017.
- Searle, John. The Construction of Social Reality. London: Allen Lane, 1995. Sriram, Chandra Lekha, Olga Martin-Ortega, Johanna Herman. War, Conflict and Human Rights: Theory and Practice. Routledge, 2014.
- Stoessinger, John G. Why Nations go to War. 10th ed. United Kingdom: Wadsworth, 2007.
- Stone, Steve. Delta force in Syrian & Iraq. Create Space Independent Publishing Platform, May 2016.
- Subhash C. Ray. "Data Envelopment Analysis: Theory and Techniques for Econometrics and Operations Research". Cambridge University Press, 2004.

- Townsend, Riley M. *The European Migrant Crisis Paperback*. Lulu, 2015.
- Venturini, Alessandra, Philippe Fargues. *Migration from North Africa and the Middle East: Skilled Migrants, Development and Globalisation (International Library of African Studies)*. I. B. Tauris, 2015.
- Tsakonas, Panayotis. *Peace and Security, EU-Turkey Relations and the Migration Challenge: What is the way forward?*. Friedrich Ebert Stiftung. 2020.
- Vesnic-Alujevic, Lucia. *European integration of Western Balkans: from reconciliation to European future*. Center for European studies, 2012.
- Wallensteen, Peter. *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System*. SAGE publications, 2012.
- Wallensteen, Peter. *Understanding Conflict Resolution : War, Peace and the Global System*. 3rd ed., 2012.
- Wallensteen, Peter. *Peace research Theory and Practice*. London and New York: Routledge, sine ano.
- Weidlich, Wolfgang, Günter Haag. *Interregional Migration: Dynamic Theory and Comparative Analysis*. Springer, 2011.
- Zitnanova, Kristina. *Refugee Protection and International Migration in the Western Balkans*. UNHCR Bureau for Europe, 2014.

Научни трудови:

- Ambrosini, Maurizio. *Europe: No Migrant's Land?* Edizioni Epoke – ISPI. Milano, 2017.
- Azar, Fabiola, Etienne Mullet. *Muslims and Christians in Lebanon: Common Views on Political Issues*. *Journal of Peace Research*. pp. 735–746. SAGE Journals, 2002.
- Brahim, K.M. Sajad. *Hamas and the Right of Return of the Palestinian Refugees: A Standstill in the Peace Talks*. SAGE Journals, 2015.
- Cvetkoska, V. (2010) 'Quantitative foundations on the DEA method – models and areas of application' in the Annual magazine of the Faculty of economics, tome 45, Skopje: Faculty of economics, University of "Ss Cyril and Methodius" – Skopje. Sine ano.
- Dalgaard, Nina Thorup. *Disclosure and silencing: A systematic review of the literature on patterns of trauma communication in refugee families*. SAGE Journals, 2015.
- Dasgupta, Sunil. *Regional politics and the prospects for stability in Afghanistan*. United States Institute of Peace. Washington. 2013.
- Duffy Toft, Monica. *The Myth of the Borderless World: Refugees and Repatriation Policy*. *Journal Article, Conflict Management and Peace Science*, pages 139-157. June 2007.
- Finch, Tom. *In limbo in world's oldest refugee camps*. SAGE Journals, 2015.
- G. Oetzel, John, Stella Ting-Toomey. *The SAGE Handbook of Conflict Communication: Integrating Theory, Research and Practice*. SAGE Publications, 2006.
- Gibney, Matthew J. *Refugees and justice between states*. University of Oxford, UK. SAGE Journals, 2015.
- Klaver, Jeanine. *Local responses to the refugee crisis in the Netherlands Reception and integration*. NIEM Analyses. Sine ano.
- Migration Trends Across the Mediterranean: Connecting the Dots - Altai Consulting for IOM MENA Regional Office*. IOM Report, June 2015.
- Mileski, Toni. *Response and Responsibilities of the Republic of Macedonia in the Migrant and Refugees Crises*. *New England Journal of Public Policy*: Vol. 30 : Iss.2, Sine ano.
- Naumovski, T. "The influence of the NATO policies for development of the defence capabilities on the reforms in the defence sector: the example of the Republic of Macedonia and the Republic of Slovenia", PhD dissertation, Skopje: University of "Ss Cyril and Methodius", Faculty of philosophy, Institute for security, defence and peace. Sine ano.
- Peykani, Pejman, Reza Farzipoor Saen, Fatemeh Sadat Seyed Esmaeili, Jafar Gheidar-Kheljani. *Window data envelopment analysis approach: A review and bibliometric analysis*. DOI: 10.1111/exsy.12721.
- Potyrala, Anna. *Poland towards the migration crisis of 2015-2016*. 2016. Sine ano.

- Remy, Bastien. Case study: France, its immigration policy and its political response to the 2015 refugee crisis. Conference paper. Budapest. Sine ano.
- Rutz, Julia. The changing influx of asylum seekers in 2014-2016: Austria's responses. National Contact Point Austria in the European Migration Network. IOM, Vienna, 2018.
- Salama, Vivian. Covering Syria. SAGE Journals, 2012.
- Salapatas, Dimitris. The Aegean Sea Dispute between Greece and Turkey: The consequences for NATO and the EU. Akakia publications. London, 2014.
- Scheel, Holger. EMS: Efficiency Measurement System User's Manual. Version 1.3 2000-08-15.
- Skleparis Dimitris. The Greek response to the migration challenge: 2015-2017. University of Glasgow. No.5, 2017.
- Uzonyi, Gary. Refugee flows and state contributions to post-Cold War UN peacekeeping missions. Journal of Peace Research 1–15. SAGE Journals, 2015.
- Vankovska, Biljana. "International Law and International Relations: A Problematic and/or a Harmonious Relationship?", *Yearbook of the Faculty of Philosophy*, vol. 71, 2018. Pg. 299 – 307.
- Webwe, Bodo. The EU-Turkey Refugee Deal and the Not Quite Closed Balkan Route. Friedrich-Ebert-Stiftung Dialogue Southeast Europe. Sarajevo, 2017.

Веб линкови:

[UNHCR - Refugee Statistics](#)

<http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

[www.unhcr.org/cgi-](http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=560ce6959&query=balkans%20corridor)

[bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=560ce6959&query=balkans%20corridor](http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=560ce6959&query=balkans%20corridor)

<https://www.npr.org/2012/11/14/165052133/u-s-rethinks-security-as-mideast-oil-imports-drop>

[Definitions - Department of Peace and Conflict Research - Uppsala University, Sweden \(uu.se\)](#)

<http://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>

[UCDP - Uppsala Conflict Data Program \(uu.se\)](#)

<https://syriancivilwarmap.com/ethnic-and-religious-groups-of-syria/>

[Population, total - Syrian Arab Republic | Data \(worldbank.org\)](#)

[United Nations Charter \(full text\) | United Nations](#)

[Iraqi Culture — Cultural Atlas \(sbs.com.au\)](#)

<https://culturalatlas.sbs.com.au/afghan-culture/religion-19e97e99-084a-4650-a714-d1ebd7d30e7f>

[Refugee population by country or territory of origin - Syrian Arab Republic | Data \(worldbank.org\)](#)

[Refugee population by country or territory of origin - Iraq | Data \(worldbank.org\)](#)

[Refugee population by country or territory of origin - Afghanistan | Data \(worldbank.org\)](#)

[A/70/59 - E - A/70/59 -Desktop \(undocs.org\)](#)

[United Nations Official Document](#)

[UNHCR - Global Compact on Refugees – Booklet](#)

[CHARTER ON GOOD-NEIGHBORLY RELATIONS, STABILITY, SECURITY AND COOPERATION IN SOUTH-EASTERN EUROPE \(rcc.int\)](#)

[MARRI-Guidelines-and-Rules-of-Procedures.pdf \(marri-rc.org.mk\)](#)

[Official-inauguration-of-MARRI-RC.pdf](#)

[MoU-on-establishing-MARRI-Regional-Forum-2004.pdf \(marri-rc.org.mk\)](#)

<http://marri-rc.org.mk/wp-content/uploads/2015/09/Host-Agreement.pdf>

[MARRI-RC-Statute.pdf](#)

[Regional Cooperation Council | About Us \(rcc.int\)](#)

[Regional Cooperation Council | RCC Board](#)

[RCC-Strategy-and-Work-Programme-2020-22-rich.pdf](#)

[RCC-Strategy-and-Work-Programme-2017-19-rich.pdf](#)

[RCC-Strategy-and-Work-Programme-2014-16-rich.pdf](#)

[ICMPD](#)

[Council | Governing Bodies \(iom.int\)](#)

[Constitution and Basic Texts of the Governing Bodies | International Organization for Migration \(iom.int\)](#)

[Constitution | International Organization for Migration \(iom.int\)](#)

[General Assembly of the United Nations](#)

[About Us | 75th Economic and Social Council](#)

[UNHCR - Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees](#)

[Office of the United Nations High Commissioner for Refugees – Office of the Secretary-General's Envoy on Youth](#)

[PCC SEE : About us \(pccseesecretariat.si\)](#)

[LoFIP_ENG_DGMM_revised-2017.pdf \(unhcr.org\)](#)

<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

[3RP-Report-Turkey-low-res.pdf](#)

[Refugee and Asylum Seeker Populations by Country o.. | migrationpolicy.org](#)

[STRIVE - FULL STUDY_EN.pdf](#)

<https://www.migrationpolicy.org/programs/data-hub/charts/refugee-and-asylum-seeker-populations-country-origin-and-destination>

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2604_en.htm

https://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/fyrom_en.pdf

[Delta Force: Missions and History | Military.com](#)

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5904_en.htm

[Turkish president threatens to send millions of Syrian refugees to EU | Recep Tayyip Erdoğan | The Guardian](#)

[Greek PM Tsipras says shamed by Europe's handling of migrant crisis | Reuters](#)

[Prime Minister Gruevski and President Tusk discussed the refugee crisis | Влада на Република Северна Македонија \(vlada.mk\)](#)

[factsheet managing refugee crisis eu financial support greece en.pdf \(europa.eu\)](#)

[2.3 EU-Turkey Statement | EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE \(europa.eu\)](#)

[Net official flows from UN agencies, UNHCR \(current US\\$\) - Turkey | Data \(worldbank.org\)](#)

[€10 mln to deal with refugee crisis in the Western Balkans \(europa.eu\)](#)

[What Happened in the Afghanistan War? - The New York Times \(nytimes.com\)](#)

[Refugee population by country or territory of origin - Afghanistan | Data \(worldbank.org\)](#)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_1723

[Net official flows from UN agencies, UNHCR \(current US\\$\) - Turkey | Data \(worldbank.org\)](#)

[Net official flows from UN agencies, UNHCR \(current US\\$\) - North Macedonia | Data \(worldbank.org\)](#)

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/recommendation_on_a_european_resettlement_scheme_en.pdf

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/hungary_en

<https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/refugee-fund>

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/belgium_en

<https://www.fedasil.be/en/international/fedasil-eu-and-reception>

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

[Net official flows from UN agencies, UNHCR \(current US\\$\) - Bosnia and Herzegovina | Data \(worldbank.org\)](#)

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/germany_en

http://shelterprojects.org/shelterprojects2015-2016/SP15-16_A41-A42-Germany-2015-2016.pdf

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

<http://www.skupstina.me/images/dokumenti/biblioteka-i-istrazivanje/2017/17.pdf>

[Net official flows from UN agencies, UNHCR \(current US\\$\) - Montenegro | Data \(worldbank.org\)](#)

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/poland_en

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/recommendation_on_a_european_resettlement_scheme_en.pdf

[Net official flows from UN agencies, UNHCR \(current US\\$\) - Serbia | Data \(worldbank.org\)](#)

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/greece_en

[SP15-16_A41-A42-Germany-2015-2016.pdf \(shelterprojects.org\)](#)

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170904_factsheet_relocation_and_resettlement_en.pdf

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/hungary_en

https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/france_en

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170904_factsheet_relocation_and_resettlement_en.pdf

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/12a_greece_country_factsheet_2016_en.pdf

<https://blog.refugee.info/greek-schools-open-for-refugees/>

[ESTIA – UNHCR](#)

<https://en.afad.gov.tr>

[Türk Kızılay | Kızılay Food Card | Donate \(kizilay.org.tr\)](#)

[SIGAR 21-46-LL What We Need to Learn: Lessons from Twenty Years of Afghanistan Reconstruction](#)

[The U.S. War in Afghanistan | Council on Foreign Relations \(cfr.org\)](#)

[Trump assails Biden for Afghanistan 'humiliation' | Reuters](#)

[Viktor Orban's most controversial migration comments | All media content | DW | 09.01.2018](#)